ANTECKNIKGAR

OM

NYA TROLLHÄTTE KANALBOLAG

ÅREN

1838-84.

AF **C. J. A. SKOGMAN.** -----------(TRYCKT SOM MANUSKRIPT.) -----------STOCKHOLM, 1884. KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör University of Michigan Library, har scannats av Google Books. Den anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i december 2013 av Bert H.

Förberedelse-tiden.

1833-37.

1. Efter att i tjugutvå år varit under arbete öppnades i September 1832 Göta kanal i hela sin sträckning för sjöfarten; dess Yestgöta-linie hade redan tio år tidigare blifvit öppnad. För att de fördelar man väntade sig af det stora arbetet skulle kunna fullt utveckla sig, särskildt med afseende på den tran-sitofart, om hvilken man då och länge framgent gjorde sig så lockande föreställningar, var det ögonskenligen mycket angeläget, att de största fartyg, som kunde genomgå Göta kanal, också ohindradt kunde framgå genom de återstående farlederna till landets vestra kust. Men slussarne i Göta kanal hade i portöppningarna en bredd af tjugufyra fot och tio fots djup på slusströskeln, medan de i Trollhätte kanalled, ehuru lika långa som Göta kanate, höllo två fot mindre i bredd och hade ett djup af endast sex och en half fot.

2. Redan den 25 Jan. 1833 aflät K. M. till Trollhätte kanalbolags direktion nådig skrifvelse, hvaruti K. M., med afseende på angelägenheten deraf att Trollhätte kanal och slussar bragtes till samma dimensioner med Göta kanals, uppdrog direktionen att efter bolagets hörande inkomma med underd. yttrande och förslag, om och på hvad vilkor bolaget ville åtaga sig att utföra de i förberörda ändamål erforderliga arbeten. Till följd häraf sammanträdde bolaget i

Göta kanals öppnande.

1833.

Skrifvelse till Trollhätte kanalbolag och dess svar.Göteborg den 25 Juli samma år, dervid såsom dess gemensamma tanke nästan enhälligt antogs ett af hof-rättsrådet S. C. Landgren framstäldt förslag af hufvud-sakligt innehåll: att, sedan af bolagets årliga inkomst kostnaden for verkets vidmagthållande, aflöning och andra ntgifter blifvit afdragna, utdelning å aktierna enligt privilegiet alltid i första rummet borde aktie-egarne tilldelas, samt till oförutsedda kostnader årligen några tusen riksdaler såsom reservfond afsättas, hvar-efter öfverskottet skulle användas till kanalverkets utvidgande; att, då detta öfverskott på långt när icke försloge till arbetets snara verkställande, statsmedel för ändamålet måtte anslås; att, oaktadt bolaget icke endast af egna medel utan

förnämligast med dertill beviljade statsmedel verkstälde verkets ombyggnad, bolaget likväl orubbadt bibehölles vid sin genom privilegierna garanterade rätt att verket förvalta, ensamt styra och råda derom, besörja den äskade ombyggnaden m. m., endast att staten skulle ega rätt att utse en revisor, jemte bolagets egne, intill dess statens förskott blifvit återbetaldt; samt att bolaget väl bör återgälda hvad af staten blifvit anslaget, dock endast i den mån öfverskottet af bolagets årliga inkomster medgåfve, sedan de här ofvan omförmälda utgifter och utdelningar blifvit bestridda.

Från detta beslut afvikande meningar framställdes endast af friherre von Stfcyern och bergmästaren Bredberg, hvilka bägge påyrkade ett mera verksamt ingripande från bolagets sida i och för vinnande af det föresatta ändamålet. Den sistnämndes yrkande innehåller: inbetalning å aktierna af återstående 45 procent af det tecknade beloppet; under byggnadsåren skälig ränta å detta tillskott (5 pct) och utdelning derutöfver för aktie af 3 Rdr, men sedan arbetet blifvit färdigt utdelning å hela teckningssumman enligt privilegierna; att, då bolagets bidrag blefve endast 228,750 Rdr, hos R. St. skulle begäras fyllnaden medelst ettlån af en million, att utgå med Ve t vart år och att återbetalas efter arbetets fullbordande, utan ränta, med årligen 20,000 Rdr i 50 år.

Uti sin afgifna underd. förklaring fäster bolaget K. M:s uppmärksamhet derå, att bolaget redan, med en kostnad af mera än 200,000 Rdr b:ko utfört åtskilliga arbeten uti den afsedda riktningen, såsom byggnaden af Ströms kanal, der Göta kanals dimensioner blifvit iakttagna, likasom vid den nya dragbron vid Trollhättan, samt att ej obetydliga un dan-sprängningar företagits i kanalen ofvanför slussverket vid Trollhättan. Angående förslaget om inbetalning af det oguldna aktiebeloppet yttras, »att sådant torde mindre passa der aktierna nu tillhöra enkor och omyndige; samt att det synes icke tänkbart, att staten skulle vilja antaga, och derjemte icke heller bolaget tillständigt att erbjuda ett penningebiträde under vil-kor, som ehuru billiga, då byggnadsföretaget var våde-ligt, dock ingalunda synas lämpliga till närvarande förhållanden».

Bergmästar Bredbergs förslag öfverensstämmer vida mera än det af bolagets flertal antagna med nutida åsigter i dylika saker. Hvad beträffar den yttrade farhågan för bristande grannlagenhet mot staten genom erbjudandet att inbetala det oguldna aktiebeloppet, så synes denna farhåga så mycket merå ogrundad, som staten såsom vilkor för statsanslags åtnjutande väl under alla förhållanden bort bestämma sådan inbetalning, utan att fästa afseende vid det anförda bevekande skälet, såsom ock blef händelsen i R. St:s skrif-velse i ämnet vid påföljande riksdag.

Dessutom förbehöll sig bolaget, att, derest under verkställigheten af ifrågavarande arbete segelfarten skulle komma att för någon tid så afstanna, att de trafikerande kunna finna sig föranlåtne med särskild kostnad besörja forslandet af sina varor och effekter, bolaget må vara helt och hållet befriadt från all skyl-Motioner Tid riksdagen.

1835.

11. St:s skrif-velse.

dighet till ersättning för sådan kostnad eller för det uppehåll i farten, som såmedelst kan inträffa, föreställande sig dock direktionen att, om kanalens utvidgning skulle blifva besluten, arbetet må kunna ställas så att ej segelfarten något helt år deraf hindras.

3. Vid den urtima riksdag, som ett år före tiden för lagtima riksdag öppnades i slutet af Januari 1834, väcktes på riddarhuset af grefve O. A. Cronhjelm i saken en motion, den han förbehöll sig att längre fram få motivera med öfverlemnande af nödiga upplysningar. Dessförinnan bortrycktes han dock af döden, hvarpå hans motion upptogs af kommerserådet San-tesson, som lemnade en öfversigt af frågans dåvarande ställning. Med anledning af Trollhätte kanalbolags nyss omförmälda beslut förklarar han, det bolaget synes anse för sig vara af mindre vigt, om kanalen och slussverket aldrig erhåller andra dimensioner än dem verket nu eger, och vid hvilka bolaget åtagit sig detsamma bibehålla. Den stora allmänna fördel i handelsväg, som Göta kanals utförande afsett och till en del redan visat sig kunna åstadkomma, vore dock omöjlig att vinna, så länge Trollhätte kanals trånga dimensioner på en längd af endast en half sjömil hindra att på den andra, omkring femtio mil långa passagen, använda så stora fartyg, som å denna framgå, samt utestängde möjligheten af täflan med Danmark och delande af

Sundska tullinkomsterna. Han föreslår att för ändamålet skulle lemnas ett räntefritt lån på en million Rdr, att utgå på 5—6 år och efter arbetets fullbordan amorteras med 20,000 Rdr om året, eller, om kapitalet ej kunde lemnas, fem procents ränta derå. Statsutskottet (N:o 404) tillstyrkte arbetets utförande, men hänvisade angående anslaget till Handels-och Sjöfartsfonden.

4. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt af-läto R. St. under den 23 Febr, 1835 underd. skrifvelse, bvaruti R. St. förmälde sig icke kunna bevilja Troll-hätte kanalbolag ett räntefritt lån af en million Rdr men dock funno det föreslagna utvidgandet af kanaler vara af stort nationelt intresse, och att det kunde tagas för gifvet att ifrågavarande ombyggnad af Trollhättan är ett företrädesvis vigtigt företag, hvårföre, utom den i allmänhet K. M. medgifna dispositionsrätten af öfverskotten å Handels- och Sjöfartsfonden R. St. ansågo sig böra särskildt till K. M. öfverlemna att å dessa öfverskott anvisa för ändamålet nödiga medel, såvida, efter vederbörandes hörande och eftei verkstäld pröfning och godkännande af planen och kostnadsförslaget för arbetet, sådant bidrag från statens sida funnes erforderligt och kunde meddelas utan hinder för andra oundgängliga nödiga åtgärder (se bil. 1).

5. Redan den 27 Febr. företogs till behandling inför K. M. årets arbetsplan för fortsättning af åtgärder till segelledens förbättrande mellan Yenern och Yesterhafvet, deribland också meranämnda ombyggnad, med anledning hvaraf uppdrogs åt statssekreteraren Skogman samt kommerseråden Santesson, Wijk och Ekman att öfverlägga om samtliga dit hörande åtgärder jemte utvägarne att dertil anskaffa tillgångar, samt med berättelse och förslag i ämnet inkomma. Desse kommitterade sammanträdde i Göteborg och in-kommo den 6 Aug. med sitt underd. utlåtande i ämnet. Efter att hafva omförmält de särskilda arbeten, som för ändamålet erfordrades samt uppgifvit kostnaden derför enligt de af majoren N. Ericsson upprättade förslag, ansågo sig kommitterade böra fästa uppmärksamheten på en annan nyligen väckt fråga, den om en större kanalanläggning mellan Yenern och hafvet, med utlopp vid Uddevalla, hvilken möjligen kunde bereda en kortare och beqvämare farled än den genom Göta elf. Kommitterade ansågo sig böra tillstyrka en snar fullständig undersökning om denna kanalleds utförbarhet så väl med samma dimensioner som Göta kanals, som ock med dimensioner tjenliga för de största

Åtgärder för Begelfarten mellan Yenern och hafvet. Kommitterade.handelsfartyg, samt att, innan utslaget af denna undersökning blifvit kändt, slutliga åtgärder för Trollhätte kanals ombyggnad ej borde vidtagas, dock att hinder 3j uppstode för afgifvande af utlåtande och förslag rörande denna ombyggnad.

6. Kommitterade föreslogo för detta ändamål:

L. Ombyggnad af Trollhätte slussverk och utvidgning if dithörande kanal till lika dimensioner med Göta kanals, att verkställas enligt Ilen af major Ericsson redan uppgjorda plan, med en förslagsvis beräknad kostnad af 1,372,000 Rdr b:ko, hvarjemte enligt samma plan åtskilliga förbättringar i farten å Göta elf borde utföras, beräknade att kosta tillsammans 252,000Rdrb:ko.

2. Utförandet af dessa arbeten, som tillsammans erfordrade én förslagsvis beräknad kostnad af 1,624,000 Rdr b:ko, erbjudes nuvarande Trollhätte kanal- och . ffussverks-bolag, emot det bolaget undfår vissa förmåner och anslag.

Med förbigående af de smärre förmåner, hvilka i förslaget finnas upptagna med a, b, c och e, torde det vara tillräckligt att här införa den med d betecknade, som lyder sålunda:

»ett årligt anslag af 50,000 Rdr b:ko, hvilket E. K. M. för att befrämja detta företag och med anled-aing af R. St:s den 23 sistl. Februari aflåtna underd. skrifvelse lärer i nåder bevilja att af Handels- och Sjöfartsfonden utgå under så många år, som erfordras för att, efter uppgjord plan, till kapital och med fem procents ränta, godtgöra hvad utöfver disponibla tillgångar till arbetenas utförande behöfves och som det beror af bolaget att anskaffa antingen genom tillskott l aktierna eller medelst upptagande af lån, för hvilka bolagets inkomster och det årliga anslaget af 50,000 Rdr skulle lemna säkerhet.»

Det anförda torde otvätydigt visa, att år 1835 let väl knappast föll någon in att anse det i R. St:s meranämnda skrifvelse anvisade ärliga anslag såsom

Kommitterade^

förelag.utgående blott till nästa riksdag, en tydning som blef 1840 års konstitutionsutskott förbehållen och hvilken innebär att R St. afsigtligen utlagt en snara för regeringen. Att enskild man, ensam eller i förening med andra, skulle kasta sig i ett vidlyftigt och kostsamt företag utan att på förhand vara förvissad om hvad bidrag han hade att af staten undfå, kunde väl för öfrigt omöjligen förutsättas.

Emot dessa fördelar skulle bolagets åligganden blifva:

l:o) att utföra arbetet efter den af K. M. fast-stälda planen;

2:o) att hafva arbetet fullbordadt inom sju år från dess böqan;

3:o) att efter arbetets fullbordan afsätta 5,000 Rdr b:ko om året till samlande af en fond för framtida större reparationer, hvilken fond skulle accumu-leras med ränta på ränta till dess den uppgått till

100,000 Rdr, hvaremot årliga underhållskostnader af inkomsterna skulle bestridas;

4:o) att under arbetstiden ej taga större utdelning än oafkortade sex procent å bolagets nya tillskott, jemte den gamla utdelningen af 3 Rdr b:ko för aktie, såsom hittills; att derefter, så länge de för arbetets utförande upplånta medel icke enligt uppgjord plan äro återbetalda, ej öka utdelningen med mera än 1/3 Rdr b:ko för hvarje 5,000 Rdr, hvarmed årliga behållningen öfverstiger det beräknade beloppet af 60,000 Rdr, och använda återstoden till skuldens förminskning; att, då inkomsterna af farten sedermera lemna bolaget tillgång att erhålla mera än nio procents utdelning å bolagets gjorda och genom allmänna medel icke ersatta tillskott, det på K. M:s nådiga pröfning måtte ankomma att använda öfverskottet antingen till lättnad för rörelsen genom afgifternas nedsättande eller till befordrande af nya vatten-kommunikationer af allmännare nytta.Trollhätte

kanalbolags

yttrande.

Arbeten vid Trollhätte kanalverk 1834—5.

Lågt vattenstånd i Venern

5:o) att under arbetstiden underhålla det nuvarande kanal- och slussverket i farb art skick.

7. Genom nåd. skrifvelse af den 19 Juni hade K. M. meddelat kanalbolagets direktion kommitterades tillsättande samt till tidens vinnande anbefallt extra bolagsstämmas sammankallande, hvarefter, sedan kommitterades ofvan anförda yttrande inkommit, detsamma genom ny nåd. skrifvelse af den 15 Sept. till direktionen öfverlemnades för behandling vid den extra bolagsstämma, som blifvit utlyst till den 1 Oktober. De tillstädesvarande aktieegarne förklarade sig villige att till det föreslagna priset, 55 Rdr b:ko, afträda samtliga aktierna under förbehåll att varda befriade från alla förbindelser, af hvad beskaffenhet som helst, hvilka emot bolaget nu eller framdeles kunde göras gällande. Vid fortsatt bolagsstämma den 17 Dec. vid-höllo aktieegarne samma beslut, enär det ansågs omöjligt för bolaget att åtaga sig den föreslagna ombyggnaden, hvarom allt underd. utlåtande under sist nämnda datum afläts.

8. Under 1834 hade utom de vanliga underhållsarbetena icke några större arbeten förekommit, men förberedelser hade träffats till inläggning af nya trösklar i slussarne vid Brinkebergs kulle, hvilka, byggde af klinkert, fordrade noggrannaste uppmärksamhet, äfvensom till en bros anläggande till Toppö, hvartill smidet redan anländt från Motala. Det nya skolhuset, hvartill grunden lades 1833, hade blifvit fullbordadt, samt väg anlagd förbi detsamma ned till Öna qvarnar. Skolhuset, innehållande skolrum för 180 barn samt fyra rum med kök för läraren, är byggdt af tegel, slagna af lera och sågspån; kostnaden uppgick till Rdr b:ko 5,752. 24* i o, hvartill skulle komma kostnaden for några återstående smärre arbeten.

9. De sista månaderna af 1835 var vattenståndet i Venern ovanligt lågt, så att i synnerhet i Karlsgraf farten mycket försvårades, hvarför kanaldirektionen,då såsom 1810—11 möjligen ännu ytterligare minskning kunde motses, lät vidtaga förberedande åtgärder för afbjelpande under vintern af denna olägenhet, helst vattendjupet ej

ens var tillräckligt för 6 lf2 fots fartyg. Uti Karlsgraf anlades efter sjöfartens upphörande på senhösten en större dam mot Yenern, hela öfre delen af grafven urtappades och de bergknallar, som mest voro till hinder, sänktes 21/2 fot, hvaijemte åtskilliga stenar, jordras m. m. undanskaffades. Afven uti Troll-hätte-kanalen befanns nödvändigt att från botten och sidorna borttaga befintliga ojemnheter och räta åtskilliga för starka böjningar. Inläggandet af de nye granittrösklarne i Brinkebergs kulles slussar hade mot förmodan lyckats så väl, att den med full visshet motsedda större åtgärden för slussarnes vidmagthål-lande aflägsnats för längre tid.

10. Den af förutnämnde kommitterade tillstyrkta undersökningen af en ny kanalled från Venern till Uddevalla utfördes på uppdrag af Storamirals-embetets tredje afdelning under hösten 1835 af major Ericsson, som i Mars 1836 till nämnda embetsverk aflemnade dertill hörande kartor och kostnadsberäkningar. Af undersökningen framgick, att inga egentliga naturhinder förefunnos emot öppnande af en kanalled denne väg, af hvad dimensioner som helst, och att genom öppnande af en ledning från den norr om kanalen liggande betydliga sjön Hästfjorden tillräckligt vatten för kanalen och slussningen kunde erhållas. Den landt-höjd, som måste öfvergås, ligger 32 fot högre än Venerns yta, så att en slusshöjd af 64 fot erfordrades utöfver den för kanalled vid Göta elf nödiga. Slussarnes antal blefve således dubbelt emot vid den sistnämnda, och kostnaden stälde sig till något öfver 3 millioner Rdr b:ko för arbetet utfördt med slussar af samma storlek som Göta kanals, men med slussar af 180 fots längd, 36 fots bredd och 18 fots djup till omkring 7 millioner, d. v. s. i förra fallet nära dubbelt, i det

Undersökning af Uddevalla-leden.senare betydligt mera än fyrdnbbelt af den beräknade kostnaden för Trollhätte-kanalens ombyggnad jemte dermed sammanhängande förbättringar i Göta elf, dåvarande kanalens inlösen dock oberäknad; en utgift som likväl återgäldades genom den icke obetydliga afkomsten af samma kanal. *

11. Emellertid hade major Ericsson utarbetat en ny plan för ombyggnaden af Trollhätte slussverk, nem-ligen att utmed det gamla anlägga en annan linie, hvarigenom den stora fördelen vunnes, att man under ombyggnaden endast undantagsvis behöfde inställa farten genom det gamla slussverket. Planen granskades jemte Uddevalla-förslaget af Storamirals-embetets tredje afdelning, som den 28 Maj 1836 inkom med underd. yttrande om alltsammans. Vid jemförande af de bägge liniernas företräden och olägenheter förekom, att det visserligen syntes, som vid Udde valla-kanalen tillräckligt vatten borde kunna erhållas, men dock ytterligare undersökning derom borde på eftersomma-ren ske; att denna linie vore endast 23/8 mil lång, då den andra, från Venern till Göteborg, vore 83/4 mil, men deremot vore skärgården utanför Uddevalla längre och dervarande hamn vanligen stängd af is tre till fyra månader. Dertill kom, att kanalleden gick genom grunde sjöar emellan skogvuxna berg, hvadan desse sjöar kunde antagas vara årligen tillfrusne en eller halfannan månad längre än Vassbotten och Karlsgraf, hvilka genom påsläppning af vatten genom slussarne vid Brinkebergs kulle kunde hållas någorlunda till-

* Räkenskaperna för 1834 ock 1835 visa:

Inkomst.

1834. 1835.

Slnssafgifter: 59,524*39*8 — 61,268*29*11.

Arrenden etc.: 4,936*42.5 — 4,947* 9*11.

Bko Rdr 64,461*33*8 — 66,215*39*10.

Utgift.

Diverse: 35,732*19*7 - 29,357*10*10.

Behållning: 28,729*14*1 — 36.858*29 Bko Rdr 64,461*33*8 — 66,215*39*10.

1896.

Ericsssons nya plan för ombyggnaden och [-Storamir.-emb:s-] {+Storamir.- emb:s+} yttrande derom.gängliga ända till dess Venern tillfrusit, då i alla fall sjöfarten måste afstadna. Slutligen och då kostnaden för Uddevalla-

kanalen blefve nära dubbel, måste också kanalumgälderna sättas dubbelt så höga som vid Troll-hätte-leden, hvilken i alla fall fortfarande borde hållas öppen. På alla dessa skäl tillstyrkte afdelningen godkännande af major Ericssons nya plan endast med den ändringen, att vid sjelfva Trollhättan de deri upptagne tio slussarne borde ökas till elfva, samt att i bergskanalen två mötesplatser borde upptagas, hvilka tillägg dock ej ansågos verka till höjning af kostnaden enligt förslaget.

12. De förberedande åtgärderna för det med längtan emotsedda byggnadsföretaget voro nu undangjorda och alla tillgängliga upplysningar inhemtade; det var tid att skrida till handling. Genom kungörelse af den 9 Dec. 1836 inbjöds allmänheten till aktieteckning, livars emottagande uppdrogs i Stockholm åt statssekreteraren Skogman, hofrättsrådet Landgren och direktör Arfvedsoij, i Göteborg åt landshöfding Eden-hjelm samt kommerseråden Ekman och Wijk. Inom teckningstidens utgång den 15 Mars 1837 hade å förra stället tecknats 117 aktier, å det senare 14, inalles 131 aktier å tillsammans 65,500 Rdr b:ko, hvarom underd. anmälan afläts den 20 Mars. Teckningens utslag var, om än förklarligt till följd af de många äfventyren med Göta kanal, dock icke uppmuntrande. Två år hade förflutit från ingången af R. St:s skrifvelse i ämnet, undersökningar verkstälda och byggnads-plan utarbetad af en man, som redan aflagt vackra prof på såväl insigt och skicklighet som pålitlighet, planen granskad och alla vederbörande hörda, men det såg nästan ut, som skulle hela ärendet blifva lagdt »till handlingarna».

13. Göta kanalbolag hade, sedan kungörelsen om aktieteckning utkom, varit i Stockholm samladt till bolagsstämma, som slöts vid medlet af Juli 1837, utan

Kungörelse om aktieteckning.

1837.

Oöta kanalbolags åtgöranden.att vid dess många sammanträden fråga ens varit väckt om öfvertagande af Trollhätte kanals ombyggnad, ett företag som vid den dåvarande ställningen af Göta kanalbolags finanser och kredit väl icke kunde synas aktieegarne mycket tilltalande.

14. Emellertid inkom till K. M. den 16 Aug. ett anbud af handelshuset Schön & Comp., å egna och meddelegares vägnar, att bilda ett bolag för mera-nämnda byggnadsföretags utförande, hvilket anbud i det hela föga afvek från de i kungörelsen af den 9 Dec. faststälda grunder. Vid föredragning den 25 Aug. gillades och antogs af K. M. detta anbud med vissa tillägg och ändringar, öfver hvilka bemälde handelshus egde att afgifva slutligt yttrande inom näst-följande Oktobers utgång; tiden utsträcktes sedermera till och med November.

15. Samtidigt med Schön & Comp:s anbud inkom en skrift från ordföranden i Göta kanaldirektionen, friherre C. H. Gyllenhaal, deruti han framstälde förslag om att Göta kanalbolag skulle öfvertaga Troll-hätte-kanalens ombyggnad och för sådant ändamål det måtte medgifvas bolaget att för ett upptagande lån pantförskrifva så väl kanalen som Motala verkstad 3ch sina öfriga tilhörigheter, samt att, i stället för let i kungörelsen af den 9 Dec. bestämda årliga statsbidraget af 50,000 Rdr b:ko under viss tid, ett årligt inslag af 70,000 Rdr måtte beviljas att oafkortadt utgå under hela amorteringstiden, anmälande han lerjemte sin afsigt vara att, om den underd. framställningen vunne nådigt bifall, sammankalla bolaget Pör att i denna vigtiga angelägenhet sig yttra.

Utom det nog egendomliga deruti att K. M. skulle nifalla ett förslag, hvilket efteråt skulle till godkännande af en bolagsstämma framläggas, kunde på goda grunder ifrågasättas, huruvida en majoritet vid en nolagsstämma kunde förbinda öfrige aktieegare att ngå i ett företag, hvarom icke något fanns ens even-

Schön &Comp:s anbnd.

Göta kanalbolags anbnd n:o 1.tuelt nämndt i bolagsordningen. Derjemte var detta förslag mycket sväfvande affattadt och förutsatte etl betydligt större årligt bidrag, hvarföre också K. M förklarade skäl icke förekomma att bifalla detsamma derom nåd. svar afläts samma dag som Schön & Comp:s anbud förevar till pröfning.

16. Uti bref från London af den 31 Okt. till statssekreteraren Skogman tillkännagaf grosshandlaren J. G. Schwan, att han för sin firma Schön & Comp. antog de af K. M. vid firmans anbud fästade vilkor. Då nu hans samtycke

till dessa vilkor var formligen gifvet, hemstälde han dock, huruvida det icke kunde medgifvas honom:

att ej behöfva inlemna kontraktet förr än efter hans återkomst till Stockholm i December;

att de 10,000 Rdr b:ko, som skola erläggas efter 25 år, ej måtte behöfva betalas förr än ifrån och med det år det för kanalen uppgjorda lånet blifvit slut-betaldt;

samt att krut kostnadsfritt erhölles;

och hoppades herr Schwan, att dessa jemkningar ej ansåges obilliga (se bil. 2).

17. Den vigtiga uppgörelsen var nu träffad, och en i December från tjugutre aktieegare i Göta kanalbolag inkommen underd. ansökan att få öfvertaga merabemälda ombyggnad, för öfrigt saknande bestämda uppgifter om sättet och vilkoren derför, kunde således ej verka till någon ändring. Af de utaf herr Schwan framstälda önskningarna vann endast den första afseende, de bägge andra lemnades obeaktade. Underd. förslag till kontrakt och bolagsreglor inkommo den 15 December.

18. De af Schön & Comp. erbjudna vilkoren voro:

l:o) att till aktieegarne i nuvarande Trollhätte kanal och slussverk kontant erlägga lösen för kanal-och slussverket med alla dess tillhörigheter efter 55

Schön & Comp.

antaga föreslagna ändringar.

Göta kanalbolags anbud N:o 2.

Vilkoren för det nya bolaget.Rdr b:ko för hvar aktie eller tillsammans med 419,875 Rdr b:ko.

2:o) att derutöfver anskaffa erforderliga medel för arbetenas utförande.

3:o) att låta utföra dessa arbeten ifrån och med Venersborgs hamn till och med Ströms kanal och 300 alnar nedom densamma i fullkomlig öfverensstämmelse med den plan, som jemte uppgjordt kostnad sförslag af majoren Ericsson blefve af K. M. i nåder faststäld.

4:o) att hafva arbetena fullbordade inom sju år från deras början.

5:o) att under byggnadstiden hålla farten genom nuvarande kanal och slussar samt på Göta elf öppen utom vid de tillfällen, då oundgängliga reparationer inträffa.

6:o) att, derest arbetskostnaden icke skulle betydligen öfverstiga den i de uppgjorda förslagen beräknade summa af 1,624,000 Rdr, efter tjugufem års förlopp såsom ersättning för statens bidrag årligen till K. M:s disposition erlägga af kanalinkomstema 10,000 !

Rdr samt dessutom afstå allt, hvarmed behållningen af dessa inkomster öfverstege 100,000 Rdr om året.

Deremot och under uppfyllande af ofvanberörda åligganden och förbindelser skulle nedannämnde förmåner och rättigheter i och för detta företag af K. M. i nåder förunnas handelshuset Schön & Comp. och meddelegare:

l:o) att under full eganderätt ostördt besitta Trollhätte gamla och nya kanal- och slussverk med alla dess tillhörigheter, med rättighet att utställa lott-bref derå till innehafvaren och att kunna låta egendomen lagligen inteckna.

2:o) att få för sin räkning framgent uppbära af-gifter vid så väl Trollhätte kanal och slussar, som för farten å Göta elf enligt nu gällande taxor och bestämmelser, hvilka ej utan delegarnes medgifvande finge förändras och nedsättas.3:o) att åtnjuta det arrende för Edets sluss, som Götefcorgs stad till fartens förbättrande å Göta elf afstått;

4:o) att likaledes åtnjuta Göta kanalbolags andel af 83 proc. i Trollhätte-uppbörden för fartyg och varor, som gå till eller komma ifrån Göta kanal, hvilken andel Göta kanalbolag i underd. skrifvelse af den 12 Febr. 1836 förklarat sig vilja afstå ifrån och med året efter det, då hela segelleden emellan Venern och Vester-hafvet blifvit

bragt i sådant skick, att de största fartyg, som gå på Göta kanal, äfven kunna vid lägsta vattenhöjd å nämnda farvatten passera;

5:o) att ifrån och med nästa år af Handels- och Sjöfartsfonden erhålla ett årligt bidrag af 60,000 Rdr b:ko, som skulle fortfara i 25 år, eller till och med år 1862, och hvarje år till delegarne i det nya kanal- och slussverket eller deräs rätts innehafvare utbetalas;

6:o) att erhålla erforderliga arbetskommenderingar af kronans manskap på samma vilkor, som genom K. M:s nåd. reglemente för arbetskommenderingar vid Göta kanal af den 24 April 1812 äro faststälda, äfven-som utan betalning krut för bergsprängningen utur kronans förråder;

De af K. M. gjorda tillägg och ändringar vöro:

l:o) att gamla Trollhätte kanal- och slussverk, som af den nya associationen inköpes, skall tjena till säkerhet för uppfyllandet af associationens förbindelser i afseende på ombyggnadens utförande;

2:o) att Storamirals-embetets tredje afdelning må ega tillse, att arbetet varder utfördt'i öfverensstäm-melse med den af K. M. i nåder faststälda planen, samt att kanal- och slussverket framgent underhålles;

3:o) att K. M. må i nåder nämna ordförande i direktionen för det nya kanal- och slussverket, på samma sätt som i direktionen för Göta kanal;

4:o) att, sedan företaget blifvit fulländadt, årligen minst 5,000 Rdr skola afsättas för större reparationer

Nya Trollhätte kanalbolag 2och accumuleras med ränta på ränta, till dess reparationsfonden växt till 100,000 Rdr; börande underhållskostnader och mindre reparationer af inkomsten bestridas ;

5:o) att, såvida arbetskostnaderna icke med 200,000 Rdr öfverstiga den i förslaget beräknade summa af 1,624,000 Rdr, efter 25 års förlopp ifrån arbetets början en afgift af 10,000 Rdr årligen skall till staten erläggas, samt i alla fall allt ,hvarmed behållna inkomsten öfverstiger 100,000 Rdr;

6:o) att krut icke kostnadsfritt beviljas, men att de för arbetet erforderliga qvantiteter deraf må antingen erhållas utur kronans förråd emot betalning efter fastställdt pris, eller ock tullfritt ifrån utrikes ort införas, om associationen finner sådant för sig förmånligare,

samt 7:o) att handelshuset Schön & Comp. skall inom Oktober månads slut inkomma med bestämdt underd. yttrande i anledning af dessa vid anbudet gjorda tillägg och ändringar, samt, i fall de antagas, vid samma tillfälle till K. M:s nådiga pröfning i underdånighet öfverlemna förslag till såväl formligt kontrakt om arbetenas utförande, som reglemente för det blifvande bolaget.

19. Den 2 Februari 1838 utfärdades K. M:s nådiga privilegium samt bolagsreglor för Nya Trollhätte kanalbolag. Knappt hade sålunda efter nära tre års omgång och fruktlösa underhandlingar en god utsigt till den vigtiga frågans lyckliga lösning visat sig, förr än man fick se den förra likgiltigheten och rädslan förbyta sig i den mest brinnande ifver och den säkraste tillförsigt om de ofantliga fördelar, som skulle tillskyndas det nya bolaget, oaktadt de af detsamma erbjudna vilkor voro icke så litet billigare och framför allt dess förbindelser vida klarare formulerade än de, som från Göta kanalbolag blifvit framlagda. Men äfven nu visade sig tillförsigten mera i ord än i hand-

1838.

Privilegiets och bolagsreglors utfärdande.ling, enär med aktieteckningen gick mycket trögt; man hörde till och med talas om, att en förmögen man, som tecknat sig för ett temligen ansenligt antal aktier, bevekligen anhållit om att få stryka sin teckning, hvilket också honom medgafs. Då nu arbetena snart måste börjas, om kanalens färdigbyggande skulle inom utsatt tid medhinnas, må det ej förtänkas dem, som ordnat och satt i gång företaget, att de i detta afseende vidtogo de utvägar, som ansågos lämpligast leda till målet, bolagets färdigbildande och arbetenas böljande.

20. Det gamla kanalbolaget samlades den 18 Januari 1838 till extra bolagsstämma i Göteborg för att öfverlägga

om hvad som vore att iakttaga vid kanalverkets öfverlåtande till det nya bolaget. Då likväl förslag och handlingar ännu ej hunnit inkomma, uppsköts stämman till den 15 Februari. Den 19 Jan. hade K. M:s* skrifvelse i ämnet anländt äfvensom framställning från Schön & Comp. om utseende af full-mägtige för att emottaga betalningen för aktierna och utdelning pro rata för de första fyra månaderna af 1838, hvilket allt skulle erläggas den 1 Maj, hvarjemte det nya bolagets provisoriska styrelse begärt vissa medgifvanden om begagnande af plats för nödiga byggnader, för upplag af virke och andra materialier m. m., på det att redan den 1 Mars de förberedande arbetena skulle kunna börjas, hvilket allt medgafs, utan att man ansåg sig behöfva fordra säkerhet för skada eller förlust, ehuru det nya bolaget erbjudit sådan. En å Göta . kanaldirektions vägnar inlemnad skrift i syftemål att gent emot det nya kanalverket häfda de rättigheter till andel af vissa kanalafgifter, hvilken Göta kanal haft uti det gamla verket, jemlikt K. M:s skrifvelser af den 25 April 1810 och 20 Febr. 1836, ansågs icke föranleda någon åtgärd. Innan bolagsstämman åtskildes, begärde lagman Ekström ordet och yttrade följande afskedsord:

Slutlig bolagsstämma i gamla kanal-bolaget.»Föremålet för dagens sammankomst är vunnet, beslut ytterligare fattadt om de vilkor, hvilka vårdandet om egen ocb andras rätt föreskrifvit vid öfver-låtelsen af Trollhätte kanal- och slussverk, och bolaget har vid denna öfverlåtelse mindre afsett egen fördel än grundens läggande till ett företag af allmän nytta. Måtte framtiden realisera de förhoppningar, som fästas vid den nya kanalanläggningen.»

»För bolaget återstår i detta tillfälle att yttra sin förbindelse till den direktion, som länge och omsorgsfullt vårdat bolagets angelägenheter. Såsom aktieegare går jag att i detta afseende af börda mig en ringa del af min skuld, då jag betygar herrar direktörer min förbindliga tacksägelse för deras nitiska förvaltning, dervid jag för att ådagalägga min uppriktiga välvilja för det nya bolaget önskar dess ledning af män med den erfarenhet, skicklighet och omtanke, som utmärkt gamla bolagets styrelse.» *

* Direktionen bestod af kommerserådet G. H. Ekman, öfverste A. W. Ehrengranat, kaptenen frih. Seb. von Otter samt öfverstelöjtnanten C. A. Warberg.Byggnads-tiden.

1838-45.

21. Två dagar efter privilegiets och bolagsreglor-nas utfärdande, eller den 4 Februari, sammanträdde intressenterne uti bolaget för vidtagande af nödiga åtgärder till dess nämnda privilegium och bolagsreglor hunnit expedieras. Till provisorisk styrelse valdes grefve G. Löwenhjelm och grosshandlaren J. G. Schwan.

Sedan denna styrelse bekommit såväl ofvannämnda handlingar som ock afskrift af K. M:s nåd. skrifvelser af samma datum till Konvoj-kommissariatet om utbetalning af det beviljade anslaget och till direktionen öfver segelfarten mellan Venern och hafvet om öfver-lemnande till bolaget af arbetena i öfra delen af Göta elf, sammanträdde intressenterne å nyo den 22 Februari. Till åtlydnad af föreskriften i bolagsreglornas 15 § upprättades underd. förslag till ordförande i bolagets direktion, dervid presidenten i Statskontoret P. Westerstrand erhöll första rummet, justitierådet grefve C. Sparre det andra och vice presidenten i Svea hofrätt S. C. Landgren det tredje. Till ledamöter af direktionen under byggnadstiden utsågos der-efter grosshandlaren J. G. Schwan och öfverstelöjtnant C. A. Warberg samt vid Trollhättan öfverste A. W. Ehrengranat. Då emellertid öfverstelöjtnant Warberg icke var bosatt i Stockholm, utsågs borgmästaren N. Sandblad att intill dess Warbsrg hunnit ditflytta

Val af^direk-tion.Accepter å bolagets anviS' ningar pä Konv.-komm.

deltaga i direktionens öfverläggningar och beslut. Snart befanns det dock nödigt att vid Trollhättan två direktörer funnos under byggnadstiden, hvarföre öfverste-löjtnant Warberg dit återflyttades och borgmästaren Sandblad valdes att i hans ställe inträda såsom ledamot i direktionens i Stockholm varande afdelning.

Den närmaste omsorgen var .naturligtvis anskaffande af nödiga penningeihedel, och torde åtgärderna härför lämpligast behandlas i ett sammanhang, hvar-efter öfriga under året vidtagna vigtigare beslut skola omförmälas.

22. Redan den 9 Jan. hade Schön & Comp. hos K. M. anhållit, att nåd. föreskrift måtte meddelas Konvoj-kommissariatet, dels att till den blifvande direktionen för Nya .Trollhätte kanalbolag årligen utbetala det tillagda anslaget, dels äfven att under Jan. 1838 hålla direktionen hela årets anslag till handa, hvarjemte hemstälts, att för de följande 24 åren ifrågavarande årliga anslag måtte till lättnad för Handels-och Sjöfart sfonden blifva utbetaldt

på fyra terminer, den 1 Febr., 1 Maj, 1 Aug. och 1 No v., med 15,000 Rdr b:ko hvarje gång, med rättighet för direktionen att å nämnda belopp utställa anvisningar och å desamma af Konvoj-kommissariatet erhålla accept till infriande på bestämda tider, dock utan erläggande af ränta.

Ehuru direktionen enligt bolagsreglorna egde full magt och myndighet att å bolagets vägnar göra och låta, befullmägtigade intressenterne vid sammanträdet den 22 Febr. särskildt direktionen att för dess räkning afsluta ett in- eller utländskt amorteringslån och såsom säkerhet derför använda förutnämnda accepter å bolagets anvisningar för åren 1839 t. o. m. 1862.

K. M:s skrifvelse af den 2 Febr. till Konvoj-kommissariatet om utbetalning af medlen var affattad i enlighet med Schön & Comp:s gjorda hemställan. När nu direktionen efter sitt första sammanträde den 24Febr. till Konvoj-kommissariatet inlemnade samtliga de 96 anvisningarna för accepts erhållande på en gång å samtliga dessa, en förmån den bolaget så mycket mera ansåg sig få påräkna, som genom anslagets utgående i terminer, i st. f. till hela beloppet vid hvarje års början, bolaget lede en ränteförlust uppgående efter

5 proc. till 1,125 Rdr b:ko årligen, fann sig bemälda kommissariat föranlåtet att genom underd. skrifvelse utbedja sig nåd. förklaring, huruvida alla de företedda anvisningarna skulle på en gåug accepteras, eller endast till så stort belopp, som bolaget egde att hvarje år uppbära. Någon resolution följde ej härå. Då direktionen fann det af högsta vigt att få denna fråga afgjord, anmälde den i underd. skrift af den 4 April, att, då förmodligen betänkligheter hos K. M. uppstått, huruvida accepterna kunde meddelas, innan bolaget inlöst det gamla kanalverket, bolaget vore beredt att å föreskrifven tid, den 1 stundande Maj, fullgöra denna inlösen, mot det att K. M. i nåder försäkrade bolaget att, då bevis om sådan inlösen blifvit företedt, erhålla merabemälda accepter. Genom nåd. skrifvelse af den

6 April förklarade K. M., att, sedan sådan inlösen blifvit styrkt och aktierna behörigen deponerade i Statskontoret, K. M. ville taga direktionens anhållan i öfvervägande och derom meddela det beslut, som med rättvisa och allmänt väl öfverensstämde.

23. Redan förut, den 2 Dec. 1837, hade herr Schwan med firman-Hambro & Son i Köpenhamn af-slutat provisionelt kontrakt om ett lån på en million mark b:ko, löpande med fyra procents ränta och att amorteras inom 24 år, till ett pris af 90 proc., för hvilket 93 af de accepterade anvisningarna å 15,000 Rdr b:ko skulle såsom säkerhet nedsättas hos danska Nationalbanken. Då emellertid dessa accepter ej erhållits, aflät direktionen den 6 Mars skrifvelse till Hambro & Son med underrättelse derom och sedermera en annan den 20 s. m., deruti direktionen med

Förber. kontrakt med Hambro.Ändrings-

förslag.

uttalande af den förmodan, att accepter skulle beviljas så snart i Maj den gamla kanalen blifvit inlöst, hemstälde, på det att det provisionela kontraktet måtte i öfriga delar kunna fullgöras, huruvida de icke vore benägne att såsom interims-säkerket för dessa anvisningar emottaga en af direktionen utfärdad skriftlig handling, hvarigenom på Hambro & Son öfverläts uteslutande rättighet att i Konvoj-kommissariatet utbekomma meranämnda anvisningar, sedan de blifvit af kommissariatet accepterade; anhållande direktionen, att Hambro & Son ville, sedan nämnda skriftliga handlingar samt de för lånet utstälda partialobligationer jemte kuponger kommit dem till handa, i Hamburg akkreditera direktionen för det öfverenskomna lånebeloppet.

24. Uti bref af den 25 Mars förklarade sig Hambro & Son icke kunna antaga detta förslag men vara benägne att lemna ett förskott å 420,000 Rdr b:ko för inlösen af gamla kanalen, dock på vilkor, hvilka de sjelfve väl knappast kunna hafva ansett antagliga. Vid sammanträde den 9 April fann också direktionen sig icke kunna ingå på detta deras förslag, utan att man måste vara betänkt på annan utväg för anskaffande af medel och beslöt att såsom förberedande åtgärd derför genom skriftlig handling berättiga Schön & Comp. att, så snart Konvoj-kommissariatet meddelat de önskade accepterna, desamma utqvittera äfven-som att genom skrifvelse till Konvoj-kommissariatet begära, med bifogande af öfverlåtelseskriften, att anvisningarna måtte i kommissariatets vård

oförryckta förblifva för att efter Schön & Comp:s föranstaltande dem tillhandahållas i utbyte mot förstnämnda handling, samt att kommissariatet måtte i sitt protokoll låta intaga denna anmälan och deröfver meddela bevis genom utdrag af protokollet, äfvensom låta gied pre-sentatum förse den ifrågavarande öfverlåtelsehand-lingen.25. Den 12 April förekom ämnet å nyo, sedan från Konvoj-kommissariatet ankommit såväl det åstun-dade protokollsutdraget som ock den med presentatum försedda öfverlåtelsehandlingen. Sedan denna blifvit af Schön & Comp. öfverlåten på Hambro & Son för att af dem begagnas till lyftning af anvisningarna å de sju första årens anslag, beslöt direktionen att underrätta Hambro & Son, att deras i brefvet af den 25 Mars gjorda anbud ej kunde antagas, med hemställan derjemte, huruvida de voro benägne att försträcka 350—400,000 Rdr b:ko mot erhållande af Kon-voj-kommissariatets nyssnämnda protokollsutdrag, den på dem transporterade öfverlåtelsen på sju års anslag samt en af direktionens ledamöter under personligt ansvar gifven försäkran om godtgörelse till kapital och ränta för hvad som blefve såsom förskott lemnadt. Deijemte skulle till envoyén friherre Lagerheim öfver-sändas samtliga för Hambroska lånet utfärdade partialobligationer jemte kuponger, med anmodan att låta förvara dem i beskickningens arkiv för att Hambro & Son tillställas, så snart de nu uppkomna svårigheterna blifvit till ömsesidig tillfredsställelse undanröjda.

Uti bref af den 23 April svarade Hambro & Son, att de icke kunde antaga nämnda förslag, hemställande att, i fall direktionen funne sig ur stånd att genast utverka accept å samtliga anvisningarna, direktionen måtte göra Hambro & Son något förslag om det under sådana omständigheter oundvikliga häfvandet af öfver-enskommelsen af den 2 Dec. 1837. Då direktionen ansåg sig sakna all ledning för bedömande af tiden för accepternas erhållande, beslöts den 14 Maj att till Hambro & Sons eget godtfinnande öfverlemna, huruvida de önskade ett fullständigt häfvande af kontraktet af den 2 Dec., hvilket direktionen ville tillsända friherre Lagerheim för att i sådan händelse dem tillställas och tillika med deras exemplar i hans närvaro annulleras, eller om annars de ville lemna direktionen

Vidare underhandlingar med Hambro.öppet att, i fall accepterna erhöllos inom Juni månads utgång, med firman träffa slutlig uppgörelse på enahanda grunder, som meranämnda kontrakt innehåller, men med ränteberäkning från en senare tidpunkt.

26. Hambro & Son förklarade sig uti bref af den 24 Maj antaga det senare alternativet, men då frågan om accepterna ännu stod oafgjord, kunde i saken intet beslut af direktionen fattas. Sedan den 23 Juni ändt-ligen K. M. beslutat, att accept nu skulle lemnas endast för de sju åren fr. o. m. 1839 t. o. m. 1845, — anslaget för 1838 var redan till fullo utbetaldt, — hvaremot å anvisningarna för de återstående åren accept, men då på samma gång, finge meddelas först sedan ombyggnadsarbetet blifvit fullbordadt samt i behörig ordning afsynadt och godkändt, såg sig emellertid bolaget urståndsatt att fullgöra ett hufvudvilkor i det provisionela kontraktet af den 2 Dec. 1837 och således nödsakadt hemställa, att hela låneaftären måtte anses fullständigt förfallen. Derjemte vidtogös nödiga åtgärder dels för hemskaffande af de öfversända obligationerna, dels för betalande af åtskilliga af låne-underhandlingarna härflytande smärre kostnader till juridiska ombud o. d.

27. Då emellertid angeläget var att snart anskaffa medel för gäldande af de lån, som med kort uppsägning upptagits för inlösen af det gamla kanalverket och för det påbörjade kanalarbetet, stannade direktionen efter åtskilliga öfverläggningar vid det beslut, att försök skulle göras att upptaga ett inhemskt 41/., procents lån å 900,000 Rdr b:ko nominelt, att amorteras under 24 år, skolande till annuitet derå anslaget från Handels- och Sjöfartsfonden användas. Som direktionen ansåg det böra förmånligt inverka på lånets kredit, om någon garanti lemnades. dels att nyssnämnda anslag användes uteslutande för det af-sedda ändamålet, dels äfven att de i amorterings-planen uppgifna utlottningarna behörigen komme att

Kontrakt med Hambro häfdt.

Förslag om inhemskt lån.verkställas, och sådant säkrast vunnes, om såväl lyftandet af qvartalsanslagen som ock utlottningen stäl-des under inseende af någon offentlig myndighet, vände direktionen sig i sådant ändamål till Stockholms stads Justitie-kollegium, med erbjudande af lämplig vedergällning för det med dessa göromål förenade besvär. Justitie-kollegium ansåg dock, att ämnet var för dess befattning främmande och att det således icke kunde dermed taga någon befattning.

28. Vid sammanträde den 12 Juli beslöt nu direktionen, att, yinan ytterligare åtgärder för upptagande af inhemskt lån vidtogos, försök borde i Hamburg göras att underhandla om lån på fördelaktigare vilkor än de som för det inhemska varit bestämda, eller 90 procent för 4 V2-procents obligationer. Direktionen uppdrog åt sin sekreterare, protokollssekreteraren P. Brändström, att för sådant ändamål oförtöfvadt afresa till Hamburg. Såsom hufvudvilkor för lånet borde iakttagas, att åtminstone 90 procent af nominela kapitalet erhölles för 4-procents obligationer, och att, om så äskades, bolagets meranämnda anvisningar, allt efter som de accepterades, finge lemnas långifvaren såsom säkerhet, börande dock det förberedande kontraktet om lånet underställas direktionens pröfning och godkännande.

29. Brändström fann vid sin ankomst till Hamburg, att den förmodan gjort sig gällande, det bolaget varit vållande till att aftalet med Hambro & Son icke kunnat uppfyllas, hvårföre åtskilliga bankirer, till hvilka han vände sig, visade sig obenägne att ingå i några låneafhandlingar med bolaget. Efter det närmare redogörelse för omständigheterna lemnats, förklarade sig väl Salomon Heine i Hamburg och C. H. Donner i Altona benägne att till 4 procents ränta för-

* sträcka det belopp, som kunde amorteras under åren t. o. m. 1845, men att de icke ville inlåta sig der-utöfver, enär de ännu ej accepterade anvisningarna

[-Låneunder-handlingar-]

{+Låneunder- handlingar+} i Hamburg.

L&n i Hamburg uppgjordt.Inhemskt 5-procents lån.

Aktiefördel-

ningen.

för åren 1846—62 icke syntes innebära fullt tillfredsställande säkerhet. Ehuru Brändström visserligen insåg, att, om bolaget sålunda afhände sig de första sju årens accepterade anvisningar, det derigenom blefve urståndsatt att inom landet uppgöra någon större låne-affär, så ansåg han sig likväl, med afseende dels å angelägenheten att snart erhålla nödiga medel, dels å de svårigheter, som kunde förutses möta vid upplåning inom landet af ett större belopp, böra antaga de erbjudna vilkoren, eller ett 4-procents amorteringslån å 400,000 Mark b:ko nominelt, till $tt pris af 90 procent. Direktionen gillade och godkände denna uppgörelse den 2 Augusti.

30. Då emellertid äfven efter fullbordad indragning af nyssbemälda lån en del af den inhemska skuld bolaget nödgats göra för gamla kanålverkets inlösen och arbetenas bedrifvande komme att qvarstå obetald och direktionen måste vara betänkt på att till lägre ränta omsätta denna med 6 procent nu löpande skuld, så beslöt direktionen den 1 Okt. att gå i författning om utgifvande af inländska obligationer med 5 procents ränta, halfårsvis betalbar, allasammans lydande å 500 Rdr b:ko, men så att en del nä* som helst kunde uppsägas på sex månader, en del åter först efter fem års förlopp. För att lätta afsättningen medgafs sedermera 1 procents rabatt å det senare slaget samt V2 procents å det förra.

Låneförhandlingarna äro nu, efter icke litet omgång och bekymmer, att anse såsom afslutade; det återstår endast att redogöra för afsättningen af de senast utfärdade inhemska 5-procents obligationerna, till hvilka vi framdeles få återkomma. Det återstår att omförmäla de åtgärder af mera betydenhet, hvilka under bolagets första år blifvit vidtagna.

31. Emellan de den 22 Febr. samlade intressen- * terne i bolaget träffades den öfverenskommelsen, att till en början af de 1500 aktierna endast de med N:ris1—450 skulle utgifvas enligt dåvarande teckningslista, så att de derå upptagna för närvarande vore ensamma representanter af bolaget. A dessa aktier skulle 20 procent med 100 Rdr b:ko inbetalas inom nftstföljande Aprils utgång, hvarefter under de följande åren återstoden skulle infordras, dock först efter ordinarie eller extra bolagsstämmas beslut och ej till större årligt belopp än 20 procent. * Ränta efter 5 procent skulle åtnjutas å de inbetalda beloppen, skolande aktiebref-ven forblifva under direktionens vård till dess hela inbetalningen var fullgjord, hvaremot under tiden interimsbevis skulle utfärdas. Af de återstående

aktierna I^tris 451—1200 skulle efter direktionens bestämmande en del eller det hela utgifvas, af de med N:ris 1201— 1500 deremot endast för den händelse att, sedan på de 1200 hela beloppet blifvit inbetaldt, tillgång likväl saknades för kanalverkets fullbordan och nödiga medel ej kunde beredas utan med en uppoffring öfverstigande hvad som vanligen för lån belöper. Hade dessa sistnämnda aktier icke afyttrats när byggnaden blifvit fullbordad, skulle de eller, om en del försålts, återstoden utan afgift tillfalla bolagets stiftare såsom hans enskilda tillhörighet. Funnes af N:ris 451—1200 några aktier qvar, skulle de pro rata fördelas emellan inne-hafvarne af aktierna 1—450, utan inbetalningsskyldig-het, äfvenså till stiftaren for de 300 honom särskildt tillfallit, varande sedermera hvarje aktie berättigad till utdelning såsom hade derå 500 Rdr b:ko blifvit inbetaldt.

32. Alla anstalter för arbetenas ofördröjda och kraftiga bedrifvande träffades i Mars, men den myckna snön hindrade deras fortgång ända fram i April; major Ericsson anmäler under den 26 April, att då först snön började gifva vika. På derom gjord und. framställning blefvo såsom arbetsofficerare kommenderade

* Inbetalningsterminerna blefvo sedermera den 30 Juni 1839, den 15 Jan. 1840, den 15 Jan. 1841 och, den sista, den 15 Jan. 1842.

Arbetenas början, kom-menderingtir m. m.kaptenen vid Vestgöta-Dals reg. Eric Ericsson, löjtnanten vid l:sta Lifgrenadier reg. J. E. Ahlgren och vid Bohusläns reg. M. Hansson, till hvilka litet senare kom äfven löjtnanten vid Vermlands reg. C. G. Gran-felt. Utom arbetskommenderingarna från arméen fanns äfven riklig tillgång på annat arbetsfolk, hvaraf många förut varit anstälde vid den kort förut under major Ericssons ledning fullbordade Seffle kanal och der inhemtat skicklighet och erfarenhet i förekommande arbeten. Kontors- och slusspersonalen vid gamla kanalverket bibehölls i det hela vid sina tjenster, med de ändringar de nya arbetena erfordrade. Såsom läkare för samtliga personalen anställdes doktor W. A. Pal,-mser med skyldighet att vara på stället bosatt.

33. Under påföljande Maj månad inlöstes aktierna i det gamla kanalverket, så när som på 128, för hvilka motsvarande lösebelopp nedsattes i Rikets Ständers Bank, hvarefter alltsammans genom skrifvelse af den 21 Maj till Statskontoret aflemnades för att der förvaras, till dess kanalen blifvit färdigbyggd.

34. Sedan direktionen hos det gamla bolagets direktion hemstält, att öfverlåtelsen af kanal- och slussverket med dertill hörande fastigheter, inventarier m. m. måtte under tillstundande revisionsmöte verkställas, samt tillkännagifvit, att uppdrag om emot-tagandet för det nya bolagets räkning blifvit de vid Trollhättan varande direktörerne lemnadt, blef detta alltsammans jemte samtliga åtkomsthandlingar, kontrakt m. m. samt en kassabehållning af 21,606 Rdr 17 sk. b:ko inom Juni månads utgång till Nya Trollhätte kanalbolag aflevereradt.

35. Med anledning af meddeladt uppdrag att ombesörja uppbud och fasta å de af kanal verkets hemman, hvilka blifvit af det gamla bolaget såsom dess enskilda egendom inköpta och sedermera på det nya öfverlåtna, begärde direktionsafdelningen vid Trollhättan i skrifvelse af den 25 No v. direktionens yttrande,

Inlösen af aktierna i gamla bolaget.

Aflemning af gamla kanalverket.

Uppbud och fasta & en del liemman.huruvida icke dessa åtgärder kunde tills vidare uppskjutas. Då intet egentligt köpebref förefanns, hvilket för fastas erhållande kunde vid domstol företes, och slussverkets öfvergående i andra händer ej fick betraktas såsom ett vanligt köp emellan privata personer utan såsom en genom statens mellankomst tillväga-bragt och med vissa af regeringen föreskrifna vilkor förknippad reorganisation af Trollhätte slussverks bolag; då vidare den enda våda, som för bolaget torde kunna uppstå genom uteblifven fasta, var, att någon af gamla bolagets fordringsegare kunde begära inteckning uti dessa lägenheter, men å andra sidan, enär nya bolaget iklädt sig ansvar för det gamlas åligganden, af hvad beskaffenhet de må vara, nya bolaget ingalunda var emot sådant skyddadt genom erhållen fasta, samt då slutligen all farhåga i afseende på gamla bolagets fordringsegare måste efter proklama-tidens utgång försvinna, så fann direktionen också åtgärder för fastas erhållande tills vidare öfverflödiga.

36. Det gamla bolaget hade lemnat hvarjehanda obemedlade personer medgifvande att å bolagets marker uppföra smärre byggnader och der bosätta sig, hvarigenom en talrik fattigbefolkning uppstått, den der emellanåt legat

bolaget till last. Med anledning häraf fann direktionen skäl förordna, att dylika med-gifvanden ej vidare skulle lemnas. Uppstode deremot fråga om uppförande af större byggnader, uppdrogs åt direktionsafdelningen i Trollhättan att dertill lemna tillstånd, med vilkor att de föreskrifter afdelningen lemnade i afseende på byggnads beskaffenhet och placering noggrant iakttogos.

37. Af direktionen för ångbåts-paketfarten emellan Stockholm och Göteborg hade gjorts framställning derom, att i likhet med hvad förut egt rum bolagets fyra ångfartyg måtte vid färdandet genom Trollhätte kanal- och slussverk i möjligaste måtto njuta företräde framför andra, endast till varutransport afsedda

Byggnads uppbrände u bolagets mark.

Förtursrätt för ångb&tar.K. M:s skrifvelse ang. af-giften för trävaror.

Arbetenas fort gång under 1838.

fartyg äfvensom att vederbörande måtte åläggas att noga handhafva stadgandena mot timmerflottors läggande i Karlsgraf m. m. Med tillstyrkan till hvad angående företrädesrätt blifvit begärdt ingick kanaldirektionen med underd. skrifvelse i ämnet till K. M., som under den 28 Sept. lemnade nåd. bifall härtill.

38. Sedan den 17 Nov. 1832 förnyad kanaltaxa blifvit utfärdad att gälla till en början för tre år fr. o. m. 1833, hade, hvad trävaror beträffar, på en del bruks- och sågverksegares klagomål öfver den förhöjning i afgiften, som derigenom uppkommit, under den 20 Febr. 1836 nåd. skrifvelse aflåtits till gamla kanalbolagets direktion, tillkännagifvande, att afgifterna å trävaror fortfarande borde utgå enligt taxorna af den 14 Nov. 1763 och den 8 Dec. 1819, likväl med den förändring, att afgiften för trävaror, som flottas, förhöjdes med 50 procent; och anbefaldes bemälda direktion att inom 1838 års slut inkomma med förnyad underd. anmälan angående afgifterna å trävaror. Då nu insändandet af sådan anmälan ålåg det nya bolaget, togs detta ärende under ompröfning, hvarvid direktionen den 23 Aug. beslöt att, som ytterligare erfarenhet fordrades för att kunna bedöma lämpligheten af nu gällande taxor och det dessutom vore för trafiken af vigt, att dylika taxor mera sällan och endast på grund af längre tids erfarenhet ändrades, anhålla om anstånd med ifrågavarande utlåtandes afgifvande; hvar-om vidare under 1839 (44).

39. De under året utförda arbetena voro:

a) vid Trollhättan, med en arbetsstyrka af 150 soldater och 195 enskilde arbetare: å den 840 fot långa kanalen, som der måste utgräfvas, hade jordgräfningen blifvit började samt uti medellinien en graf nedsänkt till fulla djupet; å de 450 fot, som voro att spränga genom berg, sprängningen^ påbörjad emellan slussen N:o 14 (den öfversta) och Åkers sjö; gamla sprängda kanalen, som å en sträcka af 6,600 fot behöfde utvid-gas och fördjupas, hade blifvit utvidgad på en längd af 120 fot samt den ena af der föreslagna mötesplatser påbörjad; af 11 slusstomter 2 öppnade och 8 påbörjade; murning utförd i slussen N:o 4 (den nedersta) med 60 kub.famnar; hvarjemte en del smärre arbeten utförts.

b) Vid Stafvereds mosse, med arbetsstyrka af 20 soldater och 35 enskilde: utaf 2,800 fot kanalgräfning 560 fot fullbordade och 224 påbörjade.

c) Vid Karlsgraf, med 80 soldater och 160 enskilde: gräfningen af kanalen vid Brinkebergs kulle påbörjad i en längd af 220 fot; 1 slusstomt öppnad och 1 påbörjad; sätten i öfra Karlsgraf påbörjad; hvarjemte åtskilliga mindra arbeten utförts.

d) Uti Venersborgs hamn, med 15 enskilde arbetare: den nya bron färdig till inläggning, arbetet å hamnarmen fortsatt och ett brovakthus uppfördt.

Vid upprättandet af 1838 års arbetsplan hade beräknats, i öfverensstämmelse med planen för ombyggnadsarbetet i dess helhet, att farten genom kanalen skulle upphöra med Oktober månad, och att den arbéts-kommendering af 250 man, som under sommaren an-vändts, skulle qvarstanna till medlet af December. Då emellertid ingen stängning kom att ega rum, utan sjöfarten fortgick ända till de siste dagarne i December, kunde det beräknade arbetet ej komma till utförande, så att t. ex. bergskanalen blifvit utvidgad endast på en längd af 120 fot i st. f.

påräknade 500 fot. I det hela ansåg dock major Ericsson, att arbetet med hänseende till sin fortsättning under följande åren erhållit en ställning, som man vid årets början icke vågat beräkna. Ett annat väsendtligt hinder för arbetets fortgång hede uppkommit deraf, att i den för året påräknade arbetsstyrkan af 805 man varit inbe-gripne 150 enskilde arbetare, som landshöfdingen i Skaraborgs län, i anseende till den i början af året herrskande nöden, begärt och erhållit medgifvande att

Xya Trollhätte kanalbolag. 3få aflemna till kanalarbetet, men af hvilka, oaktadt terminen för deras inställelse blifvit på begäran tid efter annan förlängd, endast några få instält sig.

Arbetskostnaden for året, beräknad till 218,045 Rdr b:ko, hade till följd af nämnda anledningar uppgått till endast 142,182 Rdr.

40. Vid granskningen af major Ericssons bygg-nadsplan hade Storamirals-embetets tredje afdelning anlitat två i kanalbyggnad kunnige och erfar ne män, Göta kanalverks öfvermekanikus öfverstelöjtnant Lagerheim samt major Edström. Desse hade såväl emot planen som emot kostnadsförslaget framstält hvarjehanda anmärkningar, hvilka dock af Ericsson blifvit bemötta och icke heller föranledde annan ändring, än den redan omförmälda, att slussarnes vid Trollhättan antal ökades från tio till elfva. Men om den kalksten från Kinnekulle, som Ericsson föreslagit för tillredning af murbruk, hade Lagerheim yttrat, att den lemnade ett odugligt murbruk och borde förbjudas till användande. Ericsson vände sig i ämnet till teknikern professor Pasch för erhållande af yttrande, hvarvid denne förklarade, att af Kinnekulles rödbruna kalksten lika godt murbruk kunde erhållas som af kalkstenen från Berg i Yreta socken i Östergötland, den Lagerheim förordat och som varit begagnad vid Göta kanals östgötalinie. Saken var ej utan vigt; den vände sig om en besparing i frakt och öfriga kostnader af 20,000 Rdr b:ko. Storamiralsembetet anmodade Pasch att under sommaren 1838 företaga en resa på kanalen och dervid noga undersöka förhållandet. Han fann, att visserligen på Göta kanals vestgöta-linie det af Kinnekulles kalksten tillredda murbruket visat sig otjenligt, så att de dermed uppförde slus-sarne snart tarfvade svåra reparationer, men att der-emot murbruk af samma sorts kalksten i slussarne vid Ström, färdigbyggde 1832, visat sig i alla afseen-den tillförlitligt, så i afseende på hårdhet som täthet

Marbruk till slussarne.mot vatten. Derjemte lemnade han noggranna föreskrifter angående stenens bränning och brukets tillredning, hvarpå ofvanbemälda embete i skrifvelse af den 20 Nov. medgaf sådant murbruks begagnande. Det har också allt framgent varit användt och befunnits af utmärkt beskaffenhet.

41. Under 1838 hade till K. M. inkommit framställningar från olika håll dels om inskränkning i den tid för kanalens stängning, hvilken blifvit det nya holaget medgifven, dels om att det gamla slussverket borde äfven efter det nyas fullbordande allt framgent underhållas. De sökande voro: åtskilliga handelshus i Götehorg, Göta kanalbolag, kanslirådet G. Myhrman m. fl. såsom befullmäktigade af Vermlands och Dalslands bruksegare m. fl., bemälde kansliråd såsom ombud för Karlstads, Kristinehamns och Filipstads handlande och trafikerande m. fl., åtskilliga handlande och fartygsegare i Mariestad snmt bruksidkare och gods-egare i kringliggande ort; slutligen åtskillige i Veners-borg boende trafikerande. Om samtliga dessa framställningar hade genom Storamirals-embetet yttrande blifvit infordradt från kanalbolaget, som derom in-hemtat upplysningar af major Ericsson. Hans vidlyftiga meddelande inkom till direktionen i Jan. 1839, hvarpå ämnet företogs till behandling vid bolagsstämma den 2 Mars. Bolaget uppdrog åt direktionen att på grund af vissa medgifvanden, till hvilka bolaget förklarade sig villigt, besvara de gjorda framställningarna. Till följd häraf förklarade direktionen på bolagets vägnar, att den insåg angelägenheten af någon jemkning i den för ombyggnadens fortgång förunnade rättigheten att hålla kanalen stängd från 1 Nov. till 1 Maj; att, då bolaget ej var i tillfälle att på förhand utröna de följder ett sådant medgifvande för hela ombyggnadstiden kunde medföra, bolaget nu endast kunde i så måtto gå de trafikerandes önskningar till mötes, att under 1839 kanalen finge hållas öppen till

Åtskilliga [-framställningar-] {+framställnin- gar+} om inskränkning i don medgifna [-stängningstiden-] {+stängnings- tiden+} och om gamla slussverkets bibehållande.och med Nov., anhållande bolaget att efter vunnen erfarenhet af den uteblifna stängningens verkan få i Jan. 1840 inkomma med slutligt underd. yttrande för de återstående arbetsåren; att emellertid bolaget måste, såsom vilkor för de medgifvanden bolaget i detta

afseende gjort eller komme att göra, förbehålla sig den tillökning i arbetsår, som derigenom torde blifva af nöden, jemte öppen talan i öfriga dermed sammanhängande förhållanden; slutligen att bolaget förmodade, att K. M. komme att bifalla åtskilliga trafi-kerandes underd. anhållan, att kanaltaxan ej måtte utan deras hörande höjas. För fullständigt inhemtande af såväl de gjorda framställningarna som bolagets utlåtande se bil. 3.

Genom nåd. skrifvelse af den 10 April medgaf K. M. det begärda anståndet. Då emellertid planen för 1840 års arbeten, hvilken inom utgången af Januari månad samma år borde till vederbörande inlem-nas, i väsendtlig mån berodde af den tidrymd, hvar-under kanalen finge hållas stängd, beslöt direktionen redan den 1 Juni, sedan major Ericsson förklarat sig måhända redan i Augusti på grund af den då vunna erfarenheten kunna i ämnet afgifva sitt betänkande, att innan årets slut sammankalla bolaget för att besluta om det underd. utlåtandet i frågan. Sedan major Ericssons yttrande vid början af Oktober inkommit äfvensom en förklaring från de trafikerande, hvilka den 30 i samma månad bevistat ett vid Trollhättan hållet sammanträde för afgörande af frågan om afgif-terna å trävaror, sammanträdde bolagsstämman den 4 December. I öfverensstämmelse med de trafikerandes yttrade åsigter beslöt bolaget medgifva den inskränkning i tid för kanalens stängning, att under byggnadstiden kanalen i allmänhet skulle hållas stängd från den 15 Dec. ena året till den 15 Maj det påföljande, dock att, om direktionen medgåfve att kanalen hölles öppen under hela December och sådant i Augustiallmänt kungjordes, stängningen skulle få utsträckas till den 20 Maj, hvarjemte bolaget förbehöll sig att, om sådant pröfvades oundgängligen nödigt för arbetets fortgång, under två eller tre af byggnadsåren stänga kanalen den l Dec. efter förutgången kungörelse i Augusti, då likväl kanalen borde åter öppnas den 15 Maj. Då dessa medgifvanden naturligtvis kund.e inverka på arbetstiden, ansåg sig bolaget såsom oefter-gifligt vilkor böra förbehålla sig, att den tillökning i arbetsåren, hvilken derigenom kunde förorsakas icke måtte medföra någon rubbning i de bolaget tillförsäkrade rättigheter, och att åt bolaget förvarades all den talan, hvartill omständigheterna knnde föranleda.

För afslutande i ett sammanhang af denna fråga torde här med ens få tillfogas livad vidare derom förekom. Grenom nåd. skrifvelse af den 2 Mars 1840 förklarade sig K. M. finna nödigt att, innan saken till slutligt afgörande företoges, infordra bolagets yttrande, huruvida byggnadsårens utsträckande från sju till åtta ansåges tillräckligt. I förnyadt underd. yttrande af den 9 Sept. samma år fästade bolaget K. M:s uppmärksamhet på betydenheten af de arbeten, hvilka endast då sjöfarten å kanalen är instäld kunna utföras, hvaribland i främsta rummet den betydliga jord-gräfningen och stensättningen i öfra Karlsgraf, bergsprängning derstädes samt i bergskanalen och en del af den nya slussleden vid Trollhättan, hvarföre ock, med åberopande af hvad redan i föregående underd. yttrande blifvit utredt angående hindren vid arbetet för 1838 genom uteblifven stängning af kanalen från den 1 Nov., bolaget väl förklarade sig medgifva stängningstidens förminskning på sätt detta yttrande om-förmäler, men med vilkor, utan rubbning i öfrigt af kontraktet, att ombyggnadstiden förlängdes med två år, så att kanalen först i Maj 1847 öppnades för trafiken; uttryckande dock bolaget sin på det tillfredsställande resultatet af de redan tilländalupna arbets-Göta kanal-bolags insaga i fr&ga om stängningen.

åren grundade öfvertygelse att, om icke alldeles oförmodade hindrande omständigheter yppades, ombyggnaden inom de sju åren skulle vara bragt i det skick, att kanalen kunde för sjöfarten öppnas, om än en del i planen upptagna, beqvämlighet och prydlighet åsyftande arbeten först efteråt kunde fullbordas, hvartill komme, att bolagets fördel var så nära förenad med verkets snara fullbordan, att ensamt detta borde vara en borgen för arbetets bedrifvande med all den skyndsamhet, som med säkerheten för dess blifvande bestånd läte sig förenas, åberopande sig bolaget på vederbörande myndighets åtskilliga gånger lemnande intygande, att bolaget ej sparat någonting för att på ett fullt tillfredsställande sätt utföra sitt åtagna uppdrag. Bolagets förslag vann nådigt bifall enligt skrifvelse af den 9 Nov, som den 1 Dec. sändes till införande i Posttidningen.

42. Gröta kanalbolag, hvarifrån underd. yttrande i ämnet äfven blifvit infordradt, hade först anhållit att, hvad stängningen beträffade, det måtte få förblifva vid hvad i privilegiet för Nya Trollhätte kanalbolag är stadgadt; men då, efter hvad utredt blifvit rörande de olägenheter för trafiken, hvilka skulle uppkomma genom en bokstaflig tillämpning deraf, Gröta kanalbolag hyste den öfvertygelsen, att dess underd. anhållan ej kunde beviljas, förklarade det sig villigt medgifva den föreslagna stängningen och tillökningen i arbetsåren mot vilkor, att för hvarje sådant öfver-skjutande år, åt bolaget må blifva tillerkänd rättigheten att ett år längre, än hittills varit

tillämnadt, bibehålla den andel i Trollhätte-uppbörden af fartyg och varor, som gå till eller komma ifrån Göta kanal, hvilken bolaget för närvarande uppbure, men utfäst sig att afstå från och med året efter det hela segelleden mellan Venern och Nordsjön blefve farbar för de största fartyg, som kunna befara Göta kanal. Nya Trollhätte kanalbolaget framstälde med anledninghäraf det förbehåll, att, om K. M. i nåder skulle finna Göta kanalbolag böra hållas skadeslöst för sina upp-gifna förluster, hvilka för öfrigt ej kunde högt beräknas, sådan ersättning icke måtte det medgifvas på Nya Trollhätte kanalbolags bekostnad.

43. De betydliga skilnaderna i Venerns vattenstånd under olika år, för hvilka skilnader man ej ännu kunnat uppdaga någon lag eller ens någon regelbunden följd, hade redan på 1820-talet kommit grefve von Platen att framkasta tanken på att genom en bestämmande sluss vid Venersborg ställa sjön Vassbotten i jemnhöjd med Yenerns lägsta vattenstånd, hvarigenom man ansåg sig vinna lättnad vid farten genom Vassbotten, i synnerhet genom inrättande af en dragväg från Venersborg ända till Karlsgraf, samt möjlighet att för reparation eller upprensning torrlägga öfra sträckan af den sistnämnda, utan att behöfva särskildt afdämma densamma. Undersökningar för ändamålet verkstäldes af öfverste-löjtnant Du Rées, hvarpå 1827 öfverste-löjtnant Lagerheim och major Ekenstam upprättade förslag till en sådan bestämmande sluss i Dalbobron, invid Yenersborg, med en kostnad af 80,616 Rdr b:ko för slussen samt för arbeten i Vassbotten och Karlsgraf 45,070 Rdr, dragvägen dock ej inberäknad. Yid närmare undersökning befanns dock på det afsedda stället grunden bestå af ett lager af fin sand, 22 fot djupt, hvadan synnerlig svårighet mötte att få grunden säker och slussväggarnes omgifning tät. Major Ekenstam föreslog derföre 1828, att slussen i stället skulle förläggas något mera öster ut, till Binäset, der berggrund kunde erhållas, men fördämningen af sträckan deremellan och Dalbobron antogs vålla ej obetydande kostnad.

Ibland framstälda anmärkningar vid ombyggnads-planen förekom äfven den om uteslutandet af denna bestämmande sluss. Ehuru nu planen blfvit af K. M. faststäld och således denna anmärkning icke vidare

Bestämmande sluss för Vassbotten.var af någon betydelse, ansåg sig dock major Ericsson böra upptaga den till bemötande uti sitt här ofvan omförmälda utlåtande af Januari 1839. Han anförde dervid, att en sluss vid Yenersborg skulle blifva mycket hinderlig för sjöfarten, enär till följd af uppehållet vid slussningen hamnen icke skulle kunna rymma de fartyg» som stundom samlades der, och de talrika timmerflottor, hvilka för vidare forsling genom kanalen hop-fästades af de frän fartygen utlossade massor af timmer och bjelkar; att genom sänkning af Yassbotten till Venerns lägsta vattenstånd en stor del af sjön, der nu timmerflottorna innanför raden af dykdalber beqvämt framstakades utan att komma i vägen tor fartyg, skulle blifva alldeles otillgänglig, en olägenhet mycket kännbar redan nu, när Venern emellanåt var låg; att, såvidt han kunnat se af de uppgjorda ritningarna, icke heller efter sänkningen dragvägen blefve oafbruten utåt sjöns hela längd; att olägenheterna af de befarade strömsättningarna och upp-grundningarna inskränkte sig till obetydligheter; att en möjlig bristning af dammen mot Yenern vid högt vattenstånd skulle hota slussen vid Brinkebergs kulle med förstörelse, till afbrott i sjöfarten kanske för flera år; samt slutligen att räntan å slussens anläggningskostnad för all framtid förorsakade en årlig förlust af 5,000 Rdr b:ko.

44. Bolagets underd. anhållan i skrifvelse af den 23 Aug. 1838, att anstånd med afgifvande af slutligt utlåtande angående afgifterna för trävaror måtte beviljas, hade blifvit bestridd utaf de af Vermlands bruksegare utsedde deputerade för bevakande af deras intresse i afseende på sjöfarten å Göta elf och Trollhätte kanal, äfvensom af ortens betydligaste skogs-producenter, hvarpå såväl K. M:s befallningshafvande i Vermlands län som Kommers-kollegium afstyrkt nåd. bifall dertill. Genom nåd. bref af den 3 Aug. hade K. M. anbefalt direktionen att innan årets slut

Afgifterna för trävaror.inkomma med förslag till specifik taxa för trävaror, som forslas på kanalen, så att, sedan de trafikerande egt tillfälle yttra sig derom, frågan måtte till nåd. pröfning kunna företagas före sjöfartens början nästa år 1840. Direktionen anmodade till följd häraf sin afdelning vid Trollhättan att i ämnet öfverlägga med skogsegare och andra trafikerande, hvilkas intressen deraf berördes, och derefter insända förslag till be-mälda taxa. Den 30 Okt. hölls vid Trollhättan ett sammanträde med Vermlands och Dalslands bruks-egares deputerade

samt åtskillige andra skogsegare och trävaruhandlande, hvarvid desse enhälligt förklarade att, då de bestridt direktionens underd. anhållan om någon tids anstånd med berörda taxas af-gifvande, sådant hufvudsakligen åsyftat att förekomma obestämdhet i afseende på tiden för uppskofvet, men att, om direktionen bestämdt tillkännagåfve sin önskan vara, att nu gällande taxa måtte bibehållas oförändrad, till dess den nva kanalen blefve för sjöfarten öppnad, de för sin del icke hade något att deremot invända. I öfverensstämmelse härmed aflät bolaget underd. skrifvelse med anhållan, att gällande taxa måtte få fortfarande tillämpas, till dess två år förflutit, från det den nya kanallinien blifvit öppnad till hela sin längd, hvarefter det skulle åligga bolaget inkomma med förnyadt utlåtande i ämnet. Skulle åter K. M. finna för godt att nu till afgörande företaga frågan om en permanent trävarutaxa, anhöll bolaget, att af-giftema måtte få utgå i enlighet med den af sakkunnige och oveldige män utarbetade och af K. M. under den 17 Nov. 1832 godkända taxan för sjöfarten å Göta kanallinie samt å Göta elf och Trollhätte kanal. Genom nåd. skrifvelse af den 19 Febr. 1840 bifölls det förra alternativet, dock med inskränkning af tiden till slutet af det år, hvarunder kanalen blefve till genomfart Öppnad.

45. Vid flera tillfällen hade fråga uppstått om att för bolaget förvärfva frälsehemmanet Åkerström,

Byte af Qvarn torp och Hult mot Åkerström.*,4 mantal, jemte dithörande mjölqvarn med två par stenar, i utbyte mot de genom privilegiet för gamla bolaget till detsamma förlänta säteriet Hult, lj2 mantal, och frälsehemmanet Qvarntorp, '/4 mantal. Som under det löpande året arbetena vid Åkerström skulle begynnas och angeläget var att de dervid uppkommande jordersättningsfrågorna dessförinnan afgjordes, ansåg direktionen, att åtgärder för ändamålet skyndsamt borde vidtagas, hvarföre direktionen under den 13 April till K. M. ingick med anhållan om medgif-vande till bytet, dervid anförande, att Hult och Qvarntorp- genom sin mera aflägsna belägenhet icke kunde gagna bolaget annorlunda än genom utarrendering, hvarigenom de inbragte tillsammans Rdr b:ko 409.16, utan att utsigt funnes att de vid förnyadt arrende komme att inbringa högre belopp, hvaremot egandet af Åkerström skulle bereda bolaget utrymme för byggnader och upplag och förekomma alla tvister om den der befintliga lastbrygga likasom flerfaldiga för jordersättning säkerligen uppkommande anspråk, hvar-jemte för arrendet af hemmanets jord och qvarnen kunde påräknas omkring 400 Rdr b:ko. Genom nåd. skrifvelse af den 13 Juni gaf K. M. sitt bifall till bytet, som efter åtskilliga underhandlingar uppgjordes, hvarpå Åkerström tillträddes i Mars 1840. Bytesbref utfärdades af K. M. den 16 Juni 1843. Se afdelnin-gens vid Trollhättan protokoll den 15 Febr. 1840, vid årets ankommande handlingar N:o 19.

46. De under 1839 utförda arbetena voro:

a) Vid Åkerström, med arbetsstyrka af 80 soldater och 10 enskilde arbetare: å den 1,400 fot långa kanal, som här borde Öppnas, öfvergräfningen borttagen och gräfningen på djupet fortsatt till ett kubikinnehåll motsvarande 230 fot kanal med fulla dimensioner, samt åtskilliga smärre arbeten utförda.

b) Vid Trollhättan, med 275 soldater och 125 enskilde : öfvergräfningen borttagen till full bredd emellan

Arbetenas fort-g&ng under 183!*.slussarne N:o 11 och 12 på 410 fot och till lialf på 100 fot; öfvergräfningen ofvanom slussen N:o 14 uttagen till 16V2 ^t nära botten; bergskanalens utvidgning fullbordad på 270 fots längd samt 40 fot afloppsdike utsprängdt; slussen N:o 4 (den nedersta) fullbordad samt N:o 5 och 7 påbörjade; en slusstomt fullbordad, 7 fortsatta och 1 påbörjad.

e) Yid Stafvereds mosse, med 160 soldater och 25 enskilde: 174 fot kanal sprängda och 330 fot utgräfda till 6 fot nära botten ; återstående 1,540 fot påbörjade medelst muddring.

d) Yid Karlsgraf, med 135 soldater och 110 enskilde : 250 fot kanal öppnade till half bredd och stensatta; slussen N:o 16 nära fullbordad och N:o 15 påbörjad; en slusstomt fullbordad.

e) I Yenersborgs hamn, med 30 enskilde arbetare: den färdigbyggda bron inlagd, hamnarmen fortsatt, muddring i segelleden påbörjad och 12 dykdalber utsatta.

Yid jemförelse af hvad som det utförda arbetet i vissa delar öfverstigit, i andra delar understigit årets arbetsplan, ansågs det förra öfverväga det senare med mera än 7,000 dagsverken. Arets arbetskostnad, beräknad till 254,000 Rdr b:ko, uppgick till 234,802.

Uti den berättelse chefen för Storamirals-embetets tredje afdelning, kontreamiralen C. af Klint i Oktober efter förrättad inspektion till K. M. afgaf öfver arbetenas fortgång vid Trollhätte kanal yttrar han:

»Slutligen får jag i underdånighet tillägga: att, utom det att arbetet vid Trollhätte kanal hittills fortgått med mycken drift och omtanke, så att betydliga resultater synas vara åvägabragta med en jem-förelsevis mindre betydlig arbetsstyrka, tyckes hvarken direktionen fästa afseende på kostnad, ej heller chefen för arbetet, major Ericsson och de under honom stående tjenstgörande arbetsofficerarne spara något besvär eller åsidosätta någon omsorg för att äfven i de minsta1840.

Ang. ettbogser-fartyg emellan Ström ocb Trollhättan.

detaljer åvägabringa ett fulländadt arbete. För erhållande af ett godt hydrauliskt murbruk äro alla nödiga försigtighetsmått vidtagna; såsom exempel härpå må i underdånighet anföras, att kalksten hemtas från Kinnekulle utaf den rödbruna, af professor Pasch åtskilliga gånger undersökta och godkända sorten, som redan för flera år tillbaka blifvit använd vid murnings-arbeten å Trollhätte-linien och derstädes lemnat ett utmärkt godt murbruk; — kalk brännes sedermera på arbetsställena i mån af behofvet. Sand till murbruket hemtas från sjön Venerns stränder samt erhålles äfven utaf den renaste och bästa beskaffenhet. För alunskifferns rätta bokning, bränning, målning och siktning äro ombesörjda särskilda ändamålsenliga anstalter, och såväl major Ericsson sjelf som slussbyggmästaren, direktör Wallström, hålla en synnerligt sträng tillsyn deröfver, att murbrukssatsernas tillblandning, kalkens släckning och murbrukets beredning i öfrigt varder med noggrannhet verkstälda. Murbruket uti de nu uppförda nya slussarna är också redan till den grad hårdnadt, att de försök, som här och der utefter sträckmurarne gjordes, att med egg-jern borttaga detsamma utur fogarne, misslyckades, ty hela murmassan var såsom skulle den blifvit huggen utaf ett enda stenblock.»

»I följd af hvad of van blifvit i underdånighet detalj eradt anser jag mig, vid ett generelt bedömande öfver Trollhätte kanalarbetets fortskridandn detta år kunna inför Eders K. M. i underdånighet nämna, att enligt min öfvertygelse skulle detta företag näppeligen kunnat handhafvas bättre och knappast mera tillfredsställande resultater deraf lemnas, än som nu skett.»

47. Sedan ett till bogsering emellan Ström och Trollhättan begagnadt ångfartyg, benämndt Industrien, uppbrunnit, inkom handelssocieteten i Göteborg den 23 Aug. 1839 med en framställning om angelägenheten af annat bogserfartygs anskaffande. Bolaget medde-lade till svar härå den 27 påföljande Jan., att bolaget visserligsn icke ämnade undandraga sig uppfyllandet af den skyldighet, som enligt nåd. gilladt kostnads-förslag för kanalens ombyggnad och dermed förenade arbeten i Göta elf blifvit bolaget ålagd, att anskaffa ett ångfartyg för bogsering emellan Ström och Åkerström, men att, enär berörda bogseringsanstalt borde organiseras efter en sammanhängande plan och den, som redan egde rum emellan Göteborg och Ström, var ständ under inseende af direktionen för arbetena i nedra delen af elfven, kanaldirektionen varit betänkt på att förfct inhemta bemälda direktions yttrande i frågan dels om sättet och vilkoren för meranämnda ångfartygs begagnande, dels om kostnaderna derför och inflytandet deraf på sjöfartens underlättande. Emellertid ansåg kanaldirektionen, att med saken kunde uppskjutas till dess kanalens ombyggnad var fullbordad, då något egentligt behof af bogseringsanstalter icke förr syntes komma att uppstå.

Uti underd. skrifvelse af den 11 Maj 1840 hade derpå bemälda handelssocietet anfört, hurusom de trafikerande ingalunda kunde vara belåtne med kanaldirektionens ofvan bemälda förklaring; att segelleden emellan Ström och Åkerström befunne sig i samma skick, som då anskaffandet af ett ångfartyg för trafikens befordrande å nämnda segelled af K. M. anbe-faldes; att tillgången på ett dylikt nu vore snarare angelägnare än förut i anseende till trafikens tillväxt och vore oundviklig, så vida icke sjöfarten skulle i det strida strömdraget helt och hållet bero af vin-darne; att dimensionerna af Trollhätte slussverk icke inverkade på ifrågavarande bogsering, lika litet som denna hade något sammanhang med bogseringen emellan Göteborg och Ström, m. m., hvårföre societeten, som egde bevaka den allmänna rörelsens intresse, vågade underd. anhålla, att K. M. ville tillförbinda kanalbolaget, att skyndsamt anskaffa lämpligt ångfartygför merabemälda bogsering ocb framdeles hålla det tillhanda alla tider af året då sjöfarten är öppen. Denna skrifvelse, som blifvit remitterad till utlåtande af kanalbolaget, förekom till

handläggning vid bolagsstämma den 9 Sept., och fann stämman nödigt, innan beslut fattades, inhemta upplysning angående de af-gifter, som erlades dels för lotsning emellan Ström och Åkerström, dels för bogsering emellan Göteborg och Ström; och afgick i följd häraf till direktions-afdelningen vid Trollhättan anmodan att anskaffa dessa upplysningar. Nämnda fråga återkommer under 1843.

48 Det gamla kanalbolaget, som med anledning af de tilltagande bristfälligheterna å slussen vid Lilla Edet äfvensom för att undvika dervarande starka och ojemna strömdrag hade låtit å elfvens andra sida anlägga ett nytt slussverk vid Ström, vida bättre beläget för sjöfarten och med slussar af samma dimensioner som Göta kanals, hvilket slussverk den 12 Juli 1832 blifvit öppnad t till begagnande, ingick der efter den 2 April 1833 till K. M. med underd. skrifvelse, deruti kanalbolaget, med redogörande för de förutvarande förhållandena med Lilla Edets sluss och åberopande sig derå, att det nu på egen bekostnad och långt öfver sina endast till underhållet af slussar vid Lilla Edet inskränkta förbindelser låtit utföra det nya slussverket vid Ström, anhöll, att fullkomlig egande-rätt till Lilla Edets slussverk måtte bolaget tillerkännas, så att det kunde af bolaget disponeras på sätt lämpligt funnes.

Då, såvidt bekant var, resolution å bemälda underd. ansökan icke blifvit meddelad, så upptog det nya bolaget, såsom innehafvare af det gamlas rättigheter, denna fråga genom underd. skrifvelse af den 1 Juni 1839, anhållande att, derest gamla bolagets nyssberörda ansökan icke kunde till alla delar bifallas, K. M. ville i nåder tillåta, att Nya Trollhätte kanalbolag måtte

Ang. slussr n vid Lilla Edet.få antingen afstå Lilla Edets sluss mot upphörande af det till kronan årligen utgående arrendet af 300 Rdr b:ko, eller ock få fritt använda densamma till anläggande af vattenverk. K. M. biföll under den 10 Sept. det senare alternativet, endast att der ej anlades sågverk eller annan inrättning, som kunde förorsaka uppgrundning i elfven, hvarefter den 30 Jan. 1841 beslut fattades att infordra anbud å femtio- eller hundraårigt arrende af slussen. Denne uppläts den 4 N<*v. 1841 på perpetuelt arrende till Alex. Keiller i Göteborg mot årligt arrende af 500 Rdr b:ko, med enahanda rättigheter bolaget egde. En sedermera från sågverksegarne vid Edet ingifven anderd. skrift om åtgärder till förebyggande af skada för dem genom den gjorda upplåtelsen förklarades under den 29 Dec. 1842 icke föranleda särskild åtgärd.

49. Storamirals-embetets tredje afdelning hade, uti underd. memorial af den 5 Mars i anledning af K. M:s befallningshafvandes i Elfsborgs län utlåtande i frågan om jordersättnings-liqviderna för Trollhätte kanals ombyggnad och dermed sammanhang egande arbeten i Göta elf, fästat K. M:ts uppmärksamhet derå, att om kanallinien vid öfre Karlsgraf skulle kunna ändamålsenligt bearbetas samt förses med dragvägar m. m., det vore oeftergifligt, att bolaget hade eganderätt till den för nämnda anläggningar nödiga jordrymd å farledens, bägge sidor, samt hemstält, att K. M. måtte anbefalla vederbörande att med första företaga och till slutligt afgörande bereda denna del af frågorna om jordersättning. Med kännedom häraf ingick bolaget den 10 Aug. med underd. skrifvelse till K. M.. anhållande om nåd. bifall till hvad sålunda blifvit hemställdt, hvarefter K. M. under den 20 samma månad förordnade, att bolaget borde förskaffa sig eganderätt till samtliga stränderna vid Karlsgraf.

Uti ny underd. skrifvelse af den 20 nästföljande Okt. fäste bolaget K. M:ts uppmärksamhet på, huru-

Stninderna vid Karlsgraf.som af K. M:ts befallningshafvandes i Elfsborgs län underd. skrifvelse af den 23 Nov. 1839 jointe de densamma bilagda protokoll och utlåtanden i afseende på dittills väckta jordersättnings-anspråk i och för mera-nämnda arbeten kunde inhemtas, att egarne till åtskilliga egendomar vid Karlsgraf framstält så högt upp-drifna anspråk för bortgående jord, lastageplatser och fiskeu, att bolagets ombud ej kunnat derpå ingå, helst bemälde ombud ansett Karlsgraf vara ett K. M. och Kronan tillhörigt vattendrag, enär det blifvit på allmän bekostnad, om än icke helt och hållet gräfdt, dock så rensadt och fördjupadt, att dertill stötande egor först derigenom fått sitt nuvarande högre värde, samt att Nya Trollhätte kanalbolag, genom åtagande af skyldigheten att ytterligare göra det tjenligt för sjöfarten, onekligen blifvit innehafvare af Kronans rätt dertill, hvaruti allt ombudet funnit tillräckligt skäl att yrka nedsättning i ersättningsanspråken. Då sålunda fråga blifvit väckt, huruvida jordegarne vore berättigade till någon så beskaffad strandrätt som i allmänhet eger rum, och denna framställning, som på ersättningsfrågan hade ett hufvudsakligt inflytande, påkallade en fullständigare utredning, än som hittills skett, i synnerhet i den omständigheten, huruvida någon vattenled uti denna trakt funnits före

Karlsgrafs anläggning, och huru denna varit beskaffad, hade K. M:ts befall-ningshafvande j emväl med anledning af andra omständigheter funnit merabemälda ersättningsfråga för närvarande icke kunna komma under hufvudsaklig pröfning. Yid sådant förhållande och med åberopande af K. M:ts beslut af den 20 Aug. anhöll bolaget i underd., att K. M. ville låta utur tillförlitliga källor blifva upplyst, huru med Karlsgrafs uppkomst sig rätteligen förhåller, och i hvad mån egarne af derintill stötande jord må ega samma strandrätt, som i allmän lag omförmäles. Då likväl bolaget ej vore i tillfälle att utreda denna fråga, enär dertill fordrades tillgångtill och kännedom om embetsverkens arkiver, anhöll bolaget, att K. M. täcktes anbefalla vederbörande, att så skyndsamt och så fullständigt som möjligt anskaffa nödiga upplysningar för att K. M:s befallningshaf-vande i Elfsborgs län tillställas till begagnande vid den ytterligare handläggningenaf jordersättningsfrågan. För ärendets vidare fortgång skall under 1841 redogöras.

50. Revision af 1839 års räkenskap och förvaltning förrättades af grosshandlarne Sev. Wigert och L. W. Prytz. Efter att. i öfrigt hafva väl vitsordat dessa förklarade revisorerne sig funnit de i friskolan »Kronprins Oskar» undervisade 60 barns framsteg icke tyckas visa, att denna inrättning svarade emot de betydliga uppoffringar bolaget gjort för skolan, tilläggande revisorerne, »att skolundervisningens förbättrande, en strängare polis till ordnings och sedlighets befordrande, inrättandet af en pensionskassa för verkets tjenstemän samt sparbank för dess arbetare äro önsk-ningsmål, som hänskjutas till framtiden,»

51. De under året utförda arbetena voro:

a) Vid Åkerström med en arbetsstyrka af 150 soldater och 20 enskilde arbetare: 600 fot af återstående 1,190 fullbordade, 9 stenkistor nedsatta för norra kajarmen, samt en del smärre arbeten.

b) Vid Trollhättan med 650 soldater och 115 enskilde; emellan slussarne N:o 11 och 12, till en längd af 308 fot, kanalen uttagen till half bredd men fullt djup; ofvanför slussen N:o 14 sprängning verkställd till 7 fot nära botten på 152 fots längd samt 216 fot kanal började i jordgräfning; i bergskanalen 1264 fot i längd utsprängda till fulla dimensioner och likaledes 200 fot genom gräfning; slussarne N:o 5 och 7 fullbordade samt N:o 6, 8 och 12 påbörjade; 3 slusstomter fullbordade och 5 fortsatta; dessutom en del smärre arbeten.

c) Vid Stafvereds mosse med 70 enskilde arbetare: kanalen fullbordad och kommer att begagnas från nästa

vår, ehuru en (lel muddring återstår vid dess nedra ände; stensättningen fullbordad, 920fot dragväg anlagd och stensatt.

d) Yid Karlsgraf, med 250 soldater och 70 enskilde: af kanalen emellan Göta elf och slussen N:o 15 416 fot fullbordade; i öfra Karlsgraf 220 fot uttagna till full bredd och fullt djup samt 760 fot påbörjade; slussame N:o 15 och 16 fullbordade med undantag af betäckningsstenen; dessutom sätten vid Gropbron påbörjad, botten- och bräddaflopp fullbordade, 1,340 fot dragväg anlagda, 10 dykdalber utsatta i Göta elf m. m.

e) I Venersborgs hamn, med 15 enskilde arbetare: 220 fot af segelleden fördjupade och murningen å hamnarmen fortsatt.

Yid jemförelse af hvad årets arbeten i en rigtning understigit, i en annan öfverstigit arbetsplanen, finnes den utförda arbetsqvantiteten fullt motsvara den beräknade. Kostnaden för året, beräknad till 292,000 Rdr b:ko uppgick endast till 247,814.

I Oktober inspekterades arbetena af t. f. chefen för styrelsen af allmänna vattenbyggnader, kapten A. E. von Sydow, som i sin berättelse yttrar:

»Alla slussbyggnader äro uppförda med den ut-märktaste noggrannhet, och flera förbättringar — resultatet af en ökad erfarenhet och skicklighet i förening med outtröttligt nit för verkets bästa — äro införda i sjelfva metoderna, såsomför ältväggarnesuppförande, skifferbränningen, murbruksberedningen och slusströsklarnes

inläggande. Jag vågar derfbr i underd. förklara, att dessa byggnader i fullkomlighet uppnå allt hvad i denna väg blifvit utfördt såväl i Svorige som i det öfriga Europa.»

Den inspekterande vitsordar i öfrigt den goda omvårdnad, som egnats arbetsfolket, äfvensom dettas drift och ordning i fullgörandet af sina åligganden, att baracker och sjukhus voro sunda, provianteringengod, samt att det kommenderade manskapet i ren för-tjenst, utöfver aflöning och proviant, uppburit en summa af öfver 25,000 Rdr b:ko. Vid jemförelse emellan det arbete, som på de tre förflutna åren blifvit verkställdt och den derpå använda kostnaden, med hvad som återstod af arbeten och tillgångar, finner han all anledning att hoppas, det hela ombyggnadsarbetet skall hinna fullbordas på den tid och för den kostnad det af K. M. gillade förslaget upptager.

52. Medan sålunda ombyggnadsarbetet raskt fortskred och enligt sakkunniges intyg utfördes med all möjlig insigt och omtanke, sammandrogo sig på annat håll dånande åskor öfver bolagets hufvud.

Vid den riksdag, som sammanträdde den 25 Jan. 1840 var stämningen emot landets regering icke synnerligen vänlig, och det var att frukta att, sedan oppositionen blifvit rådande vid utskottsvalen, anmärkningar emot konungens rådgifvare icke skulle komma att uteblifva.

Uti konstitutions-utskottets memorial N:o 13, dag-tecknadt den 2 Juni, förekommer bland de 72 anmärk-ningspunkterna, under N:o 47 följande: »Till två

större vattenbyggnader hafva anslag af Handels- och Sjöfarts-fonden, hvars inkomster likväl blott från den ena riksdagen till den andra äro fastställda, blifvit gifna. det ena på tio, det andra på tjugufem år. Hvad det sistnämnda eller Trollhätte kanal angår, förekomma i sammanhang med frågan om det dertill anvisade anslaget flera anmärkningar. Så synas konungens rådgifvare h vark en hafva tillräckligt uppskattat vigten af Göta och Trollhätte kanalers förening i samme egares hand, eller gifvit akt på det kanalafgifternas belopp angående vilkor, hvilket Göta kanalbolag fästat vid anbudet att afstå sin andel i Trollhätte-uppbörden af vissa fartyg. Desse rådgifvare hafva dessutom tillstyrkt en för de trafikerande betänklig utsträckning af det nya bolagets rätt att stänga kanalen, och slutligen alldeles åsido-

Riksdagen. [-Konstitutionsutskottets-] {+Konstitutions- utskottets+} memorial N:o 13.[-Anmärkningarnas-] {+Anmärkningar- nas+} besvarande.

satt det vid företagets första utbjudning ännu från första förslaget, ehuru under inskränkning, bibehållna förbehållet om de gamle slussarnes vidmakthållande efter den nya kanalens fullbordan. Dessa anmärkningar torde äfven utan tillägg af sådana, som Utskottet ansett sig böra till Riksrätts pröfning öfverlemna, tillräckligt rättfärdiga det omdöme, att Konungens råd-gifvare vid detta nation alföretags behandling icke iakttagit den omhugnad, som dess vigt förtjenat.»

Regeringsformens § 107 skulle här tillämpas, men regeringens beslut angående de så mycket omordade acceptema anmäldes af Konstitutions-utskottet der-jemte till behandling vid riksrätt.

53. Till bemötande af dessa anmärkningar anfördes på Riddarhuset af C. D. Skogman:

1) att, sedan vid sista riksdag motion blifvit gjord först af framlidne grefve Cronhjelm och derefter af kommerserådet Santesson om nyttan och nödvändigheten att bringa Trollhätte kanal och slussverk till lika dimensioner med dem Göta kanal eger samt att för detta ändamål fem procents årlig ränta måtte af allmänna medel anslås på en million Rdr b:ko, med hvilket bidrag arbetet skulle utföras af Trollhätte kanalbolag, om detta vore dertill villigt, eller i annat fall af ett nytt bolag, som verkstälde företaget efter inlösen af aktierna i det förra bolaget, så hade R. St., som funno detta företag vara af ett stort nationelt intresse, uti skrifvelse af den 28 Febr. 1837 (N:o 404) till K. M. öfverlemnat att, utom den K. M. i allmänhet medgifna dispositionsrätten af öfverskotten å af-gifter till Handels- och Sjöfarts-fonden, å dessa öfver-skott anvisa medel för befrämjande af Trollhätte kanal-och slussverks bringande till lika dimensioner med Göta kanal;

2) att en af K. M. år 1835 förordnad komité för ärendets behandling tillstyrkte ett årligt anslag af

50,000 Rdr b:ko, som skulle utgå af Handels- ochSjöfarts-fonden och enligt uppgjord beräkning komma att

fortfara i några och trettio år, sålunda till samman-lagdt belopp öfverskjutande det anslag af 60,000 Rdr i tjugufem år, som slutligen blef för arbetets fullbordande beviljadt, sedan gamla Trollhätte kanalbolag afsagt sig att dermed taga befattning och en genom allmän kungörelse af den 9 Dec. 1836 öppnad subskription fruktlöst aflupit;

3) att erbjudandet att utföra arbetet för Göta kanals räkning icke skedde af sjelfva bolaget, som kort förut varit församladt, utan af ordföranden på begäran af några aktieegare;

4) att vilkoren dervid å bolagets sida voro endast i obestämda ordalag uppgifna, samt att bolagets finan-siela ställning, åtminstone den tiden, var sådan, att dess förmåga att inlösa aktierna i gamla Trollhätte bolag och anskaffa medel till ombyggnadsarbetet kunde med skäl betviflas ;

5) att utvidgningen af den sprängda kanalen, som endast då farten är stängd kan verkställas, gör en några dagar längre stängning under arbetstiden nödvändig, för att kunna på möjligast korta tid fullborda hela arbetet;

6) att först efter de nye slussarnes fullbordan det syntes kunna med säkerhet afgöras, om de gamle slus-sarne kunde och borde bibehållas;

7) att utväg att i framtiden nedsätta afgifterna å Trollhätte kanal ej saknades, om man dertill använde den årliga afgift och de öfverskottsmedel, som det nya bolaget bör till staten lemna enligt vilkor, som icke voro stadgade i det första beslutet af den 9 Dec. 1836 utan i det senare af den 27 Aug. 1837 blefvo tillagda; men att för öfvertagande af ett arbete, dervid kostnaderna kunde betydligen öfverstiga de uppgjorda förslagen, det är alldeles nödvändigt att genom bestämd taxa för afgifterna ega åtminstone en säker grund för beräkningen.54. Uti preste-, borgare- och bondestånden blef diskussionen om detta memorial visserligen ganska vidlyftig, men vände sig mest om regeringens åtgärder i allmänhet och särskildt om det formelt oriktiga uti att anmäla samma ärende till behandling vid riksrätt enligt § 106 R. F. och af stånden enligt § 107. Om Trollhätte kanal förekom nästan intet, hvaremot hos R. och A., der det förekom till handläggning den 1 Juli, grefve D. Frölich uppträdde med mycken häftighet, understödd hufvudsakligen af herr L. J. Hierta. Den förre utbredde sig deröfver, att bolaget ej vore bildadt på lagligt sätt; att intet var stadgadt om forum derför, så att bolaget kunde undandraga sig att å stämning svara *); att det gamla bolaget nästan tvungits att afhända sig sin egendom; att inga garantier funnes för arbetets fullbordan; att bolaget egenmäktigt kunde höja kanaltaxan eller stänga kanalen. Den senare, med upprepande af flera af dessa påståenden, hvilkas haltlöshet af det föregående torde vara klar och endast vittna om oförmåga eller bristande vilja att se hvad som tydligen står att läsa i privilegiet och i kanalbolagets yttrande af den 2 Mars 1839 om de trafikerandes undferd. framställningar i ämnet, framhöll dessutom särskildt de stora fördelar, som kommit bolaget till godo genom accepterna, hvari-genom bolaget fått på en gång hela kapitalet till skänks. Man hade dervid kunnat erinra den erfarne affärsmannen om något, som heter rabatt eller diskont, hvilket afdrag för värdepapper med mångårig förfallotid plägar uppgå till en ansenlig del af det nominela beloppet.**)

*) Hvarken i bolagsordningen för gamla Trollhätte kanalbolag, eller för Göta kanalbolag, eller något annat fanns då något stadgande om forum. Något tvifvel om rätt forum har icke heller förekommit vid de rättegångar, som blifvit väckta emot Nya Trollhätte kanalbolag. I senast förnyade ordning för Göta kanalbolag, af den 14 Sept. 1883, är stadgadt, att laga forum är Motala stads rådstufvurätt i alla de mål, för hvilka ej annorlunda i lag stadgas.

**) Emot anmärkarena uppträdde i synnerhet grefve G. Löwen-hjelm, som till slut yttrade: »jag slutar med uttrycket af den smärta

Memorialets handläggning, i stånden.Memorialet lades till handlingarna af R. och A., med 139 röster emot 111, samt af presteståndet, men återremitterades af de bägge andra stånden. I för-nyadt memorial N:o 31 förklarade Konstitutions-utskot-tet ingen vidare åtgärd påkallad, och lades detta memorial af alla stånden till handlingarna. Icke heller riksrätten ledde till något resultat.

Ett ställe i nämnda memorial kan förtjena att sär-skildt omnämnas. Under diskussionen hade bland annat anmärkts — anför utskottet — att regeringsåtgärderna i memorialet äro felaktigt refererade, och att en del af de gjorda anmärkningarna äro af foga vigt; emot formen, att både i memorialet och åtföljande bilaga träffas mörker

och ofullständighet; att sällan någon vigt blifvit lagd att bevisa hvad efter R. F:s 107 § borde bevisas; att utskottets motiver och egna omdömen öfver ärendenas beskaffenhet måhända fordrat en närmare utveckling; att de fleste af statsrådets ledamöters motiver för sina anmärkta till- och afstyr-kanden äro i betänkandet representationen undanhållna m. m.

Till bemötande af dessa allvarsamma tillvitelser finnes i memorialet endast följande besynnerliga ord: »Utskottet har visserligen icke ingått i någon omständlig pröfning af det riksskadliga i de anmärkta åtgärderna. Det har trott en sådan bevisning egna en angifvare, men opassande för det uppdrag, som 107 § lemnar Utskottet. Samma åsigt har ock förmått Utskottet att icke alltför vidlyftigt uppehålla sig med egna motiver och omdömen. Det har velat låta saken, enkelt och kort framstäld, tala för sig sjelf.»

I sanning ett egendomligt sätt att behandla dylika ärenden! Man anmäler till beifran såsom »riksskadliga» åtgärder, hvilkas skadlighet man förmäler sig icke

jag röner vid att i ena örat liafva det ideliga ropet på framsteg, — i hvilket jag hjertligen deltager, — och i andra örat lika ständiga rop mot medlen till detta framsteg.»hafva omständligt pröfvat; man framlägger dem i van-ställdt eller stympadt skick, skilda från sina bestämmande motiver, för att, såsom det heter, låta dem tala för sig sjelfva. Och hvad skall man säga om den satsen, att bevisnings framläggande för rätten tillhör angifvaren, icke åklagaren?

55. Vid direktionens första sammanträde för året den 15 Jan. förklarade sig ordföranden viljn fästa dess uppmärksamhet derpå, att, enligt hvad kändt vore, anledningar till klander emot bolaget voro hemtade från den omständighet, att det fulla antal af 1,500 aktier, som i § 1 af bolagsreglorna såsom minimum utsattes, icke ännu var tecknadt. Ehuru för bolaget något. sådant behof nu icke var för handen, som erfordrade aktieförsäljning utöfver de tecknade 450 aktierna, och änskönt ej heller uti nämnda § af bolagsreglorna någon viss tid för utgifvande af alla aktierna var bestämd, utan dermed kunde uppskjutas till ombyggnadsarbetets slut, ansåg han likväl detta ämne böra komma under öfverläggning.

Härvid tillkännagaf grosshandlaren Schwan, att han, för att undanrödja den uppgifna anledningen till klander, vore benägen att öfvertaga samtliga ifrågavarande 1,050 aktier och att till verkställighet häraf den 15 nästkommande Febr. å dessa inbetala lika belopp som å de öfriga blifvit erlagdt, eller 80 procent, samt förbinda sig att vid den tid, som för ytterligare inbetalning å samtliga aktierna komme att bestämmas, sådan inbetalning fullgöra. Någon rubbning i den förutvarande öfverenskommelsen intressenterna emellan skulle likväl icke härigenom uppstå, hemställande herr Schwan, att direktionen måtte föreslå hvad härvid vidare vore att iakttaga. Sedan vilkoren härför blifvit uppstälda och af herr Schwan godkända, företedde han den 15 Febr. bevis af R. St:s Bank, att 421,750 Rdr b:ko, eller 80 procent å 1,050 aktier jemte ränta derå från den 15 Jan. blifvit der för kanalbolagets räkning insatta.

Aktieteckning.56. Inom riksstånden hade motioner blifvit väckta om upphörande af afgiften till Handels- och Sjöfarts-fonden, hvarvid fråga uppstått, huru förhållas borde med de anslag, som varit derå anvisade. Statsutskottet hade derom afgifvit utlåtande (N:o 337), hvarå följt återremisser, som i förnyad t utlåtande (N:o 416) blifvit besvarade, förklarande sig utskottet rörande kontraktet med Nya Trollhätte kanalbolag i särskildt utlåtande vilja lemna upplysningar.

Sedan sådana dels från vederbörande myndigheter, dels från bolagets direktion och från herr Schwan in-hemtats, afgaf utskottet den 24 Mars memorial i ämnet (N:o 481), hvilket endast på Riddarhuset föranledde någon längre diskussion. De redan nämnde kämpame uppträdde åter, upprepande samma skäl som vid diskussionen om konstitutions-utskottets memorial N:o 13 och bemöttes åter af grefve G. Löwenhjelm. Till svar på de gjorda anmärkningarna om bristande säkerhet och godtycklig höjning af taxan, på grund hvaraf åter-remiss skett, hänvisade utskottet i nytt memorial (N:o 530) endast till §§ 6 och 10 i privilegiet, hvarefter hela denna sak afstannade (se bil. 4).

57. Detta sistnämnda memorial afgafs den 13 Maj. Tre dagar senare, den 16 Maj, och innan memorialet hunnit

hos stånden förekomma, hade de bägge nu färdige nye slussarne vid Brinkebergs kulle blifvit högtidligen öppnade för sjöfarten. Bolagets både vilja och förmåga att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sitt åtagande kunde väl numera icke betviflas. Arbets-befälhafvare på stället under byggnadstiden hade varit löjtnanten vid Bohusläns reg:te M. Hansson, hvarjemte slussbyggmästaren Ljungström, under direktör P. Wall-ströms uppsigt, haft den särskilda tillsynen vid slussarnes uppmurande (se bil. 5).

58. För att kunna fullborda öfra inloppet till kanalen vid Trollhättan och undanspränga ett der-utanför liggande berggrund äfvensom för att kunna

Stats-

utskottets

åtgöranden.

Slussarnes vid [-Brinkebergs-kulle-] {+Brinkebergs- kulle+} öppnande.

Upplåtelse af Spikön under byggnadstiden.laga åtskilliga bristfälligheter på Kafveldammen erfordrades ofvanför nämnda inlopp en fördämning, som naturligtvis måste bafva stöd emot land vid bägge ändarne. Bolaget anböll med anledning häraf i underd. skrifvelse af den 5 Okt. 1839 om upplåtelse för detta ändamål och för begagnande till upplagsplats under byggnadstiden af holmen Spikön, å äldre kartor benämnd Grefön, belägen ofvanför Malgön. Uti afgifvet underd. utlåtande i ämnet af den 17 Febr. 1841 hem-stälde Kammarkollegium utan afseende på bruksegaren Wikströms påstående, att han hade disposition öfver Spikön såsom hörande till hans nära derinvid liggande sågverk, att den begärda upplåtelsen måtte medgifvas, enär bemälda ö, såvidt af tillgängliga handlingar kunde inhemtas, hvarken i förening med beviljadt sågverk eller eljest var till enskild person eller bolag öfver-låten, i hvilket fall den skulle blifvit i jordeboken införd med den ränta eller afgift, som för sådan öfver-låtelse blifvit bestämd; hvarom nåd. bref utfärdades den 5 Maj 1841.

59. I April 1841 inkom bruksegaren C. Wikström till K. M. med en underd. skrift, deruti han klagade öfver att bolaget ansett sig behöfva strandrättighet vid Karlsgraf, icke derför att något utrymme erfordrades för dragvägen, byggnadsplats eller dylikt, utan allenast för att åtkomma stranden för bedrifvande af handel och industri, för hvilka egendomens belägenhet vid landsvägen är den mest förmånliga; att det undandragit sig att hålla honom skadeslös för hvad han dervid förlorade på annat sätt än genom en ringa ersättning i spanmål för en jordremsa utmed stranden af omkring ett tunnland; att gode männen vid värderingen icke insett den stora skada han lede genom bolagets tilltag m. m.; hvaremot allt han anropade K. M. om nådigt hägn och skydd, åberopande sig på 16 § B,. F. och förklarande sig anse gällande förordningar om afstående af jord för allmänna arbeten,

Karlsgraf. Wikströms klagoskrift och uppgörelse om Nabbensberg.annorlunda än genom ömsesidig öfverenskommelse, icke tillkomna på grundiagsenlig väg, derjemte klagande öfver det intrång han under byggnadstiden lidit genom upplag af mudder och grus, och fordrande, att bolaget skulle genast inställa alla åtgärder, sem hade sådant intrång till följd.

Bolaget insände under den 16 Sept. infordradt underd. yttrande i frågan, deruti emot de af Wikström gjorda tillvitelserna bolaget åberopade den af K. M. den 20 Sept. 1839 meddelade föroskriften om att, emot hvad som först varit afsedt, förvärfva sig eganderätt till Karlsgrafs bägge stränder, hänvisande i afseende på ersättningsbeloppet till det hos gode männen förda protokoll, samt att bolaget icke gjort invändning mot att medgifva Wikström nödigt utrymme till lastbrygga vid kanalen. I afseende på lagenligheten af bolagets förfarande åberopades åtskilliga författningar och prejudikat, som bolaget ansett fortfarande gälla. Samtidigt härmed ingick underd. hemställan om befrielse från åliggandet att förvärfva bägge stränderna, enär kanalens fördjupning lämpligast följde vestra stranden, som också erbjöd fastare grund för den tillämnade dragvägen, än som erhölles på den sumpiga östra stranden, hvårföre endast i närheten af Gropbron innehafvandet af bägge stränderna var nödvändigt; förpligtande sig dock bolaget att, om framdeles så skulle visa sig för trafikens beqvämlighet eller säkerhet angeläget, förvärfva sig den öfriga jordsträckan utmed östra stranden. Uti nåd. skrifvelse af den 7 Dec. biföll K. M. denna hemställan, hvarjemte Wikströms klagan icke ansågs erfordra någon

vidare åtgärd, utan hänvisades han endast att i afseende på ersättning för det intrång han från kanalbolagets sida under byggnadstiden hade lidit vid laga domstol utföra sin talan.

Med egaren af landeriet Nabbensberg och skattehemmanet Hede, fältkamreraren C. G. Roos, hade undertiden aftal blifvit träffadt om nödig jord utmed den vestra stranden, hvarom den 11 Okt. kontrakt upprättades af innehåll, att den afsöndrade jorden skulle innehafvas och nyttjas under perpetuelt arrende, utan att afsöndring derifrån tillåtes, hvaremot Roos skulle för en gång erhålla ett kontant belopp af Rdr 5,666.3 2 b:ko, årlig ersättning i enlighet med hvad gode männen hemstält, samt rättighet att vid brännerihuset öfver dragvägen lasta och lossa gods för bränneriets behof, äfvensom vid den genom bolagets försorg inrättade lastageplatsen bredvid Tegelbruket, hvarjemte en materialbod skulle på bolagets kostnad flyttas och uppsättas å närbelägen plats utom dess område. Kontraktet underställdes K. M. till fastställelse.

60. Under årets lopp anmodade direktionen kommendören m. m. J. G. von Sydow att uppgöra ritning dels till ett bogserfartyg med två maskiner om 20 hästar hvardera, dels ock till seglande lastfartyg, af-passadt efter Göta kanals dimensioner, med största möjliga bärighet och lastrum och af beskaffenhet att kunna hålla öppna sjön och användas till transatlantisk sjöfart, förklarande sig direktionen ämna låta litografiera sistnämnda ritning för att såmedelst bereda den spridning såväl utom som inom landet.

61. Hos direktionen hade kanal verkets mekanikus, major N. Ericsson anmält, att då han under de förflutna tre åren sökt efter bästa förmåga gagna bolaget och befrämja såväl dettas som det allmännas intresse, han vågade påräkna direktionens medverkan hos bolaget till ett sådant beslut, som för framtiden kunde sätta honom i en någorlunda oberoende ekonomisk ställning. Vid bolagsstämma den 1 April hemstälde direktionen till bolaget, att det måtte vara betänkt på någon utväg att visa major Ericsson sin erkänsla. Med erkännande af den skicklighet och osparda möda i den honom uppdragna vigtiga befattning beslöt bolaget att, derest kostnaden för ombyggnaden ej med

Beställning å fartygs-ritningar.

G&fva till major Ericsson vid kanalens fullbordande.200,000 Rdr b:ko komme att öfverstiga förslaget, sedan hela arbetet blifvit fullbordadt och godkändt, tilldela honom en gåfva af 25,000 Rdr b:ko, hvaremot, i händelse nämnda högre belopp öfverskreds, gåfvans belopp skulle bero af nytt bolagsstämmebeslut. För den händelse att major Ericsson skulle med döden afgå innan byggnadsarbetet hunnit fulländas, skulle hans enka ega att under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 600 Rdr b:ko samt hvarje af hans barn intill fylda tjugu år 200 Rdr, altsam nians att utgå af bolagets egna medel.

62. Vid samma bolagsstämma förekom ock en framställning af direktionsafdelningen vid Trollhättan, att i sammanhag med de mått och steg afdelningen börjat träffa för befrämjande af ordning och sedlighet bland den mängd arbetsfolk, som redan fått nedsätta sig på bolagets område såsom arbetare dels vid kanalverket, dels vid de enskilda verken, afdelningen ansåg åtgärder påkallade för underhållet och vårdandet af de månge både äldre och yngre fattige, som efter ombyggnadsarbetets fullbordan komme att falla bolaget till last, finnande afdelningen angeläget, att redan under årets lopp en särskild fattiginrättning för stället stiftades, helt och hållet skild från socknens; ochhem-stäldes, att bolaget måtte för ändamålet anslå de så kallade tomteskatterna, utgörande omkring 120 Rdr b:ko om året, att utgå från och med innevarande år. På direktionens tillstyrkan lemnade bolaget härtill sitt bifall.

63. De under året utförda arbetena voro:

a) Vid Ström, med en arbetsstyrka af 50 soldater och 10 enskilde arbetare: 2 större och 6 mindre stenkistor insatta i elfven och 3,024 fot dragväg anlagda ofvanför Ströms kanal.

o

b) Vid Åkerström, med 150 soldater och 16 enskilde: 590 fot kanal fullbordade med stenkistor, kallmurar och stensättning, så att segelfarten å nya linien

[-Fattiginrättning-]

{+Fattig- inrättning+} vid Trollhättan.

Arbetenas fort-g&ng under 1841.1842.

Ang. s&gsp&ns utkastande i elfven.

kunde öppnas instundande vår; dessutom en del smärre arbeten.

c) Vid Trollhättan, med 675 soldater och 131 enskilde: jordgräfningen å slusslinien fortsatt; 128 fot kanal ofvanför slussen N:o 14 utsprängda till 7 fot nära botten; af bergkanalen 400 fot utvidgade och fördjupade, 1,370 fot endast utvidgade åt sidan samt 700 fot påbörjade; slussen N:o 6 nära fullbordad, N:ris 8 och 12 fortsatte och N:o 11 påbörjad; 1 slusstomt fullbordad och sprängningen i N:o 4 fortsatt; derjemte åtskilliga smärre arbeten.

d) Uti Gröta elf ofvanför Trollhättan, med 25 soldater och 65 enskilde: 21 dykdalber utsatta och hvarje-handa arbeten med sprängning, å dragvägen m. m. utförda.

é) Vid Karlsgraf med 450 soldater och 62 enskilde: kanalen och utloppet från slussen N:o 15 till elfven fullbordade och öppnade för sjöfarten; 672 fot af öfra Karlsgraf utvidgade och fördjupade, 1,758 fot endast utvidgade; 1,700 fot dragväg fullbordade och 1,720 fot påbörjade; dessutom hade hvarjehanda smärre arbeten blifvit utförda.

f) Vid Venersborgs hamn, med 30 enskilde arbetare; 1,320 fots längd utvidgad till 3 fot nära botten; 448 fot dragväg anlagda och stensatta.

Oaktadt den under årets senare hälft missgynnande ,väderleken och att stigande vatten i Venern och Vassbotten lagt stora hinder i vägen för arbetets fortgång och dessutom ökat dess kostnad, motsvarade dock årets arbetsqvantitet fullt ut hvad som i arbetsplanen var upptaget. Kostnaden hade uppgått till 262,273 Rdr b:ko i stället för beräknade 286,000.

64. Redan kort efter gamla Trollhättekanalens fullbordan erfor man, hurusom genom sågspån och annat affall, som utkastades från sågverken utmed Göta elf, bankar bildades i elfven till stor olägenhet för sjöfarten. Genom nåd. skrifvelse af den 15 Juli 1803förordnade K. M., att muddringar borde företagas på sågverksegarnes bekostnad så ofta det befunnes, att sågspån ocb flängor förorsakat någon uppgrundning. Ytterligare kungjorde K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län den 24 Okt. 1821, dels att för utkastande af sågspån eller annat affall skulle bötas Rdr 16.32 b:ko, dels att egare eller arrendator af sågverk icke allenast skulle i såghusen underhålla täta golf, utan också låta sågspånen samlas uti en vid hvarje sågverk dertill inrättad binge, hvarifrån den sedermera skulle föras till något från elfven aflägset ställe. Slutligen blef den 19 Maj 1824 i nåder förorduadt, att uti alla sågverk vid Göta elf gående verket skulle inklä<fas på sätt direktionen öfver segelfarten emellan Venern och hafvet ansåge tjenligast till förekommande af sågspåns utkastande i elfven, vid äfventyr att sågverket eljest nedrefves.

Då genom sitt privilegium Nya Trollhätte kanalbolag hade sig ålagdt att vaka öfv^er segelfartens ohindrade fortgång från och med Venersborgs hamn till 600 fot nedom Ströms kanal, ansåg bolagets direktion sin pligt vara att så vidt möjligt söka förekomma det vid sågverken allmänna oskicket att i elfven utkasta affallet. Ehuru en fullkomlig kontroll öfver dettas bortförande gränsade till omöjlighet, trodde direktionen likväl någon minskning i det öfverklagade missbruket kunna tillvägabringas, i fall åt någon passande person uppdroges att vaka öfver verkställigheten af de i förevarande afseende gifna föreskrifterna och till laga beifran anmäla de oordningar han funne ega rum; och hade direktionen redan hösten 1838 för sådant ändamål antagit en särskild uppsyningsman, aflönad med omkring 500 Rdr b:ko, hvars befattjiing ännu fortfor. De massor sågspån, som under de fyra åren hans befattning innehafts blifvit upplagda på elfvens stränder, visade nogsamt, huru mycket som förut blifvit kastadt i elfven. Då likväl utrymme i närheten afverken snart skulle tryta ock andra upplagsplatser måste anlitas, skulle sågspånens bortförande fördyras och de så länge öfverklagade öfverträdelserna i följd deraf ökas, derest icke genom de kraftigaste åtgärder en gräns sattes för ofoget och en väckelse gåfves såg-verksegarne att

åvägabringa tjenliga inrättningar för sågspånens bortförande och uppläggande samt att tillse, att deras underlydande fullgjorde sina åligganden. Enda sättet härför vore, att samtliga sågverken förenade sig om antagande af en uppsyningsman, såsom egde rum vid Lilla Edet, samt måhända ombesöijde sågspånens förbränning i sådana ugnar, som handelshuset James Dickson & Comp. med bidrag från bolaget af 800 Rdr b:ko uppbyggt vid det kanalbolaget tillhöriga sågverk, som de arrenderade.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ingick direktionen den 16 Juli till K. M. med underd. förslag till skärpta föreskrifter i ämnet, innefattande hufvud-sakligen böternas höjande till 100 Rdr b:ko, rättighet för direktionen att när som helst låta tillse och undersöka, om den i nåd. brefvet af den 19 Maj 1824 före-skrifna inklädningen befunnes i orubbadt skick, att spånen icke finge uppläggas närmare till vattnet än 12 fot, att egare eller disponent af sågverk skulle ansvara for de böter, som ådömdes hans arbetare, med rättighet att hos den felaktige uttaga Vio beloppet, samt att den, som bevisligen styrkte öfverträdelser af dess stadganden, skulle erhålla hälften af de ådömda böterna. Någon åtgärd följde dock ej härpå.

65. Uti skrifvelse af den 12 Sept. stälde Justitie-Statsministern till direktionen en förfrågan, huruvida och på hvad vilkor direktionen vore benägen att vid kanalbyggnaden använda manskap utur den nyligen upprättade krono-arbetskorpsens soldatklass, utgörande två kompanier om 120 man hvardera, eller åtminstone 160 man deraf.

Användande af manskap utnr krono-arbets-korpsen,Direktörerne vid Trollhättan afstyrkte uti af-gifvet yttrande på det bestämdaste bifall till den gjorda framställningen, enär dels användandet af detta mindre väl ansedda manskap, som för billigt pris kunde erhållas, skulle ådraga bolaget beskyllningar för snikenhet, dels hos befolkningen vid och omkring Trollhättan dess ankomst skulle väcka oro och missnöje, dels slutligen den från arméen kommenderade truppen skulle hysa motvilja mot att arbeta tillsammans med nämnda manskap. Kanalverkets mekanikus var af annan åsigt, anförande, att staten sålunda finge lämplig sysselsättning åt lättingar och minskning i sina utgifter för deras underhåll, bolaget erhölle folk för både sommar och vinter ut^n de extra utgifter, som åtföljde kom-menderingar från arméen, hvilka kunde nedsättas från 1,700 man till 1,400 under 1843—4, anseende han, att på detta sätt Trollhätte-slussarne skulle vara färdige till den 20 Maj 1844. Utur moralisk synpunkt borde det väcka välvilja för bolaget, om det gjorde första försöket att använda dylikt folk; arméens befäl och allramest rotehållarne skulle med välbehag se saken an; på Karlsborg och Vaxholm hade manskap af krono-arbetskorpsen arbetat tillsammans med manskap utur arméen, utan att detta sistnämnda ansett sig fömär-madt till sin heder, bifogande öfverstelöjtnant Ericsson en promemoria om de vilkor, som för emottagande af meranämnda slags arbetsfolk borde göras.

Vid sammanträde den 6 Okt. fattade direktionen beslut att, i enlighet med öfverstelöjtnant Ericssons framställning, för två år emottaga ett kompani kreno-arbetskarlar om 120 man. Bland de vilkor, som för deras emottagande uppstäldes må nämnas: att derest genom oordning eller rymning missbelåtenhet åstadkommes bland ortens befolkning eller truppen i öfrigt visade sig otjenlig att vid större arbeten användas, densamma skulle efter två månaders förutgången anmälan från kanalverket afhemtas genom fångstyrelsens

Nya Trollhätte kanalbolag 5försorg; att dagspenningen för effektivt dagsverke ikulle ntgå med 13 sk. 4 rst. b:ko, såväl* sommar- som rinterdag; att så vidt görligt arbetena sattes på be-ing och att, der detta icke läte sig göra, truppen upp-nuntrades genom flitpenningar, samt att de öfver-3etings- eller flitpenningar, som förtjenades, på sådant iätt komme karlen till godo, att hans flit derigenom iggades, hvarförutan något verksamt arbete ej kunde påräknas. Derjemte hade öfverstelöjtnant Ericsson förklarat sig benägen att, om så önskades, på fång-styrelsens vägnar åtaga sig inseendet öfver korpsens ekonomiska angelägenheter under vistandet vid kanalverket. Då det vid kompaniet anstälda befälets antal, kompanichefen och en subaltemofficer, ansågs för ringa för tillsyn öfver truppen på en ort, der ingen garnison fanns, medgaf K. M., på direktionens derom gjorda framställning, att ytterligare två subaltemofficerare finge vid kompaniet anställas. Kompaniet skulle inträffa vid Trollhättan den 1 Febr. 1843 men anlände först i slutet af Mars. I direktionens protokoll finnes intet, som antyder, att något svårare missnöje med truppen förekommit, vare sig från bolagets sida eller från befolkningens i orten, men väl vitsordar öfverstelöjtnant Ericsson dess arbetsamhet, ordning och lydnad, hvartill ständig tillsyn från befälets sida, rättvis

och god behandling samt utsigten att genom flit kunna förtjena något utöfver den stadgade dagspenningen varit de samverkande orsakerna. Kompaniet qvarstannade under den återstående byggnadstiden vid Trollhätte arbetsstation, och då arbetena derstädes blefvo afslutade tidigare än beräknadt var, fördes det i Maj 1844 till arbete vid den då påbörjade ombyggnaden af Strömsholms kanal.

66. Kommendören m. m. von Sydow, som för-lidet år hade af direktionen erhållit uppdrag att utarbeta ritningar, dels till ett bogserfartyg för Göta elf, dels till seglande lastfartyg, insände den 25 Okt.

\

Bogseringen och beställning af ett bogserfartyg.den förstnämnda ritningen, och företedde herr Schwan vid sammanträde den 14 Nov. förslag till kontrakt med Nyköpings mekaniska verkstad om byggande af ett sådant ångfartyg af trä, till pris af 37,000 Rdr b:ko. Direktionen fann vid förslaget intet att erinra och beslöt, att sådant kontrakt skulle uppgöras; åt kapten J. Bagge uppdrogs att å direktionens vägnar öfvervaka fartygets byggnad och ångmaskinens tillverkning.

I sammanhang härmed torde böra redogöras för hela fången af frågan om bogseringen emellan Ström och Åkerström, allt ifrån det vid bolagsstämma den 9 Sept. 1840 fattade beslutet om vissa upplysningars in-hemtande.

Genom skrifvelse af den 20 Sept. meddelade major Ericsson de åstundade upplysningarna, men för ytterligare handläggning af frågan befanns nödigt inhemta vidare uppgift dels om antalet af fartyg, som komme att begagna sig af bogsering från Ström till Åkerström, samt om hvilken myndighet som utfardat det af major Ericsson åberopade stadgandet, att nämnda bogsering skall betalas med hälften af hvad som er-lägges för bogsering emellan Göteborg och Ström, samt till hvad belopp inkomsten för denna sista bogsering, under de sista 5—10 åren uppgått; dels huruvida lotsningen emellan Ström och Åkerström kunde helt och hållet upphöra efter Åkerströms kanals fullbordan, samt huru stort belopp årligen kunde påräknas, om bolaget finge uppbära samtliga lotsafgifterna derför för alla fartyg, som gå antingen uppföre eller utföre elfven; samt slutligen till hvad belopp årliga kostnaden för ett bogserfartyg af 40 hästkrafter ungefärligen kunde beräknas, deruti inbegripna icke allenast bränsle, aflöning o. d. utan äfven den årliga försämringen å fartyg och maskin; hvarom skrifvelse af den 5 November till direktionsafdelningen vid Trollhättan afgick.Med anledning af ett hos direktionen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten väckt förslag, att i stället för anläggande af dragvägar utåt elfven och genom-gräfning af Haneklo udde, söka medelst en bogserings-anstalt åvägabringa skyndsammare framkomst för fartyg, förordnade K. M. den 15 Juli på framställning af styrelsen för allmänna vattenbyggnader, under ordförandeskap af chefen för denna styrelse, en kommitté som skulle sammanträda i Göteborg för upprättande af förslag till ordnande af samtliga dit hörande frågor, och hvilken skulle bestå af en ledamot af Nya Trollhätte kanalbolagsdirektion, en af Göta kanaldirektion och en af Göteborgs handelssocietet, enligt ofvanbemälde chefs kallelse.

Kommitténs afgifna underd. betänkande blef den 22 påföljande November remitteradt till Nya Trollhätte kanalbolags utlåtande i de delar, som rörde detta bolag. Då bolagets direktion ansåg sig böra inhemta aktieegarnes tankar såväl öfver hvad kommittén föreslagit, som ock öfver Göteborgs handelssocietets förut gjorda underd. framställning om bolagets för-pligtande att skydsamt gå i författning om en bog-seringsanstalt emellan Ström och Åkerström, hvilken sistnämnda visserligen varit vid bolagsstämman den 9 Sept. 1840 anmäld, men utan att då, i brist af nödiga upplysningar, beslut deröfver blifvit fattadt, så förekom saken vid bolagsstämma den 7 Februari. Direktionen framlade vid handelssocietetens påståenden och kommitterades förslag åtskilliga erinringar, med livilkas godkännande aktieegarne uppdrogo åt direktionen att affatta det infordrade yttrandet, hvilket dock först den 14 Nov. kunde insändas.

Kommitterade hade framstält den mening, att bolaget var pligtigt med egna medel underhålla en bogseringsanstalt emellan Ström och Åkerström och således vidkännas de kostnader, som derför erfordrades, men dock funnit bolaget icke skäligen kunna be-tagas rättigheten att genom afgift för bogseringen söka erhålla någon ersättning för dessa kostnader. Då trafiken i denna del af elfven för närvarande var betungad med

ovilkorlig afgift af lotspengar, uppgående årligen till omkring 1,400 Rdr b:ko, men genom bogseringsanstaltens inrättande denna afgift komme att försvinna, föreslogo kommitterade, att bolaget skulle få uppbära en ovilkorlig afgift motsvarande dessa lotspengar, 2 sk. per läst af lastade och 1 sk. af olastade fartyg, samt af de fartyg, som begagna bogsering 6 sk. per läst för lastade och 4 sk. för olastade fartyg. Genom dessa afgifter samt besparing på bogserfartygets kostnad, hvilken i generalförslaget för kanalverkets ombyggnad var upptagen till 38,500 Rdr b:ko, men af kommitterade uppskattades till endast 29,000 Rdr, ansågo kommitterade bolaget hafva erhållit tillräcklig lättnad i fullgörandet af sin bog-serings-skyldighet. Ehuru erkännande gagnet af en bogserings-anstalt och instämmande i kommitterades önskan, att en dylik måtte innan kort tillvägabringas, ansåg sig dock direktionen böra protestera emot den uppstälda grundsatsen, att bolaget var pligtigt att besörja bogseringen utan allt afseende derå, huruvida det för kostnaden erhölle nöjaktig ersättning, åbero- < pande sig derutinnan på sitt privilegium och sitt med K. M. och Kronan ingångna kontrakt, hvilka icke innehålla något stadgande om skyldighet för bolaget att ombesöija bogsering. I den arbetsplan och det kost-nadsförslag, • som i nyssnämnda handlingar åberopas, finnes visserligen intagen en förpligtelse för bolaget att anskaffa ett bogserfartyg om 40 hästkrafter, och hade bolaget också redan vidtagit åtgärder för anskaffande af ett sådant. Men att deraf härleda en skyldighet att utan afseende på ersättningens belopp verkställa bogseringen, vore lika obilligt, som om det ålades kanalbolag att utan full ersättning låta på ka-nalens dragvägar arbetsfolk och dragare ombesörja fartygs framskaffande.

För att nu bestämma till hvad belopp afgiften borde utgå, måste först utredas hvad bogseringsanstal-tens underhåll komme att kosta. Dervid hade direktionen funnit allvarsamma anmärkningar förekomma vid kommitterades beräkningar. Dessa upptogo kostnaden för fartygets anskaffande till 29,000 Rdr b:ko, men verkliga kostnaden var 37,000 Rdr; ännu större misstag befarade direktionen hafva egt rum vid beräkningen af den årliga kostnaden, upptagen till endast 7,620 Rdr b:ko, då likväl en bilaga upplyser, att för bogserfartyget »Göta elf», äfven om 40 hästkrafter, kostnaden under åren 1836—40 i medeltal uppgått till 15,698 Rdr b:ko för materialier, aflöning, fartygets underhåll och nedsättning i dess värde. Yäl kundo genom ändamålsenliga åtgärder och noggrann tillsyn någon nedsättning i detta belopp vinnas, men kunde den årliga kostnaden dock ej antagas till mindre än 11—12,000 Rdr b:ko. De af kommitterade föreslagna två slags afgifter torde efter verkstäld beräkning lemna högst 5,000 Rdr b:ko, enär den o vilkor liga afgiften vore låg och sannolikt endast ett mindre antal fartyg komme att begagna bogsering. Bolaget ansåg derföre ingen annan utväg finnas, än att för alla fartyg, som gå emellan Ström och Åkerström, ehvad de anlita bogsering eller ej, föreskrifvaen enda ovilkorlig afgift, som ej kunde sättas lägre än 8 sk. fbr lastadt och 4 sk. för ola-stadt fartyg, allt per läst. Under antagande att de lastade fartygens drägtighet årligen utgör 40,000 läster, de olastade 20,000, erhölles dock sålunda endastRdrbrko 8,333.16; uppginge drägtigheten, såsom 1840, till 52,000 för lastade och 24,000 för olastade fartyg, så uppginge inkomsten till Rdr b:ko 10,666.3*2. Med förklaring att bolaget afvaktade K. M:ts beslut rörande tiden då bogserfartyget bör tillhandahållas, samt af sin beredvillighet att ombesörja bogseringen emot att af allaej med ångmaskin försedda fartyg, som befara nämnda sträcka, få uppbära den sist nämnda afgiften, förbehöll sig bolaget att, sedan tre år förflutit från anstaltens iordningställande, då nödig erfarenhet vunnits om dess ändamålsenlighet, få inkomma med underd. framställning, utvisande i hvad mån kostnaderna genom influtna afgifter blifvit betäckta, samt att, om dessa befunnits otillräckliga, antingen få dem höjda eller ock få till K. M. och Kronan afstå fartyget och för all framtid vara frikalladt från skyldighet att åstadkomma bogsering på något af de under bolagets inseende stälda farvatten.

Bolagets underd. framställning bifölls af K. M. under den 14 Sept. 1843 på det sätt, att bolaget egde uppbära 8 sk. b:ko per läst af lastadt fartyg och 4 sk. af olastadt fartyg, som begagnade bogsering, hvar-emot för sådana fartyg lotspenningarna skulle upphöra, och att bolaget skulle för betäckande af möjligen uppkommande brist ega att påräkna ersättning af allmänna medel, hvarom K. M. skulle besluta sedan årsredogörelse inkommit, viljande K. M. tillika efter förloppet af två år och på grund af den då vunna erfarenheten om bogseringsanstaltens nytta vidare förordna, om och på hvad sätt den måtte ytterligare fortfara. Bogserfartyget skulle vara färdigt till begagnande vid kanalens öppnande nästföljande år 1844. Bogseringsanstalten fortgick sedermera under vexlande

förhållanden till och med 1863, hvarefter fartyget jem-likt nåd. bref af den 4 Mars 1864 försåldes och det influtna beloppet öfverlemnades till Handels- ock Sjö-fartsfonden, hvarom mera framdeles.

67. De under året utförda arbetena voro:

a.) Yid Ström, med en arbetsstyrka af 40 enskilde arbetare: hela dragvägen, 3,024 fot, fullbordad, och hvaijehanda smärre arbeten utförda.

b.) Yid Åkerström, med 50 soldater och 20 enskilde: öfra kajdammen emot elfven borttagen, kist-

Arbe teoas fortgång' under 1842.sänkningen emellan slussen och kanalbanken fullbordad; 1,380 fot dragväg lagda nedanför kanalen.

c.) Yid Trollhättan, med 1,050 soldater och 186 enskilde: jordgräfningen i kanalen å slusslinien fortsatt efter beräkning; 157 fot kanal ofvanom slussarne fullbordade genom berg; i bergkanalen 1,560 fot fullbordade, 986 fot fortsatta eller påbörjade; slussarne N:is 8 och 12 fullbordade, N:o 11 fortsatt, N:is 9, 10 och 13 påbörjade; 3 slusstomter fullbordade och 1 fortsatt; hvarjehanda smärre arbeten utförda. Dessutom hade en omfattande reparation å Kafveldammen blifvit verkstäld.

d.) I öfra Karlsgraf, med 600 soldater och 28 enskilde: af jordgräfningen 3,208 fot fullbordade, 1,432 utvidgade åt sidan till 5 fot nära botten; 1,920 fot dragväg fullbordade.

e.) I Venersborgs hamn, med 32 enskilde; 1,720 fot af segelleden upptagna till fullt djup, 680 utvidgade åt sidorna till 2 fot nära botten; 816 fot dragväg anlagda utmed segelleden.

Gynnade af lämplig väderlek öfverstego årets utförda arbeten i sin helhet icke obetydligt hvad som uti arbetsplanen var beräknadt. Direktionen kunde också i sin berättelse uttala sin tillförsigt, att derest icke alltför vidrig väderlek under 1843 och 1844 inträffade, sjöfarten genom Trollhätte kanal torde kunna börja med Maj månads utgång 1844 för de största fartyg» som kunna befara Göta kanal. Kostnaden för årets arbeten uppgick till 266,891 Rdr b:ko emot beräknade 267,000 Rdr.

68. Innan det med egaren af Hede och Nabbens-berg, fältkameraren Roos, träffade aftal om upplåtelse af jord utmed Karlsgrafs vestra sida blifvit af K. M. godkändt, hade Roos afträdt sin egendom till sina borgenärer, hvarefter nämnda hemman skulle på auktion försäljas. Med anledning häraf inkom direktions-afdelningen vid Trollhättan med hemställan, att dessa

Inköp af Hede och Näbbens-berg.hemman borde för kanalbolagets räkning inropas, då bolaget sedan ohindradt kunde ordna Karlsgrafs vestra strand och sedermera genom återförsäljning af hemmanen återfå köpesumman, hvarjemte bolaget und-sluppe åtskillig kostnad för flyttning af byggnader, hvilken genom kontraktet med Roos ålåge detsamma anseende afdelningen skäligt för dessa hemman, med tillägg af tillhörande halfva Nygårdsängen, betala ända till 40,000 Rdr b:ko. Direktionen tog den 24 Febr. ämnet under ompröfning, hvarvid den gjorda framställningen godkändes, men priset bestämdes till högst Rdr 33,333.16 b:ko. Yid auktion den 10 Juni inropades bemälda hemman för Rdr 33,133.16 b:ko, hvarjemte inventarierna vid dervarande tegelbruk skulle framdeles inropas, och uppdrogs åt afdelningen att söka utarrendera hela egendomen för 2—3 år äf-vensom att under hand låta till spekulanters kännedom komma, att egendomen vore till salu sedan från egorymden undantagits hvad som för dragväg och öfriga anstalter för kanalledens förbättrande erfordrades.

69. Sedan förutnämnde bruksegaren C. Wikström under 1842 gjort konkurs, utbjödos honom tillhöriga, å Malgön belägna sågverk, ett finbladigt och två en-bladiga, till försäljning på auktion, hvilken skulle förrättas den 4 Febr., då äfven ett finbladigt sågverk, tillhörigt bruksegaren Eriksson i Göteborg, skulle genom frivillig auktion säljas. Direktionsafdelningen vid Trollhättan hemstälde med anledning häraf i bref af den 26 Jan., att bolaget skulle vid auktionen inropa samtliga dessa verk, hvarigenom bolaget blefve ensam egare af Malgön, der framdeles större vattenverk kunde anläggas, och antogs hela affären komma att uppgå till 20,000 Rdr b:ko. Med bifall härtill uppdrog direktionen genom skrifvelse af den 31 Jan. åt afdelningen att vidtaga de för inköpet nödiga åtgärder, hvilka dock uteblefvo, utan att protokoll eller

De s. k. Wik-strömska så-garne på Malgön.inkomna handlingar något derom upplysa. Bruksförvaltaren Andersson vid Trollhättan har om denna sak meddelat, att sägarne inköptes af Dickson & Comp., som ocksä å dem erhöll laga fasta. Då emellertid det blifvit upplyst, att de voro af krononatur, och då i föreskrifven ordning öfverflyttning af åborätten ej blifvit sökt och vunnen, väcktes af förmyndaren för Wikströms barn, häradshöfding Pihlgren, rättegång med yrkande om köpets återgång. Sågar ne blefvo Dickson & Comp. fråndömde, hvarvid de visserligen återbekommo köpesumman, men icke hvad de under tiden påkostat till sågarnes iståndsättande. Den Eriksson tillhöriga sågen blef aldrig såld, utan bördades af Wikströmska arfvin-garne, hvilka sedermera fingo i vanlig ordning skatteköpa samtliga sågverken. Dessa såldes 1877 till ingeniö-ren Stridsberg, som sedermera på deras mark uppfört sin fabrik för tillverkning af sågblad, filar m. fl. stålartiklar.

70. Uti skrifvelse af den 29 Mars hade öfverstelöjtnant Ericsson föreslagit direktionen att inköpa ängslyckan N:o 255 af den till staden Yenersborg donerade, ä östra stranden af öfra Karlsgraf belägna jord, hvaraf bolaget komme att behöfva ett visst utmål för Gropbrons ombyggnad och landsvägens deraf följande omläggning, och hade direktionen under den 3 April godkänt denna framställning. Ängslyckan, bruksegaren J. E. Norström tillhörig och hållande 6 tnl. 19,/2 kpl., inköptes den 16 i samma månad för en köpesumma af Rdr 2203.6 b:ko. Med underd. anmälan om såväl detta inköp som det af Hede och Nabbensberg, hemstälde bolaget under den 31 Aug., att, enär vid blifvande försäljning af de delar af nämnde egendomar, hvilka för kanalverkets behof ej erfordrades, köpesumman otvifvel-aktigt skulle minskas i proposition mot den jordrymd och de förmåner, som undanrycktes de blifvande egarne. de belopp hvartill ersättningen för de kanalverket till-lagda jordrymderna komme att uppgå, skulle framdeles

Ängslycka vid Gropbron.varda inbegripna i den årliga underhållskostnad, som enligt § 38 i de för bolaget faststälda reglor först måste afdragas, innan behållen inkomst anses hafva uppkommit.

71. Det vid Nyköpings mekaniska verkstad be-stälda bogseringsfartyget, kalladt Hertha,' anmäldes vid direktionssammanträdet den 20 Nov. vara färdigt och blef den 21 behörigen besigtigadt och afprofvadt. Redan förut, den 5 Okt., hade direktionen meddelat sin afdel-ning vid Trollhättan K. M:s nåd. bref af den 14 Sept. angående bogseringsanstalten å Gröta elf, med uppdrag att utse det ombud, hvilket tillsammans med ett af direktionen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten valdt ombud hade att uppgöra förslag till reglemente för nämnda anstalt, hvilket förslag borde.så tidigt afgifvas, att reglementet hunne blifva faststäldt och kungjordt före den 20 Maj nästpåföljande år, då kanalbolagets bogserfartyg komme att tillhandahållas trafiken emellan Ström och Åkerström. Uti K. Br. till Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen af den 13 Mars 1845 utfärdades reglemente för bogserfarten på Göta elf.

72. Vid sammanträde å Trollhättan den 17 Juni beslöt direktionen med anlednieg deraf, att revisorerne af 1841 års förvaltning framstält angelägenheten af att inköpa den invid kanallinien befintliga skeppsdockan*, att dt afdelningen vid Trollhättan uppdraga att underhandla med vederbörande om inköp af denna docka med tilhörande sågverk för en summa af högst 8,000 Rdr b:ko.

Bemälda skeppsdocka innehades af ett särskildt intressentskap på grund af kontrakt med gamla kanal-bolaget af den 5 Maj 1798, hvilket af K. M. den 25 Sept. 1801 blifvit faststäldt. Enligt kontrakt skulle dockan i 100 år, räknadt från och med 1798, utan all afgift få af intressentskapet begagnas. Intressentlotterna voro

* Enligt protokoll för nämnda dag. I den åberopade revisionsberättelsen af den 31 Juli 1842, bilagd bolagets protokoll för samma år, finnes dock intet bärom, icke heller i bolagsstämmoprotokoll för den 27 Okt. s. å., då revisionsberättelsen föredrogs.

Bogseringsf artyget färdigt.

Inköp af skeppsdockan vid Trollhättan.Arbetenas fort g&ng under 1843.

utgifna den 24 Febr. 1806 och till antalet elfva; dockan hade i årlig utdelning för hvaije lott under åren 1821—30 gifvit högst 200 Rdr, minst 33.16; under 1831 —40 högst 150, minst 100; under hvardera af åren 1841 och 1842 Rdr 75, allt banko.

Ofverstelöjtnant Ericsson anmälde i bref af den 14 Nov., att spekulanter på dockan uppträdt. Då dockans egare förklarat sig icke vilja sälja den under 10,000 Rdr bko, tillstyrkte han på det bestämdaste att betala detta pris, enär genom dockans förvärfvande kanalbolaget blefve ensam egare af hela området utåt kanalen, men i annans hand detta område kunde föranleda mycket obehag, erbjudande sig derjemte att arrendera dockan till ett pris motsvarande 6 procent på köpeskillingen. Direktionen infordrade i skrifvelse af den 27 Nov. af-delningens i Trollhättan yttrande, dels huruvida de nuvarande dockintressenterne hade i något afseende brutit emot kontraktet rörande dockanläggriingen, särdeles hvad mom. 4 anginge, dels ock hvad kostnad som ansåges erforderlig för att bringa dockan till samma djup, som kanalen efter ombyggnaden komme att ega. Afdelningen tillstyrkte i svar af den 15 Dec. inköpet till 10,000 Rdr bko och meddelade, att för dockportens utvidgning till 24 fots bredd och 10 fots djup kostnaden antoges uppgå till 6,000 Rdr bko, för samma bredd men 7 V2 fots djup till 1,436 Rdr bko. Sedan frågan förevarit vid bolagsstämma den 28 Dec., beslöt direktionen den 11 April 1844 att inköpa dockan jemte inventarier, värderade till 133. te Rdr bko, samt sedermera, att densamma skulle på tio år utarrenderas, hvarjemte den tillhörande husbehofssågen skulle anmälas till skattläggning. Genom kungörelse i Jan. 1846 blefvo de elfva aktierna eller lotterna dödade.

73. De under året utförda arbetena voro:

a.) Vid Ström, med en arbetsstyrka af 22 enskilde arbetare: försänkningar och stenutfyIlningar utlagda för sjöfartens tryggande.

\b.) Yid Åkerström, med 30 enskilde arbetare: genom åtskilliga muddringar, planeringar m. m. dervarande kanal alldeles fullbordad; slussmurame till en del nedtagna för att under den tillstundande våren åter uppsättas, varande allt förberedt för arbetets skyndsamma verkställande.

c.) Vid Trollhättan, med 800 soldater, 120 krono-arbetskarlar och 166 enskilde: å nya slusslinien den gräfda kanalen fullbordad och 160 fot utsprängda; i bergskanalen 1,380 fot fullbordade, sprängning började ä 820 fot, gräfning å 1,000 fot; slussarne N:is 9, 10, 11, 13 och 14 fullbordade, så när som på en del betäcknings-sten; den sista slusstomten fullbordad; uti Stafvereds-mosse kanal, muddringen fullbordad.

d.) Uti öfra Karlsgraf, med 600 soldater och 20 enskilde: 2,261 fot af grafven fullbordade, 3,198 fot vidgade åt sidorna till 4 fot nära fulla djupet; dragvägar anlagde.

e.) Uti Venersborgs hamn, med 42 enskilde arbetare: segelleden fördjupad i en längd af 1,300 fot; dragvägar anlagde och en del smärre arbeten utförda.

De under 1843 verkstälda arbetena ansågos vida öfverstiga arbetsplanen, och då sådant äfven under de föregående åren i allmänhet varit förhållandet, ansåg sig öfverstelöjtnant Ericsson kunna med visshet förklara, att nästföljande Maj månad fartyg, som genomgå Göta kanal, skulle kunna genomgå nya Trollhätte kanal-och slusslinie. Kostnaden för åren, beräknad till 260,000 Rdr bko, uppgick till 273,944 Rdr.

74. Den 28 Mars utfärdade K. M. nåd. bref angående de ersättningar, hvilka borde utgå för de till kanalverket afträdda eller upplåtna jordlotter.

De vid syneförrättningen tillkallade gode männen hade för uppskattning ufcaf den afgäld, hvilken för de afträdda områdena borde utgå, lagt till grund det antagande, att å ett tunnland jord af första graden utsåddes % tunna råg och å två tunnland en tunna korn

Kgl. Bref ang. [-jordersättningar.-] {+jordersättnin- gar.+}å h var dera, samt att det förra lemnade tolfte kornet, eller för tunnlandet åtta tunnor råg, det senare åttonde kornet eller samma antal tunnor korn, hvadan för tunnlandet skulle gäldas åtta tunnor, med afdrag af en tunna för utsäde, eller sju tunnor, en tredjedel råg, två tredjedelar korn, att lösas efter länets markegångspris. Något afdrag för brukningskostnad ansågs ej böra göras, då dels brukningen af dessa små lotter i sammanhang med den öfriga åkern ej medförde märkbar kostnad, dels egaren gick miste om halmfodret, och ansågo gode männen af-gälden ej för högt satt, enär missväxt å denna jord endast högst sällan inträffade. För trädgårdsjord borde afgälden utgå med åtta tunnor. Kanalbolagets ombud yrkade, att afgälden skulle sättas till endast 42/3 tunna korn eller åtta skeppund hö, såsom 1837 blifvit fastställdt

för jord afsöndrad från underofficersbostället Ballabo vid Göta elf, närmare Göteborg. Såväl landshöfdinge-embetet som det vid synen närvarande kronoombudet ansågo äfven beräkningen för hög och föreslogo för jord af första graden det förra sex, det senare fem tunnor. Kammarkollegium, under medgifvande, att den af gode männen beräknade afkastning vore vida högre än hvad uti skattläggningsmetoden för rikets fruktbaraste provinser vore antaget, ansåg dock de vid skattläggning antagna grunder icke fullt tillämpliga för bestämmande af ersättning för ifrågavarande jord, som dessutom vore särdeles fruktbar, hvarför Kollegium fann sig sakna skäl att tillstyrka ändring i hvad gode männen föreslagit. K. M. beslöt i enlighet med hvad Kollegium hemstält, dock att afgälden skulle utgå utan tillägg af forlön. De till kanalbolaget afträdda jordområdena och derfbr utgående afgäld finnas upptagna i bilagan 6.

75. Vintern 1843—4 var mycket sträng, hvarigenom arbetena å kanalen betydligt hindrades. Direktionen fann sig häraf föranlåten hos K M. hemställa, att med kanalens öppnande för sjöfarten finge anstå till den 31 Maj, hvilket i nåd. Bref af den 11 April medgafs.

Den nya kanalens öppnande den 5 Juni.Emellertid fortgingo dock arbetena så raskt, att gamla slusslinien knnde öppnas den 22 Maj, hvarjemte den nya slnssliniens öppnande utsattes till den 5 Juni. Angående de högtidligheter, som dervid egde rum, hänvisas till bilagan 7; styrelsens protokoll för den 6 Juni redogör äfven för desamma. Slussarne erhöllo dervid följande namn:

den öfre vid Karlsgraf eller N:o 16: Karl IX:s; den nedre vid d:o eller N:o 15: Prins Augusts; de tre öfversta vid Trollhättan eller N:is 14—12: Prins Oskars;

de fyra mellersta vid Trollhättan eller N:is 11—8: Prins Gustafs;

de fyra nedersta vid Trollhättan eller N:is 7—4: Kronprins Karls.

76. I det föregående är redan nämndt om den gåfva, som vid bolagsstämma den 1 April 1841 blifvit öfverstelöjtnant Ericsson tillerkänd, i fall kanalens ombyggnad blefve utförd inom bestämd tid och kostnad. Då nu kanalen blifvit för sjöfarten öppen ett år tidigare än beräknadt var, hvarigenom utom andra vunna fördelar de 85 procent, som Göta kanalbolag hittills haft att uppbära af Trollhätteuppbörden för varor och fartyg, som gå till eller komma från Göta kanal, och hvilka 84 procent årligen utgjort 6—8000 Rdr b:ko, icke komme att vidare utgå och Trollhätte bolag härigenom erhållit en opåräknad inkomst, så uppstod härigenom en tillgång för utbetalande af lämpliga godtgörelser till arbets-befälet, hvars dagtraktamenten under arbetstiden utgått med ett i förhållande till deras trägna och mödosamma befattningar ganska ringa belopp, hvarjemte det i väsendt-lig mån finge tillskrifvas dess ansträngningar, att det omförmälda lyckliga resultatet vunnits.

Direktionen beviljade för detta ändamål åt kapten C. Granfeldt och löjtnant J. E. Ahlgren, hvilka alltsedan arbetets början varit dervid anstälde, ett belopp af 3,000 Rdr b:ko till delning dem emellan; åt kaptenen

Gratifikationer till befäl m. m.baron De Geer, som varit anstftld vid det särdeles svåra arbetet vid Åkerström, 1,000 Rdr b:ko; åt löjtnant C. Westman 400 och åt löjtnant Unger 200 Rdr b:ko. Derjemte tillädes slussbyggmästaren, direktören P. Wall-ström, 2,000 Rdr b:ko som ett vedermäle af bolagets synnerliga tillfredsställelse öfver den oaflåtliga omsorg han egnat sin maktpåliggande befattning. Åt länsmannen i Wäne härad, Berggren, som måst vidkännas ett ganska betydligt besvär i och för arbetskommende-ringarna under de sex arbetsåren, oberäknadt andra göromål, som tid efter annan honom tillskyndats, lem-nade direktionen 200 Rdr b:ko såsom ersättning för den tid han egnat åt bolagets angelägenheter. Senare fick kanalverkets kamrerare assessor Strand, som bestridt kassörs-befattningen vid ombyggnaden, sig tillerkändt ett belopp af 2,000 Rdr b:ko såsom missräkningspengar.

77. Hos Sal. Heine i Hamburg hade direktionen i bref af den 12 Juni hemstält om ett nytt lån å b:ko m. 450,000 att återbetalas under 1846—54, med ungefär b:ko m. 50,000 årligen. Heine förklarade sig i bref af den 18 Juni villig lemna detta lån mot anvisningar accepterade af Konvoj-kommissariatet, en procent i provision för kapital- och ränteliqviderna, räntan som vid det förra lånet eller 4 procent, men priset 92 i st. f. 90 procent. Vid sammanträde den 10 Juli beslöt direktionen att icke antaga detta anbud.

78. De mera betydande arbeten, som vid 1843 års utgång återstodo, voro fullbordandet af slussen vid Åkerström — det svåraste och kinkigaste arbetet på hela linien —, afslutandet af bergskanalens utvidgning, fullbordandet af Karlsgraf och flyttning af bron deröfver. Detta allt utfördes under 1844, endast att en liten del af Karlsgraf ej fått mera än 3/4 af den tillämnade bredden, hvilket dock ej hindrade dess upplåtande för sjöfarten. Dessutom hade en del efterarbeten blifvit utförda, såsom slussarnes fullständiga afslutande med betäckningssten, h varjehanda försänkningar, stenkistor och dykdal ber

Låneunder* handling med Sal. Heine.

Arbeten under 1844.utsatta, dragvägar fullbordade och muddringar verk-stälda. De vid årets utgång ännu qvarstående arbeten voro: vingmurens förlängning ofvanom Prins Karls slussar, hvarjehanda planering och matj ordsbetäckning på kanalbankarne, uppmuddring till hela bredden af segelrännan i Vennersborgs hamn och fullbordan af der varande hamnarms och kaj murars stensättning.

79. I det föregående (38 och 44) är redan omför-mäldt huruledes genom K. Br. af den 19 Febr. 1840 blef stadgadt, att den då gällande taxan för trävaror skulle fortfarande tillämpas till slutet af det år, under hvilket kanalen öppnades till genomfart. Det ålåg således direktionen att under 1844 inkomma med framställning t i ämnet, hvilken ock insändes den 1 Oktober. Under åberopande af hvad som äfven förut blifvit anfördt, huruledes den kommitté, som utarbetat 1832 års taxa, var sammansatt af personer, hvilkas karakter och samhällsställning gaf full anledning antaga, det arbetet blifvit utfördt med fullkomlig oveld och att nödig följdriktighet iakttagits vid bestämmandet af umgälderna för de särskilde artiklarne, hvilket senare i allmänhet ej synts hafva egt rum i föregående taxor, så ansåg dirék-tionen sig med allt skäl kunna framställa den underd. anhållan, att taxan å trävaror måtte omsider höjas till billig öfverensstämmelse med afgifterna å andra artiklar, och att således 1832 års taxa måtte f. o. m. 1845 få tillämpas, dock med två jemkningar, nemligen att, då kontrollen å de 35 olika dimensioner denna taxa upptager vore nästan omöjlig att tillämpa, hvad bjelkar beträffade endast längden men icke tjockleken skulle tagas beräkning, äfvensom att afgiften för dylika ned-sattes till hälften, samt att, i likhet med hvad som 1836 blifvit stadgadt, afgiften för trävaror som flottas måtte höjas med 50 procent i anseende till det hinder, som genom flottningen tillskyndas fartygen, och den skada som derigenom tillfogas kanalbankar och slussar. Skulle emellertid K. M. finna betänkligt att till direktionens

Trävara taxan.framställning lemna bifall, så ansåg sig dock direktionen icke under dåvarande förhållanden kunna medgifva någon nedsättning i de afgifter, om hvilkas fortfarande åtnjutande bolaget blifvit genom sitt privilegium försäkradt, hvarföre direktionen i underd. anhöll, att gällande trä-varutaxa måtte under fem år fortfarande få tillämpas, hvarefter på grund af då vunnen erfarenhet frågan kunde tagas i förnyadt öfvervägande.

Sedan de trafikerande i Vermlands och Elfsborgs län blifvit häröfver hörde och landshöfdingeembetena i dessa län med dessas yttranden och egna utlåtanden inkommit, blefvo desamma remitterade till direktionen, som den 16 Jan. 1845 i skrifvelse till Kommerse-kolle-gium yttrade sig angående de trafik erandes framställning, att s. k. battens om 2,/2 och 7 tum, hvilka betalade samma afgift som 2V2—9 tums plank, måtte nedsättas till sin rätta proportion efter kubikinnehållet. Direktionen ansåg visserligen den uppgifna grunden rigtig, och var det just med hänsyn härtill, som 1832 års taxa blifvit uppgjord; men då densammas tillämpning i följd af de trafikerandes klagomål blifvit instäld och de forna för de trafikerande förmånliga bestämmelserna fortfarande fått gälla, borde icke heller kubikinnehållet läggas till grund i det enda fall, der det för de trafikerande medförde nytta, hvarföre direktionen bestred hvad af dem häruti blifvit yrkadt. Beträffande den af några bland de trafikerande framstälda anhållan, att trävaru-taxan måtte för evärdeliga tider fastställas, ansåg sig direktionen förvissad, att denna anhållan icke kunde af Kollegium understödjas, enär detta i allmänhet icke läte sig göras och allra minst vid en så beskaffad taxa som den ifrågavarande, deruti afgifterna vore ojemnt fördelade och jemförda med den å andra varor lågt upptagna. Afvenså förklarade sig direktionen icke kunna efterskänka den 1836 medgifna förhöjningen af 50 proc. å virke som flottas, om hvars upphörande handelshuset Hichens, Seaton & Hichens gjort underd. hemställan.Genom K. Br. af den 17 Mars 1845 bibehöllos afgifterna oförändrade under fem år eller till slutet af

år 1849.

80. Då intet förmånligt anbud på arrende af skepps-dockan inom utsatt tid ingått, anmodades direktionsafdelningen vid Trollhättan att på auktion utbjuda detsamma. Anbud inkom emellertid från James Dickson & Comp. om öfvertagande af detta arrende i sammanhang med det af sågarne N:is 1 och 2, och direktionen erbjöd derefter i skrifvelse af den 23 Juni bemälda handelshus arrendet af sågarna på tio år till Rdr 3,333.16 b:ko, med förbehåll att derjemte under samma tid öfver-taga arrendet af dockan till 1,000 Rdr b:ko årligen, förmälande sig direktionen redan hafva å det sistnämnda emottagit anbud till högre belopp än det af Dickson & Comp. erbjudna. Detta förslag ledde icke till någon uppgörelse om dockan, hvarför direktionen beslöt, att arrendet derå. som till April månads utgång 1846 innehades af handlanden B. Ericsson, skulle genom offentligt utrop den 18 Sept. utbjudas för tio år, dock att anbud icke finge antagas, som ej uppgingo till minst 800 Rdr b:ko. Vid hållen auktion inropades arrendet af herr O. A. Lindbohm i Venersborg för 801 Rdr b:ko.

81. Dels till följd af de förändrade förhållanden, som inträdt sedan kanalens ombyggnad blifvit fullbordad, dels såsom ledande till enkelhet och besparing, framlade direktionen vid bolagsstämma den 2 Sept. 1844 förslag till ändring af vissa delar af gällande bolagsreglor. Dessa ändringar rörde § 4, deruti i stället för föreskriften om utdelning af fem procent årligen, afsedd endast för byggnadstiden, utdelningens bestämmande skulle öfverlemnas åt bolagsstämman; § 9, deruti före-skrifves, att direktionen består, utom ordföranden, af fyra ledamöter samt kanalens mekanikus, hvilket antal numera kunde nedsättas, hvarjemte det icke vidare var nödvändigt, att mekanikus vore sjelfskrifven ledamot af styrelsen, hvarföre antalet ledamöter föreslogs att vara minst två, högst fyra; §§ 11, 13, 14, 16 och 17, hvaruti

Skeppdockans

utarrendering.

Ändring af vissa§§i bolågs-rcglorna.[-Ombyggnadsarbetenas fullständiga afslut-niDg-]{+Ombyggnads-arbetenas full- ständiga afslut- niDg+} och afsy-ning samt koätnaden.

ändringarna voro en följd af de uti § 9 föreslagna; § 28, deruti endast en förtydligande redaktionsändring förekom; §§ 32 och 35, deruti äfven, utom smärre redaktions-ändringar, föreskriften i den senare angående besigtning af såväl »gamla som nya kanalverket» föreslogs att utbytas mot endast »kanaiverket». Sedan vid bolagsstämma den 25 Sept. 1845 ytterligare några jemkningar i redaktionen vidtagits, ingick direktionen till K. M. med underd. framställning i ämnet, och blefvo de föreslagna ändringarna genom K. Br. af den 19 nästföljande Nov. nåd. fastställda.

82. Yid 1844 års utgång återstodo ännu en del smärre arbeten afsedda dels för sjöfartens ökade säkerhet och beqvämlighet, dels för vinnande af prydligt utseende af kanalens närmaste omgifningar. Dessa arbeten gåfvo bolaget utväg att sysselsätta en del af de många enskilde arbetare, hvilka varit anstälde vid sjelfva hufvudarbetena, och sålunda bidraga att utjemna det tvära af brott på arbetsförtjenst, som vanligen plägar följa på afslutandet af större arbetsföretag. Den 13 Okt. kunde kanalverkets mekanikus inberätta, att hela kanallinien var till alla delar fullbordad och färdig till slutlig afsyning. Direktionen gjorde härom under samma dag underd. anmälan hos K. M. med anhållan, att afsyningen finge försiggå innan årets utgång, varande bolaget villigt att bestrida kostnaden härför, hvarjemte direktionen hemstälde, huruvida ombud från Göta kanalbolag borde vid afsyningen närvara och, i fall sådant ansågs nödigt, att nämnda bolags direktion derom måtte blifva underrättad.

Afsyningen verkstäldes deri 10—14 Nov. af chefen för Yäg- och vattenbyggnads-styrelsen, öfverdirektören A. E. von Sydow, och chefen för mellersta väg- och vattenbyggnads-distriktet, öfverstelöjtnant J. Edström, i närvaro af två ombud från Göta kanalbolag, öfverste-löjtnanten friherre von Otter och bolagets öfver-mekanikus, kaptenen friherre De Geer. Uti sin berättelse anförde besigtningsmännen hufvudsakligen:att alla de arbeten, som enligt faststäld plan ålegat bolaget, befunnos utförda med den yttersta omsorg och noggrannhet efter de bästa kända metoder med de förbättringar i detaljerna, som erfarenheten påkallat, så att det hela uppnått en fulländning, hvilken motsvarar alla billiga fordringar såväl på det prydliga och storartade i en sådan kanalbyggnad, som på

dess styrka och varaktighet;

att derjemte flera vigtiga arbeten utom de i planen upptagna blifvit med en beräknad kostnad af 40,000 Rdr b:ko verkstälda för sjöfartens ytterligare nytta och beqvämlighet, hvilka arbeten samtliga befunnits ändamålsenliga ;

att dessutom i afsigt att betrygga kanalen mot intrång från strandegares sida bolaget med en kostnad af

46,000 Rdr b:ko inköpt åtskilliga kanalen tillgränsande hemman och lägenheter;

vitsordande i öfrigt, såväl att tillräckliga medel för arbetets fullföljande alltid af direktionen tillhandahållits, som att kanalverkets mekanikus med sällsynt skicklighet och drift ordnat och tillsett arbetet samt lyckats ingifva såväl befäl som arbetare ett lifligt intresse för sakens framgång, hvarjemte det icke borde lemnas oanmärkt, att det utur arméen kommenderade manskapet visat berömvärd arbetsflit, lydnad och ordning. Afsynings-instrumentet finnes bilagdt revisionsberättelsen för 1845 i bolagsstämme-protokollen för 1846.

Sluligen upplystes, att utanför yttre hamnarmen vid Venersborg småningom bildats en sandbank till en höjd af 1—IVj fot öfver det bestämda segeldjupet, men att kanalbolaget träffat anstalt om dess skyndsamma bortskaffande, hvilket också fullbordades innan årets utgång. Rännan utvidgades sedermera till 100 fots bredd.

Hela kostnaden för ombyggnaden, jordersättningar och bogserfartygets anskaffande deruti inbegripna, men icke räntor och lånekostnader, finnes upptagna i en tabell, vidfogad direktionens protokoll för den 9Maj 1846 sålunda:183 8 B:ko Rdr 77,707. 2 8. 6.

183 9............. » 181,161.27. 7.

184 0.............. » 222,989. — 6.

1841................ » 267,415. 33. . 9.

184 2.............. » 272,678.4 0.11.

184 3.............. » 317,268.18.—

184 4.............. » 222,024.12. 8.

184 5............... » 86,414. 21. 5. 1,647,659. 39. 4.

hvartill kommer behållningen af byggnader, materialier m. m., deraf dock hälften torde återfås vid försäljning, hvadan här utföres hälften af beloppet,

47,994. 30. 6, med .... 23,997. 15. 3.

Summa B:ko Rdr 1,671,657. 6. 7. Ytterligare torde böra tillläggas för bestridande af pensioner till skadade arbetare, in-tilldess desamma försvinna, omkring................................ 12,000

samt för årligen utgående jordersättningar, 2,000 Rdr, kapitali-

serade efter 5 proc.................. 40,000 52,000.--

Summa B:ko Rdr 1,723,657. 6. 7.

Förstnämnda belopp öfverskrider med 23,659 Rdr den beräknade kostnaden 1,624,000; men då öfverarbeten utförts till ett uppskattad t belopp af 40,000 Rdr samt jord inköpts för 46,000 Rdr, så har den verkliga kostnaden för de i arbetsplanen upptagna arbeten understigit den beräknade.

Det gamla kanalverket hade inköpts

för B:ko Rdr 419,375.-------

hvaruti dock ingår kassabehållning,

Transp. 419,375.-------.Transp. 419,375.--------.

materialier m. m., till ett

belopp af.... 73,801. 45. 5. så att kostnaden för sjelfva

kanalen utgör.................. 345,573. 2.7.

om den för den nya kanalen

tillägges...................1,647,659.39.4.

erhålles som kostnad för n. v. kanal- och

slussverket i dess helhet...1,993,232.41.11.

eller med tillägg af de två sist upptagna

posterna -.-2,069,230. 9. 2.

Bolagets skulder utgjordes vid 1845 års utgång af: utelöpande 5 % obligationer med Rdr 762.2 4

obetald ränta.............................. 989,262.24.—

d:o 4% d:o med Rdr 1,000 obetald ränta 101,000.-

diverse lån med Rdr 1,140 obetald ränta 306,140.-

af skol- 0. fattigkassorna vid Trollhättan

insatta medel........................... 1,833.16.—

Summa B:ko Rdr 1,398,235.40.— hvarifrån dock bör afdragas: utlånta medel och diverse

• fordringar........... 89,807. 17.7.

kassabehållning........ 76,285. 34. 8. 166,093. 4. 3.

utvisande verkligt skuldbelopp.......................... B:ko Rdr 1,232,142.35. 9.

83. Såväl utaf revisorerne af 1844 som 1845 års räkenskaper gjordes åtskilliga framställningar. För de hufvudsakligaste bland dem torde böra redogöras.

Bägge revisionsberättelserna framhålla nyttan af det gamla slussverkets bibehållande. Kostnaden för detta hade under 1844 uppgått till b:ko Rdr 2,772. 7. 1, under 1845 till 2,543. 23. 6, och hade fördelarne af dess bibehållande i alla afseenden vitsordats af erfarenheten, börande, sedan ombyggnadsarbetet blifvit fullbordadt, den dittills i räkenskapen iakttagna skilnaden emellan

[-Framställningar-]

{+Framställnin- gar+} af revisorerna för 1844 och 1845 års räkenskaper.gamla och nya kanalen försvinna samt kanal- och slussverket derefter i hufvudboken upptagas till ett bestämdt värde af t. ex. 2 millioner Rdr b:ko. Derjemte borde nytt formulär till hufvudbok uppgöras; de af kronan förlänade fastigheter, hvilka ej kunna från kanalverket afsöndras, i räkenskapen skiljas från . dem, som voro inköpta af det gamla eller det nya bolaget, och till hvilka bolaget har full eganderätt; kostnaden för bogserfartyget Herthas anskaffande utur räkenskaperna uteslutas; samt ny aflönings- och omkostnads-stat upprättas.

Yid bolagsstämma den 10 Sept. 1846 meddelade direktionens ordförande, att de föreslagna räkenskaps-åtgärderna redan vid 1846 års ingång blifvit vidtagna, utom för Hertha, hvilken fråga direktionen understälde bolagsstämmans pröfning med tillstyrkan af bifall, som också lemnades. Ny aflönings-stat var redan den 28 Jan. upprättad och tjenade tijl efterrättelse (se bil. 8).HL

Frihets-åren.

1846—1862.

84. Sedan, såsom nyss är omförmäldt, de föreslagna ändringarna i bolagsreglorna vunnit K. M:sbifall, sammanträdde bolaget i Stockholm den 24 Januari, då med till-lämpning af de ändrade stadgarna i afseende på

direktionens sammansättning antalet af dess ledamöter bestämdes till tre, deraf en skulle vara boende vid Trollhättan, och utsågos till ledamöter hrr Schwan och Sandblad samt till den sistnämnda platsen öfverstelöjtnant Ericsson. Till hans suppleanter valdes öfverstelöjtnant Warberg och öfverste Ehrengranat. Då desse bägge, redan innan nya bolaget bildades, flera år deltagit i det gamla kanalverkets styrelse och sedermera under hela ombyggnadstiden i det nyas, tillerkändes dem hvardera en pension af Rdr 333. ie b:ko, under vilkor att de åtogo sig förbemälda suppleantskap. Vid samma bolagsstämma verkställdes äfven fördelningen af de 1,050 aktierna i enlighet med det 1838 uppgjorda af-talet, hvarefter aktiebrefven utfärdades.

85. Med stöd af enahanda grundhr, enligt hvilka de för gamla Trollhätte kanal och för Göta kanal gällande reglementen för segelledens bagagnande voro uppgjorda, hade öfverstelöjtnant Ericsson utarbetat förslag till sådant reglemente för nya Trollhätte kanal från och med Venersborgs yttre hamn till 300 alnar nedom Ströms kanal, hvilket förslag, sedan vederbörande vid Trollhättan derom fått sig yttra, af direktionen den

1846.

Direktionen enl. de ändrado bolagsreglorna.

Reglemente för segelledens begagnande.24 April 1845 godkändes och till nåd. stadfästelse insändes, hvarjemte direktionen den 31 nästföljande Dec. ingick med underd. förslag till fridlysningsstadga. Genom K. Br. af den 6 Mars 1846 utfärdades i öfverensstäm-melse med förslaget det nåd. reglementet, uti hvilket jemväl fridlysningsstadgan fanns intagen.

86. Under 1846 förekommer åter frågan om bog-seringen emellan Ström och Åkerström; men då densamma äfven under de påföljande åren flera gånger återkommer, torde lämpligast vara att med redogörelsen för dess gång låta anstå till 1848, då förhållandena kommo på en åtminstone någorlunda stadig fot.

87. Uti underd. skrifvelse af den 9 Maj anhöll direktionen att, sedan ombyggnadsarbetet nu var full-bordadt, afsynadt och godkändt, återbekomma de såsom säkerhet för bolagets förbindelse i sådant afseende uti Statskontoret deponerade aktierna uti gamla Trollhätte kanalbolag, och lemnade K. M. under den 28 Juli härtill nåd. medgifvande.

88. I början af 1847 meddelade direktören vid Trollhättan, det flere fabriksidkare tillkännagifvit sin önskan, att vid Trollhättan anlägga fabriker, derest tjenlig vattenkraft och lämplig plats inom kanalbolagets område åt dem upplätes, i anledning hvaraf han föreslog de hufvudgrunder, som borde för sådant ändamål uppställas i afseende på upplåtelse och umgälder. Uti skrifvelse af den 18 Jan. förmälde sig direktionen finna, att det borde för kanalverket blifva i flera afseenden förmånligt, om af enskilda personer fabriker anlades vid Trollhättan, hvadan direktionen ville på allt sätt söka underlätta dylika företag; att direktionen ansåg viss årlig arrendeafgift böra utgå för vattenkraften och det upplåtna området, men att den ansåg sig icke böra på förhand fatta beslut angående beloppet af dessa afgifter utan särskildt för hvarje fall pröfva dithörande förhållanden.

Vid sammanträde den 13 Mars anmäldes, att två ansökningar om dylika upplåtelser inkommit, en från

Bogseringen på Göta elf.

Utbekommande af de gamla aktierna.

1847.

Industriela anläggningar vid Trollhättan.hrr C. 0. Holm, J. M. Lidström och A. Nydqvist för anläggning i närheten af dockan utaf en mekanisk verkstad med gjuteri eller af andra fabriker, samt en från klädesfabrikören Hofgren vid den från dockan rinnande bäcken för anläggning af en klädesfabrik. Kontrakt med Hofgren upprättades den 10 April, med de förstnämnda den 30 Mars. Då emellertid det för maskinverkstaden upplåtna området befanns för inskränkt för uppförande af bostäder för arbetarne, utsågs enligt direktionens beslut af den 1 Juni område för dylika på andra sidan kanalen, bvarest utrymmet är större och icke lämpligt för industriela anläggningar.

Under årets lopp inkommo ytterligare två likartade ansökningar, nemligen af hr O. Dahllöf om plats för ett oljeslageri, samt af hr Strömdahl om plats för ett pappersbruk midt för lastageplatsen vid Qvickensdam. Någon redogörelse för kontraktens innehåll torde här ej beböfva inflyta, helst numera alla af kanalbolaget af-slutna kontrakt finnas samlade i särskild liggare, utan endast v såsom jemförelsegrund med nu senast fordrade afgifter antecknas, att för den till Holm upplåtna marken skulle erläggas årligen 8 rst. b:ko för qvadratalnen af den bäst belägna, för den öfriga 6 rst. b:ko, motsvarande 2 och 1V2 öre för 4 qv.-fot; för den till Hofgren dels 1 sk. b:ko, dels 7 rst. b:ko, motsvarande 3 och 1,7 5 öre; för den till Dahllöf och till Strömdahl 8 rst. b:ko, motsvarande 2 öre, förutom hvad som skulle utgå för vattenkraften, utgörande för Holm m. fl. 200, för de öfriga 25—50 Rdr b:ko.

89. Öfverstelöjtnant Ericsson hade anmält, att, som flickor af den fattigare klassen dittills saknat tillfälle att inhemta färdighet i sådant handarbete, hvarmed de kunde bidraga till sin egen och de sinas utkomst, åtskilliga af ställets mera bemedlade invånare sammanskjutit 200 Rdr b:ko för inrättandet af en skola, deruti undervisning skulle meddelas i spånad, klädsömning

o. d.; hemställande han, att af bolagets medel något

Flickslöjd-

skolau.Uppehåll vid fiottning.

understöd måtte detta företag beviljas. Med bifall härtill beslöt direktionen vid sammanträde den 13 Mars, att sådant bidrag skulle få utgå med 50 Rdr b:ko årligen under fem år, samt medgaf, att tre i gamla gästgifveribyggnaden vid Trollhättan befintliga, dä obegagnade rum finge för skolan hyresfritt begagnas. Skolan öppnades dock först 1849 under ledning af den ännu (1885) qvarvarande föreståndarskan Demille Gustava Melin, samt flyttades 1851 till sin nuvarande plats vid Strandgatan*). Längre fram skall omför-mälas hvilka gåfvor och inkomster tillfallit skolan. Anslaget höjdes med 1852 till 100 Rdr b:ko.

90. Uti ingifven skrift af den 12 Maj hade herr E. Synnerblad fästat direktionens uppmärksamhet der-på, att ofta flere timmerflottar samtidigt anlände till inloppet af Trollhätte kanal, och gjorde Synnerblad detta i egenskap af ombud för åtskilliga flottegare. Men då desse timmerflottar blott nattetid hade förtur och således nödgades någon tid qvarligga ofvanför Trollhättan och vederbörande sågverksarrendatorer, som der hade plats för sitt virke, förvägrade begagnandet af dessa platser, saknade flottarnes egare utväg att å lämpliga ställen inrymma dem och voro derigenom blottstälde för att enligt gällande segla-tionsreglemente bötfällas hvarje gång en flotte förtöjdes i segelleden. Under åberopande, hurusom jem-likt en förordning af den 2 April 1816 de varit berättigade att i denna del af segelleden förtöja flottarne emellan dykdalberna och landet, anhöll Synnerblad, att antingen lämplig förtöjningsplats måtte anvisas eller seglationsreglementet i denna del ändras. Saken förevar hos direktionen den 20 Maj, dervid direktionen förklarade, att äldre stadganden måste anses häfda genom det senast utfärdade reglementet, att något åliggande ej funnes för bolaget att vid Trollhättan

*) Hösten 1883. Om våren 1884 flyttades skolan till sitt nybyggda lius, hvarom se 268.bereda plats för hop- eller omläggning af timmerflottar, hvartill utrymme funnes i den öfra segelleden, såsom vid Venersborg, i Vassbotten och Karlsgraf, men att direktionen ville låta tillse, dels att plats till förtöjning måtte beredas i den s. k. ån eller infarten från elfven till kanalen, dels att, såvidt gällande kontrakt med sågverksarrendatorerne sådant medgåfve, ytterligare utrymme för ändamålet bereddes.

91. Det 1843 inköpta hemmanet Hede med tillhörande landeriet Nabbensberg och hälften i Nygårdsängen hade sedermera varit utarrenderade, men den 14 Maj 1845 fattade direktionen beslut om deras försäljning, hvarom tillkännagifvande i ortens tidningar infördes. Vid hållen auktion den 18 Juni erhölls intet antagligt anbud, men handlanden C. A. Malm, som innehade arrendet till den 14 Mars nästföljande år, erbjöd sig att på tioårigt arrende fortfarande öfver-taga egendomen i det skick den nu befann sig, emot årlig arrendeafgift af 1,100 Rdr b:ko utan rättighet till den årliga afgäld, omkring 400 Rdr, som för kanal-bankarne erlades. I Mars 1847 gjorde Malm ett anbud att för en köpesumma af Rdr b:ko 16,666.32 inköpa egendomen. Direktionen ansåg likväl detta anbud

alldeles för lågt, enär egendomen blifvit 1843 inropad för Rdr b:ko 33,133.16, hvarjemte egaren skulle komma i åtnjutande af den ofvan omformälda årliga afgälden från kanalverket. Malm inkom derefter med förnyadt anbud, deruti köpesumman uppgick till 30,000 Rdr b:ko, hvilket anbud den 20 Maj af direktionen antogs. Sedan ärendet åter förevarit den 30 Aug., dervid någon jemkning i betalningsvilkoren gjordes, afslöts köpet slutligen den 28 December.

92. Uti underd. skrifvelse af den 12 Febr. 1836 hade Göta kanalbolag, som sedan 1810 uppbar 85 proc. af Trollhätte-uppbörden för fartyg och varor kommande från eller gående till Göta kanal, förklarat sig vilja afstå från denna andel från och med året efter

Försäljning af Hede och -•Nabbensberg.

Kanaltaxorna, afgifter för ångfartyg o. d.det, då hela segelleden emellan Venern och hafvet var bragt i det skick, att de största fartyg, som kunde genomgå Gröta kanal, äfven å dessa farvatten kunde ohindradt framgå, under vilkor likväl att afgifterna för begagnandet af nämnda segelled bragtes till och framgent bibehölles vid en sådan öfverensstämmelse med de å Gröta kanal, som bäst befrämjade trafiken i det hela. Detta medgifvande ingick i de nya Trollhätte kanalbolag vid dess bildande tillerkända förmåner. Med anledning häraf • förordnade direktionen den 14 Maj 1845, att nämnda andel af uppbörden icke vidare skulle Göta kanalbolag tillsändas, men likväl fortfarande särskildt bokföras.

Genom K. Br. af den 20 Febr. 1836 angående af-gifternas beräknande å Göta kanal, hade detta kanalbolag fått sig anbefaldt, att inom tio år hos K. M. anmäla, huruvida ytterligare ändringar i kanaltaxan påkallades. Uti underd. utlåtande af den 4 Juni 1845 hade samma bolag hemstält, att dels med hänsigt till fördelen för det allmänna deraf, att afgifterna å Göta och Trollhätte kanaler uppgjordes på enahanda gruuder, dels på det nya Trollhätte kanalbolag icke måtte sakna tillfälle att uppfylla det vilkor, som i skrifvelsen af den 12 Febr. 1836 blifvit fästadt vid befrielsen för Trollhätte kanalbolag från dess 1810 åtagna skyldighet att erlägga förenämnda andel, det måtte täckas K. M. anbefalla bägge kanalbolagen att genom hvar för sig valde deputerade låta uppgöra särskilda, men från samma grunder utgående förslag till taxor för afgifterna ä hvardera kanalen, hvarvid dock borde iakttagas, att, då hela kanalsträckan emellan Östersjön och Nordsjön genom K. Br. af den 27 Nov. 1832 och den 20 Febr. 1836 blifvit antagen till 200,000 alnar, deraf Göta kanal ansågs utgöra 166,000, Trollhätte kanal 34,000 alnar, enahanda förhållande fast-städes för afgifterna å de särskilda kanalerna.

Öfver denna hemställan afläť Trollhätte kanalbolags direktion den 30 Juli 1845 underd. utlåtande, för hvilket torde böra mera utförligt redogöras.Till en början fäste direktionen K. M:s uppmärksamhet derpå, att den ifrågasatta regleringen utaf afgifterna å segelleden emellan Yenern och hafvet icke skäligen kunde anses röra annan del af Trollhätte-upp-börden, än den, som inflöt för fartyg och varor, kommande från eller gående till Göta kanal, men ingalunda omfatta bestämmelserna för andra fartyg och varor, som gå genom Trollhätte kanal. Sistnämnda trafik, som uteslutande afsågs när vid slutet af förra århundradet Trollhätte kanal byggdes, och hvaraf denna kanal hem-tar nästan hela sin inkomst, egde nemligen i de allra flesta fall icke det ringaste sammanhang med eller inflytande på rörelsen å Göta kanal. Då i öfrigt direktionen ansåg ändringar i kanqltaxorna böra så sällan som möjligt ega rum, anhöll direktionen, det K. M. täcktes förklara, att Trollhätte-taxan för fartyg och varor, hvilka hvarken gå till eller komma från Göta kanal, måtte såväl nu som framdeles anses oberoende af bestämmelserna för sådana genom Trollhätte kanal passerande fartyg och varor, som komma från eller gå till Göta kanal.

Dernäst ansåg sig direktionen böra protestera mot den af Göta kanaldirektion framstälda satsen, att, icke förr än afgiftsbestämmelserna blifvit på enahanda grunder uppgjorda för bägge kanalerna, Nya Trollhätte kanalbolag borde anses frikalladt från skyldigheten att till Göta kanalbolag erlägga den år 1810 afstådda andelen i Trollhätte-uppbörden. Det första vilkor et för denna frikallelse, Trollhätte kanalleds bringande till samma bredd och djup som Göta kanals, var redan 1844 fullgjordt. Att der emot uppfyllandet af det senare vilkoret, det om taxorna, nödvändigt måste hafva föregått, syntes ingalunda följa af ordalydelsen i Göta kanalbolags meranämnda skrifvelse, enär ingen viss tidpunkt för tillvägabringandet af den såsom önsklig ansedda öfverenskommelsen om

afgifterna deruti blifvit fastställd. Hvad för öfrigt beträffade sakens utredandegenom utsedde deputerade och uppgörande af förslag till nya taxor för afgifterna å bägge kanalerna, dock med undantag för de genom Trollhätte kanal gående fartyg och varor hvilka ej komma från eller gå till Göta kanal, så hade direktionen deremot intet att invända, icke heller emot det anförda förhållandet emellan afgifterna å de bägge kanalerna, eller såsom 34 till 166. Genom K. Br. af den 3 Dec. förordnades, att hvardera kanalbolaget skulle utse två deputerade, hvilka, jemte chefen för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom ordförande, skulle i Stockholm sammanträda för att uppgöra ifrågavarande taxeförslag.

Emellertid inkom den 4 Nov. en skrifvelse från Göta kanaldirektion af den 12 Sept., deruti bemälda direktion påyrkade utbekommandet af Göta kanals 85 procent af. meranämnda uppbörd vid Trollhättan för 1845, förmenande Göta kanaldirektion det icke vara behörigen styrkt, att de i dess underd. skrifvelse af den 12 Febr. 1836 fästade vilkor blifvit fullgjorda. Detta påstående synes så mycket besynnerligare, som icke allenast hela den nya kanallinien redan 1844 blifvit öppnad för sjöfarten, utan äfven vid den slutliga af-syningen ombud från Göta kanal varit tillkallade. I sitt svar af den 31 Dec. 1846 hänvisade också Trollhätte kanaldirektion till vederbörandes rapporter af den 1 och 6 Juni 1844 angående dels kanal verket, dels de af direktionen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten utförda arbeten i Göta elf, hvarjemte Trollhätte-direktionen fäste Göta kanaldirektions uppmärksamhet på de brister i afseende på vattendjupet i Göta kanal, hvilka under de senaste åren yppats, och hvilka blifvit undersökta af öfverstelöjtnant Ericsson i sällskap med Göta kanalverks öfvermekanikus, friherre De Geer, om hvilka brister Göta kanaldirektion förmodligen icke egde kännedom, emedan den annars otvifvelaktigt skyndsamt föranstaltat om segelledens bringande i behörigt skick, på det att det med Trollhätte kanals ombyggnad afseddaändamålet icke måtte förfelas; åberopande sig direktionen i öfrigt å hvad som funnes anfördt i dess underd. utlåtande af den 30 nästföregående Juli.

Till deputerade för utarbetande af taxeförslagen utsåg direktionen den 28 Jan. 1846 öfverstelöjtnant Ericsson och kanalverkets kamrerare, assessor Strand, hvilka med öfrige deputerade sammanträdde vid slutet af Mars. Arbetet upptog endast några få dagar, så att till direktionens protokoll för den 7 April kunde anmälas, att kommitterades underd. betänkande i ämnet redan var afgifvet.

Från Gröta kanaldirektion inkom i Mars 1846 en skrifvelse, deri bemälda direktion sökte vederlägga de uti Trollhätte kanaldirektions underd. skrifvelse af den 31 föregående Dec. anförda skäl, hvarpå inställandet af vidare utbetalning till Göta kanalbolag af dess vanliga andel i Trollhätte-uppbörden var grundadt, förklarande sig Göta kanaldirektion villig att, mot det att dess andel för 1845 utbetalades, genom någon eftergift i sin lagliga rätt söka förebygga den domstolstvist, som eljest icke kunde undvikas, samt att bemälda direktion för sin del icke ansåg sådan uppoffring för stor för bibehållande af den samdrägt och enighet emellan kanalbolagen, som bägges anseende och fördel påkallade.

Vid sammanträde den 30 Mars 1846 beslöt Trollhätte kanaldirektion att, med tillmötesgående af det framstälda förslaget, tillika påyrka, att förhållandet emellan bolagen i fråga om fortfarande öfverensstäm-melse i kanaltaxorna måtte på ett tydligt och bestämdt sätt regleras. I enlighet härmed afläts till Göta kanaldirektion skrifvelse i ämnet af innehåll, att från och med det innevaraade årets början Göta kanalbolag skulle 1) afsäga sig alla anspråk på andel i Trollhätte-uppbörden, 2) medgifva, att de i Göta kanaldirektions den 12 Febr. 1836 aflåtna underd. skrifvelse för afståendet af nämnda andel i Trollhätte-uppbörden fästade vilkor ansågos såsom helt och hållet återkallade, samt 3) med-

gifva, att frågor om taxor för hvardera kanalverket sär-skildt, äfvensom de bägge kanalliniernas indelning i uppbördsdistrikt samt om vidtagande af sådana åtgärder, som i ett eller annat afseende genom lokala förhållanden kunna påkallas till trafikens befrämjande å endera kanallinien, måtte af det bolag, som frågan rörer, ensamt behandlas; och förband sig Trollhätte kanaldirektion att, så snart Göta kanalbolag förklarat sig samtycka till dessa vilkor, till detsamma låta utbetala hela andelen för 1845, utgörande Rdr b:ko 9,638. 4 5. 9.

Gå emellertid Trollhätte kanaldirektion insåg angelägenheten deraf, att nödig öfverensstämmelse funnes emellan bägge kanalbolagens taxor för sådana fartyg och varor, som passera större eller mindre del af den

sammanhängande kanallinie, som bildas af Göta och Trollhätte kanaler, och då förhållandet emellan dessas längder vore enligt nåd. faststäld grund ungefär som 5 till I och således Göta kanal egde största intresset vid bestämmandet af dessa af gifter, så ville Trollhätte kanalbolag i händelse af Göta kanalbolags samtycke till förbemälda tre vilkor medgifva att, när Göta kanalbolag funne lämpligt att nedsätta eller inom fastställdt maximibelopp höja Göta kanaltaxan för sådana fartyg och varor, som komma från eller afgå till Trollhätte kanal, Trollhätte kanalbolag uppå erhållen underrättelse om sådant beslut derefter skulle rätta sin taxa för dv-lika fartyg och varor, hvarom då meddelande skulle göras, på det att Göta kanalbolag måtte kunna å bägge bolagens vägnar utfärda kungörelse i ämnet. Trollhätte kanalbolag måste dock härvid fästa det vilkor, att detta medgifvande af fortfarande öfverensstämmelse mellan taxornä borde anses återkalladt, i händelse antingen Göta kanalverk upphörde att tillöra enskildt bolag, eller afgifterna på grund af erhållet statsbidrsg blefve vid Göta kanal nedsatta, i hvilka fall Trollhätte kanalbolag åter skulle inträda i sin rätt att ensamt besluta äfven angående fartyg och varor, som komma fråneller gä till Göta kanal. Slutligen framställdes den önskan, att i bägge kanalliniernas intresse, segeldjupet i Göta kanal bragtes till det i dess privilegium bestämda, så att fartyg om 9V2 fots djupgående kunde vid alla vattenhöjder ohindradt framgå.

Öfver det af kommitterade upprättade förslaget till taxor infordrades genom remiss af den 30 Juli 1846 Trollhätte kanalbolags yttrande, som vid bolagsstämma den 10 Sept. afläts, af innehåll att bolaget, lika med hvad kommitterade föreslagit, önskade, att taxan för inrikes varutrafiken å bägge kanalerna måtte oförändrad få fortfara, med bibehållen rättighet för hvardera bolaget att å sin kanallinie nedsätta afgifterna; att bolaget gillade det uppgjorda förslaget till nedsättning af åtskilliga och höjning af några fä andra i transitotaxan af 1833 bestämda afgifter; att det framstälda förslaget angående förhållandena kanalbolagen emellan i afseende på farten å kanalerna öfverensstämde med hvad Trollhätte kanaldirektion i skrifvelse af den 30 Mars till Göta kanaldirektion föreslagit; att icke heller rörande de taxan vidfogade »underrättelserna» annat skäl till anmärkning förekommit, än att de i § 6 stadgade ansvarsbestämmelserna måhända voro alltför stränga, jem-förda med § 8 i det gällande seglationsreglementet af den 15 Maj 1843.

Uti skrifvelse af den 23 Jan. 1847 meddelade Göta kanaldirektion, att bolaget vid bolagsstämma den 20 i samma månad till alla delar antagit och bifallit det af Trollhätte kanaldirektion under den 30 Mars aflåtna förslag angående vilkoren för upphörandet af Göta kanals andel i Trollhätte-uppbörden, hvarpå det mellanvarande beloppet vid direktions-sammanträde den 18 Febr. utan-ordnades. Derjemte lemnades det medgifvande, att i stället för de hittills gällande siffrorna 34 och 166 vid fördelning af umgälderna för fartyg och varor kommande från eller gående till Göta kanal de enklare siffrorna 1 och 5 antogos såsom betecknande de särskilda andelarne.På grund af meddelande från Gröta kanaldirektion af den 10 Mars nedflyttades den 13 samma månad stenkol, koks, s. k. cinders och stenkolsstybb från 4:de till till 5:te klassen eller till hälften af den förut bestämda afgiften, krita från 4:de klassen till 5:te för malen och till 6:te för omalen; för bjelkar, bräder och plank ned-sattes afgiften till hälften, hvarjemte för sådana segelfartyg, som voro försedda med »hjelpångmaskin och s. k. propeller», lindring i afgifter medgafs under fem år från och med det innevarande, såväl för fartyg som för last, med tjugu procent emot de för seglande fartyg i allmänhet utgående.

Genom K. Br. af den 13 April 1847 blef frågan om taxorna slutligen afgjord i hufvudsaklig öfverens-stämmelse med kommitterades förslag. K. M. ansåg Göta kanalbolag böra bibehållas vid rättigheten att inom maximibeloppen i taxan för transitfarten å Göta och Trollhätte kanaler kunna utan föregående anmälan hos K. M. framdeles göra behöfliga jemkningar, gällande för hela transitolinien; samt fann godt, med gillande af de utaf kommitterade föreslagna grunder i öfrigt för behandlingen och afgörandet af frågor om afgifter och öfriga angelägenheter, som angå antingen Göta och Nya Trollhätte kanalbolag gemensamt eller hvardera af dem enskildt, i nåd. fastställa nu gällande taxan å afgifterna för inrikes varutrafiken å bägge kanalerna att framgent lända till efterrättelse, med öppen rätt likväl för hvardera bolaget att å sin kanallinie kunna, dä omständigheterna dertill föranledde, desamma nedsätta.

Den i vissa delar ej fullt afgjorda frågan om beräkning af afgifterna för ångfartyg förevar inför direktionen under 1845 (den 30 Juli och 9 Okt.), jnen dess slutliga reglerande hade blifvit uppskjuten, till dess uppgörelsen med

Göta kanal hunne afslutas. Vid sammanträde den 7 April 1846 företogs dock till behandling en redan året förut af assessor Strand inlemnad promemoria rörande ångfartyg, som begagnades till fraktandesnarare af gods än passagerare och genom ringheten af den afgift, som af dem erlades, tillskyndade kanalen en minskning i påräknad inkomst af fraktfartyg, hvarföre han föreslog, att någon förhöjning i afgift måtte för ångfartyg ega rum. Det upplystes, att dels för att bringa dessa afgifter i nödig öfverensstämmelse med dem ä Göta kanal, helst som i taxorna före 1832 ingenting fanns om ångfartyg stadgadt, dels för att underlätta expeditionen, gamla kanalbolaget vid den tidpunkt, då ångfartyg började gå kanalvägen emellan Stockholm och Göteborg, fattade det beslut, att, när Göta kanalbolag bestämt för fartyg, last och passagerare en afgift i ett för allt af 2 Rdr b:ko för hästkraft för genomgående af hela Göta kanallinie, afgiften å Trollhätte kanal skulle beräknas efter samma grund och i samma förhållande till Göta kanalafgiften, som var faststäldt i fråga om öfriga afgifter eller såsom 34 till 166, till följd hvaraf ett ångfartyg om 32 hästar, hvilket å Göta kanal erlade 64 Rdr b:ko, skulle vid Trollhättan erlägga Rdr b:ko 13. 5. 2, hvilken afgift sedermera förblifvit enahanda, ehuru Göta kanal ökat umgälderna för ångfartyg, så att de nu för fartyg om 32 hästar uppgingo till Rdr b:ko

83. 16. Med anledning häraf beslöts, att afgiften för ångfartyg å Trollhätte kanal skulle höjas i samma förhållande som hvad som egt rum å Göta kanal.

Följande år, 1847, sedan uppgörelsen med Göta kanal var till fullo ordnad, förekom den 20 Maj frågan om ångfartyg, hvilka hvarken komma från eller gå till Göta kanal. Direktionen beslöt, att under året afgifterna för sådana skulle utgå pä samma sätt som under 1846, men att det skulle åligga befälhafvarne, att hvarje gång Trollhätte kanal verk passerades aflemna en lika beskaffad specifik uppgift å medhafvande last, som för seglande fartyg aflemnades, viljande direktionen sedermera på grund af den sålunda vunna erfarenheten om beskaffenheten af nämnda trafik, som antogs komma att vinna betydlig utsträckning, helst om den tillämnade jern-vägen emellan Örebro och Hult komme till stånd, fatta beslut i afseende på det framtida beräknandet af um-gälderna. Beslut bärom fattades den 29 Aug. 1848, hvarvid stadgades, att med nästföljande år umgälderna för ångfartyg, ej kommande från eller gående till Göta kanal, skulle erläggas i fall öfverensstämmelse med taxan för trafiken i allmänhet och således beräknas särskildt för fartyget och särskildt för passagerare och last, med samma skyldighet för befälhafvarne att af-lemna specifik förteckning å dessa, som för seglande fartyg fanns stadgadt, hvilket beslut den 12 Mars 1849 förklarades gälla äfven för passagerare och varor, hvilka medsådant ångfartyg, som går till eller kommer från Göta kanal, transporterades genom Trollhätte kanal endast till eller från hamn vid Venern.

93. Från de trafikerandes sida hade klagomål ofta afhörts deröfver, att de afgifter kanalbolaget egde uppbära ej funnos utsatta i en enda taxa utan måste sökas i flera särskilda tid efter annan meddelade bestämmelser, om hvilka man endast med svårighet kunde förskaffa sig kännedom. Direktionen hade med anledning häraf låtit upprätta ett fullständigt sammandrag af alla nu gällande föreskrifter om dessa afgifter, hvilka funnos upptagna i två kolummer, en för trafiken i allmänhet samt en för fartyg och varor kommande från eller gående till Göta kanal, hvarjemte nämnda sammandrag innehöll alla öfriga för de trafikerande nödiga underrättelser. Då likväl för fullständighetens skull häri borde upptagas de distrikt, hvari kanalleden vid begagnande delvis anses indelad, men den genom K. Br. af den 17 Nov. 1832 stadfastade distrikt-regleringen numera under betydligt ändrade förhållanden syntes mindre ändamålsenlig, ingick direktionen den 31 Jan. 1848 med underdånigt förslag till ändring i förutvarande indelning.

Omfattande hela farleden från Venern till Göteborg upptog denna:

Distriktindel-

ning.l:o från Göteborg till ocli med Ströms kanal, afgift 0,2,

2:o från Ström till Åkersvass, » 0,1,

3:o från Åkersvass till Karlsgrafs utlopp, » 0,4,

4:o från Karlsgrafs utlopp till Yenern, » 0,3,

af hela afgiften emellan Yenern och hafvet.

Då nu det nya bolagets område slutade 600 fot nedanom Ströms kanal och det med den nedanför liggande delen af farleden icke hade något vidare att skaffa, så hemstälde direktionen, att den nu befintliga kanal, led^n fördelades sålunda:

l:sta distriktet: från och med Venersborgs yttre hamnarm till och med Karlsgrafs utlopp i

Göta elf;

2:dra d:o från Karlsgrafs utlopp till öfra inloppet

af Trollhätte kanal;

3:dje d:o från öfra ändan af Trollhätte kanal till

nedra utloppet af Åkerströms kanal; 4:de d:o från Åkerströms kanal till och med 600

fot nedanför Ströms kanal; varande afgifterna föreslagna i förhållande till afgiften

för hela kanalleden:

för l:sta distriktet...................0,3,

för 2:dra d:o 0,i,

för 3:dje d:o ' 0,4,

för 4:de d:o 0,2;

hvarjemte föreslogs, att, i likhet med hvad som för Göta kanal fanns stadgadt, för begagnande af kanal- och slussleden inom större eller mindre del af ett distrikt, afgift erlades för hela distriktet, men att, dä mera än ett distrikt begagnades, ingen afgift beräknades for mindre än hälften af det följande, hvaremot för halft eller der-utöfver likasom för helt. Direktionens hemställan vann nåd. fastställelse genom K. Br. af den 15 påföljande Kebr., hvarefter förbemälda sammandrag trycktes för att hållas de trafikerande till handa.

94. Under 1840 och sedermera under 1842 är redo- Bogseringen gjord t för uppkomsten och utvecklingen af frågan om liwrström.bogsering mellan Ström och Åkerström, och hurusom genom K. Br. af den 14 Sept. 1843 bestämdes, hvilka afgifter kanalbolaget hade att för bogseringen uppbära, att för betäckande af möjligen uppkommande brist bolaget skulle få uppbära ersättning af allmänna medel, samt att efter två års förlopp K. M. ville med ledning af den då vunna erfarenheten i ärendet vidare förordna; derefter under 1843, hurusom det beställda bogserings-fartyget, benämndt Hertha, på senhösten blef färdigt och afsynadt, h var efter genom K. Br. till Väg- ,och vattenbyggnads-styrelsen af den 13 Mars 1845 reglemente för bogserfarten å Göta elf utfärdades.

Med åberopande af K. Br. af den 14 Sept 1843 ingick direktionen den 25 Jan. 1845 i underd. skrifvelse med anhållan om godtgörelse för de med bogseringen förenade kostnader under 1844, hvilka genom afgifterna icke blifvit betäckta, uppgående bristen till Rdr b:ko 1,895. io. 8. I sammanhang dermed afläts också skrifvelse till Väg- och vattenbyggnads-styrelsen med hemställan att först vid samma tid nästa år, då bogseringen fortgått två år och således lemnat bättre tillfälle att bedöma dess resultat, få inkomma med infordradt yttrande om bogseringens inflytande på trafiken och öfver de åtgärder, som för dess ändamålsenligare ordnande kunde anses nödiga. Jemte det att i underd. skrifvelse af den 28 Jan. 1846 direktionen anhöll om godtgörelse af bristen för 1845 med Rdr b:ko 2,153. 8. 4, afläts till Väg- och vattenbyggnads-styrelsen det från 1845 uppskjutna yttrandet af hufvudsakligt innehåll, att af uppgående fartyg bogseringen anlitats under 1844 af 209 fartyg å 5,698l/2 läster, 1845 af 365 å 5,6981/4 läster, medan af nedgående fartyg under 1844 endast 7, under *\ 1845 endast 23 begagnat bogsering; att visserligen så-

ledes under 1845 antalet af dem, som begagnat sådan, med 156 öfverskred antalet för 1844, men att, då sjöfarten 1845 varit öppen nära en hel månad längre än 1844 och de framgående fartygens antal ökats med1,148, så kunde resultatet anses ungefär detsamma för bägge åren; att, ehuru den ökade rörelsen på elfven under 1845 således

endast i ringa mån kunde tillskrifvas bogseringsanstalten, så vore dess nytta dock ådagalagd derigenom, att åtskillige redare och godsegare ständigt anlitade densamma, hvarjemte, då dess nytta hunnit allmännare inses, den torde komma att jemnare anlitas, helst om särskildt bogserfartyg anstäldes mellan Ström och Haneklon, å hvilken sträcka, ej fullt en half mil lång, de besvärligaste strömdragen funnes och således behofvet af bogsering vore större än mellan Ström och Åkerström, hysande direktionen den öfvertygelsen, att de för bogseringen gjorda uppoffringar af allmänna medel voro väl använda, äfven om de skulle erfordras ännu i flera år, hvarföre direktionen anhöll, att styrelsen ville nti sitt memorial till K. M. angående detta ärende frambära direktionens underd. anhållan att, i fall K. M. pröfvade lämpligt att kanalbolaget under ytterligare vissa år ombesörjde merabemälda bogsering, bolaget måtte fortfarande tillförsäkras ersättning för den deraf nppkommande förlust.

Genom K. Br. af den 2 April 1846 höjdes bogserings-afgiften för lastadt fartyg från 8 sk. b:ko till 10 sk. 8 rst. för läst, för olastadt från 4 sk. till 5 sk. 4 rst., hvarjemte stadgades, att fartyg som begagnat eller ämnade begagna bogsering skulle i förtur tagas genom slussarne vid Ström. Derjemte anbefaldes Yäg- och vattenbyggnads-styrelsen att efter årets utgång inkomma med framställning i ämnet. För 1846 uppgick bristen till Rdr b:ko 2,253. 35 —.

Uti underd. skrifvelse af den 16 April 1847 hem-stälde Yäg- och vattenbyggnads-styrelsen, att kanalbolaget måtte äfven för 1847 tillförbindas att besörja bogseringen mellan Ström och Åkerström, men att för den brist, som dervid komme att uppstå, ersättning skulle utgå endast inom ett maximum af 1,500 Rdr b:ko. Uti infordradt underd. yttrande härom anförde direktio-nen, att bemälda styrelses hemställan syntes vara grundad på den förutsättning, att kanalbolaget vore pligtigt att utan afseende på blifvande förlust ombesörja sådan bogsering, emot hvilken åsigt direktionen åberopade sitt utlåtande af den 14 Nov. 1842, enligt aktieegarnes vid bolagsstämma samma år fattade beslut, till vederläggning af enahanda åsigt, då framstäld af kommitterade för reglerande af bogseringsanstalten på Göta elf, nem-ligen att de skyldigheter, som åligga bolaget, äro intagna i dess privilegium och dess med kronan ingångna kontrakt, i hvilka handlingar något stadgande om bogsering icke finnas; att i det kostnadsförslag, som i nämnda handlingar åberopas, visserligen finnes intagen en för-pligtelse för bolaget att anskaffa ett bogserfartyg, hvilket också blifvit anskaffadt, men att från denna bolagets skyldighet lika litet kunde härledas en skyldighet att utan afsende på den ersättning, som derföre blefve bolaget tillerkänd, verkställa bogseringen, som det i allmänhet kunde åläggas kanalbolag att utan nöjaktig ersättning låta på kanalens dragvägar medelst arbetsfolk och dragare ombesörja fortskaffning af de fartyg, som färdas på kanalen; samt slutligen att endast med vilkor af full ersättning bolaget ansåg sig pligtigt att underhålla bogseringsanstalten; hvarföre direktionen icke fann sig kunna lemna sitt medgifvande till den föreslagna bestämmelsen om ett maximum för ersättningen. Genom K. Br. af den 6 nästföljande Maj medgafs, att det hittills gällande förhållandet äfven för 1847 skulle få fortgå, men att, i afseende på hvad som af Väg- och vatten-byggnads-styrelsen blifvit hemställdt, bolaget hade att afgifva underd. yttrande.

Vid bolagsstämma den 5 Febr. 1848 forekom frågan till behandling, hvarvid direktionen med redogörande för hvad som i ämnet förekommit och upplysande, att för 1847 förlusten uppgått till Rdr b:ko 1,889. i o. 2, eller i medeltal för åren 1844—7 till Rdr b:ko 2,048, framstälde förslag till yttrande, hvilket afstämman godkändes. Deruti förklarade sig bolaget anse fördelarne af bogseringsanstalten i främsta rummet tillfalla skeppsredarne, hvilkas fartyg derigenom kunde göra större antal resor emellan Venern och Göteborg, hvarvid med ett mindre antal fartyg årligen fraktades samma myckenhet varor som förut, samt dernäst gods-egarne, som fingo sina varor skyndsammare fortskaffade; att deremot kanalbolagets ökade vinst vore föga betydlig, emedan de på kanalen fraktade varor måste taga denna väg, antingen bogsering funnes eller ej; att endast den ökade trafik, som kunde föranledas genom tillfället att skyndsammare få varorna fraktade, kunde betraktas som en vinst för bolaget utöfver den bestämdt påräknade, men att denna ökade trafik vore högst ringa; att bolaget följaktligen ansåg den egentliga fördelen af bogseringsanstalten komma den allmänna rörelsen till godo livar-före den årliga förlusten borde bestridas af den fond, hvars ändamål var att befordra handel och sjöfart; men att bolaget likväl för att ådagalägga sin beredvillighet att befrämja denna nyttiga anstalt ville åtaga sig att under fem år, från och med det innevarande, med ångfartyget Hertha ombesörja merabemälda bogsering mot att erhålla godtgörelse för tre

fjerdedelar af den uppkommande förlusten. Genom K. Br. af den 31 Mars bifölls bolagets framställning i så måtto, att, så vida icke under tiden en allmän reglering af bogserlinien å Göta elf åstadkommes och gjorde ändring behöflig, under fyra år bolaget skulle få uppbära stadgade afgifter samt godtgörelse för tre fjerdedelar af den å bogseringen uppkommande förlusten, med vilkor likväl, att uti denna icke finge inräknas de utgifter, som erfordrades för större reparation å ångfartyget till skrof eller maskineri eller för ny ångpannas anskaffande.

95. En annan vid samma bolagsstämma förekommande fråga var den om bestyret för framtiden med! dykdalber och andra anstalter för sjöfartens lättande i den utom Göteborgs hamns område liggande, men under

Underhåll af dykdalber m.in. i Göta elf utom kanalens område.Trollhätte kanalbolags inseende icke stälda delen af Göta elf. K. M. hade anbefalt Kommerse-kollegium härom inkomma med förslag, och hade kollegium genom K. M:s befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län infordrat kaualbolagets yttrande härom. För att få någon ledning för ett sådant yttrande hade direktionen från kongl. direktionen öfver Göteborgs hamn- och elf-arbeten förskaffat sig uppgift om kostnaden under de senare åren för berörda anstalter, och hade denna upp-gifvits belöpa sig till ungefär 460 Rdr b:ko årligen, anseende dock bemälda direktion, att beloppet borde höjas till 1,000 Rdr b:ko, på det erforderliga muddrin-gar i elfven måtte kunna företagas.

1 det till K. M. genom Kommerse-kollegium aflåtna yttrandet af den 5 Febr. 1848, förklarar direktionen å bolagets vägnar: att bolaget anser bestyret med samtliga anstalter för segelfartens lättande i denna del af elfven obestridligen tillhöra direktionen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten, under hvars inseende denna farled var ständ; att kostnaden för dessa anstalter borde i första rummet utgå af Göteborgs reviersmedel och s. k. kyrkotolag, enär jemlikt flera Kongl. Bref, t. ex. af den 23 Jan. 1828, 14 Juli 1832 och 18 Nov. 1836, nämnda medel blifvit anvisade till förbättrande af segelfarten mellan Yenern och Nordsjön; att, om dessa medel funnes böra ensamt förbehållas arbeten i Göteborgs hamn, de smärre belopp, som tid efter annan kunde erfordras för ifrågavarande anstalter, måtte få utgå af Handels-och sjöfartsfonden; samt slutligen, att bolaget begagnade detta tillfälle att fästa K. M:s uppmärksamhet på angelägenheten af sådana åtgärders vidtagande, hvarigenom bogseringen på den ifrågavarande delen af Göta elf er-hölle den fullständigare organisation, som den tilltagande trafiken påkallade, hvilket lämpligast kunde ske genom anskaffande af ett särskildt ångfartyg för bogsering emellan Ström och Haneklon.96. Uti underd. skrifvelse af den 2 Maj 1844 hade direktionen anhållit att få till skatte inlösa den gamla slussen vid Lilla Edet jemte dithörande obetydliga jordutrymme utmed bägge sidorna af slussen. Afsigten härmed var att sedermera kunna försälja lägenheten till fabriksidkaren i Göteborg Alex. Keiller för anläggande derstädes af någon fabrik, hvarigenom dels kanalbolaget erhölle ersättning för det med 300 Rdr b:ko årligen utgående arrendet af slussen, dels utväg till arbetsförtjenst bereddes den talrika fattigbefolkningen vid Lilla Edet (se 48).

Då det från Kammar-kollegium infordrade underd. utlåtandet i ärendet ännu vid 1846 års ingång ej inkommit, aflät direktionen den 28 Jan. förnyad underd. skrifvelse, deruti direktionen under uttalande af den förmodan, det svårighet mött att vid försäljning till skatte af så beskaffad egendom som nämnda slussområde tillämpa gällande författningar om skatteköp, i stället for sådant, såsom en måhända lättare utväg att uppnå det åsyftade ändamålet, anhöll få utbyta sitt egande frälsehemman ett halft mantal Lilla Hojum emot nämnde sluss med tillhörande område. Lilla Hojum hade enligt bifogade åtkomsthandlingar blifvit inköpt ai gamla kanalbolaget, och hade det nya bolaget således till detsamma full eganderätt. Om utbytet medgåfves skulle det förvandlas till kronohemman och anses inbegripet bland de med Trollhätte kanalverk införlifvade och på perpetuelt arrende åt bolaget upplåtna lägenheter, hvaremot meranämnda slussområde skulle erhålla frälse uatur och öfvergå i kanalbolagets enskilda ego, med full rätt för bolaget att deröfver förfoga. På del K. M. och Kronan genom bytet ej måtte gå i mistning af det årliga arrendet för Edets sluss enligt resolution af den 22 Dec. 1801, hemstälde direktionen, att detta arrende måtte efter bytet anses fästadt icke vid någon särskild till kanalverket hörande lägenhet utan i stället för all framtid sammanslås med det årliga arrende, som

Fr&ga om utbyte af L:a Hojum mot Edets gamla sluss.bolaget jemlikt § 4 i nåd. privilegiet af den 13 Dec. 1793 betalade till Kronan för hela kanal verket med dertill hörande hemman m. m., hvilket arrende således skulle ökas

med 300 Rdr b:ko; åberopande sig bolaget på det prejudikat, som erhållits genom det 1839 medgifna utbytet af hemmanen Hult och Qvarnstorp mot Åkerström.

Kammar-kollegium inkom den 18 Maj med underd. yttrande, deruti kollegium anmälde, att det sökt förskaffa sig kännedom om vidden och beskaffenheten af den slussen vid Lilla Edet tillhörande jordrymd, men att de anstälda undersökningarna ej lemnat någon säker upplysning derom; hvarföre kollegium ansett sig ej böra dröja med afgifvande af in for dr ad t utlåtande. Deruti anfördes, att jemlikt § 12 uti privilegiet af den 2 Febr. 1838 bolagets rätt att varda bibehållet vid besittningsrätten till de upplåtna lägenheterna, hvaribland äfven den nu ifrågavarande slussen, berodde derpå, att de före-skrifna vilkoren uppfyldes. Fullgjordes de icke, vore Kronan oförhindrad att om lägenheterna förordna, hvar-vid hinder möjligen kunde uppstå derigenom, att Edets sluss, om den finge under skattemannarätt förvärfvas, icke kunde i sammanhang med de öfriga disponeras, hvarföre kollegium ansåg sig ega grundad anledning att afstyrka af händandet af Kronans eganderätt till nämnda slusslägenhet. Det gamla kanalbolaget hade år 1833 derom gjort underd. ansökning, hvilken det nya bolaget 1839 förnyat, men denna hade enligt K. Br. af den 10 Sept. 1840 lemnats utan afseende.

För den händelse åter att K. M. skulle finna de omständigheter, hvarpå framställningen grundats, vara af den öfvervägande vigt, att hvad kollegium anfört icke borde utgöra hinder för bifall dertill, så ansåg kollegium det åberopade prejudikatet ej vara lämpligt för ifrågavarande fall, emedan all grund för jemförelse mellan en slusslägenhet och ett hemman saknades, utan lämpligast vore, att nämnda slusslägenhet öfverlätes genom skatteförsäljning, hvarvid borde iakttagas:1.) att på bolagets åtgärd bör ankomma att genom laga domstols beslut få utredt och bestämdt såväl den jordrymd, hvilken å ömse sidor af slusskanalen tillhör slussen, som de anspråk derå hvilket ej mindre Göteborgs stad än innehafvarne af åtskilliga sågverk vid Lilla Edet hade väckt;

2.) att skatteköpeskillingen, som icke kan utrönas hvarken genom auktion, enär köparen är gifven, eller genom skattevärdering, då lämplig grund för sådan saknas, fastställes med tillämpning af Kammar-kollegii kungörelse af den 29 Okt. 1793 till 10 års arrende, eller 3,000 Rdr b:ko;

3.) att årliga räntan af lägenheten bestämmes till samma belopp som den nuvarande arrendeafgiften, eller 300 Rdr b:ko;

4.) att den eganderätt, som sålunda af kanalbolaget förvärfvas, icke medför vidsträcktare rättighet i afseende på sjelfva vattendragets begagnande för anläggning af vattenverk eller på annat sätt, än som öfver-ensstämmer med ofvannämnda K. Br. af den 10 Sept. 1840 och öfriga i lag och författningar stadgade föreskrifter;

5.) att, om slussen med tillhörigheter af kanalbolaget föryttras, bolaget likväl blifver Kronan alltid ansvarigt för utgörande af den bestämda räntan, 300 Rdr b:ko, så att, derest densamma af innehafvaren utaf slussen icke utbekommes och slusslägenheten således till skattevrak förfaller, bolaget då, om Kronan det fordrar, bör lägenheten återtaga och räntan för densamma utgöra;

hemställande kollegium slutligen i underd., då den ifrågavarande lägenheten syntes kollegium vara att hänföra till egenskap af sådan Kronans egendom, som enligt § 77 i Regeringsformen icke utan Rikets Ständers samtycke må Kronan af händas, att, i händelse den underd. anhållan i nåd. bifölles, K. M. måtte inhemta R. St:s yttrande i ämnet, innan nåd. beslut vederbörande till efterrättelse meddelades.På grund häraf förklarade sig K. M. vilja låta den väckta frågan på förnyad anmälan bero, sedan i laga ordning blifvit utredt och bestäm dt, huru stor jordrymd å ömse sidor af slusskanalen tillhörde slussverket, och beslutet härom vunnit laga kraft.

Sedan med anledning af det föregående rättegång blifvit inledd med åtskilliga sågverksegare vid Lilla Edet rörande eganderätten till den vester om slusskanalen i Göta elf utskjutande udden, beslöt häradsrätten den 12 Maj 1846, efter på stället hållen syn, att nämnda område skulle delas mellan kanalbolaget och sågverksegarne. Då de sistnämnde häröfver anförde besvär, förklarade lagmans-rätten, att outredt vore, huruvida icke det omtvistade utmålet vore Kronans enskilda tillhörighet och hvarken inbegripet i kanalbolagets perpetuela arrende af gamla slussen eller i det af Kammar-kollegium den 19 Jan. 1720 utfärdade och af sågverksegarne såsom stöd för deras påstående åberopade skatteköpsbref, hvarföre krono-ombud borde af kanalbolaget i laga ordning instämmas för

att Kronans enskilda rätt häri bevaka.

Af sådan anledning, och då det vore af högsta vigt att få bestämdt utrönt, huru stort område på vestra sidan om slusskanalen varit för slussverkets begagnande oundgängligen nödigt att disponera, anhöll direktionen i underd. skrifvelse af den 13 Mars 1847, att Styrelsen för väg- och vattenbyggnader måtte få nåd. befallning, att på bolagets bekostnad i vederbörlig ordning på stället utstaka och genom ritning åskådliggöra hvad rätteligen måtte förstås med Lilla Edets sluss och kanal och således bestämdt utmärka såväl området af sjelfva sluss-byggnaden och kanalen, som ock vidden af de murar, landfästen och jettéer, hvilka för bäggederas begagnande till segelled nödvändigt erfordrats. Härtill lemnade K. M. under den 23 s. m. nåd. bifall.

Enär det öster om slussen närmast belägna jordutrymmet utan motsägelse från något håll städse tillhörtUS

slussverket oeh således vore inbegripet uti kxnalbotb^ts perpetoela arrende deraf och den pågående rättegången angick endast området vester om slusskanalen, ingick direktionen den 2* Febr. 1848 med förnyad ansökning, att oberoende af nämnda rättegång få. på de vilkor Kammar-kollegium i förbemälda yttrande föreslagit, skatteköpa sjelfva slnssen oeh slusskanalen med dithö-rande murar, landfästen och jetteer jemte det i öster derom belägna området, hvilket famns utmärkt under Lit. X oeh O å det af forste landtmätaren i Elfsborgs län C. Ljungdahl gjorda och af beskrifning åtföljda utdraget af den år 1800 utaf landtmätaren H. L. Lidström upprättade karta öfver Lilla Edets tomter; åberopande bolaget såsom skäl för sin ansökan, att det genom skatteköpet åsvftade ändamål, att till enskild man kunna försälja nämnda lägenhet for anläggning af en större fabrik, genom ett längre nppskof måhända blefve tillintetgjordt, hvaremot genom en sådan anläggning det vackra och väl belägna vattenfallet genom den utdömda slnssen, nu alldeles onyttigt, kunde göras bruk-bart för industriela företag och med detsamma bereda arbetsförtjenst åt bvgdens fattiga befolkning. (Se vidare 200 och 216.)

97. Vid bolagsstämma den 10 Sept. 1846 hade det beslut fattats, att en plan för afbetalning af bolagets skuld' borde af direktionen vid ordinarie bolagsstämma 1848 aktieegarne föreläggas. Detta skedde vid stämman den 16 Oktober nämnda år enligt af J. G. Schwan upp-gjordt förslag, hvilket af stämman godkändes.

Den 1 Okt. 1848 utgjordes bolagets skuld af:

utelöpande äldre 5 % obligationer B:ko Rdr 317,500

» nyare » » » 127,000

» 4 % obligationer.................. » 621,000

disverse lån mot skuldebref................ » 270.000

Summa Rdr b:ko 1,335,500.

Sedan under årets återstående tre månader uppsagda 4 % obligationer blifvit inlösta till belopp af

Amortering af »olagets skuM,229,000 Rdr och i öfrigt hvarjehanda omsättningar verkstälts, beräknades skulden vid årets utgång skola utgöras af:

äldre 5 % obligationer B:ko Rdr 203,500

nyare » » » 337,000

4 % obligationer.............................. * 392,000

lån mot skuldebref*.......................... » 170,000

utdelning................................... »________________________________45,000

Summa Rdr b:ko 1,147,5000,

hvarifrän borde afräknas:

kassabehållning...........21,000

ogulden köpeskilling för

Hede etc .... 26,666. 32, som jemnas 47,500

skuldbeloppet således Rdr b:ko 1,100,000. För amortering af detta skuldbelopp hade bolaget att tillgå i beräknad årlig inkomst:

kanalinkomster, arrenden m. m...............Rdr b:ko 140,000

anslag från Hand.- 0. sjöf.-fonden »________________________________60,000

Rdr b:ko 200,000,

hvaremot utgifterna beräknades:

ränta å skulder efter 4V2 %..................50,000

aflöningsstaten..............................13,500

underhåll m. m...............................24,000

afsättning till repar.-fonden................ 5,000

utdelning å aktierna 6 %......................45,000 137,500.

Öfverskott till af betalning af skulden Rdr b:ko 62,500.

Om, i den mån den årliga räntan genom skuldens fortgående afbetalning minskades, den derigenom uppkommande behållningen i stället användes till ökande af utdelningen och inkomsterna komme att fortfarande uppgå till det antagna beloppet, skulle vid 1862 års utgång, då anslaget från Handels- och sjöfartsfonden upphörde, skulden hafva nedgått till Rdr b:ko 225,000.

98. Då förhållandet emellan kanalen och Veners-borgs stad, hvilket blifvit ordnadt genom K. Br. af den 14 Dec. 1825, numera blifvit väsendtligen förändradt,

1848.

Hvarjehanda.aflät direktionen den 9 Jan. underd. skrifvelse i ämnet. Som denna först 1852 ledde till några åtgöranden, torde redogörelsen för detta ärende lämpligast uppskjutas till nämnda år ock då lemnas i sammanhang med det slutliga afgörandet.

I öfrigt är för 1849 intet annat att förmäla, än att såsom läkare blef anstäld doktor Carl Rinman, som ända till och med 1877, då han erhöll afsked med pension, vid denna befattning med berömmelse qvarstod.

99. Uti inkommen skrift af den 15 Mars hade handelshuset J. Dickson & Comp., till den åtgärd direktionen funne lämpligt vidtaga, dels begärt upplysning om anledningen, hvarföre 50 procents förhöjning å den s. k. Venersborgs stadsandelen blifvit under 1848 och 1849 af kanalbolaget uppburen för det virke, som för nämnda handelshus flottats emellan Venersborg och Trollhättan, dels hemstält, huruvida det icke tillhörde kanalbolaget att föranstalta, det de trafikerande befriades från skyldigheten att till vissa strandegare vid segelleden erlägga s. k. strandlega för timmerflottar.

Till svar härå aflät direktionen den 4 April skrifvelse af innehåll, hvad den första punkten beträffar, att direktionen fästade J. Dickson & Comp:s uppmärksamhet derå, att K. M. under den 17 Nov. 1832 till efterrättelse f. o. m. 1833 fastställt ny taxa för farten på Trollhätte kanal och Göta elf, och att den deruti upptagna afgift innefattar äfven ersättning för hvad under namn af Venersborgs stads andel dittills upp-burits, hvarför särskild påföring af denna stads andel f. o. m. 1833 skulle upphöra; men sedan såväl J. Dickson & Comp. som bruksegaren J. Norström hos K. M. klagat öfver den nya taxan, blef genom K. Br. af den 6 Juli 1833 förordnadt, att afgifterna för trävaror tills vidare skulle återföras till hvad de enligt den äldre taxan utgjorde, i följd hvaraf också stadsandelen åter måste ingå i beräkningen af umgälderna för trävaror. Sedermera hade K. M. under den 20 Febr. 1836 förnyat

Dickson & C:o. ang. förhöjning i den s. k. Venersborgs stads andel.föreskriften i K. Br. af den 6 Juli 1833, likväl med den förändring, att för trävaror som flottas umgäl derna förhöjdes med 50 procent. Det vore till följd häraf obestridligt, att kanalbolaget varit lagligen berättigadt att redan 1836 uppbära denna förhöjning, och rättigheten dertill förringades icke derigenom, att den förhöjda afgiften först de senare åren blifvit de trafikerande affordrad.

Hvad den senare punkten beträffade, så hade visserligen kanalbolaget förskaffat sig eganderätt till de stränder, der nödiga dragvägar blifvit anlagda, utan att bolaget hade rätt, att derföre uppbära annan afgift än den i taxan för kanalliniens begagnande upptagna; men att vid uppgörelsen med jord egarne vid Karlsgraf om afträdandet af nödig mark bolaget uttryckligen afsagt sig allt anspråk på s. k. landlega af timmerflottar och öfverlemnat åt jordegarne att fortfarande uppbära de afgifter för timmers och blockars flottande genom Karlsgraf, hvartill de kunde vara lagligen berättigade. Genom K. Br. af den 28 Mars 1844 hade också kanalbolaget fritagits från ansvar för den minskning i inkomst, som genom de för sjöfartens beqvämlighet af bolaget vidtagna åtgärder jordegarne tillskyndades. Frågan om landlegas erläggande vore således för kanalbolaget helt och hållet främmande.

Då emellertid J. Dickson & Comp. framhärdade i sin vägran att erlägga bemälda stadsandel för de flottar, som för deras räkning fraktades från Yenersborg till sågverken vid Trollhättan, beslöt direktionen den 5 Juni s. å., att till undvikande af rättegång i denna mindre väsentliga fråga samt med afseende derå, att nämnda handelshus för kanalverkets sågar vid Trollhättan er-lade en betydlig arrendeafgift, bolaget skulle för den tid J. Dickson & Comp:s arrende fortfore afstå från den öfverklagade förhöjningen i stadsandelen för de flottar, som för bemälda bolags räkning fördes från Veners borg till Trollhättan, hvarmed dock ingen dylik eftergift för andra flottar åsyftades.100. Vid direktionens sammanträde den 4 Sept. anmäldes en från W. Wenström i Göteborg inkommen anhållan att få under ständig besittningsrätt sig upplåten den vid Trollhätte skeppsdoeka befintliga sågen för anläggande af ett finj er n vals verk, med rättighet till 40 kub.-fots vattenuttag från kanalen, äfvensom att få på vissa år arrendera sjelfva dockan med tillhörigheter. Direktionen förklarade sig villig på tio år upplåta dockan mot årlig afgift af 500 Rdr b:ko samt ständig besittningsrätt till den plats, der sågen var belägen, jemte erforderlig vattentillgång, mot en lika stor summa, hvarjemte direktionen erbjöd sig, för den händelse att uppgörelse kunde träffas, att med dåvarande arrendator söka öfverenskomma om upphäfvande af det med honom ingångna kontrakt, men förklarade sig Wenström under den 31 nästföljande Okt. vara förhindrad att antaga anbudet.

101. Under Oktober förekommo åtskilliga åtgärder med anledning af den i Göteborg utbrutna cholera-far-soten, för hvilka det dock torde vara öfverflödigt att närmare redogöra.

102. Arrendatorn af skeppsdockan, O. A. Lindbohm, hade redan föregående sommar hos direktionen anmält, att sågen vid dockan befann sig i ett så bristfälligt skick, att han icke utan våda kunde begagnas, och förnyade han uti skrift af den 14 Febr. sin begäran, att direktionen måtte antingen låta helt och hållet ombygga be-mälde såg eller ock nedsätta arrendet för dockan under de återstående åren från 801 till 300 Rdr b:ko årligen, mot skyldighet för honom att till bolaget afträda sågen och dithörande område intill dockmuren, hvarjemte han anhöll om ersättning för den kostnad af omkring 800 Rdr b:ko han uppgaf sig hafva nedlagt på dockans utvidgning medelst sprängning. Direktionen förklarade sig i skrifvelse af den 15 Mars icke finna skäl att med-gifva den begärda nedsättningen, men att, om Lindbohm så önskade, han skulle ega att upphöra med arrendet

Wcnströms ansökan om upplåtelse af sågen vid dockan.

Åtgärder med anledning af choleran.

1851.

Skepps-dockan.den 1 nästkommande Okt., hvarjemte med pröfning af ersättning för sprängningen skulle anstå, till dess nödiga upplysningar inhemtats. Dockan blef sedermera på fem år utarrenderad åt Lindbohm mot 300 Rdr b:ko årligen och sex månaders uppsägning.

103. Bolaget för varutransport emellan Norrköping och Göteborg inkom den 1 Aug. med begäran, att dess för varutransport emellan nämnda städer afsedda, med hjelpmaskin försedda fartyg måtte vid genomgående af

Trollhätte slussar erhålla samma förtur som andra ångbåtar, hvartill dock det svar blifvit lemnadt, att sådan förtur icke kunde, i strid mot § 14 mom. 9 i det för segelfarten å Trollhätte kanal nåd. fastställda reglemente, af direktionen beviljas. Nämnda bolag hade derpå till K. M. ingått med framställning i ämnet, hvaröfver direktionen den 11 Sept. afläts infordradt yttrande, deruti direktionen tillstyrkte, att dylik rätt skulle med-gifvas ej blott nu ifrågavarande två fartyg utan ock andra med hjelpångmaskin försedda lastfartyg, likväl med vilkor att i enlighet med stadgandet i ofvan åberopade § 14 mom. 9 af seglationsreglementet bestämda tider för ångfartygens inträffande å stationerna förut hos direktionen uppgåfves. Genom nåd. bref af den 17 Sept. lemnade K. M. härtill bifall.

104. Vid flera tillfällen hade fråga varit väckt om angelägenheten deraf, att förhållandena emellan kanalbolaget och Venersborgs stad närmare reglerades i hvad angick öfverinseendet och dispositionen af stadens hamn och segelleden derigenom.

I anledning häraf aflät direktionen den 9 Jan. 1849 underd. skrifvelse i ämnet, hvaruti anfördes, hurusom den 20 Jan. 1824 en särskild direktion öfver segelfarten emellan Venern och hafvet blifvit i nåd. förordnad, hvilken j em väl fått sig uppdragen befattningen med alla i farleden vid Venersborg befintliga till segelfarten hörande anstalter, samt att kort derefter fråga uppstått, det samtliga Venersborgs stad tillfallande inkomster af

Förtur för last-ångfartyg.

Reglering af förhållandena med Venersborgs stad.segelfarten förbi staden och för arrendet af den s. k. Dalbobron skulle på bemälda direktion öfverlåtas, mot vilkor att direktionen till staden erlade viss ersättning. Sedan likväl stridigheter yppats angående dennas belopp, så bl ef såsom en medelväg emellan de å ömse sidor framstälda anspråken genom K. Br. af den 14 Dec. 1825 förordnadt, att alla Venersborgs stads på segelfarten grundade inkomster såsom hamn-, bom- och bropenningar för fartyg och varor, antingen de endast passera staden eller der qvarstanna, samt hvad staden tillflutit i arrende för Dalbobron, skulle f. o. m. 1826 öfverlåtas åt segelfartsdirektionen, under vilkor att staden för alltid befriades från vidmagthållandet af dåvarande eller framdeles blifvande anstalter och inrättningar för segelfarten förbi staden, äfvensom från underhållet af Dalbobron och vindbryggan, samt att staden i ersättning för ofvannämnda inkomster skulle f, o. m. 1826 erhålla af direktionen 2,000 Rdr b:ko årligen att med 1,000 Rdr hvart halfår erläggas.

På grund häraf hade segelfartsdirektionen mot sådan årlig ersättning uppburit nämnda umgälder och arrendemedel intill början af 1838, då Nya Trollhätte kanalbolag öfvertog merabemälda direktions befattning med segelleden från och med Venersborgs hamn till och med 300 alnar nedom Ströms kanal, således äfven här ofvan upptagna rättigheter och skyldigheter gent emot Venersborgs stad.

Att detta förhållande skulle fortfara intilldess bestämd plan för ordnande af seglationsanstalterna i farleden förbi Venersborg blifvit faststäld och dessa anstalter fullbordade, hade i följd af sakens beskaffenhet varit nödvändigt, men sedan, i sammanhang med den allmänna planen för Trollhätte kanals ombyggnad och anstalterna för segelfartens befrämjande på Göta elf mellan Venern och Ströms kanal, en plan för istånd-sättande af hamnen och segelleden vid Venersborg blifvit stadfästad och arbetet dervid fullbordadt och behörigengodkändt, så förefunnos icke vidare skäl för att hela hamnen och vattenområdet vid Venersborg än vidare undandroges uppsigt af stadens styrelse och fortfarande vore ställdt under Trollhättedirektionens inseende, detta så mycket mindre, som numera kunde bestämmas hvilka delar af ifrågavarande område egentligen tillhörde segelleden såsom behöfiiga, icke allenast för dess friare begagnande förbi staden, utan äfven för det framtida underhållet af der gjorda anläggningar samt vidmagthållande af broarna öfver farvattnet.

Med afseende å de förändrade omständigheterna anhöll Trollhätte-direktionen i underd. skrifvelse af den 9 Jan., att förhållandet mellan kanalbolaget och Veners-borgs stad måtte få ordnas på följande sätt neml.:

1) att det ä bifogad plankarta öfver Venersborgs hamn med en röd linie under Lit. A inneslutna området fortfore allt framgent att förblifva under kanalbolagets disposition, på det bolaget måtte kunna med behörig noggrannhet i enlighet med nåd. privilegiet fullgöra sina åligganden att hålla segelrännan vid fullt djup samt dragvägar, broar

m. m. i ändamålsenligt skick;

2) att den del af hamnen, som är belägen emellan den röda linien, eller kanalbolagets föreslagna område, och stranden utmed staden återlemnades till stadens fria disposition, med skyldighet för staden att icke så be-bygga eller begagna sin andel af hamnen och stranden, att den under kanalbolagets inseende stälda segelleden derigenom uppgrundades;

3) att frågor om framtida förändringar i nu gällande hamnordning för Venersborgs stad skulle handläggas af staden och kanalbolagets direktion;

4) att kanalbolaget afsade sig alla anspråk på kaj-eller hamnpenningar för den rörelse eller de upplag, som på berörda till staden återlemnade vattenområde eller stränder komme att ega rum, och frånsade sig tillika allt deltagande i uppgörelse af de taxor för begagnande af sistnämnda område samt kajer och stränder, hvaråstaden kunde komma att begära nåd. stadfästelse; dock att afgiften för de fartyg, som vid Yenersborg lossa bjelkar och sågblockar, ämnade att vidare flottas nedåt segelleden, komme att hädanefter såsom hittills för kanalbolagets räkning uppbäras;

5) att då fartyg, som passera Venersborg på resa från eller till Venern, nödgas för lossning eller lastning af gods, eller för hvad annan orsak som helst, uppehålla sig inom det område af Venersborgs hamn, som i följd af direktionens nu gjorda underd. hemställan, skulle till stadens fria förfogande återlemnas, någon af-gift för sjelfva fartyget icke skulle till staden erläggas;

6) att kaj byggnaden utmed kanalbolagets område invid broarne på stadssidan underhålles fbr all framtid af bolaget i lika form med de kajer, som af staden uppföras, hvarjemte bolaget förbinder sig att vid förefallande muddringsarbetén i segelrännan till staden ombord å lastpråm öfverlemna den mudder, som icke för underhållandet af bolagets egna anläggningar erfordras.

Sedan vederbörande blifvit öfver denna framställning hörda, tillkännagaf K. M. genom nåd. skrifvelse af den 12 Jan. 1852 att, i händelse icke kanal bolaget och Venersborgs stad omedelbart åsämdes uti förevarande fråga, densamma finge med båda parternas samtycke hänskjutas till pröfning af fem gode män, hvaraf hvar-dera parten hade att utse två och den femte skulle förordnas af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, dock så att i hvad som rörde bestämmandet af den allmänna segelledens omfång och de anstalter till segelfartens betryggande, som kanalbolaget jemlikt sitt med Kronan ingångna kontrakt borde vidmagthålla, gode männen endast hade att afgifva utlåtande, som borde K. M. underställas. Derest åter om sådan behandling öfver-enskommelse ej kunde träffas, skulle ärendet särskildt afgöras i den ordning, som för städernas ekonomi-mål i allmänhet är stadgad. Till ombud för kanalbolaget attmed Yenersborgs stad träffa uppgörelse utsågs den 21 Febr. öfverste Ericsson.

Yid sammanträde med stadens magistrat och dess drätselkammare den 26 Mars antogos de här ofvan upptagna grunderna, dock med vissa jemkningar, hufvud-sakligen i gränsen mellan stadens och kanalbolagets vattenområden, hvarefter förslaget härom af K. M:s befallningshafvande tillstyrktes och sedermera genom K. Br. af den 28 Juli stadfästades.

Yilkoren i det sålunda till stånd komna aftalet voro följande:

1.) På det att Nya Trollhätte kanalbolag må kunna med behörig noggrannhet i öfverensstämmelse med föreskriften i det för bolaget i nåd. utfärdade privilegium fullgöra sina åligganden att hålla segelleden förbi Venersborgs stad vid fullt djup samt dragvägar, broar m. m. i ändamålsenligt skick, skall det å förbemälda kopia af plankartan öfver segelleden och hamnen vid Venersborg inom röda linier inneslutna och med Lit. A utmärkta område allt framgent förblifva under kanalbolagets disposition.

2.) Den del af hamnen, som är belägen emellan kanalbolagets sålunda utmärkta område och stranden utmed staden, återlemnas till stadens fria disposition med skyldighet för staden att icke så bebygga eller begagna sin andel af hamnen och stranden, att den under kanalbolagets inseende stälda segelleden derigenom uppgrundas, samt med rättighet för kanalbolaget att, vid förefallande arbeten å eller utmed den i norr om stadens vattenområde varande vågbrytare, få disponera så stor del af samma område, som för arbetets utförande erfordras; skolande, i

händelse staden vill företaga muddring inom sitt vattenområde och kanalbolaget då för egen räkning derstädes eger mudderverk att tillgå, staden få begagna detsamma hyresfritt en gång för alla under tvänne månaders tid, emot det att mudderverket till kanalbolaget återlemnas i lika brukbart skick somdet emottagits, och att muddringen icke sker på särskilda tider utan på en gång inom nämnda två månader.

3.) Frågor om framtida förändringar i nu gällande hamnordning för staden Venersborg skola gemensamt handläggas af staden och kanalbolagets direktion.

4.) Kanalbolaget afsäger sig alla anspråk på kaj-eller hamnpenningar för den rörelse eller de upplag, som på berörda till staden återlemnade vattenområde eller stränder ega rum, och frånsäger sig tillika allt deltagande i uppgörelsen af de taxor för begagnandet af sistnämnda område samt kajer och stränder, hvarå staden kan komma att begära nåd. stadfästelse.

5.) Såsom ersättning för de dels till hemmanen Grönvik och Djupedalen hörande, dels å annan stadens grund belägna stränder, hvilka jemte dithörande vattenområde staden jemlikt ofvanstående första punkt öfver-lemnat till kanalbolagets framgena disposition, afstår kanalbolaget till staden rättigheten att uppbära icke allenast föreskrifven afgift för de fartyg, som vid Venersborg lossa bjelkar, spiror och sågblockar ämnade att vidare flottas nedåt segelleden, utan äfven den för dessa varor stadgade afgift, hvilken i den för kanalbolaget i nåd. utfärdade taxa upptages under benämning »Afgift för passerande af Venersborgs hamn och bro», under vilkor likväl att transport och lossning af dessa varor, ämnade att vidare flottas nedåt segelleden, fortfarande raå på sätt hittills varit öfligt ega rum på det vattenområde, som till staden åter lemnas, samt att ingen ändring i hittills gällande taxa och bestämmelser för denna rörelse må af staden ifrågasättas.

6.) De fartyg, som passera Venersborg på resa från eller till Venern och som af hvad orsak som helst nödgas uppehålla sig inom det område af Venersborgs hamn, som nu till stadens fria disposition kommer att återlemnas, skola icke till staden erlägga något slags afgift, då lastning eller lossning utmed stadens stränder eller kajer icke eger rum.7.) Kaj byggnaden utmed kanalbolagets område invid broarna på stadssidan bör för all framtid af bolaget underhållas i lika form med de kajer, som af staden uppföras, och förbinder sig bolaget dels att vid de tillfällen, då bolaget låter anställa muddring i hamnen eller segelleden vid Venersborg, upplägga muddern å stadens nya varfsplats till densammas höjning och utvidgande, dock sedan bolaget för egen räkning användt den mudder, som erfordras för underhållande af bolagets egna seglationsanstalter, dels ock att å varfsplatsen låta uppföra ett tjärkokningshus af kallmurad gråsten till tio alnars längd, åtta alnars bredd och fem alnars höjd, täckt med tegel, allt utan särskild ersättning af staden.

8.) Kanalbolaget förpligtar sig att icke allenast underhålla nedfartsvägen utmed norra sidan af Dalbobron utan ock att till lättnad för de trafikerande, som vintertiden fara öfver isen på sjön Vassbotten och södra viken af Venern, äfven på södra sidan af bron anlägga en nedfartsväg.

105. Som den tid af fyra år, under hvilken enligt K. Br. af den 31 Mars 1848 bogseringen mellan Ström och Åkerström skulle af bolaget med ångfartyget Hertha upprätthållas, med 1851 tilländagått, aflät direktionen den 21 Febr. 1852 underd. hemställan, att nämnda bogsering på oförändrade vilkor finge ännu fyra eller fem år fortfarande af kanalbolaget besörjas, anmälande direktionen dervid, att kanalbolaget, som årligen vidkänts kostnaden för vanliga smärre reparationer å bogser-fartyget, nu nödgats låta fartyget undergå större reparation med omgörning till större delen af ångpannan med en kostnad af flere tusen Rdr b:ko. Genom K. Br. af den 13 Mars bestämdes tiden till ytterligare fyra år eller till 1855 års utgång.

Samtidigt härmed inkom från direktionen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten en skrifvelse, deruti bemälda direktion, som ansåg vissa ändringar i reglementet för bogserfarten på Göta elf af den 13 Mars 1845

Bogseringen pu elfven.påkallas deraf, att särskildt bogserfartyg numera vore anstäldt å sträckan mellan Haneklon och Ström, med bifogande af förslag till nytt reglemente begärde, att kanaldirektionen ville granska detsamma och dervid göra de ändringar eller tillägg, som funnes lämpliga, på det att nådig stadfästelse derå sedermera kunde vinnas.

106. Sedan öfverste Ericsson fästat direktionens uppmärksamhet på angelägenheten deraf, att bland kanalverkets tjenstemän någon funnes, som vid förfall för slussbyggmästaren kunde hay^ tjenst förrätta och hvil-ken tjensternan kunde, genom dylikt vikariat samt den kännedom han under längre vistande vid kanalverket hade tillfälle derom inhemta, blifva så qvalificerad, att vid framtida ledighet befattningen kunde honom uppdragas, tog direktionen den 28 April denna fråga under ompröfning. Som genom konstmästaren Norströms från-fälle materialförvaltaretjensten, med lön af 500 Rdr b:ko samt Akersberg till boställe, blifvit ledig, beslöt direktionen: att till materialförvaltare framgent icke borde antagas annan person än sådan, som antingen redan egde nöjaktig insigt i ingeniörsyrket eller ock inhemtat de teoretiska kunskaper, som derföre erfordrades; att det skulle åligga materialförvaltaren att vid hinder för slussbyggmästaren dennes tjenst förrätta samt i öfrigt biträda kanalverkets öfvermekanikus vid ritningars uppgörande samt vid mätningar och undersökningar; att lönen tills vidare skulle utgå med 400 Rdr b:ko samt såsom boställe ett fjerdedels hemman Akersberg, hvilket framdeles borde blifva sluss byggmästare-boställe i stället för det förut dertill anslagna från slussarne nog afläg-set belägna hemmanet Hjulqvarn; hvarjemte ofvan-bemälda tjenst uppdrogs åt direktören Wallströms son, Carl Wallström, som vid Strömsholms kanals ombyggnad två år tjenstgjort såsom elev samt derefter med understöd från kanalbolaget genomgått teknologiska institutet, der hans kurs snart var afslutad.

C. Wallströms anställning' vid kanalverket.107. Magistraten i Venersborg hade för nåd. fast* ställelse till K. M. insändt taxa å lästetalsafgift för fartyg, som anlöpa stadens enskilda hamn, om hvilken taxa Kommerse-kollegium infordrade yttrande af kanalbolaget. Då den icke innehöll något stadgande, hvar-igenom kostnad eller olägenhet komme att tillskyndas trafiken förbi staden, fann sig direktionen icke hafva annat att anmärka, än att redaktionen på ett par ställen något förtydligades till undvikande af möjligen uppkommande missförstånd.

108. Sedan J. Dickson & Comp. anmält sig hafva för afsigt att genom kantsågning af bakar åstadkomma smalare bräder till utskeppning, men att de, enär kanal -afgiften för bräder vore betydligt högre än för bakar, önskade någon nedsättning i nämnda afgift, hvilken i taxan funnes upptagen endast för bräder om 9 och 7 tums bredd, utan afseende derå, om bredden vore mindre än den sistnämnda, medgaf direktionen den 21 Juli sådan nedsättning med V7 för hvarje tum, hvarmed bredden understege 7 tum.

109. Redan föregående året hade öfverstelöjtnant C. A. Warberg till direktionen inkommit med en utförlig promemoria angående åtskilliga förbättringar vid kanalverket, hvilken finnes bilagd protokollet för den 5 Nov. 1852, då en del af de framstälda förslagen före-togos till afgörande, hvaremot andra uppskötos för inhemtande af upplysningar och utarbetande af fullständiga planer med kostnadsförslag.

De punkter, i hvilka beslut genast fattades, voro: att vid sidan af rullbron å Dalbo-vägen en reservbro borde uppföras, hvarmed arbetet redan under 1853 borde taga sin början, för att kunna fullbordas under 1854; att till ledning för söder ifrån kommande fartyg en lykta skulle underhållas på den östra af de i norra delen af Vassbotten befintliga afvisare, att tändas vid de tider, som af afdelningsdirektören bestämdes; att likaledes en lykta skulle underhållas å den vid inloppet

1853.

Lästetalstaxa för Venersborg.

Nedsättning i afgiften för smala bräder.

Föreslagna förbättringar vid kanalen.till Karlsgraf från Göta elf befintliga stenkista; att dragvägen ofvanför Stall backa kanal skulle förlängas, ett i norra mynningen af nämnda kanal befintligt berggrund bortsprängas samt i öfrigt åtskilliga anordningar i afseende på dykdalber, moringar och pållare vidtagas. Vid sammanträde den 12 Sept. 1853 förekom frågan ånyo. Ehuru endast nio år förflutit från kanalens fullbordande, hade likväl den ständigt tilltagande rörelsen, särdeles med ångfartyg, redan ådagalagt, att vissa förbättringar å den under bolagets inseende stälda farled skulle blifva af stort gagn för trafiken derstädes; och ^om behofvet deraf otvifvelaktigt komme att tilltaga i samma mån, som genom anläggning af jernväg emellan Köping och Hult samt af andra kommunikationslinier trafiken mellan Venern och Nordsjön erhölle en ökad betydelse, hade direktionen funnit

det angeläget att i tid vara betänkt på uppgörande af planer och kostnads-förslag för de förbättringar i nämnda farled, som efter hand torde böra till trafikens befrämjande vidtagas, och hvaraf vissa redan nu kunde anses behöfliga.

Öfverste Ericsson hade nu uppgjort planer och approximativa kostnadsförslag till de af öfverstelöjtnant Warberg ifrågasatta arbeten, utgörande:

a) förlängning af hamnarmen vid Venersborg, kostnaden beräknad till 17,CKX) Rdr;

b) anläggning af en ytterligare bro öfver segelleden vid Venersborg, 18,600 Rdr;

c) anläggning af två sänkslussar vid Brinkebergs-kulle, 104,000 Rdr ;

d) utvidgning af öfra inloppet till Stallbacka kanal,

8,000 Rdr;

e) rätning af krökar i sprängda kanalen vid Trollhättan, 6,800 Rdr;

f) utvidgning och fördjupning af de äldre åtta slus-sarne vid Trollhättan, 178,000 Rdr;

g) förlängning af broarmen vid Ström, 19,000 Rdr; samth)' hvarjehanda smärre arbeten, deribland anbringande af dubbla luckor å alla slussportarna, tillsammans 16,500 Rdr;

uppgående således hela den erforderliga kostnaden till ungefär 368,000 Rdr b:ko.

Direktionen ansåg förlängning af broarmen vid Ström samt anbringande af dubbla luckor å slusspor-tarne vara företrädesvis angelägna, hvarföre förslag derom borde framläggas vid den extra bolagsstämma, som i början af nästpåföljande år måste hållas för val af direktionsledamöter, hvarjemte till stämmans bepröf-vande skulle hänskjutas, huruvida icke samtliga ofvan upptagna arbeten borde, i den mån omständigheterna medgäfvo, fä utföras och hemställan hos K. M. göras om bemyndigande för bolaget att begagna reparationsfondens medel såsom bidrag till utförande af dessa, i generalförslaget till kanalombyggnaden icke inbegripna arbeten.

Den i meranämnda promemoria föreslagna flyttningen af uppbördskontoret vid Trollhättan från Olidan till Åkersberg ansågs icke vara af behofvet påkallad eller bereda någon fördel för uppbörden eller de trafikerande.* Vid bolagsstämma den 24 Jan. godkändes af aktie-egarne direktionens framställning, och direktionen aflät till följd häraf den 20 Mars underd. skrifvelse i ämnet med anhållan att af reparationsfonden, vid 1853 års slut uppgående till 47,745 Rdr b:ko, få använda nödiga medel till förlängning af broarmen vid Ström, upptagen att kosta 19,394 Rdr, och till anbringande af dubbla slussluckor, med en kostnad af 7,866 Rdr, eller tillsammans 27,260 Rdr b:ko, att utföras under 1854—6. Uti nåd. Br. af den 18 April gaf K. M. härtill bifall, dock att den föreskrifna afsättningen till reparationsfonden af 5,000 Rdr b:ko årligen skulle oafbrutet fortgå.

110. Genom K. M:s dom af den 24 Maj 1853 hade förre egaren af säteriet Ström, friherre C. Bennet, fått sig tillerkänd en ersättning för den förlust han lidit

* Flyttningen gjordes sedermera 1876.

1854.

Ersättning för laxfiske vid Ström.genom förloradt laxfiske, i följd af kanalanläggning der-städes, af 300 Rdr b:ko årligen för åren 1829—48, uppgående det af bolaget härför utbetalda beloppet tili ej mindre än Rdr b:ko 9,337. 2 7. 4. Den nuvarande egaren af Ström, hr A. H. Evers, hade på grund af denna dom framstält anspråk på enahanda ersättning, räknad f. o. m. 1849. Med anledning häraf uppdrog direktionen den 20 Mars åt öfverste Ericsson att med Evers söka uppgöra förlikning, erbjudande sig att f. o. m. 1849 allt framgent årligen till honom erlägga 150 Rdr b:ko, hvarjemte honom skulle vara obetaget att begagna fisket å stället. Det förslag som af öfverste Ericsson gjordes Evers, blef af honom icke antaget, utan kom han med ett motförslag, deruti han bland annat yrkade på att åter-bekomma en del af den till kanalanläggningen afträdda jord, frihet från kanalafgift för varor, som lossades vid eller lastades från Ströms qvarn och såg, erhålla upplagsplats för sågspån m. m., af hvilket det mesta var af

beskaffenhet att ej gerna kunna medgifvas, hvårföre direktionen den 11 Juli 1854 till det mesta afslog hans framställning. Genom fortsatta underhandlingar lyckades det öfverste Ericsson i December med Evers komma till en uppgörelse, hvarigenom nära 4,000 alnar kanalbank erhöllos under full eganderätt mot en ärlig afgift af 30 tunnor råg, hvarjemte ersättning för fisket skulle utgå med 150 Rdr b:ko. Detta aftal blef af direktionen strax godkändt och sedermera intaget i häradsrättens dombok, hvarom anmälan förekommer i protokollet för den 19 Jan. 1858.

111. Redan länge hade direktionen insett behofvet af en vice-kronolänsmans anställande vid Trollhättan i ändamål att å denna folkrika ort vidmagthålla nödig ordning, och hade direktionen förestält sig, att samma tjensteman skulle kunna med denna sin befattning förena uppdraget att såsom kanalbolagets enskilde tjensteman dels ega närmaste uppsigten öfver trafiken utefter hela kanalleden, jemväl hvad anginge kontrollen mot möjliga

Länsman vid Trollhättan.undansnillningar af umgälder för fraktgods, som af skeppare medhafves utan att angifvas, dels oek vaka öfver behörigt iakttagande af gällande föreskrifter angående ordningen på kanalens område. Då emellertid det vore nödvändigt att bereda en sådan person tillräckliga löneförmåner, anslog direktionen för ändamålet ett årligt arvode af Rdr b:ko 333.16 jemte passande bostad för en ogift person; och gjordes hos K. M:s befallnings-hafvande framställning i ämnet, dervid direktionen förbehöll sig, att det alltid skulle bero på bolaget att, i händelse omständigheterna sådant fordrade, på anmälan hos K. M:s befallningshafvande få nämnda tjensteman från tjensten skild. Framställning härom gjordes den 22 Maj, och blef densamma under den 28 Aug. af vederbörande bifallen, hvarjemte till tjensten förordnades vice-kronolänsmannen F. J. Gädda.

112. Vid sammanträde den 9 Nov. anmälde öfverste Ericsson för direktionen, att, sedan i generalförslaget för kanalverkets ombyggnad blifvit stadgadt, att öfra inloppet till Åkerströms sluss borde uttagas till fullt djup, K. M. hade under den 2 Mars 1840 medgifvit den förändring i nämnda plan, att en uppdämning af elfvens vattenyta medelst stenfyllning i forshufvudet finge verkställas till minskande af det svårare fördjupningsarbetet, hvarjemte K. M. den 20 Febr. 1845 tillåtit, att nämnda stenfyllning, afsedd att utläggas från bägge stränderna, finge inskränkas till den vestra, enär utrönt blifvit, att fyllning derstädes vore tillräcklig för vattenytans erforderliga höjning till beredande af ständigt djup af minst tio fot i nämnda inlopp. Som det emellertid under sådana år som det innevarande, då vattenståndet i elfven var ovanligt lågt, blefve ganska svårt att bibehålla detta föreskrifna djup, derest icke anstalt vid-toges till ytterligare höjning af vattenytan i elfven, hade det blifvit nödvändigt att äfven från östra stranden utlägga en stendamm i samma linie med den å vestra sidan anlagda. Genom denna åtgärd kunde nödigt djup

Fyllningar i elfven vid Åkerström och inköp af Stubbereds qvarn.bibehållas i öppningen till slussen, men det vore att befara att, när högt vatten inträffade, den på östra stranden befintliga Stubbereds qvarn skulle taga skada i följd af den senast anbragta dammen. Af denna anledning och för att undvika framtida tvister med qvar-nens egare samt sätta bolaget i stånd att efter behof ordna vattenhöjden i denna del af elfven hade öfverste Ericsson med qvarnens egare, Johannes Andersson i Stubbered, träffat aftal om köp af qvarnen mot en köpesumma af Rdr b.ko 2,333.16, skolande tillträdet ske den 14 uti den innevarande månaden, och hemstäldes nu, att direktionen ville godkänna detta aftal. På de anförda skälen fann direktionen godt den vidtagna åtgärden gilla och skulle qvarnen utarrenderas, så snart densamma och dertill hörande område blifvit frän hemmanet utbrutna och fasta dera erhållits.

113. Vid samma tillfälle anmälde äfven öfverste Ericsson, att, sedan K. M. anbefallt konsistorium i Skara att efter vederbörandes hörande inkomma med underd. förslag till åstadkommande af särskild själavård för Trollhättans befolkning samt fråga då jemväl uppstått om byggande af ett kapell derstädes, kontraktsprosten i orten hade anmodat öfversten att tillstädes-komma vid det sammanträde, som snart komme att i ämnet hållas med ortens invånare, samt dervid föra bolagets talan. Direktionen, som erkände billigheten deraf, att bolaget genom beviljande af något betydligare bidrag till den ifrågasatta kapellbyggnaden i sin mån medverkade till ett

för ortens talrika befolkning så önskvärdt syftemål, uppdrog åt öfverste Ericsson att vid nämnda sammanträde föra bolagets talan och sedermera till direktionen inkomma med betänkande i ämnet.

114. Från Göta kanaldirektion hade i April 1854 skrifvelse ingått med tillkännagifvande, att senast hållna bolagsstämma beslutat, att den till uppmuntran för ång-farten förut medgifna och i taxan för inre farten om-förmälda rättigheten att få klarera kanalafgiften för

Kapell vid Trollhättau.

1855.

Ändringar i beräkniugs-sätt för afgift för ångfartyg.hela linien i ett för allt, för fartyg, last och passagerare, efter fartygets på deri stadgadt sätt utrönta rymd, med 35 sk. 5 rst b:ko för hvarje mått om 100 kub.-fot, finge från början af innevarande seglationsår tillsvidare tillgodonnjutas äfven af lastångfartyg i allmänhet mot en förhöjning i den sålunda uträknade afgiften af 25 procent, och med vilkor att detta beräknings-sätt för hvarje fartyg iakttoges vid alla dess resor under seglationsåret. Då enligt det 1847 emellan de bägge kanalbolagen ingångna aftal denna beräkningsgrund borde tillämpas äfven vid, Trollhätte kanal på de fartyg, som komma från eller ginge till Göta kanal, utfärdade Trollhätte kanaldirektion den 5 April de för ändamålet nödiga föreskrifter. Redan den 12 Febr. 1855 afläت dock Göta kanaldirektion skrifvelse angående den ändring häruti, att det medgafs egare af lastångfartyg, att efter eget val antingen utgöra kanalafgifterna enligt taxorna för fartyg och gods med en lindring af 10 procent, eller ock af börda sig umgälderna i ett för allt, för fartyg, last och passagerare, på sätt här ofvan är emförmäldt, men med en förhöjning, emot hvad för paketångfartyg erlades, af 50 procent för lastångfartyg, som genomgå hela kanallinien emellan Söderköping och Göteborg, och med 200 procent för dem, som passera endast delar deraf, dock att detta senare beräkningssätt för att få tillgodonjutas skulle för hvarje fartyg iakttagas under alla dess resor under seglationsåret. Vid sammanträde den 12 Mars afläts underrättelse härom till vederbörande uppbördskontor.

Under den 5 Juni meddelade samma direktion, att i Göta kanals taxor åtskilliga nedsättningar blifvit gjorda, dels i transito-taxan, der smidt jern, plåtar och bleck blifvit sammanförda under en bestämmelse till 8 sk. b:ko för skeppundet för oförtenta och till 18 sk. för förtenta effekter, h var emot spik, nubb och tråd blifvit förda särskildt med afgift af 12 sk. för skeppundet; dels i inre taxan, der huggen sandsten, svenskt cement, kreatursben.halm, hö, löf, rotfrukter, kalk, m. m. blifvit nedflyttade i 6:te klassen, passagerare å segelfartyg eller med däcksplats nedflyttats i 2:dra klassen, färgstofter likaledes, soda och glaubersalt i 3:dje, hvarjemte för mjöl afgiften blifvit utsatt efter vigt i st. f. såsom förr efter tunna med 25 sk. 4 rst. b:ko för hela kanalen, hvarom allt behörigt meddelande gjordes.

115. I slutet af Mars anmälde öfverste Ericsson,

att dubbla slussluckor voro insatta utåt hela linien, och att tvä de skarpaste krökarne i bergskanalen vid Trollhättan blifvit aftagna.

116. Under detta år är föga att förmäla om kanalen och dermed förenade förhållanden. Bogseringen fortgick, sedan de 1852 bestämda fyra åren, tilländagått, enligt direktionens den 1 April gjorda underd. hemställan på samma sätt och vilkor som sedan 1848.

117. Sedan i Vestergötland ett bolag bildats för

upprensning af Ullersundet emellan Kållandsö och fastlandet, hvarigenom den farliga färden genom Ekens skärgård undvekes, hade framställning gjorts till kanalbolaget om teckning af aktier. Vid sammanträde den

29 Dec. tecknade sig bolaget för 20 aktier ä 100 Rdr

b:ko, men förslaget kom ej till verkställighet.

118. Med anledning af de ökade lefnadskostna-derna faststälde direktionen den 8 Aug. ny förhöjd lönestat för kanalverkets tjenstemän och betjente, att gälla från det innevarande årets ingång.

119. Deremot förekommo i afseende pä ordnandet af de kyrkliga förhållandena vid Trollhättan åtskilliga ingripande åtgärder, för hvilka det torde vara nödigt någorlunda fullständigt redogöra.

Under 1854 finnes redan omförmäldt (113), huruledes fråga uppstått om byggande af ett kapell vid Trollhättan och åstadkommande derstädes af särskild själavård, och hade bolaget då förklarat sig villigt att för ändamålet lemna något betydligare bidrag samt åt öfverste Ericsson uppdragit att vid kommande samman-

Förbättringar vid kanalen.

1856.

Bogseringen.

Upprensning af Ullersundet,

Förhöjd lönestat.

Trollhättan särskildt pastorat.träde med ortens invånare föra bolagets talan. Detta sammanträde hölls vid Trollhättan den 9 Sept. 1855, och yttrade de närvarande den önskan, att Trollhättan måtte få utgöra ett från Tunhem fullkomligt afskildt pastorat med egen kyrkoherde. Åt utsedde kommitterade öfverlemnades att uppgöra förslag till ordnande af denna angelägenhet, och inkommo kommitterade den 17 Okt. med fullständigt förslag i ämnet, hvilket sedermera till alla delar gillades och antogs såväl vid ett den 21 i samma månad hållet sammanträde med Trollhättans befolkning, som ock vid laga gällstämma den 16 nästföljande Dec. med Tunhems pastorats röstegande invånare, hvarefter kyrkoherden i Tunhem, enligt Konsi-storii i Skara föreskrift, till kanaldirektionen öfverlem-nade samtliga handlingar i målet med anmodan att med utlåtande deröfver till konsistorium inkomma. Direktionen, som förbehållit sig pröfningsrätt, godkände den 1 April till alla delar hvad öfverste Ericsson å direktionens vägnar yttrat och utlofvat samt aflät till konsi-storinm skrifvelse, upptagande de vilkor och förbehåll, hvarunder direktionen ville för kanalbolagets räkning bidraga till vinnande af det afsedda syftet.

De i skrifvelsen framstälda vilkor vorQ i sammandrag:

a.) Pastoratet kommer att utgöras af den trakt, som nu benämnes Trollhättan och består af de hemman inom Grerdhems socken, som egas af Nya Trollhätte kanal bolag, nemligen Stora Hojum, Lilla Hojum, Hjul-qvarn, Olidan, Åker och Åkersberg samt Stafvered, inalles 3Vo mantal.

b.) Kanalbolaget utfäster sig att till kyrkans upp-byggande tillskjuta 8—10,000 Rdr b:ko, efter behof. Kyrkan, som uppföres på bergshöjden söder om friskolan Kronprins Oskar, skall till utrymmet lämpas efter folkmängdens behof, äfven med fästadt afseende på framtiden, och förses med de inventarier, som for gudstjenstens värdiga upprätthållande erfordras. Platsenomkring kyrkan bör planeras, inhägnas och prydligt ordnas. Byggnadsarbetet bör företagas och fullbordas sa skyndsamt förhållandena medgifva.

Underhållsskyldigheten kommer sedan att af hela samhället gemensamt bestridas.

c.) Kyrkoherden bör hafva inseendet öfver friskolan Kronprins Oskar och ansvaret för undervisningen samt sjelf bestrida undervisningen i kristendom. För den öfriga undervisningen antages en underlärare, som på kyrkoherdens förslag tillsättes af kanalbolagets direktion och aflönas af bolaget. Med denna plats förenas klockaretjensten inom pastoratet. Kyrkoherden skall underkasta sig nu gällande eller framdeles i behörig ordning gifna nya föreskrifter angående skolans styrelse och förvaltning.

d.) Kyrkoherdens löneinkomster antagas till högst

2,500 Rdr rmt, deraf dock tillsvidare beräknas endast 2,128 Rdr, hvaruti ingår arrendet för Stora Hojum med 275 Rdr. Kanalbolaget förbinder sig att, om arrendet nedgår under detta belopp, fylla bristen, hvaremot, om beloppet blifver större, årliga öfverskottet skall tillfalla kyrkoherden, till dess hans årliga inkomst hunnit ofvan-nämnda maximum, hvarefter det derutöfver uppkommande öfverskottet skall tillfalla kyrkan för bildande af en fond till dess underhåll och möjliga behof, med uttryckligt förbehåll, att pastor icke må såsom boställe begagna eller sköta

nämnda hemman.

Kanalbolaget består lämplig bostad åt kyrkoherden, som tills vidare får begagna den täppa skolläraren dittills innehaft.

Bolaget förbehåller sig befrielse från andra uttaxeringar inom den nya församlingen än dem bolaget ut-öfver redan ingångna förbindelser godvilligt sig åtager.

Jura stolee. inbegripna i beräkningen af nyss upptagna lönebelopp med 600 Rdr rmt, eger pastor uppbära med 25 öre för barndop, för kyrkogång 37 V2 öre, för lysning till äktenskap 3 Rdr, för vigsel efter råd ochlägenhet. För förrättning annanstädes än i kyrkan vid gudstjenst eller hemma hos pastor betalas efter hvad med honom åsämjes. Sjukbesök och likstol betalas ej, för begrafning efter stånd och vilkor.

e.) Kanalbolaget erhåller j us patron atus för tillsättande af kyrkoherde och kyrkobetjening i öfverens-stämmelse med de grunder, som för dylika rättigheters utöfvande äro i allmänhet gällande.

f.) (Angående ersättningar till dåvarande pastor i Tunhem m. fl.)

g.) Det nya pastoratets invånare befrias från sin hittills varande skyldighet att med Tunhems öfriga invånare deltaga i byggande och underhåll af kyrka, prestgård, folkskola, sockenmagasin och andra altmänna byggnader för Tunhems församling, blifvande bägge församlingarna fullständigt åtskilda. För detta ändamål, och då Trollhätte samhälle i flera år haft egen fattigvård, afstår den nya församlingen från all delaktighet i de fonder, som tillhöra Gerdhems kyrka, sockenmagasin och fattigvård.

h.) Rösträttighet vid sockenstämma beräknas efter hvars och ens bidrag till församlingen, vare sig till kyrkans underhåll och betjening, eller till skola, fattigvård m. m., kommande hemmantalet sålunda icke i beräkning.

i.) På den blifvande församlingens invånare lärer i öfrigt få ankomma att, sedan K. M:s fastställelse å detta förslag erhållits, sjelfva ordna de förhållanden, hvilka för närvarande ej kunna förutses.

Uti infordadt underd. vttrande lemnade Skara konsi-•/

storium sin tillstyrkan till dessa vilkor med undantag af det i punkten e framstälda om patronatsrätt, hvilken konsistorium ansåg såsom motverkande den lagliga och ordentliga befordringsrätten för stiftets presterskap samt oförenlig med den vid sista riksdag väckta frågan om upphörande af jura patronatus och det med anledning deraf utfärdade cirkuläret af den 23 Nov. 1855, hvarförekonsistorium ansäg Trollhättans pastorat böra tillhöra tredje klassen af konsistoriela pastorat inom stiftet. Med anledning häraf aflät direktionen den 8 April 1857 underd. skrifvelse, deruti direktionen på anförda skäl. bland annat att bolagets tillskott till kyrkbyggnaden blifvit ökadt till 30,000 Rdr rmt, anhöll att såväl vid den första tillsättningen som ock allt framgent den måtte ega att kalla och hos konsistorium i Skara anmäla tre kompetente till stiftet hörande prestmän, hvarefter, och sedan profpredikan i vanlig ordning blifvit vid Trollhättan hållen, församlingen skulle ega att genom i laga ordning förrättadt val till kyrkoherde utse en af dessa, för hvilken konsistorium sedan skulle utfärda fullmakt.

Genom K. Br. af den 7 Aug. 1857 vann bolagets underd. framställning nåd. godkännande med undantag dels af frågan om rösträtts utöfvande vid sockenstämma, hvarmed skulle förhållas enligt gällande författningar, dels ock att det af kanalboiaget föreslagna sättet för kyrkoherdes tillsättande väl iinge tillämpas vid den förstskeende tillsättningen, men att vid framdeles in-träffandr ledighet K. M. ville uppå för hvarje sådant tillfälle skeende anmälan taga under öfvervägande, huruvida enahanda ordning vore af omständigheterna påkallad, hvarjemte öfverenskommelsen angående lönevilkoren fast-stäldes för en tid af 25 år, skolande det nybildade pastoratet tills vidafe, och intilldess dess klassifikation i vederbörlig ordning blifvit verkstäld, till tredje klassens pastorat hänföras.

120. I Febr. 1856 föreslog K. M:s befallnings-liafvande i Göteborgs och Bohus län i underd. skrifvelse vissa ändringar i afseende pä direktionens öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten organisation och verkningskrets, sådana dessa voro stadgade genom K. Br. af den 23 Juni 1838. Sedan öfrige vederbörande blifvit i ämnet hörde, öfverlemnades handlingarna genom remiss af den 29 Dec. till kanalbolagets direktion för afgifvande af

1857.

Föreslagen utsträckning af bolagets förvaltningsområde.det utlåtande, hvartill de gjorda förslagen kunde föranleda. För att i ämnet höra aktieegarnes åsigt sammankallade direktionen extra bolagsstämma till den 15 Jan. 1857, hvarvid ordföranden redogjorde för de tre punkter, hvilka påkallade bolagets uppmärksamhet. Vid den första, deruti var föreslaget, att den ledamot i hamn-och elfdirektionen, hvilken der är ombud för Nya Trollhätte kanal, må deltaga i direktionens förhandlingar endast då, när ärenden, hvilka angå farleden pä Göta elf, till handläggning förekomma, fann bolaget intet att erinra.

I den följande punkten hade förslag blifvit väckt, att till befrämjande af enkelhet och ordning vid hand-hafvande af anstalterna för segelfarten på Göta elf gränsen emellan hamn- och elfdirektionens och kanaldirektionens områden, hvilken enligt bolagets privilegium är belägen 300 alnar nedom Sröms kanal, måtte flyttas en half mil längre ned, eller till Ivarslund, hvilken sträcka redan bildade ett särskildt distrikt med dithörande bogseringsfartyg, med inkomster och utgifter skilda från öfriga af hamn- och elfdirektionen förvaltade medel. Bolaget förklarade sig väl inse fördelarne af en sådan förändrad gräns mellan de särskilda områdena, då kanaldirektionen bättre än hamn- och elfdirektionen vore i tillfälle att åt anstalterna å nämnda sträcka egna nödig tillsyn, hvarföre kanalbolaget icke skulle undandraga sig att öfvertaga bestyret dermed, om sådant kunde ske utan allt för stora uppoffringar. Bolaget hade emellertid förskaffat sig kännedom om räkenskaperna för bogseringen å nämnda sträcka, hvaraf inhem-tades, att visserligen utgifterna under åren 1852—55 understigit inkomsterna med ett par tusen riksdaler årligen och derigenom lemnat utväg för samlande af en behållen fond, men att under 1856, i följd af en kostsam reparation å bogseringsfartyget och nödvändigheten att under reparationstiden hyra annat fartyg, utgifterna så betydligt öfverstigit inkomsterna, att icke allenasthela behållningen medtagits, utan ock en skuld af mera än 3,000 Rdr rrat uppstått, oberäknadt det belopp af 39,750 Rdr rmt, som ännu vore oguldet å de tvänne från Handels- och sjöfartsfonden för bogseringsfartygets anskaffande 1849 och 1850 erhållna lånen af tillsammans

51,000 Rdr rmt. Under sådana förhållanden, och då det måste befaras, att öfvertagandet af bogseringen mellan Ström och Ivarslund med enahanda skyldigheter, som nu ålåge hamn- och elfdirektionen, blefve förenadt med alltför kännbara uppoffringar för kanalbolaget, nödgades bolaget i underd. anmäla, att det icke kunde samtycka till hvad i denna punkt blifvit föreslaget, så mycket mindre som, i händelse bolagets förvaltningsområde utsträcktes till Ivarslund, anspråk sannolikt från trafikens sida skulle uppstå, att det i denna del af elfven befintliga för segelfarten farliga s. k. Röda Berget måtte blifva på bolagets bekostnad bortsprängdt, hvilket arbete, ehuru behofvet deraf varit länge insedt och räntefritt lån blifvit genom K. Br. af den 20 Okt. 1853 hamn- och elfdirektionen för ändamålet beviljadt, bemälda direktion dock icke tilltrott sig verkställa.*

I den tredje punkten var föreslaget, att, ehuru hamn-och elfdirektionen fortfarande skulle underhålla bogser-fartyg på elfven för begagnande af den, som sådant åstundar, emot ersättning motsvarande kostnaden för hvarje resa, dock några bogseringsturer till nedsatt pris å vissa bestämda dagar icke vidare skulle såsom hittills underhållas. Om denna punkt vunne nåd. bifall, ansåg bolaget deraf blifva en följd, att regelbunden bogsering emellan Ström och Åkerström ej heller kunde vidare underhållas, enär denna bogsering genom K. Regi. af den 22 April 1855 blifvit ordnad i sammanhang med bogseringen å nedra delen af elfven, och att det torde tillåtas bolagets bogserfartyg att hafva sin station vid

* Vid 1862 års riksdag beviljades enligt nåd. proposition för undansprängning af Röda Berget ett anslag af 40,000 Rdr rmt, oeli blef arbetet dernied afslntadt under 1864.Ström för att, när så påkallades, verkställa bogsering mot ersättning svarande mot kostnaderna, börande förslag till taxa af de bägge direktionerna i samråd upprättas. Genom K. Br. af den 13 Mars ordnades förhållandena i enlighet med bolagets utlåtande.

121. Uti skrifvelse af den 18 Maj 1857 tillkänna-gaf Gen.-Poststyrelsen, det K. M. medgifvit, att en postexpedition finge vid Trollhättan inrättas med postgång fyra gånger i veckan fram och åter deremellan och Råglanda posthemman eller Gerdhems gästgifvaregård med skyldighet för dem, som om bemälda postanstalts inrättande anhållit, att mot billig hyra anskaffa lämplig lokal derför, äfvensom att, derest beting om post-

befordringen till lika eller lägre belopp än som var faststäldt för postbefordran med gästgifveriskjuts icke kunde erhållas, då för tillhandahållandet af skjuts till detta belopp ansvara; i anledning hvaraf Gen.-Poststyrelsen anmodat direktionen att meddela yttrande, dels huruvida tjenlig lokal till expeditionsrum och bostad för postexpeditören när som helst vore att tillgå och till hvad pris, dels om icke direktionen funne det afsedda ändamålet lättast vinnas, om direktionen från början förbunde sig att ansvara för postföringen på de vilkor, som i ett bilagdt formulär till kontrakt funnes upptagna. Till svar härå meddelade direktionen den 22 Juni, att expeditionsrum och ett boningsrum kunde få hyras för 100 Rdr rmt, samt att direktionen var villig på uppgifna grunder ingå kontrakt om postföringen. dervid endast hemställande, att kontraktet stäldes på tre eller sex månaders uppsägning, och att väskeombytet finge verkställas vid ett boningshus utmed landsvägen under hemmanet Bryggeu, hvarigenom vägen förkortades med % mil, eller under året med 78 mil. Gen.-Post-styrelsen lemnade härtill bifall, hvarefter den 7 Aug. kontraktet om postforslingen underskrefs, och skulle den nya postgången enligt bifogad tabell taga sin början med den 2 Oktober,

Postexpeditiou vid Trollhättan.122. Den 19 Febr. aflät direktionen underd. skrifvelse med anhållan, att K. M. ville nåd. bestämma huruvida bogseringen emellan Ström och Åkerström borde vidare fortfara.

Direktionen visade i skrifvelsen, huruledes för hvarje af de senaste tio åren kostnaden för nämnda bogsering öfverskjutit inkomsterna; under 1848 hade bristen uppgått till Rdr b:ko 2,518. 45. sedermera temligen jemnt varit i sjunkande till 1852, dä den utgjorde 1,812, 24. 6, men derefter nästan för hvarje år ökats, så att den för 1857 belöpte sig till 3,887. 42. 4. Anstalten hade de senare åren icke blifvit mera anlitad än i början och komme framdeles att blifva det ännu mindre, dels genom det tilltagande antalet af lastångfartyg, dels i följd af de ändrade anordningar i bogserfarten å Göta elf, hvilka genom K. Br. af den 13 Mars 1857 blifvit vidtagna. Af sådan anledning och genom stegrade pris på bränsle och öfriga behöfliga materialier hotade bristen att årligen tilltaga, men bolaget tillkännagaf likväl sin beredvillighet att fortfarande under en viss tid ombesörja mera-nämnda bogsering mot derför nu utgående afgift och i öfrigt på de vilkor, som funnos stadgade i K. Br. af den 31 Mars 1848 och den 13 Mars 1852, hemställande direktionen, att tidrymden måtte utsträckas till och med år 1862, enär med 1863 staten komme att inträda i rättigheten att åtnjuta allt, hvarmed behållna inkomsten af kanalverket öfverskjuter 150,000 Rdr rmt, och denna statsintrad således komme att blifva beroende af de utgifter för kanalverket och dertill hörande anstalter bolaget finge vidkännas. Genom K. Br. af den 6 April ordnades denna sak för det löpande året, hvarefter, sedan vederbörande blifvit hörde och samtlige tillstyrkt bifall, i K. Br. af den 27 Aug. förordnades, att bogseringen på oförändrade vilkor skulle fortgå till och med 1862.

123. Yid sammanträden den 25 Juli företogs hos direktionen till behandling en från dess mekanikus insänd promemoria, deruti han fästade uppmärksamheten

1858.

Bogseringen under året och t. o. m. 1862.

i858‘

Ändrade föreskrifter för ångfartyg vid gang genom slussar.vid faran af tillåtelsen för ångfartyg att vid slussarnes genomgående begagna maskinen, anseende han såsom en särdeles lycklig omständighet, att hittills slussarne icke blifvit förstörde och menniskolif spilda i följd af denna tillåtelse. Då det emellertid vore af synnerlig vigt för trafiken i allmänhet och isynnerhet för de ångbåtar, hvilka föra passagerare att skyndsamt kunna genomgå slussarne, hade han länge tvekat att föreslå någon ändring, hvarigenom hinder för dylika kunde uppkomma, men inseende de stora olyckor, som kunde inträffa, och med tanken på det ansvar, som hvilade på honom inför såväl bolaget som den trafikerande allmänheten, ansåg han nödvändigt att i tid, och innan en dyrköpt erfarenhet dertill tvunge, uttala sina farhågor. Erinringar härom hade dessutom lemnats under förra och innevarande årets seglationstid. Så hade vid inloppet till Brinkebergs kulles nedra sluss ett ångfartyg, oaktadt maskinen i tid kommenderats back, törnat emot nedra portparet och i bitar söndersplittrat detsamma; maskinisten hade af misstag eller försummelse i stället för back satt maskinen i full gång framåt. Till all lycka voro de öfra portarna stängda och endast sex fots öfver-vatten i slussen. Ett annat ångfartyg hade på samma sätt blifvit satt framåt vid

nedgående i Brinkebergs kulles öfra sluss, dervid tre af de öfre slussreglarne sprängdes men lyckligtvis de nedre höllo. Hade icke ångfartygets fart varit genom maskinens föregående stoppning minskad, och hade vattenhöjden i Yenern varit högre och således trycket på portarne större, sa hade desse sannolikt sprungit, fartyget varit förloradt, passagerare och besättning omkomne, hvarjemte vattnet hade nedrusat genom den öppna slussen och förstört nedanför liggande kanal och sluss. Vid betraktande deraf, att minsta fel i befälhafvarens kommando eller maskinistens utförande deraf kan på några sekunder vålla sådana olyckor, måste det anses såsom en särdeles lycka, att hittills allt aflupit såsom det gjort. ÖfversteEricsson föreslog derför, att ångfartyg skulle förbjudas begagna maskinen vid inloppet, både på upp- och nedgående, till Brinkebergs kulles öfre sluss emot Yenern, till Trollhättans öfre sluss och Ströms kanals öfre sluss mot Göta elf. Med gillande af denna framställning beslöt direktionen, att utan dröjsmål de föreslagna åtgärderna borde företagas och föreskrift derom, att tills vidare vara gällande, vederbörande skyndsamt meddelas, hvarjemte underdånig skrifvelse afläts med anhållan om gillande af berörda beslut äfvensom i fråga om ytterligare åtgärders vidtagande för framtiden till betryggande af ångbåtsfarten ä kanalen. Sedan efter samråd med Göta kanalverks öfvermekanikus föreskrifterna i ämnet blifvit närmare formulerade, hvarvid de erhöllo det utsträcktare innehåll, som allt sedan dess varit gällande (se direktionens protokoll för den 23 April 1860), blefvo de genom Kungl. kungörelse af den 12 Jan. 1861 till fortfarande efterrrättelse stadfästade. En samma år af ångfartygsbolagen gjord underd. framställning om ändring häruti lemnades utan afseende.

124. Sedan numera alla genom K. Br. af den 7 Aug. 1857 anbefalda anordningar och meddelade föreskrifter för den n}^a församlingens bildande blifvit vidtagna och fullgjorda med undantag endast af kyrkans uppförande, beslöt direktionen den 12 Maj att för själavårdens besörjande och för tillsynen öfver skolundervisningen ofördröjligen föranstalta om kyrkoherdes tillsättande, och uppdrogs åt öfverste Ericsson att vidtaga derför nödiga åtgärder samt för direktionen föreslå tre kompetente, Skara stift tillhörande prestmän, att hos Skara konsistorium anmälas till predikoprofs afläggande, sedan deras behörighet af konsistorium pröfvats. Der-jemte beslöt direktionen, att till behöflig utvidgning af den lägenhet uti friskolan Kronprins Oskar, som hittills af skolläraren innehafts, men nu var afsedd till boställe dt den blifvande kyrkoherden, en tillbyggnad invid nämnda skolhus skulle uppföras innehållande två rum

Kyrkliga och kommtiDala förhållanden ordnade.och kök. I Nov. inkommo ansökningar från komministern i Odensåkra N. F. Kullberg, pastorsadjunkten i Alingsås F. Hummel och komministern i Flo P. M. Aberg, af hvilka efter behörigt förrättadt val den sistnämnda i April 1860 utnämndes till befattningen. Ritning till kyrkan, uppgjord af d. v. löjtnanten vid ingeniör-korp-sen Edelswärd och ett par gånger omarbetad, hade redan förut blifvit fastställd. För kyrkobyggnadens fortgång skall redogöras under året 1862 (137), då kyrkan blef färdig och till gudstjenst invigd. På det att under tiden utväg icke skulle saknas för den nya församlingen att på stället begå nattvarden, äfvensom för ett i allmänhet värdigare firande af gudstjensten, hade direktionen den 17 Febr. beslutit, att uti friskolans skolsal, der äfven förut gudstjenst hvarje helgdag plägat hållas, ett altare med altarring samt predikostol finge anbringas.

Vid direktionens sammanträde den 10 Nov. före-kommo åtskilliga frågor rörande framtida underhållet af kyrkan och friskolan, hvarvid direktionen förklarade sig anse kyrkan böra blifva församlingens tillhörighet med förbindelse att henne underhålla, deremot skolhuset för-blifva i kanalbolagets ego, dock att möjligen ifråga - kommande utvidgning deraf eller anläggande af någon ny undervisningsanstalt ej skulle af bolaget bekostas. Uppgörelse i dessa och andra dermed i sammanhang stående ämnen träffades under 1860, och skall för dit-hörande åtgärder i ett sammanhang strax redogöras.

Då fattigvården inom Trollhättans församling hädanefter borde ombesörjas och bekostas af dess fattigvårds-styrelse, beslöt direktionen äfven att det för ändamålet samlade och hos bolaget innestående kapital af omkring

3.000 Rdr rmt skulle till nämnda styrelse aflemnas för att af densamma författningsenligt om händer haf-vas, äfvensom att hela beloppet af årliga tomtören skulle fortfarande och tills vidare få för fattigvården användas.125. I Ang. hölls för beredande af nyss nämnda uppgörelse med Trollhätte församling sockenstämma, dervid öfverste

Ericsson på grund af honom meddelad fullmakt förde kanalbolagets talan. Det af honom i ämnet framlagda förslag blef af stämman enhälligt antaget och var af följande innehåll:

Enligt Lit. C, § 3 i K. Br. af .den 7 Aug. 1857 angående vilkoren för bildande af särskildt pastorat vid Trollhättan hade kanalbolaget fått sig ålagdt att aflöna underläraren vid friskolan Kronprins Oskar, utan att dervid aflöningsbeloppet var bestämdt. Nu öfverenskoms, att bolaget från den 1 nästlidna Maj framgent skulle till bemälda lärares aflöning årligen anslå 500 Rdr rmt och till hushyra 60 Rdr, samt att, i händelse församlingen komme att åt honom uppföra bostad, bolaget ville dertill upplåta passande tomtlägenhet.

Af de i berörda K. Br. upptagna tillgångar till kyrkoherdens årliga löneinkomster, som antagits att få uppgå till högst 2,500 Rdr, ålåg det bolaget bidraga med såväl den 1857 för lärarne vid friskolan utgående lönen med tillägg af folkskoleafgiften, utgörande till sammans 580 Rdr, som ock arrendet för bolagets hemman Stora Hojum, utgörande 275 Rdr, med dervid fastade särskilda vilkor, som här icke behöfva upprepas. I stället för dessa bidrag skulle nu bolaget förpligta sig att i ett för allt årligen, från nästlidna Maj månads ingång, till kyrkoherdens aflöning anslå ett bestämdt belopp af 1,500 Rdr, hvaremot ofvan berörda belopp af 580 Rdr skulle upphöra och Stora Hojum och arrendet derfbr återgå till bolagets fria förfogande, dervid de särskilda vilkoren naturligtvis komme att förfalla. Vidare skulle bolaget med 500 Rdr årligen bidraga till kyrkans underhåll från den tid hon blef ve till guds-tjenst vigd. Derjemte ansågo såväl bolaget som församlingen, att det för kyrkoherdens aflöning bestämda maximibeloppet borde upphäfvas.

Mot upphäfvande af den i meranämnda K. Br. bolaget ålagda skyldigheten att åt kyrkoherden lemna lämpliga boställsrum skulle bolaget åtaga sig att till församlingen afstå, för all framtid och med full egande-rätt samt framtida underhållsskyldighet, såväl de då till friskolan Kronprins Oskar och dermed sammanbyggda pastorsbostaden hörande byggnader, som ock öfverlåta besittningsrätten af dertill hörande tomter jemte kålhage såsom en pastorsbostället tillhörande lägenhet. Hägnaden deromkring skulle af församlingen underhållas. Församlingen skulle dock vara skyldig att till bolaget återlemna denna kålhage intill 40 fot från skolhusbyggnadens södra gafvel, derest bolaget be-höfde för oförutsedt ändamål framdeles taga densamma i anspråk.

Denna öfverenskommelse blef af direktionen den 29 Okt. gillad och genom K. Br. af den 1 Febr. 1861 stad-fästad. Sedan bolaget i öfverensstämmelse dermed genom beslut af den 10 Juni till församlingen öfverlemnat såväl friskolan med dertill hörande hus och jord som ock skolans samlade fond af 4,000 Rdr rmt, förklarade vid sockenstämma den 8 Sept. församlingen sig med tacksamhet emottaga denna öfverlåtelse och ikläda sig de dermed förenade förbindelser. På derom gjord framställning medgaf äfven direktionen den 4 Okt. 1861, att utom öfriga skolan beviljade förmåner den hittills skolan tillfallna tredjedelen af försålda konfiskerade blockar äfven framgent skulle få till samma ändamål utgå, hvarjemte innehafvarne af bolagets hemman inom socknen skulle tillförbindas att i årlig skolafgift erlägga 40 Rdr, och uppdrogs åt öfverste Ericsson att på lämpligt vis ordna denna sistnämda angelägenhet.

126. Yid sammanträde den 12 Juni företeddes för direktionen två debetsedlar upptagande den ena för 1859 båtsmansafgift till Stockholms stad med 360 Rdr, den andra för 1860 ordinarie kontribution, bro- och hamn-afgift samt borgerlig inqvarteringsafgift med tillsammans1,350 Rdr. Då bolaget i Stockholm icke idkade borgerlig rörelse utan hade att erlägga sina utskylder inom de församlingar af Elfsborgs län, der dess egendom är belägen, ansåg direktionen denna debitering sakna allt stöd af gällande författningar, hvarföre den öfver klagades hos öfverståthållare-embetet och magistraten. Då rättelse ej följde anförde direktionen den 3 Dec. här-öfver underd. besvär. Derjemte hade för 1859 fattig-vårdsafgift blifvit bolaget påförd, hvilken påförning äfven öfverklagades och genom öfverståthållare-embetets utslag af den 22 Febr. 1861 undanröjdes. Häröfver besvärade7 sig Stockholms stads nämnd, hvarpå direktionen uti infordrad förklaring till Kammar-rätten af den 4 April åberopade hvad som redan anförts uti de underd. besvären öfver vederbörandes utslag angående de förstnämnda

debiteringarna samt K. M:s förut gifna resolutioner i likartade frågor. Genom resolution af den 10 Maj förklarade K. M., att kanalboiagets verksamhet icke kunde anses med borgerlig rörelse jemförlig, att hvarken bolaget eller dess delegare personligen såsom sådana eller genom bolagets direktion hade rättighet att lika med idkare af sådan rörelse deltaga i beslut om ifrågavarande afgifter medelst val till borgerskapets äldste, af hvilka enligt K. Br. af den 30 Mars 1849 dessa utskylder bestämdes, hvarföre den öfverklagade debiteringen samt vederbörandes derom meddelade beslut upphäfdes.

127. Genom resolution af den 7 Maj infordrade landshöfdinge-embetet i Elfsborgs län yttrande rörande af auditören B. J. C. Wikström sökt besittningsrätt till Spikön. Uti sitt yttrande af den 22 Juni 1860 anförde direktionen, att Spikön var K. M:s och Kronans egendom, hvilket syntes till fullo ådagalagdt såväl genom K. Br. af den 5 Maj 1841 som genom Trollhätte kanalbolags privilegier af 1793, och hade detta icke heller blifvit bestridt af någon bland dem, som sig i ärendet yttrat. Som det vore af vigt för möjligen ifrågakommande

Spikön.förbättringar vid seglationen eller för andra allmänna ändamål, att ön fortfarande förblefve under K. M:s och Kronans ego och fria disposition, ansåg sig direktionen böra tillstyrka, att hvarken egande- eller åbo-rätten der-till på enskild man öfverlätes, samt att, om skäl tunnes att för Kronans räkning utarrendera ön, sådana vilkor dervid fästades, att arrendet när som helst eller åtminstone efter kort uppsägningstid kunde upphöra, ifall K. M. funne Kronans eller kanalverkets fördel fordra, att ön på annat sätt begagnades. Wikström anförde häröfver besvär, öfver hvilka direktionens yttrande åter infordrades, och förklarade direktionen sig under den 10 Juni 1861 vidhålla sitt redan afgifna yttrande.

128. Vid sammanträde den 22 Juni anmälde öfverste Ericsson, hurusom, när det gällande kontraktet om gäst-gifveri- och värdshusrörelses vid Trollhättan utöfvande afslöts, arrendatorn förbjöds att söka rättighet till brän-vinsutskänkning, på det att, så vidt möjligt vore, superi och dryckenskap bland ställets befolkning måtte före-kommas. Erfarenheten hade sedan dock ådagalagt, att ett motsatt förhållande inträffat, sedan under de senare åren flera lönnkrogar uppstått, der dåliga dryckesvaror tillhandahöllos mot dryg betalning, och hade dessa tillhåll i betänklig grad tilltagit, oaktadt inga bemödanden för deras utrotande lemnats osparda. Något bättre botemedel mot detta onda funnes antagligen ej att försöka, än att tillåta någon ordentlig person under vederbörlig kontroll tillhandahålla bränvin i förening med mat, och borde en sådan krogrörelse förenas med gästgifveri-rörelsen pä stället, hvarföre öfverste Ericsson hemstälde, att det måtte medgifvas den nuvarande arrendatorn att söka rättighet till bränvinsutskänkning. Direktionen leranade härtill bifall mot lämplig förhöjning i arrendebeloppet, i händelse sådan rättighet erhölls, samt under de föreskrifter och kontroller afdelningsdirektören ansåg nödigt meddela.

ttränvins-

ut*kUnkning.129. Enligt lemnat uppdrag hade direktionen vid ordinarie bolagsstämma i Okt. 1854 afgifvit förslag till åstadkommande af nödig enhet i fråga om pensions tilldelande åt bolagets till hög ålder komne tjenstemän samt åt deras enkor och omyndiga barn, hvilket förslags afgörande då af aktieegarne uppsköts. Vid bolagsstämma den 28 Sept. 1860 förekom frågan ånyo, sedan uti det första förslaget åtskilliga ändringar blifvit vidtagna.

Enligt de nu framlagda grunderna skulle pensions-rätt tillkomma bolagets samtliga tjenstemän och betjente vid uppnådda 65 lefnadsår och vid pass 40 års tjenste-tid. så att för dem, som åtnjöto i kontant lön 3,000 Rdr rmt eller derunder, pensionen bestämdes till samma belopp som lönen, men för dem, hvilkas kontanta lön öf verstiger 3,000 Rdr till endast 4/:, deraf, dock icke under 3,000 Rdr. Arfvoden för biträden o. d. skulle ej i lönen inräknas. Till tjensteår skulle räknas äfven de, hvilka före inträdet i bolagets tjenst blifvit tillbragta vid statens eller andra med bolaget jemförliga verk, och skulle för hvarje person, som förut tjenat vid annat verk, särskildt utrönas, från hvilken tidpunkt årsberäk-ningen ansågs börja, hvarom i direktionens protokoll anteckning borde ske. Den, som före uppnådda 65 lefnadsår räknade liera än 40 tjensteår, vore berättigad till pension, om de öfverskjutande tjensteåren tillsammans med lefnadsåren utgöra 65 år. För särskilda fall skulle äfven efter kortare tjenstetid pension till fullt belopp eller lägre knnna af direktionen beviljas. Den, som för tjenstefel, försumlighet eller efter

ådömdt straff för nesligt brott från tjensten skildes, skulle ej erhålla pension. Enka med minderåriga barn skulle erhålla i pension 1 utan barn 1 4 af mannens pension, dock endast så länge hon förblifver i enkestånd; föräldralösa minderåriga bann, om minst tre till antalet, samma belopp som barnlös enka; om mindre än tre, hvardera \3 af samma belopp. För enka eller barn efter tjenstemän

Pensionsfrågan.eller betjente, hvilka icke varit till pension berättigade, skulle beviljande af pension på bolaget ankomma. Såsom minderårig skulle anses son intill 18 års, ogift dotter intill 25 års ålder. Detta förslag vann till alla delar bolagsstämmans godkännande. I direktionens protokoll för den 14 Mars 1862 § 6 finnes anteckning gjord angående tidsberäkningens början för de af kanalens tjenstemän, hvilka förut varit anstälde vid andra verk.*

130. Uti skrifvelse af den 19 Dec. 1860 hade handelsföreningen i Göteborg jemte tillkännagifvande, att den utsett kommitterade för att gemensamt med deputerade från de Venern omgifvande landskap söka till ändamålsenligt slut bringa frågan om reglerande af Venerns vattenyta, begärt upplysning, huruvida kanaldirektionen funnit nödigt vidtaga åtgärder för kanalens skyddande mot de faror, som genom det höga vattenståndet kunde uppstå. Med upplysning derom, att vattenståndet i Venern nu ej vore högre än i Febr. 1853 samt i fallande, förklarade sig direktionen i skrifvelse af den 17 Jan. ej hafva anledning att pä våren befara högre vattenstånd än nämnda år, och att någon fara för kanalens bestånd och oafbrutna begagnande under segla-tionstiden ej vore för handen.

131. Hos K. M. hade Göta kanalbolags direktion gjort framställning om upphäfvande af den under den 13 April 1847 senast förnyade taxan för transitofarten. Sedan likväl K. M. ej funnit skäl att denna framställning bifalla, blef K. Br. härom af den 30 Nov. 1860 genom Kommerse-kollegium Trollhätte kanaldirektion meddeladt.

132. Med åberopande hurusom bolaget alltsedan 1838 haft i sin tjenst en läkare anstäld vid Trollhättan, och att dennes aflöning, eftersom folkmängden på stället

* De qvarlefvande icke pensionerade af desse ärn:

t', d. sekreteraren hos dir., kaininarlt. Westerstrand, fr. Juli 1837,

mekanikus Wallström, (!. G., från Juni 1854,

kanalinspektoren vid Ström S. G. Almqvist, från och med 1857.

1861.

Högt vatten i Venern.

Ifrågasatt lindring i transito-taxan.

Apotek vid Trollhiiltan.ökats, tid efter annan blifvit förhöjd, så att den numera vore tillräcklig för hans bergning äfven utan beräkning af enskilda arfvoden, aflät direktionen den 17 Jan. underd. framställning, att vid Trollhättan, hvars befolkning uppgick till omkring 1,850 personer, ett apotek måtte få inrättas. Sundhets-kollegium, hvars yttrande i ämnet blifvit infordradt, anförde, att tillstånd till apoteks inrättande beviljades endast på sådana ställen, som utgjorde station för provincial- eller distriktsläkare, hvilka enligt gällande författningar egde tillsyn öfver de inom deras distrikt befintliga apotek. Då således måste tagas i betraktande, huruvida sådan kontroll kunde vid Trollhättan påräknas af der anstäld läkare, borde han tillförbindas att biträda vid den offentliga helso- och sjukvården inom för honom anvisadt distrikt, hvarföre kollegium anmodade landshöfdinge-embetet i Elfsborgs län att, efter kanaldirektionens hörande, härom sig yttra och föreslå lämpligt tjenstgörings-distrikt för bemälde läkare, ifall han blefve såsom distriktläkare vid Trollhättan anstäld. Uti sitt yttrande af den 10 Juni förklarade direktionen sig till alla delar instämma i kollegii åsigt angående tillsynen öfver apoteket, men ansåg dervarande läkares distrikt böra inskränkas till sjelfva Trollhättan, hvars befolkning redan var större än den i många af rikets städer och stadd i hastigt tilltagande. Den nu anstälde läkaren hade äfven förklarat sig villig att handhafva tillsynen öfver apoteket och helsovården såsom provincial läkare i allmänhet tillkommer. Uti skrifvelse af den 5 Okt. meddelade lands-höfdinge-embetet, att genom K. Br. af den 24 Aug. till-låtelse blifvit lemnad till inrättande vid Trollhättan af ett sjelfständigt apotek med personligt privilegium.

133. Uti en till direktionen ingifven skrift anhöllo åtskilliga af Trollhättans invånare å egna ocli sina arbetares vägnar, det direktionen mätte utverka behörigt tillstånd, att minst två handelsbodar finge vid Trollhättan öppnas. Under många år hade minuthandel der-

Handels idkande vid Trollhättan.Afgifterna för Toppö-bron anslagna till flick-slöj d-skolan.

Förbättringar vid kanalen.

städes idkats af en s. k. kontingent-borgare från Venersborg, så att befolkningen kunnat hos lionom anskaffa sina behof af lifsraedel och andra förnödenheter, men denna handel hade nu upphört genom i dkarens frånfälle; att åter anskaffa dylika varor från Venersborg vore förknippadt med mycken kostnad och tidsförlust. Med anförande af hufvudsakligen samma skäl som dem hvilka blifvit åberopade för apoteks anläggande, ingick direktionen den 17 Jun. till K. M. med framställning i ämnet, och blef denna den 12 Juli bifallen genom K. Br. 'till Kommerse-kollegium.

134. Då genom öfverlåtande till Trollhätte församling af friskolan Kronprins Oskar, med dertill hörande fond, denna skolas framtida bestånd syntes i ekonomiskt afseende fullt betryggadt, föreslog öfverste Ericsson vid direktionens sammanträde der 10 Juni, att de inflytande afgifterna för passerandet af bron öfver Toppö-fallet, hvilha hittills ingått till friskolans fond. måtte framdeles tillfalla den vid Trollhättan inrättade flick-slöjd-skolan, som för sitt bestånd och sin förkofran var i behof af ytterligare bidrag; och då denna endast genom enskild frikostighet inrättade skola oaktadt sina knappa tillgångar årligen visat allt mera tillfredsställande resultat, medgaf direktionen, att från och med årets början och intilldess annorlunda beslöts denna skola skulle komma i åtnjutande af bemälda afgifter.

135. Vid nyssnämnda sammanträde anförde öfverste Ericsson, hurusom, sedan genom K. Br. af den 18 April 1854 K. M. medgifvit, att utaf de ifrågasatta förbättringarna vid kanalleden broarmen vid Ström och dubbla luckors anbringande å kanalens samtliga slussportar finge utföras och kostnaden derför från reparationsfonden betäckas, samt dessa arbeten blifvit under 1855 6 fullbordade, den oupphörligen tilltagande rörelsen på kanalen, synnerligast med ett betydligt antal ångfartyg, hade tidigare och i vidsträcktare mån, än som förväntats, påkallat ytterligare två af öfriga föreslagna arbeten.Dessa voro utvidgning af segelrännan och hamnen vid Venersborg och rätning af de svårare krökningarna i bergskanalen vid Trollhättan. Det förstnämnda hade verkstälts genom muddring i ändamål att förekomma de olyckor, som stundom inträffat derigenom, att till följd af det alltjemt växande antalet fartyg ofta öfver 100 sådana på en gång samlas i Venersborgs hamn under rådande nordlig storm. Oaktadt alla bemödanden att hastigt fortskaffa fartygen genom Venersborgs bro in uti Vassbotten, nödsakades merendels mänga i brist af utrymme i inre hamnen att ankra i den yttre, för storm och svår sjögång utsatta delen af hamnområdet. Muddringsarbe-tet hade med tå afbrott fortgått altsedan 1844, och hade kostnaden derför, oberäknadt underhållet af ett dyrbart mudderverk, uppgått till 41,498 Rdr rmt, hvaraf redan 12,440 Rdr voro använda vid början af 1854, då direktionens förslag om ofvannämnda arbeten hos K. M. anmäldes. Hvad krökningarna i bergskanalen beträffade, så hade tre af de besvärligaste under de senaste årens vintrar blifvit undansprängda och början gjorts med den fjerde; men då fartygen numera byggdes till de största dimensioner slussarne medgifva, så hade arbetet måst utföras i vida större skala än som i merabemälda förslag beräknats, utgörande kostnaden derför 13,950 Rdr.

Då dessa arbeten icke i generalförslaget för kanalens ombyggnad varit upptagna och således borde såsom större reparations- och kompletteringsarbeten anses, hem-stäldes hos K. M., att kostnaden derför måtte få af-skrifvas å reparationsfonden, under förbehåll att det, föreskrifna årliga beloppet af 7,500 Rdr oafbrutet densamma tillädes. Under den 5 Juli medgaf K. M., att kostnaden för bergskanalen finge från reparationsfonden utgå, men förklarade sig angående kostnaden för Venersborgs hamns förbättrande vilja besluta, först sedan en fullständig utredning deraf blifvit lemnad, skolande för detta ärendes vidare fortgång under 1863 redogöras (142).136. Sedan uti det för Göta kanal gällande segla -tionsreglemente den ändring blifvit gjord, att lastångfartyg erhållit rättighet att vid slussars genomgående behandlas lika med öfriga ångfartyg och således icke behöfva afvakta slussning efter tur med segelfartyg och timmerflottar, men sådan rättighet icke var medgifven uti det för Trollhätte kanal gällande

reglemente, anhöll direktionen den 10 Juni hos K. M., att enahanda tillägg måtte göras till detta reglementes § 14 mom. 9; och blef denna anhållan genom K. Br. af den 5 Juli bifallen.

137. Till landshöfdingeembetet i Elfsborgs län inkom på våren en skrift, deruti, under omförmälande af den synnerligen besvärande olägenheten, att man under seglationstiden icke kunde med åkdon färdas mellan de båda stränderna af Karlsgraf invid Brinkebergs. kulle utan att taga vägen genom Venersborg eller öfver Gropbron, hvilket medförde en mils krokväg, framställning blifvit af landshöfdingen, grefve Sparre m. fl. gjord, att det mätte åläggas kanalbolaget, som upphemtade inkomsten af kanallinien vid Brinkebergs kulle, att uppföra och för framtiden underhålla en för alla årstider ändamålsenlig bro öfver öfre slussen vid Brinkebergs kulle eller nära derintill. Bemälda embete infordrade om denna framställning direktionens yttrande, som afläts den 4 Okt., och hvaruti anfördes, att sådan bro icke fanns upptagen uti det för kanalens ombyggnad fast-stälda generalförslaget, att dessutom kanalen och slussarne vid Brinkebergs kulle varit anlagda redan i medlet af förra århundradet, utan att förr än nu bro varit ifrågasatt att der uppföras, samt att anläggandet och underhållet af en sådan skulle minska den staten från och med 1863 tillfallande delen af kanalinkomsterna, hvarjemte bron komme att gagna endast några få hemman i den närmast kringliggande orten. (Se vidare 159.)

138. Den 14 Sept. blef den då färdiga nya kyrkan högtidligen invigd, hvarvid äfven den utnämnde kvrko-

Förturs rätt för lastångfartyg.

Begäran om bro vid Brinkebergs kulle.

1862.

Kyrkans invig ning m. m.herden P. M. Åberg blef i embetet insatt; och torde böra för kyrkobyggnadens gång bär redogöras.

I det föregående (119) äro redan för 185(5 omför-mälda de åtgärder, som vidtogos för afskiljande af Trollhättan från Tunbems sockens och bildande af särskild församling, hvarvid kanalbolaget förband sig att till uppförande af ett kapell bidraga med 8—10,000 Rdr b:ko, hvilket belopp 1857 höjdes till 30,000 Rdr rmt. Sedan den af d. v. löjtnanten vid ingeniör-korpsen Edelswärd först uppgjorda ritningen till kyrkan blifvit i åtskilliga delar omarbetad, företeddes den slutligen den 26 Okt. 1858 inför direktionen, som med godkännande under-stälde densamma K. M:s pröfning, och blef ritningen den 1 April 1859 fastständ. Det hade emellertid visat sig ogörligt att för det afsedda beloppet uppföra en kyrka, som uppfylde behofvet af tillräckligt utrymme för den tilltagande folkmängden, helst då bolaget med särskildt fästadt afseende på det för kyrkan bestämda natursköna läget önskade, att lion skulle för efterverlden blifva en värdig minnesvård af bolagets med framgång krönta sträfvanden för den nybildade församlingens fördelar i jemnbredd med dess egna. Med afseende på bolagets synnerligen goda ekonomiska ställning föreslog derföre direktionen vid bolagsstämma den 28 Sept. 1860, att det för kyrkobyggnaden anslagna bidraget måtte ökas till 70,000 Rdr rmt, hvilket förslag utan omröstning godkändes. Enligt den uppgjorda arbetsplanen skulle under hvartdera åren 1860 och 1861 ett belopp af 30,000 Rdr få utgå, samt återstoden under 1862. då kyrkan antogs blifva färdig.

En enskild onämnd person hade 1861 till bolaget öfver-lemnat Rdr rmt 1,969. 6 8 såsom fond för inköp af en orgel för kyrkan. Då direktionen likväl redan gått i författning om anskaffande af sådan, ansåg den sig ej böra emottaga något bidrag för ifrågavarande ändamål, utan beslöt den 4 Okt. 1861, att nämnda medel skulle till gifvaren återställas med tacksamt erkännande af hans goda afsigt.Fyrksättning enligt nya kom-raun&l-lagen.

Yid nyss nämnda sammanträde beslöts äfven, att kopparplåt i stället för jernplåt skulle användas till tornets beklädnad. Kostnaden i det hela ökades deri-genom endast med 1,000 Rdr, utan att den anslagna byggnadssumman dock komme att öfverskridas.*

Genom gåfvobref af den 15 Sept. 1862 öfverlemnades kyrkan till Trollhätte församling med full egande- och besittningsrätt, äfvensom dispositionsrätten till det kyrkan tillagda område med samma rätt som den, hvarmed kanalbolaget detsamma innehade, allt under vilkor att församlingen för framtiden bekostade underhållet af såväl kyrkan som det upplåtna området utan annat bidrag från bolaget än det, som genom K. Br. af den 1 Febr. 1861

funnes bestämdt.

139. Som Kongl. förordningen angående kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862 skulle med 1863 års ingång träda i verkställighet, blef af sockennämnden fyrktalslängden uppgjord, enligt hvilken Nya Trollhätte kanalbolag påfördes 11,250 fyrkar efter 5 öre. Emot denna påförning, som af sockenstämman godkändes, anmälde kamereraren Bagge å bolagets vägnar reservationsvis protest i hvad den bestämde afgift till kommunalkassan för de bolaget åsatta fyrkar, med åberopande af § 7 af den öfverenskommelse mellan bolaget och församlingen, hvilken genom K. Br. af den 7 Aug. 1857 blifvit stadfästad. Vid sammanträde den 31 Dec. tog direktionen denna fråga i öfvervägande, men då enligt ofvannämnda förordning rösträtt vid kommunalstämma tillkommer endast den, som fått sig fyrktal åsatt och det vore af stor vigt för bevakande af kanalverkess intresse, att bolaget ej afstode från rösträtt inom församlingen, samt då i öfrigt mot beräkningen af fyrktalet intet var att anmärka, ansåg sig direktionen ej böra fullfölja den af kamereraren Bagge anmälda protesten; dock uppdrogs åt afdelningsdirektören att tillse, det vid blifvande liqvid af de kommunalut-* Kyrkans hela kostnad tinnes npptagen till kr. 78,950.49.skylder inom församlingen, hvilka på grund af mera-nämnda fyrksättning blifvit bolaget för 1862 påförda, desamma komme att afräknas å de afgifter för samma år, hvilka i följd af K. Br. af den 7 Aug. 1857 och 1 Febr. 1861 till vissa föremål inom församlingen skulle från bolaget utgå.

140. Dä med 1862 års utgång K. M. och Kronan skulle inträda i åtnjutande af dem genom privilegiet för kanalbolaget förbehållen rättighet att erhålla dels ständigt 15,000 kr. årligen, dels det belopp, hvarmed årliga nettobehållningen derefter öfverstiger 150,000, följde häraf nödvändigheten att på annat sätt ordna bokföringen, än hittills erfordrats.

De år 1862 samlade revisorerne hemstälde derföre, att utom det allmänna bokslutet, som borde omfatta kanalverkets samtliga tillhörigheter samt alla dess utgifter och inkomster och vara tillgängligt för de myndigheter, hvilka ega att bevaka Kronans rätt, äfven ett särskildt bokslut för bolagets enskilda räkning upprättades. Detta skulle innefatta å ena sidan:

a) alla bolaget enskiidt tillhöriga hemman och lägenheter samt af kastningen deraf;

b) bolagets enskilda fordringar;

c) det belopp, högst 150,000 Rdr, som bolaget enligt § 9 i dess privilegium kan af kanalverkets årliga af kastning utbekomma;

å andra sidan:

a) sådana bolagets möjliga skulder, för hvilka kanalverket icke är ansvarigt;

b) den å aktierna årligen gjorda utbetalning;

c) bevillningen till staten för aktieutdelningen;

d) alla sådana af bolaget bestridda utgifter, med hvilka kanalverket ej får belastas.

I sammanhang härmed tillstyrkte revisorerne, att dylika särskilda bokslut uppgjordes redan för 1862 under iakttagande, att hela den vid samma års slut befintliga kassabehållningen å kanalverkets rörelse såsom

Ändring af bokföring, revisionbolagets tillhörighet öfverfördes till det enskilda bokslutet, hvaremot behållningen af materialier och instru-mentalier borde qvarstå såsom kanalverkets tillhörighet; äfvensom att den omständighet, att vissa å lön till kanalverkets tjenstemän upplåtna hemman och lägenheter, eller sådana områden, hvarå den nya kanalleden är anbringad, i sjelfva verket tillhöra bolaget enskildt, ej må anses föranleda anspråk från bolagets sida på afgäld för samma hemman och lägenheter; samt att af behörigen förordnad landtmätare karta öfver hela Troll hätte-området upprättades, hvarå tydligen utmärktes särskildt de hemman och lägenheter, som oskiljaktigt tillhöra kanalverket och äro inbegripna i det perpetuela arrendet, och särskildt de som antingen gamla eller nya Trollhätte kanalbolag förvärfvat, och hvaröfver sistnämnda bolag således har full rätt att förfoga. Derjemte föreslogs, att det belopp, hvartill reparationsfonden vid årets slut uppginge, förvandlades i obligationer eller

andra värdepapper, hvilka skulle förblifva under direktionens vård och således kunna blifvande revisorer förevisas.

Derjemte fästade revisorerne bolagets uppmärksamhet på ordnandet af revisionen i ändamål att bereda vederbörande myndighet visshet derom, att Kronan verkligen bekomme hela det belopp densamma bör erhålla. Då enligt K. M:s under den 9 sistlidne Maj fattade beslut, det Kronan tillkommande belopp skulle inbetalas till Handels- och sjöfartsfonden, borde Konvojkommissariatet utöfva den nödiga kontrollen. Då nu kommissariatets räkenskaper reviderades såväl af R. St:s revisorer som af Kammarrätten, skulle följaktligen dessa myndigheter vara både berättigade och pligtige att, der est K. M. icke annorlunda förordnade, för hvarje år taga kännedom om kanalverkets hufvudbok med dertill hörande bilagor. En sådan granskning skulle vara förknippad med mycken omgång och stora svårigheter, hvarföre det syntes vida lämpligare, att K. M. förord-nade en särskild revisor att tillsammans med de af kanalbolaget utsedde revisorerne förrätta den granskning af kanalverkets räkenskaper och förvaltning, som §35 i bolagsreglorna föreskrifver. När sådan granskning blifvit utan anmärkning förrättad, kunde den Kronan tillkommande afgäld anses till siffran bestämd och vidare granskning ej behöfva ifrågakomma, derest icke af särskild anledning vederbörande embetsverk funne nödigt om sådan förordna. Derjemte blefve det nödvändigt, att revision verkställdes hvarje dr i stället för hvartannat, såsom hittills varit fallet.

Denna framställning förekom vid bolagsstämma dels den 16 Dec. 1862, dels den 19 Jan. 1863. Direktionen fästade dervid bolagets uppmärksamhet på svårigheten vid att särskildt bokföra de bolaget enskildt tillhöriga hemman, verk och lägenheter, hvilka, utom skepps-dockan, blifvit öfvertagna från det gamla bolaget och nu voro dels anslagna till boställen Ht bolagets tjenste-män, dels sammanblandade med de kanalverket oskiljaktigt tillhörande hemman, hvarjemte de nye slussarne voro uppförde på ett af de bolaget enskildt tillhöriga hemmans mark. Bolaget beslöt med anledning häraf, att samtliga dessa hemman och lägenheter, med undantag af skeppsdockan, som med dem icke stode i något sammanhang, skulle tills vidare upptagas i det allmänna bokslutet, dock under uttryckligt förklarande, att bolagets egande- och dispositionsrätt till dem, hvilken bolaget fann obestridlig, skulle för all framtid förblifva orubbad, samt att, i händelse inträffande omständigheter dertill föranledde, dessa hemman och lägenheter jemte afkastningen deraf komme att från det allmänna till det enskilda bokslutet öfverföras och komma bolaget enskildt tillgodo. Skeppsdockan deremot skulle redan nu uti det enskilda bokslutet upptagas och dess underhåll af bolagets enskilda medel bekostas. Med den af revisorerne föreslagna kartans upprättande ansåg bolaget åtgärd nu ej behöfva vidtagas.Bolagets ställning vid 1862 års slut.

Förbättringar vid kanalen.

I afseende på hvad af revisorerne blifvit vttradt angående huru med revisionen borde for framtiden ordnas, instämde bolagsstämman hufvudsakligen, och afläts såväl härom som om de för ändamålet nödiga ändringarna af §§ 22, 28 och 35 i bolagsreglorna den 19 Jan. 1863 underd. skrifvelse till K. M.; börande den nya revisionen sammanträda för första gången 1864, då 1863 års räkenskaper och förvaltning komme att undergå granskning. Sedan de af Kammarrätten dervid gjorda erinringar blifvit af bolaget i underd. skrifvelse af den 13 Jan. 1864 till besvarande upptagna, vann detta förslag genom K. Br. af den 19 Febr. 1864 i alla delar nåd. bifall. För reparationsfonden inköptes Stockholms Hypotekskassas 4Va procents obligationer.

141. Vid bolagsstämman den 16 Dec. anmälde hr Schwan, att vid årets slut kunde påräknas en kassabehållning af 250,000 Rdr. Derifrån borde afgå:

slutbetalning af bolagets skuld................Rdr 77,000

utbetalning af reparationsfonden................ » 80,000

diverse utgifter................................ » 10,500

eller tillsammans Rdr 167,500,

sä att till utdelning å aktierna funnes ett beräknadt belopp af 82,500 Rdr, hvilket sedermera vid bokslutet be fanns uppgå till Rdr 96,410.

142. Under 1861 omförmäldes, hurusom vid framställning angående ersättning frän reparationsfonden af kostnaden för åtskilliga förbättringar vid kanalleden, K. M. förklarade sig i afseende på de uti Venersborgs hamn utförda arbeten vilja besluta, först sedan utredning om dessa blifvit lemnad. Direktionen aflät den 17 Nov. förnyad underd. skrifvelse i ämnet med bifogande af fullständig detaljerad uppgift om alla dessa arbeten, hvilka icke funnos intagna i generalförslaget för kanal-liniens ombyggnad, men för den hastigt tilltagande sjöfarten vore icke blott ledande till beqvämlighet ocli underlättande, utan nödvändiga för dess betryggande, åberopande sig direktionen dessutom derpå, att bolagetaf egna medel påkostat för samma ändamål 12,466 Rdr, hvarföre ersättning icke begärts. Derjemte fästade direktionen K. M:s uppmärksamhet på angelägenheten af de verkstälda sprängningarna i bergskanalen, hvilkas kostnad äfven borde af reparationsfonden gäldas, likasom kostnaden för afslutning af broarmen vid Ström. Det belopp, som skulle från meranämnda fond få utgå vore således:

för utvidgning af Yenersborgs hamn Rdr 29,052. ia

för sprängningen i bergskanalen............ » 8,489. 20

för broarmen vid Ström..................... » 2,459. 50

eller tillsammans.....................Rdr 40,000. 83.

Genom K. Br. af den 12 Dec. blef denna framställning bifallen, och skulle återstående sprängningar i bergskanalen under vintern möjligast påskyndas.

.Vyrt Trollhätte

11Tiden efter 1862.

143- Med åberopande af slutorden i förenämnda K. Br. (135) aflät direktionen den 2 Febr. 1863 ny underd. skrifvelse, bifogande plan- och profil-karta, utvisande de krökningar, hvilkas bortsprängande ännu erfordrades, och hvarför kostnaden beräknades till 3,848 Rdr. Hvad åter Venersborgs hamn beträffade, så erfordrades ännu många års muddringsarbeten för att bringa den till hvad den ständigt tilltagande rörelsen fordrade, saktadt ända sedan 1844 dervid utförda betydliga arbeten. Då det emellertid var svårt att uppdraga någon bestämd gräns för utvidgningen, ansåg direktionen lämpligast, att någon viss årlig summa, högst 8,500 Rdr, för indamålet anslögs.

I samma underd. skrifvelse anförde direktionen, liurusom det visat sig nödvändigt, för undvikande af :rängsel och tidspillan å den nya slusslinien vid Troll-lättan, att hänvisa smärre fartyg och timmerflottar till len gamla slusslinien, som för ändamålet blifvit af bo-aget hållen i brukbart skick, oaktadt bolaget icke varit lertill enligt privilegiet förpligtadt, och sedan numera staten hade att uppbära allt, hvarmed nettoinkomsten ifverstege 150,000 Rdr, vore bolaget ej ens berättigadt lertill. Då emellertid efter all sannolikhet den starka rafiken komme att fortfara, skulle för densamma blifva nycket menligt att begagna endast den nya linien och kanalverkets inkomster skulle derigenom minskas. Direk-ionen hemstälde derför, att det gamla slussverket måtte

Ytterligare förbättringar vid kanalen och bibehållande af gamla slusslinien.i likhet med det öfriga kanalverket få för framtider underhållas oeh kostnaden derför upptagas bland öfrigs underhållskostnader, dock att, om några oförmodadi stora eller ovanliga kostnader dervid skulle förekomma särskild underd. anmälan då borde göras.

144. Slutligen och ehuru direktionen var förvissad derom, att kanalverket vore i fullständigt skick, enär bolaget under den förflutna tiden ej undandragit sig några uppoffringar för ändamålet, på det att både statens och enskildes rättmätiga anspråk skulle blifva uppfylda, ansåg sig likväl direktionen böra till K. M:s pröfning öfverlemna, huruvida för utrönande af, att bolaget i berörda afseende fullgjort sina förbindelser, det icke vore lämpligt, att särskild besigtning af kanal* och slussverket i dess helhet med tillhörande byggnader m. m. egde rum.

Genom K. Br. af den 27 påföljande Mars bifölls till alla delar hvad direktionen hemstält. Besigtningen å kanal verket verkstäldes den 7—8 Juli af chefen för Väg- och vattenbyggnads-styrelsen, öfverste Modig, och öfvermekanikus vid Göta kanalverk, major A. Grafström, hvilkas berättelse om besigtningen finnes bilagd K. Br. af den 18 Dec. 1863.

145. Uti skrifvelse af den 28 Jan. meddelade Göta kanaldirektion, att uti gällande afgifter följande ned-sättningar medgifvits, nemligen:

för paketångfartyg till 8 öre för hvartdera af de första 9 distrikten och 4 öre för hvartdera af de 7 sista;

för lastångfaityg, som genomgå hela kanallinien, till respektive 12 och 6 öre; samt

för lastångfartyg, som genomgå endast delar af kanalen, emellan Mem och Göteborg, till respektive 20 öre och 10 öre;

allt pr 100 kub.-fot, intilldess att statens stambana mellan Falköping och Jönköping blefve för trafik öppnad, hvarefter för sistnämnda ångfartyg ytterligare nedsättning skulle inträda till respektive 18 och 9 öre. Vid

Besigtning af kanallinien.

Nedsättning i afgifter & Göta kanal.sammanträde den 16 Febr. beslöt direktionen de i följd häraf nödiga åtgärder.

146. Enligt uppdrag hade öfverste Ericsson uppgjort plan och förslag till tomtreglering vid Trollhättan och för sådant ändamål å en öfver kanalbolagets område upprättad karta utmärkt de tomter, som kunde komma i fråga att framdeles till bebyggande upplåtas, äfvensom öppna platser, torg, gator m. m., hvilken reglering efter granskning af direktionen den 28 Mars godkändes.

147. Genom remiss hade K. M. infordrat Kammar-kollegii och Statskontorets utlåtande öfver åtskillige strandegares vid Göta elf gjorda underd. ansökan om beredande af ersättning för de skador, som 1860 och fortfarande genom högt vattenstånd till följd af den s. k. Kafvelströms-dammen tillskyndats deras der ofvan liggande egor. Bemälda embetsverk infordrade deröfver yttrande af landshöfdinge-embetet i Elfsborgs län, som anmodade kanaldirektionen att i ärendet inkomma med underd. förklaring, hvilken afläts den 13 April.

Direktionen anförde deruti hufvudsakligen, att, då mera än hundra år förut anläggningen af segelled förbi Trollhätte-fallen påbörjades, den första oundgängliga åtgärden var att bereda lugnvatten i elfven förbi de smärre fallen emellan Venern och Trollhättan, hvilket åstadkoms dels genom anläggning af slussen vid Brinkebergs kulle dels genom anbringande af den ännu befintliga Kafvelströms-dammen ofvanför de stora fallen, hvilken likasom slussen för statens räkning och på dess bekostnad uppfördes till den höjd han ännu innehade, och hvarförutan all sjöfart förbi Trollhättan blefve omöjlig. Den utgör således ett oeftergifligt vilkor för kanal-ledens begagnande och för vidmagthållande af denna med stora allmänna och enskilda bidrag åstadkomna, för hela landet vigtiga farled.

Af det höga vattenstånd denna fördämning fórorsakade skadades emellertid de utmed elfven derofvanom liggande hemmans egor, hvarföre äfven anspråk om er-

Tomtreglering.

Klagan af strandegare öfver skadagen, uppdämning.sättning derför väcktes. Redan år 1760 uppdrogs med anledning deraf åt landtmätaren Olof Gran att verkställa undersökning af dessa skador och uppgöra beräkning af den ersättning egarne borde tillgodonjuta, hvarom allt en beskrifning, dagtecknad den 27 Maj 1762, af honom upprättades. Genom K. Br. af den 23 Mars 1768 förklarades, att af allmänna medel ersättning för de öfverklagade skadorna borde egarne tillkomma, hvar-vid tillika grunderna fastställdes, efter hvilka ersättningen borde för framtiden utgå; och hade i öfverens-stämmelse härmed dessa ersättningsbelopp hittills från statsverket utbetalats.

Långt’ innan det gamla kanalbolaget bildades, var således denna fråga en gång för alla afgjord. Något stadgande om dylik ersättning finnes ej heller uti det för samma bolag utfärdade privilegium, b varemot Kafvelströms-dammen blef till bolaget öfverlemnad såsom dess egendom med skyldighet att till sjöfartens betryggande densamma för all framtid underhålla, hvilken skyldighet sedermera på det nya kanalbolaget öfvergått.

För den händelse K. M. skulle finna ytterligare ersättning af allmänna medel böra sökandena tilläggas, ansåg sig direktionen böra uttala den öfvertygelse, att frågan borde fullständigare än som skett utredas, såsom skäl hvarför

anfördes, att vid det af förste landt-mätaren J. Svedberg upprättade Undersökningsinstru-mentet af den 8 Sept. 1862 åtskilliga invändningar kunde framställas, hvarföre det borde uppdragas landsliöfdinge-embetet i Elfsborgs län att om förnyad särskild undersökning förordna.

148. Genom remiss hade K. M. infordrat direktionens yttrande rörande en gjord framställning om beräkningen af afgiften för påltimmer, deruti sökandena anfört, att, direktionen genom beslut af den 15 Sept. 1862 till förekommande för framtiden af osäkerhet vid beräkningen af afgifterna för rundvirke förklarat, att till timmer räknades allt dylikt virke, som icke öfverstege 36 fots

Ändrad afgift för vissa slag trävaror.längd med 5 dec.-tums tvärlinie i toppen, samt att virke af större dimensioner komme att hänföras till ett slags trävaror, hvarför högre afgifter än de för timmer voro faststälda. Sökandena ansågo direktionen ej berättigad att en dylik förklaring meddela, helst tolkningen ej vore rigtig, enär sedermera till spiror, som voro belagda med betydligt högre afgift, hänförts påltimmer, som ehuru af 50 fots längd med 5 tums tvärlinie i toppen likväl i öfrigt ej voro med spiror jemförliga; hvadan de anhöllo, att, då taxan icke upptoge någon trävaruartikel, hvartill påltimmer kunde lämpligen hänföras, såvida ej det ansågs jemförligt med hustimmer, K. M. ville meddela den förklaring, att timmer af t. o. m. 40 fots längd och högst 6 dec.-tum i toppen hänföres under rubriken timmer, samt att särskild afgift bestämdes för rundvirke af högst 50 fots längd och 5 tum i toppen. Slutligen förbehöllo sig sökandena att återbekomma hvad som under årets lopp blifvit för högt påfördt för påltimmer, som de levererat i Göteborg.

I sitt yttrande af den 8 Aug. anförde direktionen, att den uppgifna mindre dimensionen i handeln betingade ett pris af 1. 50—2 Rdr pr stycke, påltimmer af 36—50 fots längd af 6—8 Rdr, spiror af 20—30 Rdr. Afgiften för timmer var ll/4 Öre, för spiror 26V2 öre per stycke. Med öfverlemnande af ärendet till K. M:s pröfning föreslog direktionen följande afgifter, neml.: för spira af 50 fots längd och deröfver med 5 dec.-tums

tvärlinie i toppen..............(oförändradt) 26Va öre,

för pälvirke af 36 -50 fots längd 5 dec.-tums tvärlinie i toppen (ny afgift) 12!,2 d:o för timmer om högst 36 fots längd och med 5 dec.-tums tvärlinie

i toppen (oförändradt) l1 4 d:o.

Genom K. Br. af den 9 Okt. godkändes detta förslag, och skulle den nya afgiften inträda med det nästföljande året. Någon rättighet till återbekommande af redan erlagda afgifter blef sökandena ej tillerkänd.149. 1 Febr. 1863 aflät direktionen underd. skrifvelse med hemställan, att bogseringen på Göta elf emellan Ström och Åkerström måtte få upphöra och bogser-fartyget Hertha försäljas. K. M. förordnade dock efter vederbörandes hörande genom Nåd. Bref af den 12 Juni, att under det innevarande året bogseringen borde fortgå. Då emellertid för 1863 inkomsten utgjort endast Rdr 540. 5i, medan kostnaden stigit till Rdr 6,056. 4 6, samt det tilltagande antalet af lastfartyg med hjelpmaskin gjorde bogserfartyget med hvarje år mera umbär ligt. förnyade direktionen den 20 Febr. 1864 sin framställning i ämnet, hvartill K. M. den 4 Mars gaf nåd. bifall. Den 30 Maj såldes Hertha i Göteborg genom offentligt utrop, hvarvid det inropades för 11,700 Rdr. Sedan årets förskjutna utgifter för fartyget blifvit kanalverket godtgjorda, aflemnades återstoden af köpesumman med Rdr 9,051. 4 6 den 20 Juni till Konvoj-kommissariatet.

150. Under 1863 hade åtskilliga personer i Veners-borg och trakten kring Vassbotten till K. M. ingått med ansökning om befrielse från kanalafgift för fartyg, hvilka befara endast Venersborgs hamn, Vassbotten och Öfra Karlsgraf, dervid de anfört, att direktionen hittills icke funnit skäl att verkställa uppbörd af dessa afgifter, enär desammas belopp ej ansetts motsvara uppbörds-kostnaden; men att nu till deras kunskap kommit, att direktionen beslutit inrättande af uppbördskontor i Yenersborg. Som numera statens rätt vore beroende af dessa afgifters upptagande anhöllo sökandena, att befrielse derifrån måtte medgifvas, enär de vore betungande för rörelsen utan att bereda fördel för staten eller kanalbolaget. I afgifvet yttrande af den 10 Mars anförde direktionen, att hittills afgifterna å första kanal-distriktet visserligen skulle varit så obetydliga, att deras utkräfvande ej motsvarade kostnaden för uppbörden, men att en förändring i detta förhållande syntes hafva in-trädt, så att för framtiden

intägten inom distriktet antagligen komme att lemna öfverskott, hvarföre direktionen

Bogseringens

upphörande.

Sökt befrielse från afgift för fartyg och varor vid Venersborg och Vassbotten.tillstyrkte, att med början af 1864 afgifterna skulle uppbäras och bland kanalverkets öfriga inkomster redovisas. Genom K. Br. af den 22 April 1864 blef ifrågavarande ansökning afslagen.

151. Vid sammanträde den 14 April framlade friherre Ericsson förslag till ordnande af kanalverkets penningeförvaltning, med afseende på de nya förhållanden emellan staten och kanalverket, hvilka inträdt med 1863. Såsom hufvudmotiv för detta ordnande ansåg friherre Ericsson bolagets förbindelse att framdeles söka bereda högsta möjliga ränta på de inflytande medlen, såväl för att statens eventuela inkomst måtte blifva sä stor som möjligt, som ock med afseende på aktie-egarnes fördel, för den händelse att missgynnande konjunkturer, bristfälligheter å kanalen eller andra dylika händelser vållade minskning uti inkomsterna. Medlen borde för sådant ändamål, allt efter som de inflöto, insättas i någon bank på depositionsräkning eller på annat sätt mot högsta möjliga ränta göras fruktbärande, lämpligast i Göteborg, dock med förbehåll att de vore till förfogande den 31 Dec. samma år. Till bestridande af löpande utgifter under vintermånaderna erfordrades ett förskott af 20,000 Rdr, som borde insättas på upp- och afskrifningsräkning i Vermlandsbankens kontor i Veners-borg. Någon hufvudkassa i Stockholm skulle härigenom kunna undvikas och influtna medel direkte insändas till den bank eller penningeanstalt, med hvilken aftal om medlens emottagande blifvit träffadt. För de få i Stockholm förekommande utgifterna skulle direktionens sekreterare från Trollhättan erhålla nödiga medel samt efter hvarje månads utgång till kontoret vid Trollhättan insända räkning. Mot detta förslag gjordes inom direktionen välgrundade anmärkningar. Ordföranden, h. exc. friherre Lagerheim ansåg det ännu vara fbr tidigt att i detta ärende fatta beslut, enär revisorerne först borde hafva tillfälle att sig derom yttra, äfvensom att de influtna medlens utlånande på det sätt friherre Ericsson

IV nninge-för-valtniDgen för framtiden.tillstyrkt medförde ett ansvar, som icke kunde direktionen rättvisligen åläggas. Grosshandlaren Schwan framhöll, hurusom genom ett godkännande af meranämnda förslag allt handhafvande af de influtna medlen blefve direktionen undandraget för att läggas i afdelnings-direktörens hand med en magtfullkomlighet, till hvilken icke funnes maken inom något bolag i Sverige; till och med direktionens sekreterare skulle för honom månadt-ligen redovisa, alldeles som om ingen direktion vore till finnandes. Någon ändring uti det hittills begagnade sättet för penningemedlens handhafvande i annat än hvad som oundgängligen fordrades af de förekommande utbetalningarna till Kronan, ansåg direktionen således icke böra vidtagas, utan fann den sig böra angående penningeförvaltningen för framtiden besluta:

att såsom hittills hufvudkassan, numera fördelad på kanalverket, reparationsfonden och aktieegarne enskildt, komme att förblifva i Stockholm, der direktionen har sitt säte, och i första rummet förvaltas af en dertill utaf direktionen utsedd direktionsledamot i enlighet med hvad i § 14 af bolagsreglorna är föreskrifvet;

att till denna sålunda fördelade hufvudkassan skola insändas ej mindre de medel, som inflyta vid Trollhättan och i Göteborg, i den mån (\e ej äro för de löpande utgifterna vid Trollhättan behöfliga, än äfven de inkomster, som annanstädes förekomma;

att all vid Trollhättan ej erforderlig kontant behållning skall, så snart den uppgått till 5,000 Rdr, till hufvudkassan afsändas, och de i Göteborg ingående slussintraderna öfversändas så fort ske kan i början af hvarje månad, dä de till bolagets dervarande ombud blifvit inbetalda ;

att alla de sålunda till direktionen inkomna kanal-verket tillhöriga medel genast insättas å upp- och af-skrifningsräkning i R. St:s Bank, hvarifrån nödiga medel till här förekommande utbetalningar för kanalverket af direktionen utassigneras;att af de för hvarje år först inflytande tillgångar ersättes det förskott, som af näst föregående årets behållning kan vara användt till kanalverkets utgifter under vintermånaderna, då inga eller blott ringa inkomster förefinnas;

att, sedan derefter revisionen af det sist förflutna årets förvaltning blifvit afslutad och Statens andel af kanalverkets behållna inkomst till siffran bestämd, det Staten jemlikt § 9 af bolagets privilegium tillkommande oliqviderade saldo af förra årets behållning till Handels-och sjöfartsfonden inlevereras;

att dernäst till samma fond inbetalas för det löpande året den bestämda afgift af 15,000 Rdr, hvilken Staten genom nyss åberopade § i privilegiet sig förbehållit;

att vidare, i den mån årets inkomster till kufvud-kassan ingå, utassigneras i runda summor till aktieegar-nes enskilda kassa de dem enligt samma § i privilegiet tillkommande 150,000 Rdr;

att af derefter inflytande tillgångar till Handels-och sjöfartsfonden inbetalas efter hand och likaledes i runda summor de belopp, som med säkerhet kunna anses ej blifva för kanalverkets återstående utgifter under det löpande året erforderliga; samt

att härvid iakttages, att vid hvarje års slut skall i R. St:s Bank finnas tillgängliga dels 7.500 Rdr för att af-sättas till reparationsfonden, dels ett belopp af 20—25,000 Rdr att i början af det nästföljande året användas till bestridande af erforderliga utgifter intilldess nya inkomster kunna blifva att påräkna.

Detta direktionens förslag vann godkännande af tre bland de 1864 samlade revisorerne, hvaremot en af Statens revisorer, brukspatron C. G. Uggla, ansåg, att någon fördelning af inkomsten emellan Kronan och kanalbolaget icke borde eller kunde ske förr än vid årets slut, samt att det vore direktionens ovilkorliga pligt att under tiden för de influtna medlen bereda så hög ränteinkomstsom kunde stå tillsammans med nödig säkerhet för medlens återbekommmnde.

Sedan revisorernes berättelse förevarit till behandling hos direktionen, afläts den 21 Juli underd. skrifvelse i ämnet i öfverensstämmelse med ofvanstående af revisorernes flertal godkända förslag, hvilket genom K. Br. af den 13 Sept. vann nåd. stadfästelse.

152. Revisorerne hade äfven yttrat sig rörande angelägenheten att med anledning af den ökade rörelsen pä kanalen åvägabringa skyndsammare expedition af fartygen samt tillförlitlig kontroll å debiteringen; oeh förmälde sig direktionen, vid revisionsberättelsens af-lemnande till K. M. redan vara betänkt på att under det innevarande året vidtaga nödiga åtgärder härvid. Kamereraren Bagge hemstälde i anledning häraf, att, då antalet af passerande ångbåtar stundom uppginge till 16—17 på en dag, af hvilka i synnerhet de uppgående medförde en mängd småposter, belöpande sig för ett enda fartyg ända till 150—160 särskilda förpassningar, samt dagliga uppbörden uppgick ända till 2,00U Rdr, åt bokhållaren uppdroges arbetet med och ansvaret för debiteringen jemte förandet af slussuppbörds-specialen m. m. hvaremot kamereraren skulle befrias frän all befattning med uppbörden eller andra göromål, och skulle han ställa borgen för detta sitt ansvar. Denna framställning tillstyrktes af afdelningsdirektören, dock att i afseende på debiteringen kamereraren såsom hittills skulle vara den egentliga bestämmande myndigheten, och skulle den ifrågavarande bokhållarens lön höjas från 1,000 till 2,000 Rdr. Direktionen ansåg dock lämpligast, att kamereraren ensam fortfarande vore direktionen ansvarig för såväl debiteringen som de öfriga kontorsgöremålens behöriga fullgörande, men borde det då också vara hans rättighet att sjelf få utse lämpliga biträden och förfoga öfver det anslag, som för ändamålet anvisades. Då nu genom förste bokhållaren Almqvists förflyttning till kanalinspektorsbefattningen i Yenersborg denna bok-

Åndrade ordningar vid upp-IVdrds-koutoret.hållareplats var ledig, beslöt direktionen den 27 Juli att indraga densamma och i stället anslå den derför uppförda lön af 1,000 Rdr med tillägg af ett lika belopp, eller tillsammans 2,000 Rdr, att tilläggas kamereraren såsom ersättning för det skrif biträde han funne nödigt anställa.

153. I sammanhang med frågan om uppbördsväsen-det erinrade vid samma direktionssammanträde afdel-ningsdirektören om nödvänigheten af att söka åstadkomma någon närmare kontroll på varutrafiken å kanalen samt öfverensstämmelsen mellan uppgifterna till uppbördskontoret och verkliga innehållet af fartygens laster. Det kunde med visshet antagas, att om för sådan kontroll en särskild tjensteman anstäldes, skulle hans lön flerdubbelt ersättas genom noggrannhet vid varornas uppgifning å uppbördskontoret och der jemte ordning och redbarhet främjas hos de trafikerande. Den nuvarande uppbördspersonalen var för detta ändamål otillräcklig,

hvartill kom, att derför erfordrades en person, som vore hemmastadd i sjömansyrket och van vid varors lastning och lossning samt stufning och anteckning ombord. Med godkännande af denna framställning anvisade direktionen den 27 Juli 2,000 Rdr till lön för en kontrollinspektor, för hvilken instruktion skulle af direktionen utfärdas på förslag af afdelningsdirektören.

154. Sedan för 1864 kommunalskatt till Trollhätte församling blifvit kanal bolaget påförd med 1,125 Rdr i stället för endast omkring 500 Rdr för 1863, anmälde friherre Ericsson till direktionen den 10 Mars 1864, att han häröfver anfört besvär hos K. M:s befallningshaf-vande i Elfsborgs län på grund af den öfverenskouimelse, som träffades emellan bolaget och ställets invånare vid Trollhätte församlings bildande. Dessa besvär blefvo af nämnda myndighet ogillade, hvarpå direktionen den 9 Juli beslöt att fullfölja besvären hos K. M. med åberopande af de i K. Br. af den 7 Aug. 1857 och 1 Febr. 1861 fastställda öfverenskommelserna mellan bolaget och

Anställning af [-kontrollinspektor.-] {+kontroll- inspektor.+}

Kommunal-

utskylder.församlingen, samt att bolaget helt och hållet af egna medel uppfört församlingens kyrka med en kostnad öfver-stigande 80,000 Rdr. Genom K. Br. förklarade K. M. skäl icke förekomma till annan ändring i det öfver-klagade utslaget, än att, då det kanalbolaget påförda belopp af 225 Rdr utgjorde bidrag till aflöning åt klockaren och öfrig kyrkobetjening, hvilket bidrag bolaget icke emot K. Br. af den 7 Aug. 1857 kunde förpligtas, att gälda, bolaget från utgörandet af detta belopp befriades.

Under 1864 förekommo dessutom åtskilliga ärenden af större omfång, hvilka icke förr än under de följande åren blefvo afgjorda, hvarföre de här förbigås för att längre fram upptagas, då för hvart och ett af dem skall i ett sammanhang redogöras.

155. Sedan K. M. fastställt den för Herr ljunga-Uddevalla jernvägs ledande öfver Yassbotten upprättade ritning, hade af jern vägsbolaget förslag om detta arbetes utförande blifvit friherre Ericsson tillställdt, och hade han dervid gjort åtskilliga anmärkningar. Detta ärende förehades inför direktionen den 28 Jan., hvarvid direktionen med gillande af de gjorda anmärkningarna beslöt. att öfverlemna det af friherre Ericsson upprättade förslaget till yttrande af jern vägsbolagets styrelse, som den 14 Mars inkom med motförslag. Sedan detta blifvit af friherre Ericsson på uppgifna grunder tillstyrkt, blef det den 28 Mars af kanaldirektionen antaget. Enligt det sålunda ingångna aftalet skulle, innan jernvägs-byggnaden finge företagas, den s. k. södra dragvägen förlängas 600 fot, på sätt kanalverkets mekanikus ansåg för sjöfartens betryggande underhållas, med rättighet för nämnda bolag att framdeles utbyta den nu af trä uppförda dragvägen mot en af grus till dimensioner och stensättning alldeles lika med den nuvarande såsom på kartan Lit. A. är med rödt utmärkt. Bron skall hållas öppen hela den tid af året sjöfarten pågår och stängas endast när bantåg skall framgå; tillräcklig be-

1865.

Aftal med Herr-ljunga—Uddevalla jernviig.tjening, såväl för dess öppnande och stängande som for bevakning alla tider af dygnet, skall vid densamma vara af jernvägsbolaget anstäld.

156. Yid direktionens sammanträde den 29 Juni anförde grosshandlaren Schwan, hurusom af senast församlade revisorer blifvit anmärkt, att de till gästgifveriet vid Trollhättan upplåtna byggnader numera befunnos för ändamålet olämpliga och till alla delar i så förål-dradt och bristfälligt skick, att deras iståndsättande sannolikt skulle erfordra större kostnad än som vore förenad med uppförande af nya och efter tidens fordringar bättre lämpade byggnader. Derjemte erbjöde sig nu tillfälle att genom de förfallna byggnadernas borttagande utvidga den derinvid började parkanläggningen samt att ordna den med gästgifveriet förenade bränvinsutskänkningen. För att till befordrande af snygghet och ordning söka uppfylla äfven den lägre befolkningens billiga anspråk på trefnad och beqväm-lighet, borde såväl för bränvinsutskänkningen som till hållstuga anskaffas ljusa och rymliga rum, ej afsides belägna, utan genom tillbyggnad till hotellet, hvar-igenom krogrörelsen blefve lättare att öfvervaka till förekommande af hittills ofta öfverklagade missbruk och oordningar af de besökande, som genom en dylik anordning skulle sjelfmant förmås att iakttaga ett skickligt uppförande. Med godkännande häraf uppdrog

direktionen åt slussbyggmästaren Wallström att uppgöra ritning till för ändamålet nödig tillbyggnad till hotellet, Sådan ritning upptagande i bottenvåningen krogrum, fiällstuga, kök m. m., i öfra våningen en större samlingssal, förmak och skänkrum samt i vindsvåningen sju bo-lingsrum, företeddes för direktionen den 10 Okt. och def med några smärre ändringar godkänd. Till dess ut-örande, hvarföre kostnad sförslaget upptog Rdr 24,556. 23, inslogs 27,000 Rdr att fördelas på tre år, hvilket belopp eke skulle få öfverskridas, utan borde med sparsamhet invändas.

Ny lokal för gästgifveriet.157. Till direktionen hade Hjertnms kommunalnämnd inkommit med en framställning, att genom kanal-bolagets försorg och på dess bekostnad skulle anläggas en landsväg utåt Göta elts vestra strand emellan Ström och Åkerström, ett afstånd af nära 1V2 mil, hvilken landsväg tillika skulle blifva en beqväm dragväg föi fartygen. Uti infordradt yttrande utvisade friherre Ericsson de många svårigheter, som vid anläggningen af en dylik väg vore att öfvervinna, samt den dryga kostnaden för såväl anläggning som underhåll, hvarom de korta sträckorna dragväg ofvanför Ströms kanal samt emellan Åkerström och Åkersvass såsom exempel åberopades. Han afstyrkte derföre allt afseende vid den gjorda framställningen, som också den 28 Juni blef af direktionen afslagen.

158. Under 1853 finnes omförmäldt, huruledes redan då fråga väcktes om anläggande af en ytterligare sluss-linie vid Brinkebergs kulle för den ständigt växande sjöfartens tillgodoseende, men att frågan häromblef på obestämd tid uppskjuten.

Uti det vidlyftiga underd. yttrande direktionen den 10 Mars 1864 afgaf öfver yrkanden från Göta kanalverks sida om nedsättning till hälften af afgifterna å Trollhätte kanal, vidrördes ånyo denna fråga, förmälande sig direktionen hafva uppdragit åt sin mekanikus att upprätta förslag till anläggande af ytterligare en sluss-linie inom Trollhätte kanalområde. I revisionsberättelserna för 1863 och 1864 förekomma äfven uttalanden om behofvet af ny slusslinie företrädesvis vid Brinkebergs kulle, der stundom mera än 100 nedgående fartyg funnes samlade, så att flera dagar åtgingo för deras ned-slussning.

Sedan i början af 1865 förbemälda förslag om anläggning af sådan slusslinie blifvit under friherre Ericssons öfverinseende utarbetadt af slussbyggmästarenWall-ström, förekom det den 23 Febr. hos direktionen. Uti sin aflåtna underd. skrifvelse af samma dag förklarade

Landsväg utåt elfven.

Ny slusslinie vid Brinkebergs kulle m. m.direktionen sig böra framhålla vigten af dubbel slusslinie längs Trollhätte kanal, egentligen i ändamål att befordra trafikens fortkomst och beqvämlighet, utan att dock anse densamma af behofvet oundgängligen påkallad, hvilket dock skulle blifva förhållandet, om under det inträdande fjerdedels seklet af den nya kanalens tillvaro rörelsen tilltoge i samma förhållande som under de förflutna 25 åren. Kostnadsförslaget för hela arbetets utförande upptog:

för två nya slussar vid Ström.................Rdr 384,408

för ombyggnad af de åtta gamla slussarne

vid Trollhättan............................. » 612,312

för nya slussar vid Brinkebergs kulle jemte

in- och utloppskanal......................... » 309,947

eller sammanlagdt......................Rdr 1,306.667.

Med kännedom af rörelsens beskaffenhet och de kännbaraste hindren dervid ansåg sig direktionen böra uttala den åsigt, att, om icke tillräckliga medel för utförande af samtliga dessa arbeten blefve pä en gång tillgängliga, eller om af annan orsak deras utförande komme att fördröjas, de borde verkställas först vid Brinkebergs kulle, derefter vid Ström, och sist vid Trollhättan.

Då staten ensam skulle komma att uppbära vinsten af den ökade rörelsen, ansåg sig bolaget icke böra eller kunna lemna något tillskott till meranämnda arbetes utförande, hvarföre annan tillgång icke torde finnas än att för

ändamålet anslå statens årliga andel i den behållna vinsten, hvilken andel för 1863 uppgick i rundt tal till 95,000 Rdr och för 1864 kunde anses komma att hinna till 80,000 men för framtiden ej borde beräknas högre än 70,000, i händelse de under pröfning varande nedsättningar i vissa afgifter blefve beslutade.

Yäg- och vattenbyggnads-styrelsen tillstyrkte i underd. utlåtande af den 17 Maj 1865, att till en början dubbel kanal- och slusslinie vid Brinkebergs kulle blefve enligt den företedda planen anlagd. För bedömande affrågan, huruvida jern vägen emellan Venersborg och Uddevalla kunde verka till minskning af rörelsen på Trollhätte kanal, erhöll K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län befallning att inkomma med uppgift ä beloppet af de varor, som å nämnda jernväg forslats, hvilken uppgift han lemnade i underd. skrifvelser af den 13 Mars 1867 och 26 Sept. 1868, för egen del anmälande, att, ehuru nämnda jernväg icke i nämnvärd mån upptagit den trafik, som å Trollhätte kanal egt rum, det likväl kunde ifrågasättas, om icke rörelsen å denna kanal minskats, enär antalet densamma trafikerande ångfartyg nedgått och klagan försports öfver saknad fraktförtjenst för de fartyg, som från Yenerns hamnar besörjde fraktande af jern och trävaror till Göteborg, hemställande han, att med den föreslagna dubbla slusslinien vid Brinkebergs kulle ännu något år finge anstå. Härpå förklarade K. M. under den 13 Nov. 1868, att någon åtgärd i ämnet då icke borde vidtagas.

159. Revisionen år 1864 upptog äfven såsom sin egen den af kanalverkets mekanikus i hans årsberättelse uttalade åsigten om olämpligheten deraf, att i den af person- och varutrafiken mest anlitade kanalled inom riket timmerflottar fingo, till stort hinder för den öfriga rörelsen, föras längs hela kanalleden på samma sätt som å elfvarne i aflägsna skogsbygder, utan att ens någon synnerlig vinst derigenom tillskyndades flottarnes egare, hvilket bevisades derigenom. att redan betydande massor af trävaror fördes på fartyg mot erläggande af en mycket låg afgift. Nattetid hade flottar i slussarne förtur framför fartyg, hvilka under de ljusa sommarnätterna derigenom uppehöllos, helst då för en flottes genomtagande åtginge nära dubbelt så lång tid som för ett fartyg, hvilket lastade 30—40 tolfter, under det att flotten innehöll endast 12 14, så att för ett parti tim-

mer i flotte erfordrades 3—4 gånger så lång tid, som när det är inlastadt i fartyg. Revisorerne uttalade derföre den åsigt, att flottning i kanalleden borde förbjudas.

Timincrflott-

ningen.Med anledning häraf aflät direktionen den 28 Jan. underd. skrifvelse med begäran om ändring i § 18 mom. 5 af seglations-reglementet, så att den flottar hittills nattetid medgifna förtur måtte försvinna och i stället stadgas, att flottar icke finge uppehålla fartyg, hvilka alltid skulle företrädesvis genomtagas. Direktionen förklarade sig visserligen dela revisorernes åsigt, att flott-ning å kanalen borde förbjudas, men då betänkligheter mötte mot en sä genomgripande ändring, hade direktionen i stället blott till förhållandet emellan fartyg och flottar utsträckt de föreskrifter, som redan gälde emellan ångfartyg och segelfartyg.

Sedan Kommerse-kollegium efter infordrande af yttrande från K. M:s befallningshafvande i Linköpings, Göteborgs och Bohus, Vermlands och Elfsborgs län af-gifvit utlåtande öfver direktionens framställning, infordrade K. M. genom remiss af den 29 Aug. utredning rörande antalet af de under senaste fem åren å Trollhätte kanal framförda sågblock, bjelkar och andra trävaror i flottar jemte underd. yttrande angående de af nyss nämnda myndigheter framstälda anmärkningar. I detta yttrande, af den 22 Dec. 1865, utvecklade direktionen omständligt alla till ämnet hörande förhållanden, hvilka det skulle blifva nog vidlyftigt att här omför - mäla. Med anledning af den af K. M:s befallningshafvande gjorda antydan derom, att den under byggnad varande jernvägen emellan Venersborg och Uddevalla skulle komma att upptaga en icke obetydlig del af varu-trafiken på kanalen, hvarigenom de der framgående fartygens antal komme att minskas och olägenheterna af flottningen sålunda förminskas, förklarade sig direktionen i saknad af erfarenhet härom icke kunna yttra sig, och utbad sig direktionen, som i öfrigt vidhöll sin åsigt om flottningens olämplighet, att, i händelse K. M. funne lämpligt att med det ifrågavarande förslagets afgörande uppskjuta intilldess det visat sig, hvilket inflytande jernvägen komme att utöfva på kanalfarten, fä efter sigdå företeende omständigheter med förnyadt underd. yttrande i ämnet inkomma. Genom K. Kung. af den 2 Mars 1866 ändrades emellertid lydelsen af § 13 mom. 5 i

seglationsreglementet på det sätt direktionen föreslagit, men denna ändring skulle tillämpas först med 1871.

160. Till K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län hade några jordegare i Vassända och Naglums socknar inkommit med ansökan, att det måtte åläggas kanalbolaget att vid öfversta slussen å Brinkebergs kulle uppföra och ständigt underhålla farbar bro, och hade bemälda myndighet med antagande, att behofvet af sådan bro uppkommit endast genom kanalens anläggning, genom utslag af den 31 Jan. förpligtat kanalbolaget att sådan bro öfver kanalen anlägga. Denna fråga förekom hos direktionen vid sammanträde den 26 Juli, hvarvid beslöts att öfver detta utslag anföra besvär hos Kammarkollegium. Bolaget visade deruti, dels att de uppgifna förhållanden, på hvilka sökandena grundat sitt yrkande, icke voro med verkligheten öfverensstäinmande, dels att den i häradsrättens utlåtande angifna omständighet, att den ifrågavarande bron vore nödig och nyttig, väl icke kunde innebära något giltigt skäl att förpligta bolaget till dess uppförande. Sedan landshöfdingeembetet öfver dessa besvär förklarat sig och direktionen den 14 Okt. vid denna förklaring afgifvit påminnelser, hvilka på det klaraste visade ohållbarheten af de gjorda påståendena, utfärdade Kammar-kollegium den 8 Dec. utslag i målet, deruti landshöfdingeembetets öfverklagade utslag upp-häfdes, enär den ifrågasatta bron icke visats vara för rörelsen i orten af oundgängligt behof påkallad, samt i alla fall kanalbolaget icke emot sitt bestridande kunde lagligen åläggas att densamma uppföra.

161. Sedan den af Nydqvist & Holm anlagda maskinverkstad på senare åren blifvit ansenligt utvidgad, inträffade det ofta, att af fartyg, som kommo dit för att lossa eller lasta, hinder i kanalfarten förorsakades, eller att de sjefva blefvo uppehållna. För att undanrödja

Yrkande om bro öfver Karlsgraf vid Brinkebergs kulle.

1866.

Lastningsplats vid Nydqvist Si Holms verkstad.Yttre vugbry-tare vid Veners borg.

denna olägenhet inkom nämnda firma med anhållan att vid kanalen i verkstadens närhet få sig upplåten nödig jordrymd för anläggande af erforderlig särskild lastningsplats, och då sådan fanns att tillgå, medgaf direktionen, att den finge åt sökanden upplåtas, för så lång tid direktionen ej fann skäl att densamma på annat sätt disponera, mot afgift beräknad efter samma grund som för den öfriga till verkstaden upplåtna marken, hvarjemte de för dess ordnande erforderliga arbeten skulle på sökandens bekostnad och utan ersättningsanspråk vid platsens återlemnande till bolaget verkställas under friherre Ericssons inseende, på det skada för kanalen eller hinder för sjöfarten ej måtte uppstå.

162. Yid flera tillfällen hade fråga varit väckt om ’att genom anläggning af en yttre vågbrytare i Venersborgs hamn bereda såväl ökadt utrymme som större trygghet för det ständigt tilltagande antalet fartyg, och hade de 1865 församlade revisorerne särskildt uttalat sig härom. Sedan friherre Ericsson på direktionens uppdrag utarbetat förslag till sådan byggnad, afläts den 20 Febr. 1866 underd. skrifvelse, deruti direktionen anhöll, att redan under det innevarande året detta arbete tnåtte få börjas, varande kostnaden derför beräknad till 73,150 Rdr, att under tre år utgå af kanal verkets inkomster med ungefär 1 årligen, såvidt dessa dertill lemnade tillgång, sedan alla ordinarie utgifter blifvit i vanlig ordning bestridda. Denna framställning blef genom K. Br. af den 9 nästföljande Mars bifallen.

Innan vågbrvtaren liann fullbordas, hade det emellertid visat sig, att segelfartygen allt mera och mera utbyttes mot ångfartyg, hvarigenom det förr vid vissa vindar uppkomna sammanhopandet af fartyg i Venersborgs hamn icke vidare plägade inträffa. Direktionen ingick derföre den 6 Sept. 1869 med underd, framställning om vissa ändringar i den ursprungliga planen, genom hvilka vågbrytarens längd minskades från 760fot till 600 med en nedsättning i kostnaden af omkring 14,000 Rdr; och blef denna framställning den 28 i samma månad af K. M. bifallen, endast att de af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda anmärkningar angående sten-fyllningens för svaga lutningar skulle vid utförandet iakttagas. Högt vatten i Venern föranledde 1867 upp-skof i arbetets utförande. Om arbetets fullbordande se 203 och 268.

163. Å väghållningsskyldiges inom Tunhems och Trollhättans socknar vägnar hade en skrift blifvit till

direktionen inlemnad, deruti de anhållit, att det å St. Hojums egor befintliga grustag, hvilket förut varit upplåtet vid anläggning af den nya landsvägen emellan Gärdhems gästgifvaregård och Trollhättan, måtte allt framgent upplåtas för underhåll af denna väg, helst annanstädes vid denna vägsträcka tjenligt grus ej funnes att tillgå. Som emellertid det blifvit upplyst, att ny vägledning inom Tunhems socken skulle komma att ega rum, ansåg sig direktionen vid sammanträde den 27 Mars icke kunna medgifva den sökta upplåtelsen tor längre tid än tre år, det innevarande inbegripet.

164. Sedan den 1864 tillsatte kontrollinspektoren kapten S. Mygind aflidit, hemstälde friherre Ericsson, att vid tillsättande af ny kontrollinspektor med denna befattning måtte förenas materialförvaltare-tjensten, enär de nämnda tjenster tillhörande göromål icke vore trägnare, än att de kunde af samma person skötas, hvarjemte han borde under vintern hinna fullgöra den granskning af V3 af uppbörds- och debiterings-redogörelserna. hvilken de senaste tvä åren af materialförvaltaren förrättats. Denna hemställan blef af direktionen den 17 April bifallen, och anvisades till lön för bemälda tjensteman 2,200 Rdr samt såsom boställe Åkersberg med tillhörande jord, hvaremot det nu för begge tjensterna utgående beloppet af 3,500 Rdr skulle kanalverket besparas. Till denna sammanslagna befattning utnämndes Knut Strand.

Medgifven grus-tägt vid St. Hojum.

Sammanslagning af kon-troll-inspek-tors- ocb mate-rial-förvaltare-tjcnsterna.Friherre Erics sons afsked.

165. I Maj anmälde friherre Ericsson sin önskan att afgå från såväl sitt uppdrag att vara afdelnings-direktör vid Trollhättan, som från sin befattning såsom kanalverkets mekanikus, samt att han ansåg lämpligaste tiden derför vara den 15 tillstundande Juni, då han för sin helsas vårdande måste börja en bad- eller brunnskur; tilläggande han att, om med afseende på hans speciela kännedom och långvariga vård om kanalens angelägenheter upplysningar kunde i ett eller annat afseende från honom fordras, han af kärlek till en inrättning, i hvars utförande och ledning han haft en så väsendtlig del, och af önskan att vara kanalverket och dess direktion till nytta, med största beredvillighet och efter bästa förmåga ville meddela hvad han i förekommande frågor hade sig bekant. Direktionen framstälde med anledning häraf den 19 Maj den önskan, dels att hans afgång från direktörskapet måtte uppskjutas till nästa bolagsstämma, dels att han ville öfvervara årets revision, för att då meddela de upplysningar, som kunde komma att äskas, hvaremot hinder för hans afgång från mekanikus-befatt-ningen ej mötte. Sedan friherre Ericsson förklarat sig vilja gå direktionens uttryckta önskan till mötes samt till sin efterträdare såsom mekanikus föreslagit sluss-byggmästaren W allström med förklarande, att han ansåg det angeläget, om denne kunde till tjensten snart utnämnas, för att någon tid få densamma bestrida, medan för vågbrytarebyggnaden i Venersborg och andra tekniska göromål en erfaren direktör funnes på stället, förekom detta ärende åter den 12 Juli, då, med tilldelande af den friherre Ericsson af bolaget beviljade pensionen af 6,000 Rdr, direktionen under uttalande af sin saknad och tacksamhet beviljade det begärda af-skedet. Till hans efterträdare anstäldes Wallström med lön af 6,600 Rdr samt lägenheten Åker såsom boställe, skolande han med mekanikus-befattningen förena sluss-byggmästaretjensten, som indrogs.. 166. Uti ingifven skrift hade handlanden P. W.

Skarin förnyat en förut framstäld begäran att erhålla •ersättning för en af kanalbolaget sedan 25 år tillbaka innehafd plats, derå den s. k. södra dragvägen var uppförd, hvilken plats tillhörde hans egendom Kasan, belägen vid sundet midt för staden Venersborg. Enligt inhemtade upplysningar var denna plats af staden till kanalbolaget öfverlemnad. Under flere år hade emellan staden och Skarin tvist om eganderätten till ifrågavarande område pågått, och hade rättegången härom blifvit af K. M. slutligen afgjord, hvarigenom visserligen en gränsregleringsfråga emellan staden och Skarin, såsom egare till Lockeruds hemman, syntes hafva blifvit ordnad; men genom K. M:s utslag vore ingalunda af-gjordt, att staden icke vore rätter egare till det område söder om den genom utslaget faststälda gräns, hvarpå såväl dragvägen som den i närheten belägna Uddevalla—Herrljunga jernväg var anlagd. Yid sådant förhållande och då icke kanalverket utan staden komme att till Skarin erlägga ersättningen, ansåg direktionen den 24 Nov. denna fråga icke fordra någon åtgärd.

167. Under åren 1-864—66 förekommo åtskilliga yrkanden och förslag om ändring i gällande taxor, hvilka torde

böra i ett sammanhang afhandlas, dock fördelade i tre särskilda klasser, nemligen nedsättningar för vissa varor, frihet från afgift inom vissa delar af kanalleden samt de af Göta kanaldirektions åtgärder beroende.

De 1864 församlade revisorerne hade erinrat, hurusom de ännu gällande kanaltaxorna voro utfärdade, hvad trävaror anginge, redan 1763 och 1819 samt beträffande öfriga artiklar äfvensom fartyg 1832, utan att sedermera hafva blifvit i någon hufvudsaklig mån ändrade. Handel och näringar hade under den förflutna tiden varit under rask utveckling samt nya varor och tillverkningar kommit i rörelsen, af hvilka många saknades i taxorna. Den allmänna föreskriften, att för

Skarins skrift.

Ändringar i taxorna.sådana varor skall beräknas enahanda afgift som £ör närmast med dem jemförliga, mötte ofta svårighet vid tillämpningen. Derjemte var den i allmänhet rigtiga grandsatsen, att dylika afgifter böra bestämmas i förhållande till varornas värde, i flera fall förbisedd. Revisorerne hemstälde derföre, att en kommitté tillsattes for att taga denna vigtiga angelägenhet om hand.

I direktionens med anledning af revisionsberättelsen den 21 påföljande Juli aflåtna underd. skrifvelse förklarade sig visserligen direktionen ej motsätta sig tillsättande af en kommitté för frågans behandling, men erinrade derom, att nedsättningar i afgifterna böra med stor varsamhet företagas, enär det var omöjligt att beräkna, huruvida ej allenast och i första rummet kronans årliga vinst af kanalverket komme att äfventyras, utan äfven den kanalbolaget tillkommande andel minskas, hvarföre direktionen med åberopande af bolagets privilegier underd:st yrkade, att, derest nedsättningar i afgifterna skulle framdeles ifrågakomma, sadant endast måtte medgifvas under den förutsättning, att bolaget tillförsäkrades att för all framtid och oberoende af den minskade inkomsten af kanalverket fä oafkortadt uppbära det genom § D af privilegiet bestämda beloppet.

Uti det med anledning häraf aflåtna K. Br. af den lfl Sept. förklarade K. M. någon kommitté för närvarande ej vara af förhållandena påkallad, men uppdrog i stället åt direktionen att för de fall, der gällande bestämmelser voro otydliga eller stadgade afgifter olämpliga, inkomma till K. M. med förslag till de ändringar eller tillägg i berörda hänseenden, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Till K. M. hade inkommit ansökningar från handelsföreningarna i (röteborg, Mariestad och Kristinehamn samt å Vermlands och Dals bruksegares vägnar genom borgmästaren Sjögren, att K. M. ville anbefalla omarbetning af taxan för trafiken på Trollhätte kanal der-hän, att de varnartiklar, hvilka framför andra vorobelastade med dryga afgifter i förhållande till sitt värde, måtte vinna lämplig och billig nedsättning, hvarvid de anfört:

att rörelsen å kanalen alltjemnt tilltagit, så att under 1863 inkomstbeloppet uppgått till 352,928 Rdr;

att, ehuru ett stort antal af landets invånare vore beroende af rörelsen på kanalen och under läng tid klagan försports öfver de särdeles å en del varor alltför betungande afgifterna, kanalbolagets rätt att bibehålla den gamla taxan likväl hindrat den nedsättning deruti, som varit af behofvet påkallad, men att numera ett annat förhållande i detta afseende inträdt;

att de artiklar, som hårdast drabbades af kanal-afgifterna, voro: salt, sill, hafre, stenkol, stångjern samt bräder och plankor; samt

att i motsats härtill en mängd andra artiklar voro belagda med afgifter, som blott med en ringa del föllo på värdet eller frakten.

I sammanhang med K. M:s remiss af dessa ansökningar förekom den 28 Jan. 1865 en utaf egaren af Surte glasbruk, G. Santesson, ingifven skrift, innefattande en anhållan om nedsättning för framtiden af 50 procent i afgiften för halftums tjocka bräder, hvilka för närvarande voro belagda med samma afgift som l!/4 tums.

Uti sitt underd. utlåtande öfver dessa ansökningar anförde direktionen, att värdena å de uppgifna artiklarna i allmänhet voro för lågt upptagna, hvadan den procent deraf, som utgör kanal afgiften, syntes högre än den verkligen är, men att det ej kunde nekas, att i afgifterna för trävaror några ojemnheter förekommo, om kubikinnehåll, och värde lades till grund för debiteringen deraf. Med tillämpning af nämnda grund hade förslag

blifvit uppgjord t till jemkning af dessa afgifter, hvaraf syntes, huruledes med beräkning af trafiken under 1864 för en del trävaror, hufvudsakligen såg-blockar, slussafgifterna höjts med 5,561 Rdr men för deandra, som borde med lägre afgift beläggas, minskningen skulle utgjort endast 2,393 Rdr, så att i det hela en höjning uppkommit. Ehuru i direktionens tanke en sådan reglering af taxebestämmelserna vore den rätta, borde likväl ej någon till förhöjning ledande ändring ifrågasättas. Deremot syntes den af bruksegaren Santes-son begärda nedsättningen för V2"fums hräder på billighet grundad. Bland öfriga uppgifna artiklar borde endast salt, sill och stenkol komma i fråga till nedsättning.

Med åberopande af sin underd. skrifvelse af den 21 Juli 1864 samt K. Br. af den 13 derpåföljande Sept., för hvilka här ofvan redogjorts, ansåg sig direktionen icke böra i vidsträcktare mån understödja den i förevarande ansökningar framstälda begäran rörande omarbetning af gällande taxa, än att för sill afgiften ned-sattes från 42 till 30 öre, för salt från 40 till 25, för stenkol, koks och cinders från 21 till 10 öre, allt för 10 kub.-fot; samt för V2-tums bräder af t. o. m. 14 fots längd från 12*/•> till 7'/2 öre, för de öfver 14 fot långa från 20 till 10 öre, båda delarna för 10 stycken. Be-räknadt för 1863 års trafik skulle den genom dessa nedsättningar uppkommande minskningen i inkomst uppgå till 9,969 Rdr, deraf för bräderna endast till 84 Rdr. Genom K. Br. af den 7 nästföljande April vann direktionens framställning nådigt godkännande.

För att komma till en på kubikinnehållet grundad taxa för afgiften å trävaror, hvilka i det hela skulle för året bereda ungefär lika inkomst med den gällande, hade emellertid friherre Ericsson tillsammans med kamereraren Bagge anstält flerahanda beräkningar, hvilka dock ej gifvit något tillförlitligt utslag, enär dittills några uppgifter om trälasters kubikinnehåll icke lem-nats och dessa ej heller kunde utur tillgängliga uppgifter utrönas. Pä framställning af friherre Ericsson beslöt derföre direktionen den 22 Dec. 1865 att till K. M. ingå med hemställan derom, att det måtte från och med seglationens början det tillstundande året åläggas detrafikerande att för de trävaror, som fraktas genom kanalen, aflemna fraktsedlar, innehållande jemte nu före-skrifna uppgifter tillika uppgifter om dessa varors antal och dimensioner, på det uppbördsförvaltningen måtte komma i tillfälle att noggrannt beräkna kubikinnehållet af hvarje fartygs last, med ledning af hvilka uppgifter förslag till taxa efter meranämnda beräkningsgrund sedermera kunde uppgöras; förklarande sig direktionen skola inkomma med sådant underd. förslag i början af år 1867. Direktionen ansåg sig dock’icke böra lemna obemärkt att, huru än räkningen efter kubikfot upp-ställdes, kanalverkets inkomst af trävarutrafiken derigenom skulle komma att hastigare minskas, i följd af skogarnes försämring, än om den gällande taxan bibe-liölles, enligt hvilken plankornas längd och icke deras dimensioner i öfrigt bestämde afgiftsbeloppet. En minskad skogstillgång visar sig nemligen alltid förr i det försågade virkets mindre bredd och tjocklek än i dess längd. Genom K. Br. af den 2 Mars 1866 vann direktionens framställning nåd. godkännande, och blef kungörelse härom af K. M. utfärdad. (Se vidare 180.)

168. Yid sammanträde den 17 April 1866 fäste grosshandlaren Schwan direktionens uppmärksamhet derpå, att, sedan K. M. den 7 April nästlidet år med-gifvit nedsättning i kanalafgifterna för salt, sill och stenkol, denna nedsättning ej hade menligt inverkat på intägterna i det hela, utan hade dessa under 1865 med omkring 30,000 Rdr öfverstigit dem för 1864. Till detta förhållande hade i hans tanke den ökade stångjerns-transporten å kanalen ej obetydligt bidragit, uppgående denna ökning till omkring 166,500 Ctr. Då nu redan man börjat att från Nerike sända stångjern på jernväg direkte till Göteborg, hvilket kunde antagas framdeles blifva händelsen äfven för jern från Yermland, ansåg han dock ovisst, huruvida stångjernsforslingen på kanalen komme att bibehållas vid sin dåvarande höjd. För att emellertid befrämja denna forsling, med afseende

Nedsättning i afgiften för stångjern.Befrielse från afgift i Venersborg samt ändring i distriktindelningen.

dessutom på den på senare tiden i allmänhet försvårade afsättningen af stångjern, föreslog han en nedsättning i afgifter för metaller, utom tackjern och skrot, från 88Va till 70 öre för 10 ctr. Direktionens underd. framställning i ämnet vann genom K- Br. af den 18 nästföljande Maj nåd. bifall.

169. Under 1868 är redan anfördt, att, enär Kronan då inträdde i åtnjutande af sin andel af kanalverkets behållna inkomst, uppbördskontor inrättades i Venersborg. samt huruledes då framstälda anspråk om fortfarande befrielse

från kanalumgälder för fartyg och gods, som endast färdades inom första kanaldistriktet, icke vunno godkännande.

Den 28 Jan. 1865 förekom hos direktionen nådig remiss å en af Venersborgs ångfartygsbolag gjord underdånig ansökan om befrielse för bolagets fartyg från kanalafgifter för trafikerande af Venersborgs hamn och öfre delen af Vassbotten. Under åberopande af hvad redan förut blifvit i likartadt fall anfördt hemstälde direktionen, att denna ansökan måtte lemnas utan afseende, helst bifall dertill skulle framkalla likadana anspråk från andra håll.

Genom ny nådig remiss af den 17 Mars 1865 hade direktionen fått sig ålagd t inkomma med utlåtande, huruvida någon delning af första kanaldistriktet lämpligen kunde ske och afgifterna der ef ter lämpas, till skäl för hvilken delning anfördes, att, dä för nämnda distrikt afgifterna utgingo med :*/i o dem för hela kanalsträckan samt erlades för helt distrikt äfven i det fall, att endast en mindre del deraf befores, synnerligen betungande afgifter genom detta stadgande syntes drabba såväl den ifrågavarande som h varje annan dylik rörelse.

Uti sitt utlåtande härom af den 28 nästföljande Juni anförde direktionen hufvudsakligen, att taxan för trafiken på kanalen i allmänhet var ganska låg och således äfven för hvart och ett af de fyra distrikt, hvarikanalen var indelad. Såsom exempel härpå visades, att för en centner stångjern i afgift för hela kanalleden er-lades 9 öre och således för första distriktet 3 öre, för en tolft plank af gröfsta slag vägande 16 20 centner respektive 44 och 13 öre. En ytterligare delning af distrikten skulle i väsendtlig mån öka svårigheten att kontrollera uppbörden och fordra inrättandet af flera nppbördskontor.

Ehuruväl en delning af första distriktet icke ovil-korligen medförde delning af de öfriga, funnos dock deremot särskilda skäl. Den varumängd, som lossades eller lastades vid Venersborg, var väl icke synnerligen ansenlig, enär nedsättning i afgiften derför till hälften skulle minska inkomsten med endast omkring 2,000 Rdr. Ett annat förhållande kunde dock komma att uppstå, sedan jernvägen Uddevalla- Herrljunga blifvit fullbordad, da måhända en stor myckenhet varor komme att lossas vid jernvägsstationen för att derifrån forslas till Uddevalla. Den ifrågasatta nedsättningen komme då möjligen att förorsaka en ganska betydlig minskning i inkomsten, i främsta rummet i den Kronan tillkommande delen af den årliga behållningen. Slutligen upprepade direktionen hvad som vid föregående likartadt fall blifvit anfördt, eller att det i allmänhet för trafiken är af större vigt och nytta att få segelleden och der befintliga anstalter förbättrade än några procents nedsättning i afgiften beviljad, hvilket särskildt nu gälde för Venersborg, der den stigande rörelsen påkallade ytterligare utvidgning af hamnen, hvarföre direktionen var betänkt på anläggning på kanal verkets bekostnad afen ytterligare vågbrytare, hvarigenom hamnutrymmet skulle blifva mera än fördubbladt och således ej mindre åt sjelfva staden än åt Uddevalla—Herrljunga jernväg väsendtliga fördelar bereddes, utan att de derför vidkändes några särskilda uppoffringar. På alla dessa skäl hemstälde direktionen, att all ändring af den gällande afgifts-beräkningen vid kanalen måtte uppskjutas, intilldesserfarenheten hunnit visa, hvilket inflytande trafiken å nämnda jernväg komme att utöfva på rörelsen å kanalen.

Genom K. Br. af den 23 Mars 1866 bifölls ångfar-tygsbolagets ansökan så till vida, att det befriades från kanalafgift för passagerare. Likadan förmån medgafs äfven genom K. Br. af den 25 Juni 1867 på derom gjord ansökan Dalslands ångfartygs aktiebolag.

En annan under 1866 af Venersborgs stad väckt tvist torde lämpligast upptagas under 1867 (se 177).

170. Genom remiss af den 3 Nov. 1863 bade K. M. infordrat utlåtande af kanaldirektionen öfver en af Göta kanal direktion gjord underd. hemställan, att afgifterna på Trollhätte kanal för fartyg och varor kommande från eller gående till Göta kanal måtte nedsättas till hälften af hvad de utgjorde enligt den genom K. Br. af den 13 April 1847 gillade öfverenskommelsen bolagen emellan eller till allenast 710 af den för hela Göta kanals genomgående bestämda afgiften, dock att, om behållningen af Trollhätte kanal skulle visa sig understiga det dess aktieegare tillförsäkrade belopp af 150,000 Rdr, sådan nedsättning borde upphöra. Uti afgifvet vidlyftigt utlåtande af den 10 Mars 1864 förklarade sig Trollhätte kanaldirektion ej kunna tillstyrka bifall till den begärda nedsättningen, och blef framställningen derom genom K. Br. af den 13 nästföljande Sept. afslagen.

Den 21 April 1865 aflät Göta kanaldirektion en skrifvelse med til Ikännagifvande, att vissa nedsättningar i afgifterna å nämnda kanal medgifvits, och blefvo den 29 i samma månad de i följd häraf nödiga åtgärderna vidtagna. Emellertid, då till följd af den samtidigt beslutade förändrade distriktindelningen af Göta kanal någon nedsättning i afgifterna ej tillskyndats trafiken derå, syntes ett sådant förfaringssätt icke öfverens-stämma med meningen af besagda öfverenskommelse af 1847, hvarjemte, enligt hvad kamereraren Bagge upplyst, betänkliga följder kunde för trafikinkomsten vid Trollhätte kanal uppstå genom dylika af Göta kanal-

Förhållanden till Göta kanal,bolag vidtagna ändringar, hvilka följder kunde före-kommas genom en förklaring af meranämnda K. Br., ledande till den bestämmelse, att de ändringar i taxan, som af Göta kanalbolag beslutas, icke borde vid Trollhätte kanaltaxa tillämpas i andra fall, än då de blefvo i lika förhållande för bägge kanalbolagen gällande. Härtill komme det anmärkningsvärda förhållande, att Göta kanal direktion väl delgifvit Trollhätte kanaldirektion sitt beslut om nedsättning i afgifterna för trävaror, som genomgå de nio första distrikten af Göta kanal (östgötu-linien) men deremot icke, på sätt det synes hafva ålegat densamma, meddelat underrättelse om den rörande samma afgifter för de sju sista distrikten (vestgötalinien) vidtagna ändringen af debiteringssättet, från de uti gamla taxan upptagna dimensioner till beräkning efter kubikinnehåll, helst derigenom en nedsättning i afgifterna torde egt rum. Direktionen beslöt derföre den 21 Juni 1866 att öfverlemna handlingarna i detta ärende till revisorerne för att sätta dem i tillfälle att vidtaga den åtgärd de anmärkta förhållandena kunde föranleda.

Af de 1866 församlade revisorerne förklarade sig de två af K. M. förordnade, friherre K. Äkerhjelm och brukspatron C. G. Uggla, anse saken vara en rättsfråga, hvarmed revisorerne ej egde sig befatta; då derjemte det vore ovisst, huruvida de anmärkta åtgärderna komme att verka någon minskning i kanalverkets inkomster, ansågo de direktionens framställning icke böra till något yttrande föranleda. Bolagets revisorer, landshöfding Asker och generaldirektör Brändström, ansågo deremot, att genom den af Göta kanalbolag tillämpade grunden, det fartyg, som genomginge kanalens samtliga 16 distrikt, betalade endast för 12 o. s. v., en rätt ansenlig minskning i Trollhätte kanalverks inkomster kunde uppstå, enär afgifterna för fartyg och gods kommande från eller gående till Göta kanal blifvit nedsatta med !/4, utan att i allmänhet denna nedsättning komme fartyg eller gods till godo på Göta kanal, utan endast i detTomt-och gatu-regleringen.

fall att minst 10 distrikt genomgingos. De ansågo der-före, att direktionen borde söka hos K. M. utverka en sådan förklaring af K. Br. af den 13 April 1847, att vid jemkningar i taxan Göta kanalbolag måtte vara pligtigt tillse, att dessa enligt den stadgade propositionen drabbade bägge bolagen gemensamt.

Direktionen aflät härom den 6 nästföljande Sept. underd. skrifvelse. Uti sitt derom afgifna underd. yttrande anförde Göta kanaldirektion hufvudsakligen att, redan innan öfverenskommelsen af 1847 afläts, den öfver-klagade beräkningsgrunden, nemligen nedsättning i af-gift vid genomgången längre sträcka af kanalen, varit i flera år tillämpad; att genom denna öfverenskommelse ingen inskränkning i rätten till sådan nedsättning skett, utan att deri vore uttryckligen upptaget, att frågor om de bägge kanalernas indelning i uppbördsdistrikt samt vidtagande af sådana åtgärder, som i ett eller annat afseende genom lokala förhållanden påkallades för trafikens befrämjande å endera kanallinien, finge af det bolag, som frågan rörer, ensamt behandlas, samt att för öfrigt den anmärkta nedsättningen kunnat uttryckas på sådant sätt, att anmärkning deremot icke kunnat framställas, men att det nu valda uttryckssättet tillkommit endast för att bereda tydlighet och lättnad vid tillämpningen, hvarföre Göta kanaldirektion yrkade, att afseende ej mätte fästas vid Trollhätte kanalbolags framställning. Enligt K. Br. af den 26 April 1867 fann K. M. icke skäl den äskade förklaringen meddela.

171. Under 1863 är redan omförmäldt (146), att sedan plan till tomtreglering vid Trollhättan blifvit af friherre Ericsson uppgjord densamma af direktionen godkändes. Vid direktionens sammanträde den 10 No\\ 1864 anmäldes, att tomtregleringen var fullbordad, de stora hufvudgatorna, benämnda tillsvidare Bergsgatan, Storgatan och Strandgatan, rätade och å dem farbana och gångbanor utstakade, äfvensom smärre tvärgator utlagda och regelbundna q varter uppmätta. I sammanhanghärmed förmäldes, att efterfrågan om byggnadsplatser på kanalverkets område fortfor, att under året flera större tvåvåningshus blifvit uppförda, samt att tillgången på tomter lämpliga till bebyggande allt mera och mera inskränktes, bvarföre friherre Ericsson bemstälde, huruvida

direktionen ansåg lämpligt, att Trollhättans områdes bebyggande vidare fortginge. Direktionen ansåg binder deremot ej böra läggas, men uppdrog åt afdel-ningsdirektören att i hvarje förekommande fall bedöma, huruvida åt sökanden plats borde upplåtas eller icke.

Vidare anmäldes, att de gällande tomtbrefven snart gingo till ända och att förslag till nya tomtbref samt nya tomtreglor voro under utarbetning; men att dessförinnan borde bestämmas den tidrymd tomtbrefven borde omfatta. I de redan befintliga var denna bestämd till 40 år. Många framställningar hade blifvit gjorda om sådan ändring deruti, att byggnadsplatserna utlem-nades på perpetuelt arrende eller med samma rätt, som kanalbolaget hade till den upplåtna marken. Friherre Ericsson ansåg dock, att bolaget icke borde betaga sig möjligheten att i händelse af framtida behof återbekomma de upplåtna tomtområdena, men att skäl förefunnes till utsträckning af den hittills bestämda tiden, enär det syntes bårdt för egare till dyrbarare bostäder och inrättningar att efter så kort tidrymd vara i ovisshet, huruvida de komme att vid sina byggnadsplatser bibehållas. Då emellertid den hittills faststälda tiden icke motverkat uppförandet af ett betydligt antal bostäder, hvaraf många af dyrbarare beskaffenhet, ansåg dock direktionen icke någon utsträckning af de 40 åren nödvändig.

Sedan det omförmälda förslaget till tomtreglor i Febr. 1865 inkommit och blifvit tillsändt kommunalnämnden vid Trollhättan för att erhålla dess yttrande, förekom det den 28 Juni hos direktionen och blef med endast några smärre jemkningar och tillägg godkändt, dock beslöt direktionen att, innan slutlig stadfästelse

Nya Trollhätte kanalbolag. 13meddelades, i afseende på frågans juridiska del begära yttrande deröfver af bolagets juridiska ombud, härads-höfding G. A. Montén. Sedan han förklarat sig vid förslaget icke hafva något att erinra, utan endast hemstält om ett tillägg deri rörande ansvar för öfverträdelse af tomtreglornas föreskrifter, blef den nya ordningen den 27 Sept. 1865 faststäld.

I Juni 1866 hade inkommit en af mänga tomtinne-hafvare undertecknad skrift, deruti de förklarade, att de hvarken för egen eller blifvande rättsinnehafvares del vågade förbinda sig till efterlefnad af åtskilliga föreskrifter i de nya tomtreglorna, utan anhöllo om ändring af § 3, så att den dem derigenom betagna rättigheten att påbygga, ändra eller reparera byggnader uppförda före 1865 måtte fortfarande dem medgifvas, helst som alla hus vid Trollhättan voro försäkrade i länets brandstodsbolag med förbehåll, att ingen fick låta sitt hus förfalla eller till sitt värde förminskas vid äfventyr att gä sin försäkring förlustig; yrkande äfven, dels att då § 5 innehölle att ingen tomt finge styckas eller fördelas, men det blifvit så regleradt, att 2—3 hus kommit inom samma tomt, i de blifvande tomtbrefven åt samtliga bebyggare å en tomt lika rättigheter måtte inrymmas; dels ock att den i § 8 intagna bestämmelsen, att det åligger tomtinnehafvaren ansvara, det ingen annan å samma tomt obehörigen utöfvade bränvinsför-säljning, vid påföljd att vara underkastad lika ansvar, som hade han sjelf förbrytelsen begått, måtte ändras sålunda, att det ålåge honom endast ansvara, att ingen å samma tomt med hans tillstånd eller vetskap dylik försäljning utöfvade. Slutligen anhöllo de, att direktionen ville medgifva eller å vederbörlig ort söka utverka rättighet för tomtinnehafvare vid Trollhättan att få inlösa sina tomter med så stort belopp, att 6 procents ränta derå motsvarade den fordrade nya tomtskatten.

Denna ansökan förekom hos direktionen den 24 Nov. 1866, sedan friherre Ericsson deröfver afgifvit utlåtande,deruti han afstyrkte beviljandet af eganderätt åt hvarje tomtinnehafvare, men för att desse måtte för sina efterkommande ega någon säkerhet hemstälde, att i § 1 af tomtreglorna tillädes, att, om innehafvare väl vårdat sin tomt och uppfylt föreskrifna vilkor, direktionen ville tillse, det innehafvaren efter den bestämda besittnings-tidens slut fortfarande finge behålla sin tomträtt. I de anmärkta §§ 3 och 8 tillstyrkte han äfven vissa med-gifvanden, hvarjemte han meddelade, att han under nästlidna Juni månad låtit lagligen uppsäga hvarje tomtinnehafvare till nästa vår, en åtgärd som han vid af-gången från sin befattning såsom afdelningsdirektör ansåg nödig, då direktionen derigenon blef oförhindrad att med tredskande tomtinnehafvare förfara efter lag och författningar. Direktionen biföll de gjorda framställningarna om ändring af §§ 3 och 8 men fann sig icke kunna fästa afseende vid sökandenas framstälda begäran om erhållande af eganderätt till sina innehafvande tomter.

Trollhätte kommun hade anhållit om att blifva befriad från tomtskatt för tre tomter, hvarå voro uppförda dels en gymnastik- och festivitetsbyggnad, afsedd dessutom för ett lånbibliotek och till folkskola för gossar, med

exercisplats för desse, dels ett fattighus med sex rum och kök; och hade direktionen den 27 Mars 1866 der-till samtyckt.

172. Med anledning af åtskilliga industriidkares vid Trollhättan gjorda framställning om beredande af möjlighet för dem att få inteckna sina å bolagets mark belägna byggnader fäste vid sammanträde den 28 Juni 1866 friherre Ericsson direktionens uppmärksamhet på detta ämne, anseende han, att denna angelägenhet kunde lättast ordnas, om den mark, hvarpå dessa byggnader voro uppförda, och hvilken tillhörde kanalverkets oskiljaktiga hemman, blefve utbytt mot annan, tillhörande bolaget enskildt, hvartill K. M:s medgifvande desto hellre torde kunna emotses, som redan förut dylika byten blifvit

Skifte emellan Kronans och bolagets enskilda hemman.bifallna; hemställande han, att åt honom måtte öfver-lemnas att vidtaga för ändamålet nödiga förberedelser och sedan med yttrande i ämnet inkomma. Direktionen gaf härtill sitt samtycke, hvarefter hans förslag förekom till behandling den 1 Sept., och ansåg han nödvändigt, att laga skifte upprättades emellan de särskilda vid Trollhättan belägna hemmanen, på det att med lagligen bestämda gränser och jordens gradering måtte blifva utredt, hvilka delar som tillhörde kanalverkets oskiljaktiga hemman, och de som kunde anses vara bolagets enskilda egendom, hvarefter det blefve lätt att åstadkomma sådant egobyte, att sjelfva kanalen och dess slussar ifrån Trollhättan till nedersta slussen vid Göta elf komme på mark, som vore från verket oskiljaktig, hvaremot marken vester om kanalen och utmed fallen, hvilken passade till fabrikers uppförande, skulle blifva bolagets enskilda egendom; och hade friherre Ericsson med anledning häraf begärt förordnande för landtmätare att verkställa sådant skifte och dervid lägga jord och gränser på sätt, som öfverensstämde med det åsyftade ändamålet.

Med anledning af tvist mellan arrendatorn af hemmanet Stora Hojum och innehafvaren af bostället Lilla Hojum såväl i afseende på gränserna som sjelfva jordmålet hade redan 1864 laga skifte emellan dessa hemman blifvit företaget, men var ännu ej afslutadt.

Den 2 Juli 1866 anmäldes för direktionen, att begge skiftesförrättningarna voro afslutade, och blefvo skiftena och de i sammanhang dermed verkstälda egobytena den 28 Febr. 1867 af Väne häradsrätt behörigen faststälda.

173. Sedan nästlidet år friherre Ericsson hade lem-• nat sin anställning vid kanalverket, fattades vid bolagsstämma den 6 Sept. samma år det beslut, att tills vidare hans plats såsom aiflelningsdirektör vid Trollhättan skulle lemnas obesatt, hvarvid åt direktionen uppdrogs att fbr-ordna om ordnandet af de med denna befattning förenade göromål. Till fullgörande af detta uppdrag beslöt direk-

1867.

Fördelning af f. d. afdelnings-direktörens göromål.tionen den 6 Febr. 1867, att dessa skulle fördelas på kanalverkets kamererare och dess mekanikus på det sätt, att alla kontors- och ekonomiska göromål, bevakande af kanalverkets och bolagets rätt och utförande af deras talan i juridiska, kamerala och kommunala frågor vid Trollhättan och i den närmast omgifvande landsorten, tillsynen öfver kanalverkets utarrenderade hemmans behöriga skötsel, öfver brandförsäkringars upprätthållande och öfver uppbördskontoren m. m. dylikt öfver-lemnades åt kamereraren; deremot åt mekanikus uppdrogos alla bestyr med kanalen och slussverket, deras vård och dertill hörande arbeten, med a,Ua hus och byggnader såväl de af kanalverket begagnade som de till boställen eller på arrende upplåtna; tillsynen öfver seglationen och slussbetjeningen samt efterlefnaden af seglationsreglementet; vården af material- och öfriga förråd samt af arkivets tekniska, afdelning, äfvensom upprättande af förslag till underhålls- och nya byggnadsarbeten, hvarjemte han tillsammans med kamereraren skulle utöfva tillsynen öfver tomtreglornas iakttagande, hvarom allt instruktioner för dem utfärdades. För dessa ökade göromål erhöll kamereraren en lönetillökning af 1000 Rdr samt mekanikus 500 såsom bidrag till aflöning åt biträden, och skulle dessa tillökningar utgå från årets början.

174. Uti ingifven skrift hade herr A. H. Evers yrkat på ersättning för nedrasad jord på hans egande hemman Östra Berg, enär raset blifvit förorsakadt genom den ändrade riktning elfvens strömfåra erhållit, sedan broarmen vid Ström blifvit förlängd, uppskattande han den honom tillfogade skadan till ett tunnland jord värdt 400 Rdr,

hvarå han dessutom borde erhålla 6 procents årlig ränta från det år broarmen ändrades. Kanalverkets mekanikus meddelade härom den upplysning, dels att äfven före broarmens förlängning jordras inträffat å nämnda strand, så att de ingalunda med visshet kunds tillskrifvas meranämnda tillbyggnad, dels att

Evers om skadestånd för jordras.Ansökan af skeppare om ändring i ångfartygs förtursrätt.

uppskattningen af den förlorade jorden var öfverdrifven, såsom uppgående enligt skedd uppmätning till endast föga mera än V4 tunnland, samt slutligen att numera en mindre del än förr af nämnda hemmans strand vore utsatt för skärning af elfven och att således broarmens förlängning snarare verkat densamma till förmån än till skada. Han afstyrkte således beviljande af den äskade ersättningen, som också den 7 Sept. af direktionen afslogs.

175. Yid samma tillfälle förekom äfven en skrift innehållande klagomål af åtskillige skeppare å segelfartyg öfver den tillämpning, som gifvits befintliga föreskrifter om ångfartygs rätt till förtur i slussar, enär dessa föreskrifter endast gälde för det fall, att bestämda tider för ångfartygs inträffande på förhand voro upp-gifna men i verkligheten fingo gälla, äfven då detta vilkor icke varit iakttaget, hvilket med det ständigt tilltagande antalet ångfartyg vållade segelfarten mycket uppehåll och stora förluster. De hemstälde derföre, att ångfartyg, som icke inlemnat sådan uppgift, icke måtte ega rätt till förtur utan tillhållas att lägga sig i tur såsom för segelfartyg vore stadgadt, att äfven till förtur berättigadt ångfartyg icke finge hindra segelfartyg endast genom gifven signal med hvisselpipan, samt att dessa icke mätte hindras från att genomgå genom af-bidan af ångfartygs ankomst, då detta ej å vanlig tid inträffade. Sedan såväl kanalverkets mekanikus som dess kontrollinspektor redogjort för alla härvid förekommande omständigheter, dervid de anförde, att för 1866 nära halfva beloppet af kanalens inkomst utgått af 36 ångfartyg, under det för den andra delen ej mindre än 500 segelfartyg togos i anspråk, att numera skilnaden emellan passagerare- och lastångfartyg vore svår att bestämdt uppdraga, samt att ändring af de nästan häfdvunna förmånerna för ångfartyg svårligen kunde i betydligare mån vidtagas, utan att både kanalinkomsterna och rörelsen på det hela derigenom blefve lidande, ansåg sig direktionen med anledning af dengjorda framställningen ej böra vidtaga annan åtgärd än vissa af mekanikus föreslagna mindre jemkningar,hufvud-sakligen så, att signal med änghvissla skulle vara gifven på högst 2,000 fots afstånd från sluss eller bro för att berättiga till förtur derigenom, hvilken dock skulle tillgodo komma alla med ångkraft framdrifna fartyg.

176. Under 1867 inkommo många ansökningar om tomtbref, hvilket tyckes visa, att de nya tomtreglorna icke verkat afskräckande. Bland dessa förekom en af Rosendals fabriks aktiebolag om upplåtelse af mark för anläggande af hästbana och uppfordringsverk till lättande af forslingen af gods mellan Onans trämasse-fabrik och den åt fabriken upplåtna lastningsplatsen i närheten af kanalbolagets qvarn. På tillstyrkan af kanalverkets mekanikus och kamererare, vitsordande behofvet af denna anläggning, som kunde ske utan skada för verket eller förnärmande af annans rätt, gaf direktionen den 7 Sept. dertill sitt bifall, och blef till följd af detta beslut behörigt kontrakt om upplåtelsen upp-rättadt.

Vid bolagsstämma den 28 Dec. beslöts att till firman Nydqvist & Holm försälja den jord, hvarå deras mekaniska verkstad är uppförd, och hvilken genom det nyligen afslutade skiftet blifvit bolaget enskildt tillhörig, mot en köpesumma af 20,000 Rdr, hvaremot ett anbud för den till oljeslageriet upplåtna marken af 8,000 Rdr icke ansågs böra antagas, hvarom allt särskilda protokollet för nämnda dag upplyser. Skattläggning af den afsöndrade lägenheten blef sedermera i behörig ordning verkstäld, hvarom särskilda protokollet för den 31 Mars 1868 redogör.

177. I det föregående (150 och 169) finnes omför-mäldt, huruledes åtskilliga personer i Venersborg och trakten deromkring sökt befrielse från all kanalafgift för fartyg, som befara första kanaldistriktet, men att deras ansökan härom genom K. Br. af den 22 April 1864 blef afslagen. Genom skrifvelse af den 25 April

Tomtbref och försäljningar af jord.

Venersborgs stads ansökan om befrielse Erån afgifter till kanalen.1866 anmodade landshöfdingeembetet i Elfsborgs län direktionen att enligt Kommerse-kollegii skrifvelse af den 13 i samma månad inkomma med yttrande öfver en af stadsfullmägtige i Venersborg ingifven underd. framställning om nåd. förklaring, huruvida

Nya Trollhätte kanalbolag egde rättighet att uppbära afgift af fartyg och gods inom det till stadens hamn hörande vattenområde, något som bemälde stadsfullmägtige på uppgifna skäl ansågo stridande mot den emellan staden och kanalbolaget träffade och af K. M. den 28 Juli 1852 faststälda öfverenskommelse.

Ett blott någorlunda fullständigt återgifvande af skriftvexlingen i detta ärende torde blifva något för vidlyftigt för den inskränkta planen med denna uppsats, hvaruti således endast några hufvudmoment upptagas. I sitt afgifna underd. yttrande visade direktionen, att utgångspunkten för stadsfullmägtiges påstående var ett af staden 1824 framställdt yrkande, som dock i K. Br. af den 14 Dec. 1825 icke blifvit fastställdt och således icke egde någon giltighet, framhållande derjemte, att, om kanalbolaget intill 1863 icke låtit uppbära de afgifter, till hvilka det var berättigadt, sådant icke kunde innebära något afträdande för framtiden af dess rätt, .helst sådant afträdande dessutom inverkade på den Kronan f. o. ni. 1863 tillkommande andelen af behållna kanalinkomsten; att stadens påstående, att på grund af den åberopade öfverenskommelsen uppbära afgift af allt timmer, som passerade vare sig på kanalbolagets eller stadens vattenområde, vore fullkomligt stridande mot K. Br. af den 28 Juli 1852 och vederlädes tydligen af det orimliga deruti, att, om ett fartyg passerat genom den allmänna segelleden förbi Venersborg utom stadens egna hamnområde samt i Vassbotten lossade sin timmerlast, staden i sådant fall skulle få uppbära afgifterna för denna last, som aldrig berört dess område, hvaremot den genomgått den under kanalverket stälda delen af hamnen, utmed dess kostsamma dragvägar och genomdess bro, detta allt utan att till verket erlägga ringaste afgift; slutligen att den af stadsfullmägtige omordade nesliga skattskyldigheten under kanalverket väl icke kunde gälla om ett på frivilligt aftal grundadt och nåd. stadfästadt ömsesidigt förhållande, dervid, om staden å ena sidan afstått från vissa afgifter af rörelsen i hamnen, den å andra sidan bekommit andra betydande förmåner, icke minst att vara befriad från underhållet af varande eller blifvande anstalter för underlättande af sjöfarten förbi staden. Direktionen yrkade derföre, att vid stadsfullmägtiges framställning nådigt afseende icke borde fästas, och vidhöll i förnyadt underd. yttrande af den 30 Mars 1867 detta sitt yrkande.

Genom K. Br. af den 31 Maj förklarade K. M., att, ehuru efter år 1863 K. M. vid pröfningen af särskilda framställningar från enskilde och bolag om nedsättning i förenämnda afgifter för rörelsen å Venersborg antagit bolagets rätt till nu omtvistade seglationsafgifter fortfarande gälla, K. M. likväl hade funnit den nu yppade stridigheten böra uppgöras på ett sätt, som utan intrång i bolagets förmenta rätt tillgodosåge den allmänna sjötrafiken å Venersborg, så att densamma icke med oskäliga afgifter betungades, hvarföre sökandenas framställning, i likhet med hvad Kommerse-kollegium tillstyrkt, af K. M. godkändes, och skulle detta beslut tillämpas från den dag det blef kanaldirektionen meddeladt.

Man finner häraf, att den rättighet, som 1864 af K. M. tillerkändes kanalverket, år 1867 förklarades vara blott förment; att de afgifter, som erlagda till kanalverket ansågos för rörelsen oskäligt betungande, icke vidare utöfvade samma verkan, när de tillföllo Venersborgs stad; samt att dessa afgifter böra tillkomma icke den, som anlagt- och underhåller de for sjöfarten nödiga anstalterna, utan den, som sedan nära femtio år med dessa icke tagit någon befattning.

Vid det nådiga beslutet var dock fogad den hänvisning: »att härigenom icke vore kanalbolaget betaget,om och när det anser sin rätt vara beroende deraf, att vederbörlig domstol må pröfva frågan om tydningen af ofta omförmälda med Venersborgs stad träffade öfver-enskommelse, en sådan talan efter befogenhet i laga ordning auhängiggöra och utföra, utan hinder af Vårt nu i saken meddelade nådiga beslut.»

Visserligen var kanal bolaget härigenom från svarande. i målet förvandladt till kärande, men en utväg var dock beredd till rättelse, hvarom omförmäles längre fram (184).

178. Vid bolagsstämma den 28 Dec. 1867 framlade direktionen förslag om omförning till aktieegarnes särskilda bokslut af de bolaget enskildt tillhöriga hemman jemte af kastningen deraf.

Direktionen redogjorde dervid först för den olika beskaffenheten af de hemman, verk och lägenheter, som voro med kanal- och slussverket förenade, samt för det förslag angående deras bokföring, som 1862 blef af revisorerne framstäldt (se 149), men hvilket då ansågs ej behöfva vinna tillämpning. Men sedan egare till fabriker och anläggningar, uppförda å kanalens område, sökt att genom köp erhålla eganderätt till de åt dem upplåtna områden

för att kunna genom inteckning i sina derå uppförda byggnader erhålla förlagslån och hinder deremot mött derigenom, att de blifvit anlagda å de från kanalverket oskiljaktiga hemmanens område, så hade direktionen föranstaltat om laga skifte emellan dessa hemmans mark och den, som hörde under de bolaget enskildt tillhöriga hemmanen, dervid, emot att den dessa sistnämnda tillhörande mark, hvarå den nya kanallinien vore uppförd, öfverflyttades till det oskiljaktiga området, det för industriela ändamål lämpliga området blef bolaget enskildt tillagdt. Denna åtgärd var nu fullbordad och vid bolagsstämma den 6 Sept. 1866 godkänd. De hinder, som förut mötte vid öfver-föringen till det enskilda bokslutet af meranämnda hemman, voro således undanrödda. Derjemte påkallades denna

Omföring af kanalbolagets ensk. hemman.åtgärd genom de af K. M. fattade besluten af den 26 nästlidna April ungående nedsättning i afgifterna för fartyg kommande från eller gående till Göta kanal och af den 31 nästlidna Maj innehållande bifall till det af Venersborgs stad framstälda yrkande om befrielse från afgifter till kanalverket för fartyg och gods, som till staden anlända. Kanalverkets intägter komme härigenom att lida betydlig minskning, och då det framdeles kunde inträffa, att den påräknade bolaget förbehållna årliga inkomsten af 150,000 Rdr ej uppnåddes, vore det af vigt att söka genom afkastningen af bolagets enskilda hemman bereda sig tillgångar till ersättning för sådan möjligen inträffande minskning. Denna framställning blef af bolagsstämman bifallen.

Uti kanal verkets hufvudbok öfverflyttades till följd af detta beslut under titel »Hemman på lön åt tjenste-män* de aktieegarne enskildt tillhörige hemmanen lj2 mant. Lilla Hojum med åsatt värde af 10,000 Rdr, !/4 mant. Åker i värde 5,000 Rdr samt 1/4 mant. Åkersberg med 4,000 Rdr, med anteckning derom, att, då de äro upplåtna såsom boställen åt verkets kamererare, mekanikus och materialförvaltare, deras underhåll skulle utgå af kanal verkets inkomster. Till det enskilda bokslutet öfverflyttades deremot samtliga återstående bolaget enskildt tillhöriga hemman och lägenheter, hvilka här icke behöfva uppräknas.

De af K. M. förordnade revisorer för granskning af 1867 års räkenskap, brukspatronen C. G. Uggla och justitierådet E. H. Carleson, funno, med omförmälande af åtgärden och att de i kanalverkets arkiv genomgått åtkomsthandlingarna till hemmauen, vid saken intet att anmärka. Revisionsberättelsen remitterades den 18 näst-x följande Sept. till utlåtande af justitiekanslern, som, sedan han från direktionen erhållit infordrad förklaring afgifven den 4 Jan. 1869 under den 27 nästföljande Febr. resolverade, att, då stöd icke funnes för antagande deraf, att genom bolagets anmärkta åtgärd K. M:s ochKronans rätt skulle blifvit förnärmad, justitiekanslers-embetet fann sig icke ega anledning någon vidare åtgärd i detta mål vidtaga.

179. Med anledning af hvad kanalverkets mekanikus i sin berättelse till revisorerne yttrat om den sannolika nödvändigheten af det gamla slussverkets snara ombyggande eller stängande för sjöfarten hade revisorerne efter på stället inhemtad upplysning, att för närvarande dock icke något äfventyr vore med slussverkets begagnande förknippadt, ansett sig endast böra hemställa, att till direktionen måtte öfverlemnas att vidtaga de åtgärder, som kunde påkallas. Uti häröfver infordradt yttrande hade kanalverkets mekanikus hemstält, att ombyggnad af den gamla slusslinien enligt det af direktionen i början af 1865 ingifna underd. förslag måtte uppskjutas, samt att sådan bristfällighet, som lemnade anledning till oro för slussledens fortfarande bestånd och således erfordrade snar åtgärd, förekom endast på södra sidan af andra slussen i nedra linien, der yttermuren på en sträcka af 40 fots längd lossnat och utskjutit; och beräknades kostnaden för dess ombyggnad komma att uppgå till 10,000 Rdr. För att i minsta möjliga mån hindra sjöfarten hemstälde han, att arbetet med rifningen af nämnda sluss finge börjas vid medlet af nästföljande Sept. och alla förberedande arbeten utföras, för att kunna nästföljande vår skyndsammast verkställa murens ombyggnad. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som hade haft tillfälle att om detta förslag taga kännedom, tillstyrkte dess utförande, hvarefter och då rörelsen på kanalen vore något minskad, behof icke förefunnes af den kostsamma ombyggnaden af de gamla slussarne till större dimensioner. Sedan direktionen den 6 Juni ingått med underd. hemställan i ämnet, blef denna genom K. Br. af den 25 samma månad bifallen.

180. Under 167 är omförmäldt, att direktionen förklarat sig skola år 1867 inkomma med underd. förslag

Gamla sluss-limens vid-magth&llandc.

1869.

Trävaru-taxa enl. kubikmått.till taxa för trävaror, beräknad på grund af deras kubikinnehåll och olika värde, och afläts sådant förslag den 14 Mars nämnda år. Sedan vederbörande myndigheter och trafikerande blifvit öfver förslaget hörda, aflät direktionen den 23 April 1869 ytterligare utlåtande öfver de dervid gjorda anmärkningarna.

En äfven mycket sammandragen framställning af hvad som i detta ärende blifvit å ömse sidor anfördt, skulle här upptaga alltför mycket rum, utan att dock gifva klar insigt om de många invecklade förhållanden, som vid sakens bedömande måste afses. Det torde således vara lämpligast att upptaga endast sjelfva taxeförslagens beskaffenhet.

Direktionen hade inkommit med två särskilda förslag, bägge grundade på kubikinnehållet men med olika afgift pr 100 kub.-fot, allt efter varans olika värde. Det första förslaget var upprättadt i ändamål att med rigtigare fördelning på de särskilda slagen af trävaror, än som förut var fallet, åstadkomma en inkomst i det hela af ungefär samma belopp, hvarvid naturligtvis för åtskilliga slag skulle uppkomma en minskning i afgift, hvilken motvägdes af en höjning för andra. Förslaget N:o 2 var deremot uppgjordt med hänsigt dertill, att de gröfre och kostbarare trävaruslagen skulle draga dittills utgående afgifter och de finare och billigare i förhållande derefter nedsättas, hvarigenom dock sannolikt en betydande minskning i kanalens inkomster vore att emotse. I bägge fallen skulle vid beräkningen utaf afgift för större eller mindre genomgången del af kanalleden den allmänna fördelningen i fyra distrikt till-lämpas, i stället för att dittills för trävaror samma led varit delad i fem distrikt, till icke obetydande hinder vid uppbörd och kontroll.

Det var naturligt, att från de trafikerandes sida anmärkningar icke skulle uteblifva; i synnerhet ansågs den enligt N:o 2 för plank upptagna afgiften af 1,3 öre för kubikfot för hög, hvarföre en nedsättning till l,iIfrågasatt till-lämpning af ordningsstadga för städer

eller Rdr l,io för 100 kub.-fot påyrkades. Denna nedsättning tillstyrktes äfven af Kommerse-kollegium, ock blef i enlighet dermed faststäld genom K. Br. af den 21 Okt. 1869.

Den sålunda fastställda taxan upptog:

1 Distr. 2 Distr. 3 Distr. 4 Distr. Hela | Per 100 k u b. - f o t. 3/ /10 V10 4/10 2/10 Jeden ! öre. öre. öre. öre. öre.. Plank, bräder, bakar, läkter 33.00 11.00 44.00 22.00 110.00 ! Bjelkar och spärrar 10.00 3.50 13.50 7.00 34.oo j Blockar 4.50 1.50 6.oo 3.oo 15.oo j Mastträd och spiror 20.00 6.50 27.50 13.50 67.oo Pål- och byggnadstimmer 15.50 5.00 21.oo 10.50 52.oo Ved af barrträd samt grufstötter upplagda i fama 13.oo 4.50 17.50 9.oo 44.oo

med 50 procents förhöjning för flottade varor likasjom förut och för ved af löfträd äfven förhöjning af 50 procent. För sådana trävaror, som i ofvanstående tabell ej voro upptagna, skulle beräknas enahanda afgift, som för de varor, med hvilka de voro i värde närmast jem-förliga.

På direktionens yrkande medgaf K. M., att denna taxa fastställdes endast för tre år eller t. o. m. 1872, hvarefter kanalbolaget skulle ega rätt att återgå till de förut gällande taxebestämmelserna, om sådant af behofvet påkallades, derom bolaget hade att i god tid före 1872 års utgång inkomma med underd. framställning, grundad på vunnen närmare erfarenhet.

181. I Okt. 1868 hade till direktionen inkommit ett memorial från kanal verkets kamer erare, deruti han, med öfverlemnande af ett hos Trollhätte kommunalnämnd hållet protokoll med anledning af väckt fråga om tillämpning på kommunen af ordningsstadgan för rikets städer af den 21 Mars 1868 och dess förfrågan, om kanalbolaget hade något att dervid erinra, samt med-delande, att i den styrelse eller magistrat, som komme att bildas, kanalverkets kamererare vore påräknad såsom sjelfskrifven ledamot, visserligen tillstyrkte ordnings-stadgans tillämpande men anhöll, det direktionen ville dervid fästa det vilkor, att bemälde kamererare måtte en gång för alla vara befriad från detta uppdrag såsom hinderligt för hans tjenstgöring vid kanalverket.

Detta ärende förekom hos direktionen den 27 Febr. 1869. Af åtskilliga skäl, hvaribland hufvudsakligast det, att talan mot öfverträdelser af nämnda stadga måste utföras vid häradstinget, hvilket satt endast tre gånger om året, hvarigenom önskvärd hastig påföljd för öfver-trädelserna ej kunde åstadkommas, samt att fördelen för

kommunen af stadgans tillämpning väsendtligen vore beroende på den styrelse, som enligt dess §§ 29 och 30 borde företräda magistrats ställe, men kommunalnämnden ej meddelat någon upplysning om denna styrelses organisation, ansåg sig direktionen ej kunna tillstyrka det framstälda förslaget.

182. Uti årets förslag öfver tillfälliga arbeten vid Trollhättan hade blifvit upptagen en fortsatt utläggning af Storgatan, men då nämnda arbeten voro upptagna till det betydliga beloppet af 4,100 Rdr, ansåg direktionen, att med gatans utläggning borde tills vidare anstå. Emellertid anmälde kanal verkets mekanikus den 22 Okt., att ombyggnaden af ena muren å gamla slussen N:o 2 (se 179) kunnat fullbordas med en kostnad som med omkring 3,600 Rdr understeg den beräknade, och ansåg sig i följd häraf direktionen kunna för nämnda gatas fortsatta utläggning anslå 2,000 Rdr..

183. Uti Hjertums socken, der Ströms slussar äro belägna, hade för 1868 taxeringskommittén beskattat kanalbolaget för 25,000 Rdrs inkomst af rörelse. Denna beskattning hade blifvit öfverklagad hos länets pröf-ningskommitté, som dock godkände taxeringskommitténs åtgärd. Kanalbolaget besvärade sig deröfver hos Kammar-rätten, som den 29 nästföljande Sept. fann skäligt

Fortsättning af Storgatan samt [-tomtupplåtelser.-] {+tomtupplå- telser.+}

1870.

Påförd bevillning i Hjertums socken.befria bolaget från den äsatta beskattningen. Den 12 Mars 1870 förekom åter hos direktionen, att för 1869 enahanda beskattning blifvit bolaget åter påförd för ett ökadt belopp af 30,000 Rdr, och anfördes häröfver åter besvär hos Kammar-rätten, som desamma genom utslag af den 25 Okt. godkände. Emellertid hade Hjertums socken i sin ordning anfört underd. besvär öfver Kammar-rättens utslag, öfver hvilka kanalbolagets underd. förklaring infordrats. Denna afläts den 4 April 1870 med yrkande, att sistnämnda besvär måtte ogillas.

184. Med anledning af de åtgärder, hvilka stads-styrelsen i Venersborg gemensamt med styrelsen för Herrljunga—Uddevalla jernväg vidtagit för att med till-lämpning af K. Br. af den 31 Maj 1867 (se 177) förhindra uppbärandet af kanalbolaget tillkommande afgifter för begagnande af kanalens trafikområde och vattenbyggen i Venersborg, företog direktionen den 20 April frågan om att i den ordning bemälda bref anvisade deruti söka ändring, och beslöt direktionen att till vederbörlig domstol instämma stadsfullmägtige i Venersborg med anhållan om domstolens förklaring, l:o att öfverenskommelsen af den 28 Juli 1852 ej må emot bolagets bestridande gifvas den tydning, att bolaget derigenom afstått från andra afgifter för begagnandet af det bolaget genom öfverenskommelsen förbehållna hamn-och trafikområdet med tillhörande anstalter och inrättningar, än dels föreskrifven afgift för de fartyg, som vid Venersborg lossa bjelkar, spiror eller sågblockar. ämnade att vidare flottas genom kanal leden, dels ock den afgift, som för slika till vidare flottning nedåt segelleden ämnade bjelkar, spiror eller sågblockar blifvit stadgad i den för kanalbolaget utfärdade taxa under benämning »afgift för passerande af Venersborgs hamn och bro», samt 2:o att genom berörda öfverenskommelse oberoende af K. Br. af den 31 Maj 1867 bolaget icke blifvit i annat än det i föregående moment omförmälda hänseende betaget att för fartyg, varor eller personer,

Rätteg&ng om afgifterna vid Venersborg.som med begagnande af bolagets ofvannämnda hamn-och trafikområde eller dertill hörande anstalter eller inrättningar ankomma till eller afgå från Venersborg eller annan ort, uppbära de för begagnandet af samma hamn- och trafikområde eller dertill hörande anstalter eller inrättningar i allmänhet stadgade afgifter; och. skulle derjemte under förbehåll om öppen talan i saken samt rätt till vidare utveckling af käromålet fordras ersättning för rättegångskostnaden. För utförandet af denna rättegång lemnades fullmagt till kamereraren Bagge.

Genom utslag af den 30 Jan. 1871 gillade Räd-stufvu-rätten i Venersborg de af direktionen framstälda yrkanden endast med undantag af det om rättegångskostnaderna, som skulle parterna emellan qvittas. Emot detta utslag erlade stadsfullmägtige vad, hvarföre direktionen den 4 Mars beslöt att äfven å sin sida fullfölja målet, dels till bemötande af motpartens andragande, dels för fortsatt yrkande om kostnadernas utbekommande. Något vad blef

emellertid från stadens sida ej behörigen fullfölj dt, utan vann domen den 22 nästfölj. Nov. laga kraft. Med anledning häraf aflät direktionen den 9 Mars 1872 underd. skrifvelse, deruti direktionen med omständligt redogörande för alla saken berörande förhållanden anhöll, att K. M. ville förklara, att den genom K. Br. af den 31 Maj 1867 tills vidare gifna föreskriften angående tillämpningen af Nya Trollhätte kanalbolags rätt till afgifter af sjöfarten i hamnområdet vid Venersborg skulle anses hafva förfallit.

Efter det Kommerce-kollegium afgifvit infordradt utlåtande med bifogade yttranden af stadsfullmägtige och magistraten i Venersborg samt Konungens befall-ningshafvande i Elfsborgs län, hvilka anhöllo, att den genom merabemälda K. Br. meddelade förklaring finge lända till efterrättelse så länge den kanalbolaget förbehållna inkomst af kanalafgifterna oförminskad utginge, förklarade K. M. i nåd. bref af den 27 Dec. 1873 det

Nya Trollhätte kanalbolag. 14icke tillkomma honom att bereda verkställighet af domstolens beslut, samt att förenämnda hemställan icke för-tjenade afseende. Af stadsfullmägtige i Venersborg sökt resning i målet, hvarom direktionen den 31 Maj 1873 aflät underd. yttrande, deruti direktionen förklarade sig till K. M:s pröfning öfverlemna, huruvida denna ansökan kunde lagligen bifallas, föranledde ingen åtgärd. I Jan. 1874 utfärdades kungörelse härom, och uppbörden tog sin början med 1876.

185. Efter skedd anmälan från Göta kanaldirektion, att nedsättning i afgifter blifvit besluten för blockar af asp, för slipers och brunsten, vidtog Trollhätte kanaldirektion efter någon skriftvexling med förstnämnda direktion angående tiden, då denna nedsättning skulle inträda, de i ärendet nödiga åtgärder.

186. Med omförmälande huruledes genom de senaste årens höga vattenstånd* samt dermed samverkande stormar bankarne och dragvägarne utmed Trollhätte kanal mycket skadats och erfordrade påfyllning, hem-stälde verkets mekanikus den 19 Aug. 1868, att då det visat sig att det för detta ändamål lämpligaste ämne var lerblandad sandjord eller s. k. pinnmo, som vid fortsatt tramp hårdnade till en fast skorpa, men sädan sandjord icke fanns att tillgå på kanal verkets område, den finge anskaffas från f. d. häradsskrifvare-bostället Stallbacka, der den funnes i betydlig myckenhet och i gynsamt läge. Emellertid och då boställets innehafvare icke ansåg sig ega rättighet att derifrån försälja något af ifrågavarande ämne, hemstäldes. att en areal af omkring två tunnland, hvarifrån kunde erhållas vid pass 1,000 kub.-fmr fyllningsämne, måtte af kanalbolaget exproprieras på 20 år med förbindelse att vid dess åter-lemnande hafva densamma af planad och försedd med tillgänglig matjord. Direktionen beslöt med anledning häraf till K. M. ingå med famställning om expropriation af nämnda jordlott. Sedan det ifrågasatts, om icke saken kunde ordnas genom byte mot lämplig jordlott

Nedsättning pu Göta kanal af umgälderna för vissa varor.

Expropriation af ett grustag vid Stallbacka.inom kanalverkets område, hvaremot arrendatorn al Stallbacka förklarat sig icke hafva något att invända ehuru han bestridt den sökta expropriationen, hvilken jemväl blifvit af Kammar-kollegium afstyrkt, aflät direktionen den 14 Maj 1869 förnyad underd. framställning om expropriation, som dock genom K. Br. af den 3 nästföljande Aug. afslogs. Med arrendatorn O. Johansson träffades dock sedermera den 27 Aug. 1870 aftal om arrende af merabemälda grustag för hans återstående arrendetid emot en årlig afgäld af 40 Rdr, hvaremot han emot årsafgift af 4 Rdr fick arrendera ett kanalbolaget tillhörigt mindre område.

187. Pä hösten 1868 inkom från landshöfdinge-embetet i Elfsborgs län en skrifvelse, hvarigenom till afseende anmäldes en framställning från stadsfullmägtige i Venersborg om anbringande på kanalverkets bekostnad af svängbro öfver kanalleden emellan staden ocb Dalbobron i stället för den befintliga dragbron. Direktionen ansåg sig likväl dä icke böra vidtaga denna ganska kostsamma ändring, enär den befintliga bron var i godt stånd ocb tidsutdrägten vid dess öppnande och slutande genom ombyggnaden icke skulle minskas med mera än två minuter. Emellertid anmälde 1870 kanalverkets mekanikus, att vid ifrågavarande bro öppningen var endast 24,5 fot bred vid 10 fots vattenhöj d, hvaremot vid de öfriga två broarne öfver kanalen öppningen hölle 25 fot i bredd, och hade denna minskning tillkommit genom skärning i grunden och deraf förorsakad sättning af sidofästena. Denna sättning hade visserligen numera upphört, men andra olägenheter förefunnos, såsom att bron låg snedt emot segelleden, hvarigenom in-seglingen i densamma betydligt försvårades, att under storm eller vid hastig

vindförändring strömmen under bron stundom blef mycket stark, samt att dess belägenhet nära inpå yttre hamnen ofta medförde trängsel i hamnen vid starkare trafik. Denna anmälan jemte fullständigt förslag till brons ombyggnad med en kostnad

Ombyggnad af landsvägsbron vid Venersborg.af 30,373 Rdr förekom kos direktionen den 28 Aug 1870, hvarvid tillika upplystes, att ombyggnaden kunde hinna utföras mellan början af följande December och slutet af April 1871, så vida broöppningen under denna tidrymd finge hållas för sjöfarten stängd. Med godkännande af det framlagda förslaget beslöt direktionen att ingå med underd. framställning i ämnet med fördelande af kostnaden på två är till belopp af 15,000 för hvardera. Sedan åtskilliga af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid förslaget gjorda anmärkningar blifvit den 24 Nov. besvarade, godkändes direktionens framställning genom K. Br. af den 14 Jan. 1871. Under 1871 och 1872 af-sattes nödiga medel, hvarefter ombyggnaden började i början af December sistnämnda år och var vid sjöfartens början den 15 April 1873 fullbordad.

188. Kanal verkets mekanikus anmälde vid sammanträde den 27 Aug., att i öfra iuloppet till Stallbacka kanal fanns ett hinder ligt grund bestående dels af berg dels af kullersten och lera, om hvars undanrödjande han ansåg sig böra ingifva förslag. Den från grundet upptagna stenen och muddern skulle utläggas i förlängningen af Stallbacka-öns norra udde, hvarigenom sido-strömningen vid kanalens mynning komme att minskas och ankommande fartyg bättre skulle inledas i kanalen. Kostnaden var beräknad till 14,190 Rdr. Direktionen beslöt, att berörda grund skulle borttagas och till en början den erforderliga muddringen före årets utgång fullbordas. Det återstående sprängningsarbetet utfördes under 1871.

189. De 1870 församlade revisorerne hade väckt fråga derom, att grunderna för pensioneringen af de tjenstemän och betjente, som framdeles inträdde i bolagets tjenst, äfvensom i hvad mån pensioner till deras enkor och barn borde utgå, borde underställas K. M:s pröfning. Yid bolagsstämma den 8 Sept. anförde direktionen genom sin ordförande, att, dä genom bolagsreglorna af 1838 kanal bolaget erhållit full rättighet att

[-Bortspräng-ning-]

{+Bortspräng- ning+} af ett grand i Stallbacka kanal.

Ändring i stad-gandena ang. pension.sjelf förvalta verkets angelägenheter utan annat vilkor eller förbehåll, än att dess underhåll sorgfälligt be-sörjes och nödiga anstalter för sjöfartens trygghet hand-hafvas, att den fastställda kanaltaxan efterföljes och att bolagets förbindelser mot staten och enskilde uppfyllas, men till sådan förvaltning obestridligen hörer att kunna bestämma, om och enligt hvilka grunder pension må tilldelas afskedade tjenstemän och betjente jemte deras efter-lemnade enkor och barn, samt dertill komme, att detta ärende väsendtligen sammanhängde med det genom § 13 af bolagsreglorna åt direktionen öfverlåtna bestämmandet af tjenstemännens aflöning och således mindre än de flesta andra förvaltningsärenden lemnade anledning till den förmodan, att K. M. skulle vilja dermed taga befattning, direktionen ansåg, att merabemälda grunder icke borde K. M. underställas. Med anledning åter af framdeles möjligen inträffande betydligare minskning i kanalintägterna vore det lämpligt tillse att någon besparing i pensions väsen det kunde iakttagas, hvarföre direktionen hemstälde, att de den 28 Sept. 1860 bestämda pensioneringsgrunderna icke skulle gälla för framdeles i kanalverkets tjenst antagna personer samt deras enkor och barn, samt att detta besluts tillämpning i öfrigt måtte få bero på pröfning i hvarje särskildt förekommande fall. Bolagsstämman godkände denna hemställan med det tillägg, att pension ej af bolaget skulle beviljas i annat fall, än då direktionen sådant tillstyrkt.

190. Nyss bemälde revisorer fäste äfven direktionens uppmärksamhet på angelägenheten deraf att, sedan nya trafikleder tillkommit, söka vid kanalleden qvarhålla trävaror och jern, hvilka artiklars försändande på kanalen utgjorde ett väsendtligt vilkor för kanalinkomsternas upprätthållande, och hvilka under 1869 uppgått till resp. omkring 97,000 och 57,000 Rdr. Yid bolagsstämman den 8 Sept. erinrade direktionen med afseende härå, att trafikens gång icke vore beroende alle-

Nedsättning i taxan för stångjern m. m. från 70 till 60 öre.nast af kanalumgälderna, hvilka hvad jern beträffade understego de afgifter, som vid export från Göteborg derför till staden erlades, utan äfven af de betydliga och

föränderliga fraktkostnaderna, hvårföre det vore svårt eller omöjligt att med visshet beräkna, huruvida en ndsättning i kanalafgift komme att verka till den befintliga trafikens bibehållande, hvaremot med visshet kunde uträknas, att ett öres nedsättning per centern i afgiften för jern skulle vid rörelsens nuvarande ståndpunkt medföra en minskning i inkomst af åtminstone 8,000 Rdr. Derjemte vore det skäl att afvakta resultatet af den med året inträdda tillämpningen af den nya trävarutaxan efter kubikinnehåll. Under diskussionen af denna fråga framkastade herr Wallenberg, om skäl icke vore att vid kanalverket anställa en verkställande direktör med myndighet att efter sig företeende omständigheter i afgiften medgifva partiela ned-sättningar för större försändningar. Något beslut fattades icke vid detta sammanträde, men frågan återkom den 17 Dec. vid den då fortsatta stämman, h var vid det upplystes, att den nya trävarutaxan icke verkat till nämnvärd minskning i intägterna för denna artikel, samt att kanalverkets behållna inkomst för året visat sig öfverstiga den för det föregående. Direktionen ansåg sig i följd häraf kunna föreslå en nedsättning i artikeln metaller, utom tackjern och skrot, från 70 till 60 öre för 10 ctr, hvilken af bolagsstämman bifölls och genom K. Br. af den 23 Febr. 1871 faststäldes.

191. Under pågående sänkning af vattnet i öfra Karlsgraf i och för verkställande af beslutade reparationer dels i grafven, dels i Brinkebergs kulles sluss, inträffade den 12 Mars ett jordras å kanalens sydvestra eller dragvägs sida omkring 2,800 fot ofvanom Brinkebergs kulle. Den utrasade massan af lerjord och dy beräknades till 300 kub.-famnar, och i dragvägen hade uppstått en lucka om 260 fot. Kanalverkets mekanikus vidtog genast åtgärder för skadans botande, hvilket

1871.

Jordras i Karlsgraf.med en kostnad af omkring 1,000 Rdr hann fullbordas inom medlet af April.

192. Hos K. M. hade disponenten för Edsvalla bruks aktiebolag, herr G. A. Wall, gjort underd. framställning om medgifvande för ångbåt, som under resa mellan Vermland och Göteborg fram och åter bogserade lastfartyg, att tillika med pråmarne, framför seglande fartyg, vid slussars genomgående ega samma rättighet till förtur, som genom K. Br. af den 17 Sept. 1857 var medgifven lastfartyg med hjelpmaskin. På nåd. remiss af denna ansökan aflät direktionen den 27 Juni tillstyrkande yttrande på det sätt, att dylika bogserade pråmar skulle näst efter ångfartyg åtnjuta förtur framför seglare och timmerflottar, dock att de af samma ångfartyg bogserade lastfartygen icke fingo vara flera, än att de kunde beqvämligen genomtagas i tre sluss-ningar, samt att för hvarje lastfartygs framhalning minst tre man skulle af bogseringsbefälhafvaren användas. Genom K. Rr. af den 14 nästföljande Juli blef direktionens förslag godkändt.

193. Redan vid anläggningen af den nya slusslinien hade för åstadkommande af ett springvatten i närheten af kanalens utlopp i Göta elf jernrör blifvit nedlagda utmed slusslinien, men anläggningen hade icke blifvit fullföljd. Då öfriga nödiga jernrör funnos i förråd och anläggningen fordrade endast obetydlig kostnad, beslöt direktionen den 27 Juni dess fullbordan, att utföras utan hinder för angelägnare arbeten.

194. Yid nyss nämnda sammanträde antogs äfven till efterlefnad ett uppgjordt förslag till reglemente angående vården och underhållet af boställsrum och lägenheter uti de kanalverket tillhöriga byggnader, och skulle detta reglemente tryckas för att bland boställshafvarne utdelas.

195. Redan 1862 hade revisorerne framhållit angelägenheten deraf, att den nära värdshuset vid Trollhättan befintliga dragbron öfver kanalen utbyttes mot en sväng-

Förtur för bogserade pråmar.

pringvattnet id Åkersd al.

Boställsregl

mente.

Sväugbro vid Trollhättan.1872.

Nedsättningar i taxan.

Plats för kyrko-herde-bostiille.

bro. Då emellertid andra för sjöfarten angelägnare arbeten sedan dess tagit kanalverkets tillgångar i anspråk, hade denna fråga fortfarande fått hvila. Sedan numera till följd af den betydliga tillväxten uti de vid Trollhättan befintliga industriela anläggningarne färdandet öiver nämnda bro mycket ökats, ansåg direktionen det föreslagna utbytet vara utaf oafvisligt behof påkalladt, hvarföre den 16 Sept. beslut derom fattades, varande kostnaden beräknad till 11,600 Rdr. Kanalverkets mekanikus förständigades att ofördröjligen vidtaga alla förberedande åtgärder för arbetets utförande under den tillstundande vintern, hvarunder också detsamma, gyn-nadt af den blida väderleken, fortgick med den raskhet, att bron vid sjöfartens början den 10 April 1872 var fullt färdig.

196. Uti skrifvelse af den 20 Jan. meddelade Göta kanaldirektion, att nedsättning i afgifter skett för stenkol, koks och cinders från 28 till 20 öre för 100 kub -fot för hvarje distrikt, eller med tillämpning af beviljade eftergifter vid genomgående af 12 distrikt eller deröfver Rdr 2.4 o per 100 kub.-fot för hela kanallinien. och beslöt direktionen den 27 Febr. de till följd häraf nödiga åtgärder.

197. Med åberopande af K. Br. af den 1 Febr. 1861 ang. kanalbolagets till efterrättelse fastställda åtaganden gent emot Trollhättans församling inkom kyrkoherden Åberg till direktionen med en skrift, deruti han under förklarande, att hans nuvarande bostad i friskolans »Kronprins Oskar» hus vore dels allt för inskränkt dels för helsan menlig till följd af byggnadsmaterialets beskaffenhet, anhöll, att direktionen måtte medgifva, det en del af den åt honom upplåtna kåihagen måtte få användas till tomt för ett passande kj^rkoherdeboställe under samma förbehåll, som funnes intaget i § 9 af gällande tomtreglor, samt att församlingen, om den så önskade, finge inlösa den blifvande åbyggnaden. De uti förbemälda skolbyggnad lediga blifvande rummen kundelätt inredas till en för undervisningen erforderlig lärosal samt till bostad åt en lärarinna. Efter öfvervägande af alla förekomna omständigheter, och ehuru på senare tider den grundsats blifvit följd att icke upplåta byggnadstomt vester om kanalen, fann sig det oaktadt direktionen den 27 Febr. böra bifalla den gjorda ansökningen, dock att gällande tomtreglor skulle dervid i alla delar lända till efterrättelse.

198. Genom det är 1854 med egaren af Ströms säteri ingångna kontrakt angående jordafsöndring (110) var kanalbolaget skyldigt att tillhandahålla timmerlänsa i Göta elf. Då inom bolagets område lämplig plats för sådan saknades, hade aftal blifvit träffadt med byamännen i Fuxerna by om arrende af tjenlig plats mot årlig afgift af 150 Rdr. Som emellertid tiden för detta aftal snart var utlupen och det för bolaget vore angeläget att varda befriad från ett åliggande, som icke allenast var förenadt med kostnad utan ock med äfven-tyr att icke kunna fullgöras, hade direktionen sökt att med egaren af beraälda säteri, herr A. Evers, träffa öfverenskommelse om afiösning af bolagets meranämnda förbindelse. Sedan herr Evers anmält, att han mot erhållande af 3,000 Rdr vore villig afstå från den honom tillerkända rättigheten, beslöt direktionen att antaga detta anbud, så att mot erhållande af nämnda summa Evers skulle afgifva behörigen bevittnad förklaring, att § 9 uti ofvan bemälda kontrakt skulle med 1872 års utgång vara till all kraft och verkan förfallen.

199. De 1872 samlade revisorerne kommo åter med framställning om nedsättning i afgift för jern, trä, stenkol och spanmål. Med anledning häraf anförde direktionen för bolagsstämman den 26 Aug., hurusom under de senaste tre åren kanalintägterna varit i oafbrutet stigande, att öfverskottet för 1871 uppgick till omkring 40,000 Rdr, och att för det innevarande året detta belopp syntes komma att öfverskridas, hvårföre direktionen ansåg sig så mycket hellre kunna förorda en nedsätt-

Aflö&ning af bolagets block-länsa vid Ström.

Nedsättningar ining, som genom laga kraftvunnen dom kanalverket blifvit berättigadt uppbära afgifter i Yenersborg; dock vore det ej rådligt vidtaga så stor nedsättning, att derigenom kunde befaras större minskning i intägterna än 20,000 Rdr. Då emellertid tiden för bedömandet af den senaste trävarutaxans lämplighet varit nog knapp och i öfrigt vissa fullständigare undersökningar erfordrades, hemstälde direktionen, att aktieegarne ville medgifva direktionen att, när så funnes lämpligt, till K. M. ingå med framställning i ämnet, hvarvid jemkningama

i trävarutaxan skulle förenas med skälig förhöjning för en del andra artiklar. Denna hemställan blef af bolagsstämman bifallen.

Sedan nödiga upplysningar inhemtats, aflät direktionen den 1 Nov. underd. skrifvelse med hemställan, att för metaller af alla slag utom tackjern och skrot afgiften skulle bestämmas till 50 öre för 10 ctr, för stenkol, koks och cinders till 5 öre för 10 kub.-fot, samt att från början af 1873 och till utgången af 1877 vissa ändringar i afgifterna för trävaror skulle vidtagas. Då sedermera direktionen erfarit, att hos K. M. dröjsmål med afgörandet af denna hemställan uppstått, afläts den 31 Mars 1873 underd. hemställan, att, om icke det nya förslaget hunne afgöras af K. M. tillräckligt tidigt för att innan sjöfartens öppnande den 15 April kungöras, den för tre år från och med 1870 gällande taxan måtte få tillämpas äfven under 1873. Genom K. Br. af den 4 nästföljande April bifölls denna hemställan och genom K. Br. af den 18 samma månad vunno de föreslagna afgifterna å jern, stenkol, koks och cinders nåd. fastställelse. Om trävarutaxan förekommer åter under 206.

200. Hos direktionen förekom den 2 Febr. en af sågverksegarne Arthur Kock och Hichens, Seaton <£ Hichens ingifven ansökan, att till dem, som voro egare af samtliga sågverken vid Lilla Edet, måtte öfverlåtas det perpetuela arrendet af dervarande gamla slussverk

Angående ut-arrondering af Lilla Edets sluss.med dertill hörande kanal- och annat område mot förbindelse för dem att fullgöra de skyldigheter, som ålågo kanalbolaget och särskildt att till Kronan erlägga den nuvarande årliga arrendeafgiften derför.

Vid behandlingen af detta ärende upplystes, att sedan på 1840-talet (se 96) med anledning af ifrågasatt byte af Lilla Edets sluss mot Lilla Hojum rättegång blifvit väckt mot närliggande sågverksegare för utrönande af eganderätten till den i elfven utskjutande udde, på hvilken slussen var uppförd, denna rättegång ännu var oafgjord. Bolaget hade gjort anspråk på en del af nämnda udde, och detta anspråk hade genom Flundre häradsrätts utslag af den 12 Mars 1846 blifvit godkändt, men Elfsborgs och Dalslands lagmansrätt hade den 13 Okt. samma år återförvisat målet. Häradsrätten förklarade derpå, att bolagets emot sågverksegarne anstälda talan icke kunde på den ågångna stämningen komma under pröfning och således lemnades utan afseende, samt afdömde saken den 23 April 1850 genom utslag, som af Göta hofrätt genom dom af den 20 Febr. 1852 hufvud-sakligen fastställdes. Genom K. M:s dom af den 17 Nov. 1854 ändrades och upphäfdes domstolarnes beslut, och målet återförvisades till häradsrätten, som egde att på anmälan detsamma till ny lagenlig behandling upptaga, utan hinder af de undanrödda besluten. Att sådan anmälan blifvit gjord, hade emellertid nu ej kunnat utrönas, hvarföre skäl förelåge att åter upptaga saken, ehuru det antagligen vore för enad t med stor svårighet att anskaffa de för ändamålet nödiga vidlyftiga handlingarna. Under sådant förhållande ansåg direktionen sig icke kunna inlåta sig i något aftal om slussens ut-arrendering.

Yid sammanträde den 22 Aug. beslöts, sedan nödiga handlingar blifvit anskaffade, rättegångens återupptagande, hvilket syntes så mycket angelägnare, som vid pågående ombyggnad af sågverken vid Edet inkräkt-ningarna på slussområdet började skjuta in på sjelfvaSegelränna vii Lilla Edet.

1873.

Hkolhusbygg-

nad.

slussmuren, hvars bestand derigenom ätventyrades (se vidare 216).

En sedermera inkommen ansökan af Hichens, Seaton & Hichens att på kort uppsägning fa arrendera en del af slussområdet på östra sidan blef af direktionen den 28 Juni bifallen.

201. Med anmälan, att i farvatten emellan Lilla Edet och den djupare rännan vid Ströms kanal under vanliga förhållanden fartyg af större djupgående än 7 fot ej kunde användas, vid lågt vattenstånd endast af 51 2 fots djupgående, hemstälde åtskilliga sågverksegare m. fl., att direktionen ville foga anstalt om undanröd-jande af denna olägenhet. Då likväl i följd af K. Br. af den 10 Sept. 1840 och den derigenom skedda dispositionen af

slussen vid Edet kanalbolagets befattning med denna del af elfven upphört, beslöt direktionen den 9 Mars, att annan åtgärd i följd häraf ej erfordrades, än att den förklarade hinder ej möta för det ifrågasatta arbetets utförande utan direktionens medverkan.

202. Jemte skrifvelse af den 4 April hade kyrkoherden Åberg öfverlemnat ett utdrag af kommunalstämmans vid Trollhättan protokoll, hvaraf inhemtades, att sedan kyrkoherden, såsom ordförande i skolstyrelsen, väckt fråga om anskaffande af ökad lokal för folkskole-undervisningen samt kommunalnämnden med anledning häraf ansett, att på kommunens bekostnad dels med användande af besparade medel till belopp af omkring

12,000 Rdr, dels medelst upplånade medel borde uppföras ett hus af sten, 90 fot långt och 48 fot bredt, in-deladt i fyra salar och med gafvelrum derofvanpå, hvilka samtliga lägenheter derefter skulle mot årlig afgift till skolstyrelsen uthyras, kamereraren Bagge å kommunalstämman först hade yrkat afslag å nämnda beslut och ärendets återförvisande till nämnden och sedermera, då detta yrkande ogillats, begärt omröstning om annat väckt förslag att med en kostnad af 10- 12,000 Rdr bygga ett hus med endast två salar, hvilket han ansågför undervisningen tillräckligt. Omröstningen hade utfallit med 17,483 röster för men endast 14,552 mot detta sista förslag, och hade såväl kyrkoherden som alla de med honom röstande emot beslutet anmält reservation, hvarpå stämman blifvit uppskjuten till den 3 Maj för vidare öfverläggning i ämnet. Under meddelande, att det större byggnadsförslaget blifvit granskadt af byggmästaren Olander, som syntes villig att åtaga sig byggnaden för 18,000 Rdr, anhöll kyrkoherden Åberg, att direktionen ville uppdraga åt kamereraren Bagge att återtaga sitt votum, så att församlingen blefve oförhindrad att under de förevarande ekonomiskt gynnande förhållandena verkställa den af behofvet påkallade skole-förbättringen.

Detta ärende förekom hos direktionen den 26 April, hvarvid inhemtades, att kommunalnämndens beslut i ämnet blifvit fattadt utan skolstyrelsens föregående hörande och utan afvaktande af utsedde kommitterades utlåtande och förslag; att man ej gjort sig reda för erforderliga kostnaden vare sig för byggnadens uppförande eller dess underhåll, lärares aflöning m. m. Då härtill kom, att de handlingar, hvilka uppgifvits vara att förvänta, icke till direktionen ankommit, ansåg direktionen, dels att ärendet icke var behandladt i enlighet med föreskrifterna i §§ 2 och 22 af Kongl. Förordningen om kyrkostämma m. m. af den 21 Mars 1862, dels att närmare utredning om baskaffenheten och anordningen af den föreslagna skolbyggnaden erfordrades, hvarföre kyrkoherden Åbergs framställning nu icke kunde föranleda annan åtgärd, än att direktionen förklarade sig för sin del medgifva, att det på kamereraren Bagges förslag fattade beslut finge förfalla.

203. Yid samma sammanträde förekom ett förslag öfver den nya vågbrytarens vid Venersborg förstärkning efter de skador den lidit under den svåra stormen den 12—13 nästlidna Nov., hvilka skador visat nödvändigheten af att gifva dess yttre sida en mindre brant

Yttre vågbry-tare vid Venersborg.Förtur för Mo tala Ströms ångfartyg.

Ny farled vid Stallbacka.

sluttning än den ursprungliga af 1: IV2* att densamma genom påfyllning af sprängd sten utsträcktes till 1: 3, hvarföre kostnaden beräknades till 5,628 Rdr, och blef denna framställning af direktionen godkänd.

204. Med förmälan, att Motala Ströms ångfartygs-bolags tre ångfartyg förde postexpedition ombord, hade detta bolags direktion anhållit, att förtur måtte dem beviljas i Trollhätte kanals slussar. Kanaldirektionen ansåg dock i följd af bestämmelserna i gällande segla-tionsreglemente, att sådan icke kunde beviljas. Äfven 1873 förekom en dylik ansökan, den direktionen icke heller då ansåg böra till någon åtgärd föranleda.

205. Redan länge hade anmärkts, att den starka strömmen i Stallbacka kanal, stundom vid högt vatten i hastighet öfverstigande tre fot i sekunden, förorsakade stora olägenheter för sjöfarten, särdeles sedan jemlikt K. Br. af den 14 Juli 1871 bogsering af flera fartyg i ett tåg kommit i användning. Genom mötande bogse-ringståg kunde lätt inträffa, i synnerhet vid lågt vatten, att emellan fartygen och kanalens bottensidor funnes knappast fyra fots rum, hvarigenom vattenstockning uppstod. Med anledning häraf hade direktionen året förut anmodat kanalverkets mekanikus att anställa en noggrann undersökning om utvägen att afhjelpa denna olägenhet och derom inkomma

med förslag. Sådant förslag hade nu inkommit. Medelst genomskärning af Stallbacka-öns nordliga ända#ungefär parallelt med den redan befintliga kanalen kunde en ny farled öppnas längs vestra sidan af ön, hvarigenom icke allenast alla de omförmälda olägenheterna undanröddes, utan äfven den fördel vunnes, att ångfartyg kunde med full fart färdas hela vägen emellan Stafvereds mosse och Brinke-bergs kulle, enär vid den nya leden inga dragvägs-bankar behöfde anläggas och skyddas. Arbetet härmed bestående endast i jordgräfning och muddring skulle kunna fullbordas på ett och ett halft år, men då det i vissa afseenden vore lämpligast att utföra arbetet medkanalverkets eget arbetsfolk, hemstälde mekanikus, att det finge fördelas på tre år, varande kostnaden upptagen till 34,798 Rdr, bojar och märken vid farleden deruti inberäknade.

Sedan detta förslag blifvit framställdt vid den 1873 församlade revisionen, hvarvid äfven chefen för Väg-och vattenbyggnadsstyrelsen, öfverste Modig var närvarande, beslöt direktionen den 17 Juni, att arbetet med den nya farledens upptagande skulle ofördröjligen påbörjas och fortskyndas, så vidt sådant utan hinder för angelägnare göromål kunde ske.

206. I det föregående (199) är omförmäldt, huruledes det af direktionen ingifna förslag till vissa jemk-ningar i trävarutaxan icke kom till behandling så tidigt, att det kunde fastställas redan för 1873, hvarföre genom K. Br. af den 4 April nämnda år den under de senaste tre åren gällande taxa skulle äfven under 1873 till-lämpas. Genom skrifvelse af den 29 Maj infordrade Kommerse-kollegium direktionens utlåtande angående de af åtskilliga trafikerande samt stadsfullmägtige i Venersborg samt K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län mot detta förslag gjorda anmärkningar, deribland särskildt angående ifrågasatt ändring i kanalens distriktindelning, så att Venersborgs hamn och Vassbotten komme att utgöra ett särskildt distrikt, det sistnämnda dock endast för det fall, att sistnämnda myndigheters yrkande, det kanalbolaget åtminstone tills vidare måtte frånkännas rätt till afgifter af sjöfarten på Venersborg, icke kunde bifallas.

Uti sitt häröfver den 13 Aug. afgifna utlåtande anförde direktionen först, att, då genom domstols i laga ordning utfärdade och kraftvunna utslag bolagets rätt till sistbemälda afgifter blifvit godkänd och följaktligen icke utan uppenbar rättskränkning kunde detsamma betagas, endast det motstälda alternativet kunde anses vara åsyftadt. Något skäl funnes emellertid icke att för trävaror inrätta en särskild frän den allmänna af-

s~

Trävarutaxan.vikande distriktindelning, och då denna sistnämnda måste rättas efter helt andra grunder än afgifternas belopp samt temligen lika berörde alla trafikanters gemensamma intresse och öfriga hörda länsstyrelser samt trafikanter i denna del icke något yrkat, så förestälde sig direktionen, att Venersborgs stads yrkande icke kunde vara förtjent af något afseende. Likadant ansåg direktionen vara förhållandet med framstälda anspråk på nedsättning i taxan för spanmål.

1 öfrigt anförde direktionen hufvudsakligem, att visserligen, såsom anmärkt blifvit, benämningen blockar icke innebar önskvärd tydlighet, men den var dock för alla begriplig och i alla fall att föredraga framför den af sdgtimmer;att den af landshöfdingeembetet i Elfs-

borgs län förordade nedsättningen af flottningsafgiffcerna så mycket mindre borde bifallas, som flottningen för den öfriga sjöfarten vore till sådant hinder och förfång, att densamma snarare borde helt och hållet förbjudas; att de mot den föreslagna höjningen för sparrar och bjelkar till likhet med det gröfsta rundvirket framstälda betänkligheter torde böra vika för önskligheten att åvägabringa enkelhet och följdrigtighet i taxan; att å Göta kanal afgiften för bjelkar och sparrar var densamma som för plank, under det den nu föreslagna var 33 procent lägre, men att den ifrågasatta höjningen för öfrigt icke vore af någon vigt för kanalbolaget; samt slutligen med erinran derom, att direktionens förslag ginge ut på en betydlig nedsättning i det hela, och att de länsstyrelser, hvilka lemnat detsamma utan anmärkning, voro just de, hvilkas orter hade största andelen i rörelsen på kanalen, under det att Elfsborgs läns var ganska ringa.

Genom K. Br. af den 27 Dec. fastställdes för åren 1874—78 det af direktionen upprättade taxeförslaget, så lydande:Trävaror af barrträd. lDistr.'2 Distr. 3/ '1/ /lO | 110 öre. j öre. 3 Distr. 4/ / 10 öre. 4 Distr. 2/10 öre. Hela

leden öre. Plank, bräder, bakar, läkter för lOOkub.-fot 30.00 10. oo 40. oo 1 1 1 20. oo 1 i lOO.oo j Mastträd, spiror, bjelkar, sparrar »» 20.00 6.50 27.00 1 13.50 67.oo Påltimuier, byggnadstimmer » 15.50 ö.oo 21.oo 10.50 i 52.oo i Blockar » 4.50 1.50 6.00 3.oo 15.oo Ved och grufstöttor 1 upplagda i famn » 13.oo 4.50 17.50 ! ; O.oo | i 44.oo 1

med tillägg för varor af löfträd af ,/3 och för virke som flottas af 50 procent. Derjemte anbefaldes direktionen verkställa noggrann utredning derom, huruvida icke uti kanalens indelning i distrikt jemte dithörande fördelning af kanalafgifterna ändring lämpligen kunde och borde tillvägabringas i sådan syftning; att första distriktet komme att omfatta antingen, på sätt stads-fullmägtige i Venersborg begärt, Venersborgs stads hamn jemte Vassbotten eller, såsom Kommerse-kollegium föreslagit, det vattenområde, som nämnda stad jemlikt K. Br. af den 14 Dec. 1825 till segelfartsdirektionen öfverlåtit, och hvilket sedermera kommit under kanalbolagets förfogande, samt derefter. och sedan kanalbolaget blifvit i ämnet hördt, inkomma med det underd. utlåtande och förslag, hvartill utredningen kunde föranleda (se vidare 215).

207. Enligt uppdrag af direktionen hade extra jägmästaren E. R. Björklund upprättat förslag, dels till ordnad skogshushållning å bolagets i närheten af Trollhättan belägna skogsmark, dels till instruktion för blifvande skogvaktare äfvensom ungefärlig beräkning af årlig inkomst och utgift enligt den uppgjorda planen, och hade t. f. jägmästaren i Hunnebergs revier A. Cnat-

Skogsvården.tingius deröfver afgifvit begärdt utlåtande. Derigenom upplystes, att å den dels egna dels med besittningsrätt af kanalbolaget innehafda marken funnes 1,673.9 2 qv.-ref skogbevuxen mark samt 771.5 2 qv.-ref kal men i allmänhet till skogsbörd tjenlig mark; att den befintliga skogens årliga afkastning genom gallring m. m. anslogs till 2,000 kub.-fot virke oeh ved; att kostnaden för nödig skogsplantering beräknats till 250 Rdr om året utom en utgift första året för afdikning och anskaffande af hvarjehanda materialier; samt att den genom åverkan illa medfarna och med förstörning hotade skogens vård oundgängligen påkallade anställning af en skogvaktare. Jägmästaren Cnattingius förklarade sig villig att emot ett årligt arvode af 350 Rdr hafva inseendet öfver skogen och föreslog såsom lön för en skogvaktare 500 Rdr jemte bostad och potatesland. På de anförda skälen, och då på senaste tiden åverkan å skogen i betänklig grad tilltagit efter nedläggandet af de stora sågverken vid Trollhättan, hvilkas affall tillförene lemnat en mängd af ortens fattige deras bränsle, deslöt direktionen den 26 Aug. att godkänna förutnämnda förslag och tills vidare uppdraga åt jägmästaren Cnattingius att utöfva tillsynen och vården å bolagets skogsmark, hvarjemte lämplig skogvaktare skulle ofördröjligen anskaffas.

208. Sedan Rosendals aktiebolag hos K. M. gjort ansökan om skatteköp å Toppön, infordrade K. M:s befallningshaf vande i Elfsborgs län, i enlighet med Kammar-kollegii resolution, öfver denna ansökan kanal-bolagets utlåtande, hvilket afläts den 20 Dec. Direktionen anförde deruti hufvudsakligen, att den å Yestgöta-sidan närmast fallen liggande marken, benämnd Troll-hättebergen, innefattat en gemensam utmark till hemmanen Stora och Lilla Hojum, Olidan och Åker, som af kanalbolaget, innehades dels med ständig besittningsrätt, dels med full eganderätt, och att förmodligen den fordom till qvarnlägenhet begagnade holmen Onan eller Öjebro, å hvilken nu Rosendals fabrik vore uppförd, är

[-Roseudals-bola-gyt-]

{+Roseudals-bola- gyt+} om skatteköp af Toppön.en afsöndring från nämnda utmark. Direktionen veter-ligt hade aldrig förr än vid den i ansökningshandlingarna omförmälda landtmäteriförrättningen året förut blifvit af Onans innehafvare försökt att sträcka egande-rätten till denne holme utöfver densammas af naturen utvisade gränser, och livarken med den å andra sidan kungsådran liggande Toppön eller den dit ledande gångbron hade de någonsin haft den ringaste befattning, hvarföre fabriksbolagets rättsanspråk på holmen syntes fullkomligt ogrundadt. Såväl af kanalbolagets ombud, kamereraren Bagge, som af det vid förrättningen närvarande kronoombudet hade fabriksbolagets anspråk på holmen blifvit bestridda. Huruvida Toppön tillhörde kanalbolaget såsom strandegare eller Kronan, som i kanal bolagets privilegier förbehållit sig strömmarna vid Trollhättan,

kunde deremot vara tvifvelaktigt och göras till föremål för tvist; och då ett allmänt intresse vore beroende på bevarande af kanalbolagets anspråk på holmen, derest icke K. M. skulle finna skäligt bibehålla den rätt dertill Kronan må ega. ansåg sig direktionen, i öfverensstämmelse med hvad kanalverkets kamererare uti sin i detta mål till Kammar-kollegium ingifna skrift andragit, böra yrka, att Rosendals aktiebolags ifrågavarande ansökning måtte lemnas utan afseende, såsom också af K. M. under den 1 Okt. 1875 resolverades. Bagges skrift finnes bilagd direktionens protokoll för den 20 Dec. 1873.

209. Kanalbolaget hade för 1870 fått sig påförd fastighetsbevillning utom för inkomst och för tillhörande hemman j em väl för hotelbyggnaden, förrådshuset, smedjan vch slussdrängsbostäderna vid Åkersberg samt kontorsbyggnaden vid hemmanet Olidan. Denna påföring hade öfverklagats hos Elfsborgs läns pröfningskommitté under anförande, att hotelbyggnaden var uppförd endast i och för gästgifverirörelsen vid Stafvered, och att de öfriga ifrågavarande byggnaderna, för så vidt de icke tillhörde jordbruksfastigheten, utgjorde nödiga delar af

Påförd bevillning för byggnader.kanalverket och således icke borde särskildt beskattas. Under åberopande af § 2 mom. 2 af gällande bevill-ningsstadga fastställde pröfningskoramittén den öfver-klagade påföringen. Bolaget anförde häröfver besvär hos Kammar-rätten, som dock genom utslag af den 12 Okt. 1871 förklarade sig ej finna skäl att i pröfnings-kommitténs beslut göra ändring. Direktionen fullföljde derefter besvären hos K. M., som genom resolution af den 13 Dec. 1872 efter vederbörandes hörande förklarade, att, då enligt hvad af kronofogde och häradsskrifvare blifvit vitsordadt förrådshuset och öfriga byggnader vid Åkersberg och Olidän voro för kanalens underhåll och trafiken derå oundgängligen nödvändiga och alltså skäligen borde anses utgöra delar af sjelfva kanalanläggningen, bolaget befriades från den dessa byggnader påförda bevillning, men att i afseende på hotelbyggnaden skäl icke funnes att i Kammar-rättens utslag göra ändring.

På aldeles enahanda sätt återkom samma sak under 1871 och blef genom K. M:s resolution af den 26 Sept. 1873 på enahanda sätt afgjord.

210. De af K. M. förordnade revisorerne för granskning af kanal verkets räkenskaper för 1872, friherre S. Fleetwood och grosshandlaren P. Hammarberg, hade i den i Juni 1873 afgifna revisionsberättelsen anmärkt, att, då de utgående årliga jordersättningarna till belopp af Kr. 3,918.90 voro att anse såsom en ogulden del af kanalens anläggningskostnad, det syntes dem, som om denna utgift borde utgå af kanalbolagets enskilda tillgångar och icke af verkets inkomster. Vid revisionsberättelsens föredragning inför bolagsstämman den 5 Sept. anförde direktionen, att denna framställning gåfve åt bolagsaftalet en tolkning, som syntes aldeles oberättigad. Ifrågavarande ersättningar hade tillkommit dels genom K. Br. af den 13 Juni 1839 och den 28 Mars 1844 samt flera på sistnämnda nådiga bref grundade kompromissbeslut och föreningar, dels genom Göta hofrätts dom af den 25 Febr. 1848, dels genom K M:s

Revisorerne ang. jordersättningarnas utgående.dom af den 20 Dec. 1850. Direktionen hade vid dessa ersättningars tillkomst antagit såsom klart och ostridigt, att de skulle inbegripas i deri årliga underhållskostnad, som enligt § 38 i bolagsreglorna borde afdragas, innan behållen inkomst finge anses hafva uppkommit, och någon annan åsigt hade direktionen veterligt icke förr än nu varit framställd. Dä billighet lika litet som lag eller aftal lemnade stöd för aktieegarnes förbindande att enskildt ansvara för de till beloppet oklandrade jordersättningarna, kunde direktionen icke föreställa sig annat, än att desamma borde lika med underhållskostnaderna hädanefter som hittills afdragas från brutto-intägten, innan behållen inkomst ansåges hafva uppkommit. Sedan bolagsstämman godkänt direktionens anförande, afläts vid revisionsberättelsens insändande underd. yttrande i ämnet, och förklarade K. M. under den 10 Sept. den af revisorerne gjorda anmärkningen icke till någon åtgärd föranleda.

211. Uti sin berättelse öfver kanalverkets förvalt-nirg under 1873 hade revisorerne fästat uppmärksamheten derpå, att det för reparationsfonden bestämda högsta beloppet af 150,000 Kr. numera ej kunde anses tillräckligt, enär sedan den tid, dä detta belopp vardt bestämdt, varuvärden och arbetskostnad stigit till mera än dubbelt, hvarföre det vore angeläget, att denna fond uppbringades till hvad som för ändamålet vore erforderligt. De

föreslogo derföre, att räntan å dess dåvarande belopp skulle, då årsbehållningen sådant medgåfve och utan någon rubbning af Kronans och aktieegarnes inbördes rättsförhållande, läggas till kapitalet och ackumuleras med ränta på ränta, till dess fonden växt till 300,000 Kr., under i öfrigt samma föreskrifter som tillförene.

Sedan vid bolagsstämma den 20 Juli på direktionens tillstyrkan detta förslag blifvit af aktieegarne godkändt, afläts i ämnet underd. skrifvelse, hvarå följde K. Br. af den 2 nästföljande Okt. bifallande den föreslagna höj-

1874.

[-Reparationsfondens höjning.-]

{+Reparations- fondens höj- ning.+}Revisorerne angående bokföringen.

Tillsättning af verkställande direktör vid Trollhättan.

Ökad aflöuing för traflkbetje-ningen.

ningen af reparationsfonden med ändring af § 8 i bolagets privilegier samt § 38 i dess bolagsreglor.

212. Revisorerne hade likaledes framstält vissa anmärkningar angående bokföringen af den Kronan tillkommande andelen af kanalverkets vinst äfvensom af material- och instrumental-förråden, sådan den under 1873 i olikhet med hvad förut varit fallet blifvit verk-ställd. På grunder, hvilka finnas upptagna i direktionens protokoll för den 18 Juni, ansågos dessa anmärkningar icke böra till åtgärd fölanleda.

213. När år 1866 friherre Ericsson afgick från sin befattning såsom afdelningsdirektör vid Trollhättan, beslöt bolaget (173), att denna plats skulle indragas, och uppdrog åt direktionen att på sätt lämpligast syntes förordna om dithörande göromåls handhafvande, och fördelades dessa emellan kanalverkets kamererare och dess mekanikus. Det hade emellertid visat sig, det denna anordning medfört den olägenheten, att desse tjenstemän, ständigt upptagne som de voro för befordrande af den växande trafikens jemna gäng, icke kunde åt öfriga grenar af förvaltningen på platsen egna önskvärd tid och omtanke. Då dertill komme, att verkets nitiske kamererare, som på grund af tjensteålder och direktionens särskilda uppdrag varit dess främste tjensteman på stället, anhållit om entledigande vid årets utgång, beslöt direktionen den 16 Sept. hos bolagsstämman göra framställning om tillsättande af en verkställande direktör vid Trollhättan, hvilken framställning den 23 i samma månad bifölls, och skulle tjensten tillträdas den 1 Okt. Till denna befattning utsågs kaptenlöjtnanten å Kongl. Flottans reservstat grefve Knut Posse.

214. Yid sammanträde den 18 Juni hade kanalverkets mekanikus framlagt förslag dels till ökad af-löning för trafikpersonalen dels ock till förhöjdt hyres-, beklädnads- och vedanslag för densamma, åberopande han sig på den tilltagande svårigheten att med den nuvarande i förhållande till gängse arbetslöner låga af-löningen erhålla nyktert och pålitligt folk, h var på för trafikens säkra gång låge högsta vigt. Direktionen beviljade då endast för några få af nämnda personal den ifrågasatta förhöjningen, hvaremot i öfrigt förslaget skulle bero på fullständigare pröfning. Ärendet förekom åter den 10 Okt., och fann direktionen skäligt det framlagda förslaget godkänna, skolande den nya af-löningsstaten, som finnes protokollet fbr dagen bilagdt, gälla från och med 1875.

215. Genom K. Br. af den 27 Dec. 1873 med fast-ställelse på taxan fbr trävaror (se 206) hade direktionen fått sig anbefaldt att efter bolagets aktieegares hörande inkomma med underd. utlåtande och förslag angående af stadsfullraägtige i Venersborg, K. M:s befallnings-hafvande i Elfsborgs län samt Kommerse-kollegium fram-stälda yrkanden om ändring af kanalens distriktindelning i hvad denna rörde dess första distrikt; och aflät direktionen i enlighet med bolagsstämmans beslut den 30 Dec. sådant utlåtande.

Med anförande af hvad i afseende på distriktindelningen förut förekommit, och huruledes den blifvit fast-städ genom K. Br. af den 15 Febr. 1848, yttrade direktionen, att hvad sjelfva fördelningen beträffade densamma svårligen kunde göras lämpligare än den redan befintliga, ej mindre med hänsyn till farledens natur, än äfven hufvudsakligast till de särskilda trafikområdena på kanalen och möjligheten att på det för trafiken minst hinderliga sätt uppbära och kontrollera kanalafgifterna i den proportion dessa, i betraktande af den trafikerade längden af kanalleden, borde erläggas. Beträffande åter afgifternas fördelning på de särskilda distrikten syntes

knappast lämpligare grund hafva kunnat antagas, än förhållandet emellan underhållskostnaden för hvarje distrikt. Enligt bilagdt räkenskapsutdrag hade denna kostnad för åren 1861—70 för hela kanallinien — husbyggnad, vägar m. m. oberäknade — utgjort Kronor 220,431.13 deraf för första distriktet Kr. 73,273.3 6.

Utl&tande om förändrad distriktindelning.Med afseende härå, och då en delning af första distriktet skulle medföra minskning i inkomst utan motsvarande fördel och derjemte föranleda ökad utgift genom ien deraf följande nödvändigheten att bekosta ett ytterligare uppbördskontor med byggnad och personal, samt med underd. erinran om innehållet af § 12 mom. 6 i kanalbolagets privilegium, att gällande taxor och bestämmelser om afgifter såväl vid Trollhätte kanal och slussar som för farten å Göta elf icke må utan bolagets begifvande ändras eller nedsättas, kunde direktionen ej annat än af böja den föreslagna ändringen i distrikt-indelningen.

Då emellertid det icke kunde nekas, att trafiken från Venern till Venersborg, som måste utgöra icke blott kanalafgiften utan äfven hamn- och broafgift till staden, deraf var mycket betungad, ansåg sig direktionen böra erbjuda, att fartyg, personer och varor, som kommande från Venern lossa eller lasta vid stadens kaj emellan vissa å bilagd karta utmärkta punkter, den ena midt för kanalverkets utskjutande dragväg i norr och Herr-ljunga—Uddevalla jern vägsbro öfver kanalen i söder, om annan del af kanalområdet icke blifvit begagnadt, än som fordrades för att anlöpa nämnda kaj, må vara befriade från all afgift till kanalverket, med vilkor att fartygen icke uppehålla sig i segelrännan utanför det å förenämnda karta tecknade röda streck, och att staden afstode från den afgift af 3,000 Kr. årligen, som enligfc K. Br. af den 14 Dec. 1825 dittills från kanalverket utgått, samt öfvertoge underhållet af den s. k. Dalbobron, vester om kanalbolagets område (se vidare 228).

216. Enligt hvad i 200 finnes omförmäldt blef på hösten 1872 rättegången angående gränserna för slussområdet vid Lilla Edet hos häradsrätten till förnyad handläggning upptagen. Mot rättens utslag af den 19 Aug. 1873 beslöt direktionen vid sammanträde den 9 Sept. att fullfölja talan hos Göta hofrätt, som dock genom dom af den 13 Nov. 1874 ogillade Kronans och

Riittegung om Lilla Edet.kanalbolagets talan, såvidt der med afsåges att vinna något af det till kanal- och slussmurarne gränsande området, och beslöt direktionen den 19 Dec. att i denna dom hos K. M. söka ändring. Genom K. M:s dom af den 30 Dec. 1875 ändrades hofrättens dom, sä vidt det slussverket tillhörande området blifvit bestämdt till mindre rymd än häradsrätten stadgat, och gillades det slut häradsrättens utslag derutinnan innehöll, hvarefter genom landtmätare slussområdet blef behörigen uppmätt och kartlagdt.

217. Under 1874 inträffade betydliga ändringar inom kanalverkets personal. Direktionens ordförande, justitierådet Carleson, som blifvit utnämnd till Justitie Statsminister, nedlade till följd häraf sin ordförandebefattning, och blef f. d. statsrådet P. J. von Ehren-heim enligt vid bolagsstämman den 30 Juli upprättadt förslag förordnad till hans efterträdare. Till ledamot i direktionen efter generaldirektören Brandström, som af-lidit, valdes vid samma bolagsstämma f. d. kaptenen vid Kongl. Flottan, friherre C. J. A. Skogman. Vid årets slut erhöll kamereraren P. Bagge, som sedan början af 1859 med mycken insigt och drift handhaft kanal -verkets angelägenheter vid Trollhättan, på egen begäran afsked från sin innehafvande befattning, till hvilken befordrades förste bokhållaren P. M. F. Sahlberg.

218. För utrönande af den vattenkraft, som vid Trollhättan kunde påräknas lör industriela anläggningar uppdrog direktionen på hösten 1871 ät professor C. A. Ångström att anställa nödiga undersökningar och beräkningar. I Febr. 1875 förekom hos direktionen det af honom härom uppgjorda förslaget, enligt hvilket den befintliga naturkraften antages uppgå till 180,000 hästkrafter. Den omedelbara användningen af denna kraft försvårades dock genom det angränsande områdets för större anläggningar ogynsamma beskaffenhet, så att endast vid Kafveldammen lämplig sådan plats funnes utgörande minst 137,000 qv.-fot på fast berggrund, der

Ändringar inom kanalverkets personal.

1875.

Ångström om vattenkraften.Jernvägsbro öfver elfven.

Åkerströms

qvarn.

en drifkraft motsvarande mera än en naturkraft af 2,500 hästkrafter kunde med lätthet uttagas. Yid Hel vetesfallen borde utan svårighet kunna uttagas 8—9,000 hästkrafter nyttig effekt eller t. o. m. långt derutöfver, om så erfordrades, och ansåg professor Ångström platsen derinvid såsom för en större anläggning bäst passande. Kostnaden för hela undersökningen med bifogade planer och ritningar uppgick till Kr. 6,155, och aflemnades till direktionen 300 exemplar af förslaget mot särskild ersättning af 300 Kr.

219. Efter åtskillig skriftvexling angående den bro öfver Stallbacka kanal och Göta elf, hvilken måste uppföras i och för den under byggnad varande Bergslagernas jernväg, och sedan åtskilliga vid det första förslaget af kanalverkets mekanikus gjorda erinringar blifvit iakttagna, dock icke i afseende på af honom framstäldt yrkande, att äfven öfver elfven svängbro borde uppföras, så förekom saken den 10 Mars 1875 hos direktionen för slutligt yttrande. Direktionen fann sig icke hafva något att emot brobyggnaden invända men förbehöll sig endast, att de uti en särskildt uppgjord öfverenskommelse intagna vilkor och bestämmelser vid dess utförande och begagnande skulle i alla delar iakttagas, äfvensom att den ännu icke fullt utarbetade planen till brons öfver-byggnad skulle till direktionens pröfning öfverlemnas, innan densamma blefve K. M. underställd.

220. Med anmälan, att svårighet syntes möta vid verkställandet af det af direktionen den 12 Okt. 1874 fattade beslutet att försälja bolagets qvarn vid Åkerström mot ett belopp af 2,000 Kr., att betalas under tio år, hemstälde verkställande direktören, att betalningstiden måtte få utsträckas till tjugu år. Denna framställning bifölls den 22 Jan. 1875 af direktionen, och blef auktion å qvarnen utlyst till den 15 April. Emellertid förekom den 9 April en förfrågan af verkställande direktören, om, i händelse vid auktionen intet antagligt anbud erhölles, qvarnhuset jemte tillhörande gående verkoch inventarier i stället finge försäljas mot en beräknad summa af 600 Kr., med skyldighet för köparen att till fotmuren nedrifva qvarnhuset och inom tre veckor hafva bortfört detsamma. Direktionen lemnade härtill sitt bifall, dock att försäljningen skulle ske vid auktion. Vid den utlysta auktionen den 15 April inropades qvarnen med verk och inventarier af jägmästaren T. Dahllöf för 2,250 Kr. att betalas under loppet af tjugu år.

221. Under tjugu år hade kanalbolaget dels ensamt, dels med bidrag från Trollhätte kommun af 200 Kr. årligen, uppehållit en vice länsmanstjenst vid Trollhättan. Då numera en af direktionens medlemmar var boende vid Trollhättan samt särskild kontrollinspektor blifvit anstäld vid kanalen, ansåg direktionen uppehållandet af nämnda befattning icke för kanal verket vara af den vigt, att lönen derför borde till största delen af bolaget bestridas. Vid sammanträde den 30 Juni beslöt derföre direktionen, att det hittills utgående årliga anslaget af 1,000 Kr. skulle med 1876 års utgång upphöra, hvarom skrifvelse till Trollhätte kommunalnämnd afläts, förklarande sig direktionen villig att inom kommunen medverka till de åtgärder, som för sakens ordnande blefve af nöden, ifall kommunen ansåg merabemälda länsmanstjenst böra bibehållas. Skrifvelse i ämnet till lands-höfdinge-embetet afgick först den 21 Juni 1876.

222. Ända sedan telegrafstation vid Trollhättan inrättades, hade kanalbolaget bekostat lokal för densamma, hvarom kontraktet räckte till den 1 Okt. 1876. Direktionen beslöt den 30 Juni 1875 att icke vidare bekosta sådan lokal, hvarom kommunalnämnden i Trollhättan underrättades med förklarande, det direktionen var villig att medverka till telegrafstationens bibehållande, om kommunen önskade öfvertaga förbindelse derför.

223. Sedan i följd af vederbörligt förordnande uppgång och utstening blifvit verkstäld af rågångarne emellan Hjulqvarn och Stafvered å ena sidan samt indragna

Indragning af lön till länsman.

Telegrafstationens lokal.

ltågång emellan Stafvered och Stallbacka.häradsskrifvare-bostället Stallbacka å den andra, dervid skiljaktigheter funnits å de företedda kartorna, hade förslag till förening uppgjorts, hvarigenom den redan befintliga stenmuren antogs fortfarande utgöra gräns emellan Hjulqvarn och Stallbacka endast med en mindre ändring å ett ställe. Detta förslag blef af direktionen den 2 Sept. godkändt och antaget.

224. Uti skrifvelse af den 2 Nov. insände verkställande direktören ett memorial af kanalverkets mekanikus, deruti han förmälde, att de kanalbolaget tillhörige på Kafveldammen uppförde sågarne N:is 1 och 2 voro uti särdeles bristfälligt skick och äfven i öfrigt af ringa värde vid ntarrendering af platsen till någon större industriel anläggning. Dertill kom, att Kafveldammen, som hade sin svagaste del just under den ena sågens sump, erfordrade förstärkning, hvilken kunde verkställas endast efter sågbyggnadens delvisa nedrifning och vid lågt vatten i elfven. Då sådant lågvatten nu inträdt och sannolikt komme att under det stundande året fortfara, hemstälde mekanikus, att i början af nämnda år sågarne finge försäljas på offentlig auktion, med vilkor för köparen att inom påföljande April månads utgång undanrödja byggnaderna, och hade verkställande direktören härtill tillstyrkt bifall. Vid sammanträde den 6 Nov. godkände direktionen denna framställning. Sågarne såldes den 1 Febr. 1876.

225. Till särskilda protokollet för den 16 Mars föredrogs en från styrelsen för Bergslagernas jernvägs-aktiebolag inkommen ansökan att få från ett å aktieegarne enskildt tillhöriga hemmanet Stora Hojums mark beläget grustag hemta grus till jernvägens ballastning. Under vilkor att högst 4,000 kub.-stänger grus skulle få afheratas och att platsen, torrlagd eller afdikad samt betäckt med matjorden från der förut varande åkrar senast den 25 Mars 1881 till kanalbolaget återlemnades, biföll direktionen denna ansökan mot erläggande af 20,000 Kr., deraf 5,000 vid kontraktets underskrifvande

Försäljning af sågverk å Kaf-veldannnen.

1876.

Grustaget vid .Stora Hojum.samt sedermera under hvardera af de följande tre åren den 31 Dec. samma belopp (se vidare 258).

226. Då hittills någon afskrifning icke funnits stadgad för sådana effekter, hvilka vid längre förvarande minskades i vigt eller qvantitet genom intorkning eller afdunstning, fastställde direktionen den 19 Juni, att sådan skulle få ske å krut med 2 procent, å olja och tran med 2 procent, å fotogén med 5 procent samt å tjära jned 4 procent.

Derjemte beslöt direktionen den 20 Dec., att dels med anledning af nedgående pris å en del effekter, dels till följd af deras försämring under längre förvaring, f. o. m. 1876 och tills vidare årlig afskrifning af 5 procent skulle ske å material-förrådets i räkenskapen upptagna sammanlagda värde. Detta beslut blef den 18 April 1878 upphäfdt.

227. Den 2 Aug. förekom hos direktionen en från sågverksegarne Hichens, Seaton & Hichens ingifven skrift, deruti med förmälan, att under sistlidna Juni de sågtimmer och blockar, som för deras räkning fraktats genom Trollhätte kanal, blifvit belagde med afgift såsom för påltimmer med 52 öre för 100 kub.-fot i stället för endast 15 öre, de anhöllo att rättelse derutinnan måtte ske. Af de yttranden, som från verkställande direktören och kamereraren inkommit angående denna framställning, upplystes dock, att de anmärkta posterna icke kunnat hänföras till blockar, såsom vida öfverskridande den för sådana upptagna längden af 14 fot eller något mera, utan att de bort såsom timmer anses, om än der-ibland funnits blockar, hvarom dock i fraktsedlarne särskild anteckning ej funnits; hvarföre liemstäldes, att den anmärkta debiteringen måtte få fortgå, intilldess sökandena funnit sig manade att låta fraktsedlarne för sina laster upprättas i enlighet med taxans benämningar för virke, hvilket äfven blef direktionens beslut. Sedan likväl sökandena underrättats, att de skulle återfå hvad som blifvit för högt påfördt, så snart de aflemnat

Afskrifning å materialie r m. m.

[-Framställningar-]

{+Framställnin- gar+} ang. till-lämpning af trävarutaxan.Ändring i distriktindelningen.

en af ojäfviga personer styrkt mätarelista öfver de olika dimensioner virke berörda laster innehållit, medgaf direktionen den 9 Sept., sedan sådan mätarelista blifvit företedd, att det för mycket påförda beloppet finge till sökandena återbäras.

228. Sedan Kommerse-kollegium den 15 Sept. af-gifvit underd. utlåtande angående det i 215 omförmälda förslaget om förändrad distriktindelning å kanalen, aflät direktionen den 5 Okt. förnyadt underd. yttrande i ämnet.

Bemälda kollegium ansåg den faststälda distriktindelningen kunna ändras utan bolagets medgifvande på den grund, att denna indelning icke längre var densamma, som då privilegiet för bolaget utfärdades, utan var fastständ genom ett senare af K. M. den 15 Febr. 1848 fattadt beslut. Direktionen ansåg det deremot aldeles gifvet, att de ändringar i taxor och bestämmelser, som skett efter privilegiets utfärdande måste hafva samma ställning som de ursprungliga, då bolaget väl icke genom att begära eller medgifva en ändring kunde hafva afsagt sig den för bolaget så ytterst vigtiga försäkran, att utan dess medgifvande ändringar ej må ske. Bolagets privaträttsliga ställning skulle i annat fall gent emot det allmänna vara upphäfd.

Till ytterligare stöd för sin mening anförde kollegium, att Yenersborgs hamn icke var inbegripen i distriktindelningen, sådan den vid privilegiets utfärdande förefanns. Denna omständighet ansåg dock direktionen hafva blifvit vid ärendets afgörande öfvervägd och bevisade, att genom den senare indelningen under kanal-afgiften blifvit inlagd en ny af kanalbolaget med stor kostnad ordnad och förbättrad farled, derför, enligt kol-legii egen uppfattning, bolaget kunnat göra anspråk på särskild afgift utöfver den enligt distriktindelningen utgående. Denna afgift, om den än blifvit billigare för rörelsen på Venersborg, hade deremot kommit att betunga all annan från Yenern kommande rörelse på kana-len. Det borde icke heller lemnas oanmärkt, att, då förhållandena mellan kanalbolaget och Venersborgs stad genom K. Br. af den 28 Juli 1852 samtliga ordnades, den nya distriktindelningen redan gälde och måste således hafva legat till grund för denna uppgörelse. Vore nu sjöfarten på Venersborg genom den gällande indelningen belastad med för dryga afgifter, syntes det vara staden, som genom någon uppoffring borde söka vinna ändring deruti, och hade kanalbolaget i underd. skrifvelse af den 30 Dec. 1874 framstält ett förslag till öfverenskommelse; men icke borde kanalbolaget med uppoffring af hvad som måste anses vara dess lagliga rätt ensamt vidkännas tungan af den rättelse, som för stadens rörelse möjligen kunde vara behöflig. På grund af allt detta vidhöll direktionen hvad som förut i denna sak blifvit yrkadt och föreslaget, äfvenså i förnyad skrifvelse af den 29 Maj 1877. I nåd. Bref af den 30 Dec. 1878 förklarade K. M. den väckta frågan om förändring i distriktindelningen icke böra vidare åtgärd föranleda.

229. I afseende på blifvande utarrendering at Malgön hade verkställande direktören den 25 Okt. inkommit med infordradt förslag till arrendevilkor jemte bifogad promemoria af kanalverkets mekanikus; oeh hade bägge sammanstämmande ansett den årliga arrendeaf-giften för denna ö med vattenkraft böra bestämmas till 20,000 Kr. Direktionen tog den 9 Nov. kännedom om dessa förslag och fann dem böra tjena till ledning vid pröfning af framdeles inkommande anbud å berörda lägenhet.

Under detta år (1876) försåldes de s. k. Wikström-ska sågarne på Malgön till ingeniören E. Stridsberg.

230. Vid sammanträdet den 9 Nov. förekom äfven en ansökning af kyrkoherden Åberg å Trollhätte församlings vägnar om upplåtelse af mark för utvidgning af församlingens kyrkogård. Direktionen beslöt hos nästblifvande bolagsstämma hemställa, att den ifrågavarande platsen måtte för det uppgifna ändamålet kost-

Utarrcndcrinp af Malgön.

Utvidgning af kyrkogården.nadsfritt upplåtas, emot det att den dera växande skogen upphögges till ved och inlevererades till kanalverkets förråd. Vid bolagsstämma den 20 påföljande Dec. blef direktionens förslag af aktieegarne godkändt.

231. Uti det föregående (216) är omförmäldt, huruledes den afstannade rättegången om slussområdet vid Lilla Edet åter upptogs och genom K. M:s dom af den 30 Dec. 1875 afgjordes, hvarefter den 22 Jan. 1876 ät verkställande direktören uppdrogs att föranstalta om behörig landtmätareförrättning och kartläggning af slussområdet. I anledning af denna förrättning uttogo sågverksegarne A. Kock samt Hichens, Seaton & Hichens stämning å kanalbolaget.

Emellertid hade från samma sågverksegare ansökning ingått att äfven för framtiden få arrendera den redan förut åt dem upplåtna strandremsan vid Edet, hvilken genom K. M:s nyssbemälda dom blifvit kanalbolaget tillagd.

Direktionen beslöt den 22 Jan. att med denna fråga låta anstå, till dess landtmätareförrättning föregått. Saken förekom å nyo den 30 Juni, då direktionen beviljade det sökta arrendet på tolf månaders uppsägning mot ett belopp af 2,000 Kr. årligen. Ett frän sökandena inkommet anbud af 1,000 Kr. lem-nades den 5 Okt. af direktionen utan afseende, och likadant beslut fattades äfven den 9 Nov. angående vissa andra af dem framstälda förbehåll, hvarefter de af direktionen uppgifna vilkoren slutligen med några smärre jemkningar antogos, såsom protokollet för den 20 Dec. upplyser.

Det med förenämnda personer afslutade kontrakt hade dock af dem blifvit antaget endast för år 1877, så att direktionen ansåg detsamma uppsagdt till detta års utgång, hvarföre den 2 Febr. till dem afläts skrifvelse af innehåll, att derest icke inom nästföljande Juni månads slut framställning inkommit om kontraktets förnyande, såg sig direktionen föranlåten att vidtaga annan åtgärd för det ifrågavarande områdets användning. Under

Åtskilligt om Lilla Edet.årets lopp instälde Hichen, Seaton & Hichens sina betalningar, hvarefter de inkommo med anhållan att deras på nämnda område befintliga byggnader mätte, intilldess de kunde försäljas, få qvarstå kostnadsfritt eller mot en afgift af 75 Kr. Direktionen fann dock (den 12 Dec.) icke skäl att bifalla denna anhållan, utan yrkade att området skulle vid årets utgång, afrödt och planeradt, till kanalbolaget återställas. Deremot inkom från bruksegaren A. Kock anbud att tillsvidare, mot årlig afgift af 1,800 Kr. öfvertaga den K. M. och Kronan tillhöriga gamla slussen vid Lilla Edet med tillhörande egovidd om 24,498 qv.-fot, enligt den af förste landtmätaren Gyllenspets 1876 upprättade kartan; hvilket anbud af direktionen den 29 Dec. antogs. Kontraktet blef i Sept. 1878 af Kock uppsagdt till affiyttning den 30 Sept. 1879.

232. Redan vid rifningen af de s. k. Dicksonska sågarne (224) visade det sig nödvändigt att förstärka den för kanalens tillvaro så ytterst vigtiga Kafveldammen, till hindrande af bröstvärnens nedrasande, enär dessa haft sitt egentliga stöd af de rifna qvarnarnes sy liar och väggar. Vid närmare undersökning af murverket befanns att detta var mycket bristfälligt ihop-kommet och så illa beräknadt att emotstå det på detsamma verkande vattentrycket, att man icke kunde lämpligen upphjelpa det, utan att nya murar måste uppföras. Derjemte visade det sig att landfästet vid dammens vestra ände emot Malgön icke heller egde erforderlig hållbarhet, utan att förändrad konstruktion deraf var nödvändig. Arbetena för afhjelpande af dessa farliga bristfälligheter togo genast (1876) sin början och afslutades under 1877, dervid i öfrigt dammens alla delar noggrannt undersöktes, befintliga läckor bäst möjligt tätades samt regleringsluckor anbragtes uti vestra dammöppningen.

233. Uti den 1873 afgifna revisionsberättelsen öfver kanalverkets förvaltning hade framhållits angelägenheten deraf, att en biträdande mekanikus anstäldes,

[-Kafvcldam-meus förstärkning.-]

{+Kafvcldam- meus förstärk- ning.+}

Anställning af biträdande mekanikus.som vid förfall för den ordinarie kunde fullgöra hans åligganden, samt att med denna befattning den af kontroll-inspektor kunde lämpligen förenas. Förslag i ämnet infordrades från verkställande direktören, hvarefter ansökan till befattningen ankom från civilingeniören Herman Andersin, som äfven den 29 Sept. dertill antogs, pä sex månaders uppsägning och mot en lön af 2,500 Kr. samt hyresersättning af 300 Kr. till dess bostad för konom hunne anskaffas. Instruktion för honom utfärdades den 12 Dec.

234. I Okt. 1873 inträffade vid Ström den olyckshändelsen, att en i bassinen derstädes förtöjd elf båt vid vattnets sänkning tog emot kanalbanken med sin deråt vända sida och kantrade, dervid en del af dess last förlorades eller skadades. Ersättning fordrades härför af skepparen, hvilket dock af direktionen bestreds pä den grund, att det var skepparens skyldighet att akta pu sitt fartyg och tillse dess förtöjning. Rättegång väcktes härom och blef slutligen af K. M. afgjord på det sätt, att kanal verket ålades till skepparen utbetala fordrade 35 Kr. med ränta från stämningsdagen äfvensom att godtgöra honom rättegångskostnaden (prot. 29 Sept).

235. Vid sammanträde den 12 Dec. an drog kapten Schwan, att då direktionen bestod, jemte ordföranden, af tre ledamöter, hvaraf en var boende vid Trollhättan och således endast undantagsvis kunde öfvervara direktionens

sammanträden i Stockholm, kanalverkets angelägenheter i de flesta fall afgjordes -af desse två ledamöter jemte ordföranden. Med den grannlaga oeh omsorgsfulla förvaltning kanal verket erfordrade, helst sedan K. M. och Kronan inträdt såsom en eventuel delegare uti kanalens behållna vinst, ansåg kapten Schwan att ännu en ledamot i direktionen borde tillsättas, hvarigenom äfven vunnes den fördelen, att i händelse af förfall det icke vore nödvändigt inkalla suppleant, hos hvilken man icke kunde förutsätta den kännedom om kanalverkets förhållanden, som mången gång kunde vara

Ersättning för skada vid en elf båts kantriug vid Ström.

Tillsättning af en fjerde dirck-tionsledamot.af nöden. Med tillstyrkan till denna framställning framlade styrelsen densamma för bolagsstämman den 29 Dec., hvarvid med godkännande deraf stämman till den nya platsen i direktionen utsåg kammarherren C. A. Westerstrand som sedan 1858 varit såsom dess sekreterare anstäld, och tillförsäkrades honom dervid att vid sin afgång utur direktionen få tillgodonjuta sin inne-hafvande rätt till pension såsom sekreterare. Till sekreterare utsågs samma dag af direktionen t. f. ledamoten i Nya Lagberedningen, v. häradshöfdingen E. von Krusenstjerna.

236. Vid sammanträde den 12 Dec. förekom hos direktionen (särsk. prot.) en af Trollhätte kommun gjord framställning om kostnadsfri upplåtelse af jord, tillhörig aktieegarne enskildt, för anläggning af en bro öfver elfven vid Stampeströmmen. Kommunalstämman hade härför anslagit 25,000 Kr., att anskaffas genom lån med lång amorteringstid, men äfven ytterligare bidrag erfordrades för ändamålet. Uti infordradt yttrande upplyste kanalverkets mekanikus, att vägen ned till bron var ämnad att ledas från allmänna vägen vid kyrkan utmed vestra sidobron i närheten af Polhems sluss, att någon inskränkning i nyttig plats icke genom denna väg uppstode, enär de nu till Polhems sluss och till Tröskelns qvarn ledande vägar kunde till deu nya förläggas, samt att lättare samfärdsel komme att bereda ökadt värde å befintliga kanalverket tillhöriga byggnads-platser, hvarjemte verkställande direktören upplyste, att i händelse den för ändamålet afsedda marken komme att exproprieras, den antagligen ej komme att uppskattas högre än till 814 Kr. Då emellertid ifrågavarande anläggning ännu var föremål för granskning af Väg- och vattenbyggnads-styrelsen, beslöt direktionen att ärendet skulle hvila och bero på ny anmälan.

237. I Nov. 1875 hade ångfartyget Linnea törnat emot nedra portparet i Ströms nedra sluss med den verkan, att detta portpar söndersprängdes. Rättegång an-

Föreslagen bro vid Stampe-ström.

1878.

Ångf. Linneas påstötning i Ströms sluss.gående skadestånd väcktes mot handlanden i Göteborg C. L. Berggren såsom hufvudredare för fartyget med yrkande att, förutom böter enligt seglationsreglementet, 100 Kr., vinna ersättning för reparation och andra af skadan föranledda kostnader, äfvensom 3,000 Kr. för mistad trafikinkomst under reparationstiden, inalles Kr. 8,842. 6 8, hvaremot Berggren, med bestridande af dessa yrkanden, fordrade ersättning efter 500 Kr. i månaden för den tid fartyget varit med qvarstad belagdt. I dom af den 16 Febr. ogillades i allo Berggrens påstående och gillades kanalverkets käromål på det sätt, att samtliga ersättningsanspråken godkändes, med undantag af det för mistad trafikinkomst, hvarföre stöd saknades af § 14 mom. 3 i seglationsreglementet, äfvenså för åter-frakt af diverse vid reparationen begagnade effekter; der jemte ålades svaranden gälda kanalbolagets rättegångskostnad med 500 Kr. Direktionen erlade vad; men sedan meddeladt blifvit att svaranden åtdöjdes med domen om direktionen å sin sida icke droge målet under högre rätt, samt att böter och ersättningsbelopp redan blifvit behörigen erlagda, beslöt direktionen den 11 Mars att afstå fran målets fullföljande.

238. Uti ingifven skrift fästade åtskillige ångfar-tygs-befälhafvare direktionens uppmärksamhet på de svårigheter och vådor som förorsakades af jernvägsbron öfver kanalen vid Stafvereds mosse, deruti anförande att signalen för stopp ej blef synlig för nedgående fartyg förrän sedan det inkommit i kanalen, der den starka strömmen ej medgaf stoppning, utan att fartyget blottstäldes för att kastas tvärs i kanalen, till fara för fartyget och hinder för

trafiken, hvilket kunde förebyggas endast genom anläggning af en dragväg eller kaj utåt kanalens vestra sida samt att vakt der anstäldes för att emottaga fartygs trossar vid de tillfällen då bron är stängd. Med anledning häraf afläts till styrelsen för Bergslagernas jernväg skrifvelse med anhållan att gå i författning om afhjelpande af sagda olägenheter

Hinder för sjöfarten genom jernvägsbron.Till svar härå förklarade nämnda st3>relse, att dä anordningarna för sjöfartens beqvämlighet af jern vägsbolaget blifvit utförda enligt den med kanaldirektionen 1875 träffade öfverenskommelsen angående brobyggnaden, ansåg sig styrelsen icke skyldig att vidare bekosta dylika anstalter. Direktionen ansåg i följd häraf sökandenas skrift icke föranleda annat yttrande, än att på dem ankomme att hos K. M. göra den framställning i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

239. Då den genom K. Br. af 27 Dec. 1873 fast-stälda taxan för trävaror, hvilka icke ankomma från eller gå till Göta kanal, med slutet af det innevarande året gått till ända, samt öfver denna taxa icke klagomål försports och omarbetning af taxan i enlighet med metersystemet ännu icke medhunnits, ingick direktionen den 18 Juni med underd. skrifvelse, anhållande att taxan måtte fortfarande få gälla i tre år eller t. o. m. 1881; hvilket genom K. Br. af den 26 Juli bifölls.

240. Vid flera tillfällen, när skada inträffat och äfven annars, när skyndsamt meddelande mellan stationerna varit behöfligt, hade kännbara olägenheter yppats deraf, att dessa icke voro medelst telegraf]edning förenade. Med anledning häraf ingick direktionen den 27 Sept. med underd. skrifvelse, anhållande att K. Telegrafstyrelsen måtte erhålla uppdrag att på kanalverkets bekostnad anskaffa fem visareapparater samt uppsätta ledningen; att der sådant läte sig göra den nya tråden finge uppläggas på statstelegrafens stolpar samt att nödiga reparationer framdeles måtte få genom K. Telegrafstyrelsen utföras för kanalverkets räkning. Sedan nämnda styrelse i ämnet afgifvit underd. utlåtande, hvaröfver direktionen den 19 Nov. fått yttra sig, biföll K. M. genom nåd. resolution af den 6 Dec. den gjorda framställningen pä det sätt, att anläggningen skulle få utföras genom K. Telegrafstyrelsen och träden, der så lämpade sig, få uppläggas pä statstelegrafens stolpar, på de vilkor styrelsen, i öfverensstämmelse med hvad

Förnyelse af trävarutaxan.

Anläggning af telegraf emellan stationerna.246

i

förut i dylika fall blifvit föreskrifvet, kunde finna lämpligt bestämma; att i fråga om den nya ledningens begagnande af enskilde komme att lända till efterrättelse hvad som i sådant hänseende för de enskilde jernvägarnes telegrafer var stadgadt eller framdeles komme att stadgas; men att hvad direktionen begärt i afsende på framtida reparationers utförande genom merabemälda styrelses försorg, icke kunde bifallas.

241. Hos direktionen förekom den 4 Okt. K. M:s remiss å vissa af direktionen för Göta kanal framstälda förslag om ändringar i seglationsreglementet. Emot den ena af dessa, att det måtte medgifvas ångfartyg färdas i kanalen med den hastighet, att 2,000 fot genomlöpas på fyra; minuter i stället för fem, såsom förut varit stadgadt, förklarade sig direktionen icke hafva något att invända, dock att den medgifna hastigheten skulle minskas der kanalen var af svagare beskaffenhet. Äfven mot ifrågasatt ändring i en del bötesbolopp var intet att erinra.

Der emot kunde direktionen icke biträda förslaget om upphäfvande af föreskriften i 1861 års kungörelse, att ångfartyg vid slussars genomgående ej fick hafva starkare fart, än att fartyget utan maskinens backning kan stopppas med trossar i land, från hvilket stadgande man skulle återgå till det för 1861 gällande, att ångfartyg ej finge hafva starkare fart än som erfordrades för styrning. Stadgandet af 1861 tillkom i syfte att trygga slussarne mot fara af påstötning, enär det visat sig att å fartyg med enkel maskin man icke alltid kunde med visshet påräkna skyndsam backning. Vid Trollhätte kanal hade, i olikhet med hvad som varit fallet vid Göta kanal, sagda stadgande från dess tillkomst oafbrutet tillämpats och erfarenheten hade visat att det uppfyllt sitt ändamål. Så inträffade under åren 1850—61, vid början af hvilken tidrymd endast 13 ångfartyg trafikerade kanalen, vid dess slut 36, fem svårare påstötningar å slussportar, men under de följande 17

Föreslagna ändringar i [-scglations-reg-lementet.-] {+scglations-reg- lementet.+}åren endast tre, ehuru ångfartygens antal alltjemt ökats och för närvarande uppgick till öfver 80. Utaf dessa tre skador hade två vållats genom uppenbart åsidosättande af 1861 års stadgande, hvilket således icke borde frångås, med mindre synnerliga lättnader för de trafikerande derigenom bereddes. Hvad tidsvinsten angick, hade erfarenheten visat att vid framhalning medelst trossar icke något uppehåll vållades, enär stängning af slussportarne då förr kunde ske än då fartyg stannades genom maskinens backning. Genom flerfaldiga försök hade blifvit utrönt att före 1861 erfordrades för genomgående af samtlige slussarne vid Trollhättan vid uppgående L* 26™ , vid nedgående 1* 24™-, men numera respektive 1'- 22 ™- och V• 20w\ På dessa grunder afstyrkte direktionen den föreslagna ändringen, som icke heller blef vidtagen.

242. Till direktionen inkom i Juni (särsk. prot. d. 19) ett meddelande, att ett större antal jernvägs-direktörer och tjenstemän från Tyskland, Österrike och Holland ämnade längre fram på sommaren företaga en lustfärd i Sverige, derunder äfven Trollhättan skulle besökas, hvarföre hemstäldes huruvida direktionen vore villig för dem anordna någon festlighet. Sedan vid bolagsstämma den 4 Juli aktieegarne dertill lemnat sitt medgifvande, lät direktionen vid de resandes ankomst till Trollhättan den 14 Augusti anordna en middag på hotelet. Med uttalande af sin tacksamhet för emot-tagandet sändes några dagar senare från de resande ett belopp af 150 Kr. till de vid kanalen anstälde arbetares pensionskassa. Enär någon sådan ännu icke fanns, insattes medlen, enligt uppgjord fördelning, för kanal-betjeningens räkning å deras sparbanksböcker.

243. Vid sammanträde den 3 Maj 1877 beslöt direktionen, på verkställande direktörens derom gjorda hemställan, att låta verkställa laga skifte på den å Lilla Hojums utmark belägna s. k. Dahllöfs mosse, som begagnades gemensamt af Stafvered samt Stora och Lilla

Besök af tyska m. fl. jern vägs-män.

1879.

•Skifte å Dahllöfs mosse.Utvidgning uf inloppet till bergskanalen.

Borrningar efter dricksvatten.

Hojum. Den 19 Juni 1879 anmäldes till protokollet att skiftet var afslutadt och af Väne härads egodelnings-rätt den 15 Augusti 1878 faststäldt.

244. Med anledning af de olägenheter för sjöfarten, hvilka förorsakades af den tvära böjningen å kajmuren vid norra inloppet till bergskanalen, hade kanalverkets mekanikus inkommit med förslag till rätning af nämnda kajmur, i hvilken ett ras inträffat, som endast med tem-ligen betydande kostnad kunde afhjelpas. Då emellertid denna skadas afhjelpande skulle snarare skada än gagna, hemstäldes att i stället den utspringande udden finge afsprängas och ny kaj mur sedermera uppföras, hvarföre allt ett belopp af 18,000 Kr. erfordrades. Direktionen aflät den 5 April 1878 underd. skrifvelse i ämnet, med begäran att det uppgifna beloppet finge afsättas af den behållna inkomsten för 1877, för att, jemte den ränta som dera inflöte innan utbetalning komme i fråga, för ändamålet användas, med skyldighet att till Kronan inleverera hvad som möjligen ej kornrae att åtgå. Väg-och vattenbyggnads-styrelsen tillstyrkte att arbetet finge utföras, men ansåg detta kunna ske för 11,000 Kr., hvar-till byggmästaren C. Jehander i Stockholm på derom gjord anmodan förklarat sig villig åtaga sig dess utförande. K. M. biföll den 24 Maj direktionens hemställan, men kostnaden derför nedsattes i enlighet med nyssbe-mälda styrelses utlåtande. I sammanhang härmed beslöt direktionen äfven att låta verkställa en mindre utvidgning af den närbelägna broöppningen. Den 28 påföljande Nov. blef det fullbordade arbetet behörigen afsynadt. Genom lyckadt ordnande af den nödiga in-dämningen, sä att endast helt obet}'dlig undervattens-sprängning behöfdes, nedbragtes kostnaden till Kronor 11,136. 19.

245. I April 1878 hemstälde verkställande direktören, att då bristen pä godt och helsosamt dricksvatten vid Trollhättan var ganska kännbar, det måtte uppdragas åt honom att för denna olägenhets möjliga af-hjelpande låta anställa jordborrningar, i hvilket ändamål han skulle sätta sig i förbindelse med ingeniören A. Wistelius i Motala, som egde mycken erfarenhet i dylika arbeten; och meddelades tillika, att Trollhätte kommunalnämnd beslutit att

deltaga till hälften i resekostnaden för den person som för ändamålet tillkallades.* Från Wistelius hade förslag till kontrakt sedermera ingått med uppgift att kostnaden för hvarje rörbrunns upptagande komme att uppgå till omkring 500 Kr., och föreslog att borrning skulle företagas å tre ställen, nemligen vid skogvaktare-bostället, vid Olidan samt emellan Åkersberg och Åker. Direktionen ansåg (prot. 18 Maj) att, innan aftal träffades, genom undersökning borde utrönas huruvida utsigt funnes att påträffa dricksvatten, hvarföre Wistelius skulle anmodas att snarast möjligt anställa sådan undersökning, för hvilken kostnaden till hälften skulle tillskjutas af kommunen.

Vid sammanträde den 16 Juni förekom åter detta ärende. Wistelius hade i ingifven skrift förklarat, att gneissformationen utmed elfven icke gaf absolut säkerhet om anträffande af ymnigare vattentillgång, men ansåg dock, att ej alldeles osannnolikt syntes, att i de temligen djupa remnorna djupborrning med hopp om lyckosam utgång kunde utföras. Kostnaden för en brunns upptagande utgjorde 295 Kr. om vatten erhölles, annars endast hälften, i bägge fallen med tillägg af sprängningskostnad samt frakt för redskap. Då det sålunda syntes ytterst ovisst huruvida utsigt att lyckas funnes, ansåg direktionen frågan för närvarande böra förfalla, men uppdrog åt kanalverkets mekanikus att utan vidtagande af några kostsammare åtgärder försöka att vid skogvaktarebostället upptaga en brunn. På derom gjord framställning medgafs det sedermera kommunen att uppföra en sugpump vid kanalen midt för

* Redan 1856 hade direktionen förklarat sig villig påkosta upptagande af ett par källådror; hvarom förslag aflåtits af en landtinätare i Kalmar län vid namn Westerhult: detta ledde dock icke till något åtgörande.qvarteret Bore, samt att verkställa borrningar efter dricksvatten utåt sträckningen af den blifvande Kungsgatan och i trakten öster om bergskanalen (prot. 9 Maj 1879).

246. Då H. Maj:t Konungen ämnade personligen öfvervara öppnandet af Dalslands jernväg, ansåg sig direktionen böra anhålla att H. Maj:t, som efter sin tronbestigning icke besökt Trollhättan, måtte, tillika med H. K. H. Prins Karl, under den ifrågavarande resan hedra stället med ett besök, hvilket egde rum den 17 påföljande Juli.

247. I Sept. anmälde kanal verkets mekanikus att i gamla slussen n:o 3 vid Trollhättan sandstensklädna-den börjat lossna från det bakomliggande granitlagret och utbrytas, hvarföre han föreslog att afhjelpande af denna bristfällighet måtte med snaraste företagas, varande kostnaden derför upptagen till Kr. 4,930. Sedan under hösten för ändamålet erforderlig sten blifvit bruten och huggen fullbordades arbetet påföljande vår.

248. Med anledning af förestående reglering af rågången emellan Malgön och det område som tillhörde de på andra sidan af Ekeblads sluss och kanal liggande sågverken hade 1877 verkställande direktören i samråd med mekanikus hemställt, att för kanaiver ket borde göras anspråk på en remsa utåt slussen och kanalens vestra sida af minst sex fots bredd, hvilket var nödvändigt för att kunna vidmagthålla den der anbragta clämningen. Då med egarne af förenämnda sågverk, ingeniören Ernst Stridsberg, förening om rågången icke kunnat träffas, hade parterna blifvit hänvisade att vid domstol, jemlikt § 46 af skiftesstadgan, få den omtvistade frågan afgjord. Verkställande direktören ansåg fördelaktigast om rättegången väcktes af Stridsberg samt att kanalverkets anspråk på jord borde ställas högre än 30m var fallet vid rågångs förrättningen. Direktionen beslöt den 26 Juli 1877 att först inhemta yttrande af sitt juridiska ombud, v. häradshöfdingen O. A. Beckman,

Konungens besök vid Trollhättan.

1880.

Ombyggnad af gamla slussen

Reglering af rågången å Malgön.till hvilken den af vederbörande landtmätare upprättade kartan öfver den omtvistade rågången samt dithörande handlingar öfverlemnades. Sedan Beckman förklarat att för bevarande af kanalverkets rätt nödigt vore att-anhängiggöra rättegång, blef stämning å Stridsberg uttagen, och anmälde sig K. M. och Kronan såsom mellan-kommande part samt gjorde gemensam sak med kanalbolaget.

Stridsberg, som först yrkat att östra sidan af Ekeblads sluss skulle utgöra gräns, frånträdde detta yrkande, så att tvisten sedermera rörde sig endast om den af kanal-verket fordrade jordremsan utåt slussens och kanalens vestra sida. Längre fram framlade han ett förlikningsförslag, enligt hvilket han skulle afstå dammfästet på vestra sidan

och murverbet, till sex fots bredd, intill den söder om slussen belägna bron, men ega rätt att nyttja bron och dit ledande väg. Målet blef till följd häraf uppskjutet till årets sommarting. Då vidare K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län förmält sig ej ega befogenhet afgöra i hvad mån förlikningen borde å Kronans vägnar antagas eller icke, samt anmodat direktionen underställa saken K. M:s pröfning, aflät direktionen den 8 Maj skrifvelse i ämnet till Justitie-kanslern, med till> kännagifvende, att då den omtvistade marken syntes rätteligen tillhöra Kronan och erfordrades för slussens framtida underhåll, direktionen för sin del ansett sig icke böra antaga förslaget.

Häradsrätten meddelade den 20 Aug. utslag i målet, dervid, med ogillande i hufvudsakliga delar af kärandenas talan, Ekeblads sluss eller kanals vestra rand eller kant och längst i norr den inre randen af sidomuren förklarades skola vara gräns emellan Kronans behållna område å Malgön och den del af samma ö som tillhörde Stridsbergs sågverk, med rätt för sågverksegaren att såsom hittills begagna bron öfver kanalen och dit ledande väg, ocli skulle parterna gemensamt ersätta Stridsbergs af honom instämde fångesmän för inställelse med 500 Kr1881.

Qvarnens vid Brinkebergs kulle brand.

Åborätt och skatteköp af Gullön.

Direktionen erlade vad för att fullfölja målet i Göta Hofrätt (prot. 4 Sept. 1880).*

249. Natten den 22- -23 Jan. nedbrann qvarnen vid Brinkebergs kulle, hvarom berättelse finnes införd, i prot. för den 12 Febr. Brandskadeersättning erhölls med 8,650 Kr.

Från Naglums kommun inkom anhållan att qvarnen måtte åter uppbyggas, enär den var till stort gagn för kommunen, som hade sig ålagdt att hålla väg till stället. Då emellertid det länge visat sig att bemälda qvarn föga anlitades, så att arrendatorn vanligen hade svårighet att utgöra sitt arrende, hvarjemte uppförande der-städes af en tidsenlig qvarn skulle förorsaka vida större kostnad än den influtna brandersättningen, samt dertill vara i behof af vida mera driftvatten än som hittills erfordrats, men redan den förutvarande qvarnens ränna förorsakat en sugning, som menligt inverkade på fartygs manövrerande vid inlöpande uti den för hela kanalens bestånd så magtpåliggande öfversta slussen på stället, ansåg direktionen att uppförande af ny qvarn icke borde komma i fråga, utan blef atioppsrännan igenmurad, hvarefter den numera öfverflödiga och mycket bristfälliga ^s. k. mjölnarebostaden vid årets slut försåldes, för att innan den 15 påföljande Maj vara bortförd (se vid. 269).

250. Uti ansökningar, ingifna till Kammar-kollegium, hade ingeniören Stridsberg äfvensom Korndals aktiebolag, hvar för sig, anhållit om åborätt till Gullön, anhållande derjemte bemälda aktiebolag, att i händelse åborätt beviljades få skatteköpa holmen. Enligt kollegiets föreläggande infordrade K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län kanal bolagets förklaring öfver dessa ansökningar. Direktionen ansåg sig böra bestrida desamma, såväl på de tekniska skäl som af kanalverkets mekanikus anförts, som ock på de grunder, som åbero-

* Under tryckningen af detta liar målet blifvit af K. M. på det sätt afgjordt, att åt kanalverket tillerkändes en remsa utåt slussens och kanalens vestra sida af 10 fots bredd.pats uti ett 1875 af K. M. afgjordif ärende angående yrkande af Rosendals aktiebolag om skatteköp af Toppön (208), äfvensom att, derest åborätt till Gullön kunde medgifvas, kanalbolaget borde anhålla att få tillgodo-njuta denna förmån (prot. 12 Mars), hvarom allt skrifvelse afläts.

251. Då vid antagande af metersystemet för mått, mål och vigt kanaltaxan blef i behof af omarbetning, anmodades f. d. kamereraren Bagge företaga sådan, hvilket uppdrag han redan på sommaren 1879 fullgjorde, hvarefter förslaget underställdes kamereraren Sahlbergs granskning. Sedan det sedermera cirkulerat bland direktionens ledamöter, hvarunder åtskilliga ändringar i afseende på uppställning och redaktion vidtogos, ehuru taxesatserna förblefvo utan annan ändring än reduktion till det nya måttsystemet, blef detsamma den 6 Okt. 1880 insändt till K. M. Några smärre anmärkningar som Kommerse-kollegium mot förslaget andragit, blefvo besvarade uti skrifvelse af den 19 Juni 1881, hvarefter taxan under den 16 påföljande Sept. vann nådigt godkännande, att tillämpas från 1882 års ingång.

252. Sedan ett antal jordegare utmed Göta elf ofvanom Trollhättan instämt K. M. och Kronan och kanalbolaget med yrkande om Kafveldammens utrifning, hade Väne häradsrätt genom utslag af den 8 Maj 1877 förklarat

svarandena skyldiga att låta utrifva dammen samt ersätta kärandena rättegångskostnad med 600 Kr., och beslöt direktionen den 29 i samma månad att hos Göta hofrätt fullfölja målet. Uti stämningen hade kärandena anfört, att nämnda damm blifvit anlagd utan att sådan undersökning föregått, som i 20 kap. Bygg-ningabalken föreskrifves, samt att genom dambyggnaden betydlig skada åstadkommits och fortfarande åstadkommes på deras egor, för hvilken skada ersättning fordrades i enlighet med en af förste landtmätaren Gyllenspets år 1861 verkstäld undersökning och uppskattning (147).

Ny kanaltaxa.

Rättegång ang. Kafveldammens utrifning.Rättegång af Skarin.

Anordningen lör kupongers inlösen m. m.

Äfven kärandena hade funnit sig böra fullfölja målet vid hofrätten, hvars dom föll den 19 Juli* 1878. Hofrätten pröfvade rättvist, att med upphäfvande af häradsrättens utslag förklara kärandena i allmänhet icke berättigade att för skada, uppkommen genom Kaf-veldammen, föra talan; och skulle kostnaden så väl vid häradsrätten som vid hofrätten qvittas emellan parterna. Kärandena fullföljde sin talan hos K. M., som dock i dom af den 23 Febr. 1881 förklarade sig ej finna skäl att göra ändring i hofrättens dom. Fullständig redogörelse för målets gång finnes intagen i direktionens protokoll för den 13 Mars 1881.

253. I det föregående (166) är omförmäldt, att handlanden i Venersborg Skarin hos kanalbolaget fram-stält anspråk på ersättning för den plats hvarå kanalens s. k. södra dragväg vid nämnda stad var uppförd, Kasan kallad, men att direktionen ansåg hans framställning icke erfordra någon åtgärd, enär den omtvistade marken blifvit lemnad åt bolaget af staden. Skarin och hans broder väckte härom rättegång, men blefvo genom Gröta hofrätts dom af den 5 Okt. 1877 ålagde att äfven instämma Venersborgs stad till Väne häradsrätt, som genom utslag af den 26 Aug. 1879 i allo ogillade käro-målet och ålade kärandena att ersätta kanalbolaget for kostnad med 300 Kr. Bröderne Skarin fullföljde sin talan vid hofrätten, som icke fann skäl till ändring i häradsrättens utslag och tilllerkände kanalbolaget ersättning för kostnad. Samma utgång fick målet hos K. M., dit det fullföljdes af fru Zenobia Skarin, som under tiden blifvit egarinna af Kasan. K. M:s dom af den 15 Mars 1881 finnes omförmäld i prot. för den 26 i samma månad.

254. Allt sedan kanalbolagets stiftelse hade aktie-egarne tillkommande medel placerats hos huset Schön & C:o, som äfven haft bestyret med kupongernas inlösen. Som nu detta handelshus stod i begrepp att upphöra, trätfades i Maj 1881 med Skandinaviska Kredit-aktiebolaget det aftal, att inflytande medel der finge placeras på s. k. kapitalräkning, då de insattes före Sept. månads utgång, att lyftas efter den 1 Jan. påföljande år; senare inflytande medel åter skulle insättas på vanlig folioräkning; och åtog sig kreditbolaget at1 kostnadsfritt verkställa kupongernas inlösen, dock icke före den 5 Jan.

255. Till direktionen inkom från ångfartygsaktie-bolaget Motala Ström en framställning, att till undvikande af uppehåll i Bromö för omlastning af gods till det uteslutande mellan Venerns hamnar gående ångfartyget Juno, det från Stockholm eller Göta kanal kommande godset finge i stället utvexlas i Göteborg, samt sedermera å Juno utan afgift föras på kanalen, dä detta fartyg skulle komma att utsträcka sina resor äfven till Göteborg. Direktionen fann den 24 Mars sig böra bifalla denna framställning, dock endast tills vidare, och skalle för nödig kontroll befälhafvare å nedgående ångfartyg vid Trollhätte uppbördskontor aflemna särskild märkrulla öfver det å fartyget befintliga gods, som komme att återföras på Juno.

25G. Då fråga uppstått att för anläggande af vattenverk upplåta en del af kanalverkets område på Malgön, der utrymmet dock var för inskränkt för större verks uppförande, men tillräckligt utrymme kunde vinnas derest den norr om Malgön belägna holmen Spikön finge användas, ingick direktionen den 29 till K. M:s befallningshafvande i Elfsborgs län med anhållan, att Spikön måtte under stadgad åborätt till bolaget upplåtas. Denna anhållan blef genom Kammar-kollegii utslag af den 17 Mars 1882 afslagen, hvarefter direktionen den 30 påföljande ingick med underd. besvär, under anhållan att, derest icke åborätt kunde beviljas, upplåtelse måtte medgifvas på andra vilkor, om hvilka det då måtte tillåtas direktionen yttra sig.

257. Då det 1872 med firman Nydqvist & Holm afslutade kontrakt om arrendet af skeppsdockan var

1882.

Ang. vissa med-gifvanden åt ångfartyg tillhöriga bolaget Motala Ström.

Åborätt till Spikön.

Utarréhdering af skeppsdockan.nära att gå till ända, beslöt direktionen den 19 Dec. 1881 att dockan skulle ånyo utarrenderas till den 1 Maj 1892, hvarom i Göteborgs och Venersborgs tidningar tillkännagifvande skulle införas. Anbud inkom endast från förbemälda firma, åt hvilken således arrendet lem-nades mot årlig afgift af 1,500 Kr.

258. I Jan. 1879 inkom från styrelsen för Bergslagernas jern vägs aktiebolag en skrifvelse af innehåll, att sedan från grustaget vid Stora Hojum 2,576 kubikstänger grus blifvit af bolaget uttagne, grustaget vore uttömdt, hvarföre styrelsen nu ville uppgöra slutliqvid till det betingade priset af 5 Kr. kub.-stången, med afdrag af hvad som redan blifvit erlagdt, dervid åberopande sin förut i skrifvelse af den 5 April 1876 uttalade uppfattning, att om tillgången på grus ej skulle medgifva uttagande af de i kontraktet upptagna 4,000 kub.-stänger, styrelsen ansåg kontraktet innebära, att ej mera grus skulle betalas än som erhållits. Nämnda skrifts emottagande hade af direktionen erkänts, utan att dock direktionen inlåtit sig på något yttrande öfver jernvägsstyrelsens sätt att tolka kontraktet. Direktionen beslöt den 12) Januari 1879 (särsk. prot.) att meddela nämnda styrelse, det direktionen ansåg dess skyldighet att den 31 sistlidna Dec. hafva inbetalat 5,000 Kr. vara tydlig och klar, men att' direktionen dock vore villig i afräkning emottaga det belopp styrelsen ville nu erlägga, dock utan att sådant finge anses innefatta något godkännande från direktionens sida af uppgiften om den uttagna grusqvantiteten eller af det ifrågasatta sättet att tolka kontraktet. I följd häraf inbetalades af jern-vägsstyrelsen Kr. 2,197.3 3, enligt öfversänd kontokurant, förklarande direktionen sig anse detta belopp såsom en af betalning på sin fordran af 5,000 Kr., hvilken bordt vara gulden den 31 Dec. 1878.

Den 19 Juni aflät direktionen till merabemälda styrelse skrifvelse med anmodan om skyndsamt fullgörande af den förfallna inbetalningen. Till svar härå förklarade

Grustaget vid Stora Hojum och rättegång deraf föranledd (se 225).sig styrelsen villig ingå förlikning i saken på vilkor att genast afträda grustaget och betala 3,400 Kr.; vunne detta förslag icke direktionens godkännande, syntes enda sättet för sakens afslutande utan rättegång vara dess öfverlemnande till kompromissrätt. Direktionen ansåg dock sin rätt enligt det afslutade köpeaftalet tydlig och klar och således att det gjorda förslaget icke kunde antagas, utan att bolaget hellre borde göra sin rätt gällande i domstols väg. Rättegång väcktes i början af 1879 hos Göteborgs rådstufvurätt, med yrkande att utbekomma återstående fordran med Kr. 7,802. 6 7 jemte ränta å oguldna beloppen. Rätten godkände käromålet och dömde jern vägsbolaget att ersätta kanalbolagets kostnader med 200 Kr. Emot denna dom erlade svaranden vad. Göta hofrätt stadfästade rådstufvurättens dom och tillerkände kanalbolaget ersättning för kostnaderna, dock var en af de ledamöter som handlagt målet af annan mening. Jern vägsstyrelsen fullföljde målet hos K. M., som i dom af den 28 Febr. 1882 ogillade kanalbolagets i saken förda talan, och skulle rättegångskostnaden emellan parterna qvittas. Af de sju närvarande af högsta domstolens ledamöter hade tre för sin del fastställt hofrättens dom. (Särsk. prot. 5 Mars 1882.)

259. Vid Trollhättan hade sedan kanalens ombyggnad en mängd tomter blifvit bebyggda och flera indu-striela anstalter anlagda, ett par af dem i ganska stor skala och sysselsättande många arbetare, hvilket i sin ordning föranledde ditflyttning af handlande, handt-verkare och andra, i ej litet antal. Vid flera tillfällen hade den önskan blifvit uttalad, att det måtte medgifvas tomtinnehafvare att friköpa sina tomter, för att sålunda kunna friare förfoga öfver dem och uti de å dem uppförda byggnaderna taga inteckning. Då dessutom kanalbolaget genom sådan försäljning af tomter kunde bereda sig vida större inkomst än som hemtades från nu ingående tomtören, hemstälde direktionen i Sept. 1881 till

Tomters friköp.bolagsstämman om bemyndigande, att till det högsta pris som kunde betingas försälja bolagets samtliga tomter. Stämman lemnade härtill sitt bifall.

Under loppet af 1882 blefvo i följd af detta beslut åtskilliga tomter sålda. Så i Febr. till ingeniören Pihl i qvarteret Merkurius 9,200 qv.-fot (n:o 23) till 25 öre och 4,140 d:o (n:o 38) till 15 öre qv.-foten, samt till sergeanten Olson tomten n:o 1 i qvarteret Najaden till 25 öre qv.-foten, dervid köparne skulle ensame gälda lagfartskostnad och för framtiden ansvara för alla skyldigheter gent emot Trollhätte kommun, hvartill deras tomter kunde vara förpligtade. I Mars såldes till fabriks-egaren Nydqvist ett område på Stafvereds strandlott af 104,690 qv.-fot till 2,000 Kr. tunnlandet; i Maj till bryggaren Opbacker 15,813 qv.-fot, n:o 4 och 5 i qvarteret Bore dels till 35, dels till 31 öre, för Kr. 5,100.41; i Juli till Trollhätte oljeslageriaktiebolag 91,360 qv.-fot till 15,000 Kr.; i Sept. tomten n:o 5 i qvarteret Necken till länsmannen Forssell efter 35 öre qv.-foten; i Okt. till Trollhätte pappersbruks aktiebolag 56,360 qv.-fot till 9,254 Kr., i allmänhet med sex års af betalningstid och med köpeskillingens intecknande i egendomen.

260. Sedan Korndals aktiebolag i Dec. 1881 erhållit åborätt till sågen n:o 1 och qvarnen n:o 1 på Onan vid Trollhättan ingick samma bolag i Dec. 1882 med önskan att få till skatte lösa berörda lägenheter. Direktionens yttrande häröfver blef af vederbörande infordradt, och förmälde sig direktionen den 26 Juni 1883 icke hafva något att i saken erinra, endast att den sökta skatterätten icke innebure någon inskränkning i den rätt öfver vattnet i Trollhätte strömmar som kanalbolaget tillkomme.

261. Sedan från åtskillige kringboende till Konungens befallningshafvande i länet inkommit en skrift, deruti yrkades att det skulle åläggas kanalbolaget att ombygga Gropbron på tidsenligt sätt, sä att den komme i jemnhöjd med landsvägen ä ömse sidor, aflät direk-

Korndals bolags ansökning om skatteköp af verk fi Onan.

Framställning ang. ombyggnad af Gref-bron.tionen den 5 Maj infordradt yttrande öfver det framstälda yrkandet. Uti detta sitt yttrande fäste direktionen uppmärksamhet derå, att sökandenas uppgifter voro i många afseenden oriktiga eller öfverdrifna, så t. ex. att stigningen vid brons södra ända bildade mot horizontal-planet en vinkel af 30 grader, då densamma uppgici allenast till 14; att då bron var hal hundra olyckskfal] om dagen ofta inträffade, ehuru enligt de anteckningar direktionen nnder nära fyra månader vintertiden låtil verkställa antalet vägfarande uppgick i medeltal till endast 35—36 och högsta antalet någon dag varit 85; slutligen att det uppehåll som möjligen uppkom icke vållades af brons konstruktion, enär dess öppnande upp-toge endast minut längre tid än en svängbros, utan af det stundom stora antalet framgående fartyg, m. m, Emellertid lät direktionen sedermera genom förlängning af den s. k. brolämmen och påfyllning af landsvägen i möjligaste måtto utjemna den öfverklagade branta sluttningen vid brons ändar.

262. Till direktionens protokoll för den 4 Sept. 1879 anmäldes att egarne af det vid Karlsgraf belägna s. k. landeriet Torpa, C. J. Andersson, uttagit stämning å kanalbolaget med yrkande om ersättning för den skada som genom ångbåtstrafiken tillfogats hans egor. Genom utslag af den 4 Januari 1882 ålade Väne häradsrätt bolaget, dels att före utgången af nästföljande Oktober vidtaga sådan åtgärd hvarigenom vidare skada före-byggdes, vid äfventyr att käranden eljest egde att sådant arbete på bolagets kostnad utföra, dels att ersätta Andersson för den bortsköljda marken enligt gode mäns bestämmande samt att godtgöra honom rättegångskostnaden. Göta hofrätt, der bolaget hade sökt ändring, hade stadfäst häradsrättens utslag. Direktionen beslöt att fullfölja målet hos K. M., men innan detta hunnit verkställas, inkom den 12 Aug. från Andersson förslag om att genom förlikning bilägga tvisten på det sätt, att han af kanalbolaget bekom 8,000 Kr., börande för-

Rättegång ang. skada å Torpa hemmans egor.likningen vara uppgjord inom den 12 Sept. (prot. 1 Sept. 1882). Direktionen fann det fordrade ersättningsbeloppet oskäligt stort, men erbjöd sig att betala 4,000 Kr., att erläggas den 1 Juli åren 1883—6, med V* hvarje gång; oob beslöt direktionen att i händelse hvarken Andersson inginge på dessa vilkor eller ändring i domen erhölles hos K. M., ingå med underd. anhållan att få expropriera all den mark, som led skada af vågsqvalpet vid kanalens trafikerande.

Då Andersson icke antog de erbjudna vilkoren blef målet fullföljdt hos K. M., som uti dom af den 18 Sept. 1883 förklarade att då det ej tillkomme domstol att meddela föreskrift om åtgärd till förekommande af skada i följd af

allmän farleds begagnande, blef domstolarnes beslut om åläggande för kanalbolaget att vidtaga åtgärd till förebyggande af vidare skada af K. M. undanröjdt, men att i öfrigt skäl icke blifvit anfördt, som föranledde annan ändring i hofrättens dom, än att kanal-bolaget befriades från att godtgöra Andersson hans kostnader vid hofrätten (prot. 25 Okt.). Direktionen utsåg med anledning häraf till skiljeman å kanalbolagets vägnar trafikchefen vid Herr ljunga—Uddevalla jern väg grefve Arvid Taube, som jemte den af Andersson utsedde skiljemannen, landtbrukaren Carl Ryrberg, skulle tillkalla en tredje person for att jemte dem bägge bestämma den Andersson tillkommande ersättningen. Dertill utsågs handlanden i Venersborg J. Gr. Carlberg. Skiljemännen sammanträdde den 25 Jan. 1884, hvarvid, efter föregående beskrifning å stället, de uttalade den åsigten att, ehuru sådant i K. M:s dom ej innefattades, det borde vara förmånligt för båda parterna om ersättningsbeloppet innefattade godtgörelse jemväl för framtida skada; och blef Andersson tillerkändt ett belopp af 4,500 Kr., rättegångskostnad oberäknad, med skyldighet för honom att, derest hans medarfvingar eller rätts-innehafvare komme att mot kanalbolaget väcka anspråk på ersättning för egendomen Torpa tillskyndad skada,derför bolaget drabbades af betalningsskyldighet, hålla bolaget skadeslöst; och berättigades bolaget att för hvad genom skiljedomen blifvit detsamma tillerkändt, erhålla inteckning i Torpa. Sedan Andersson förklarat sig nöjd med skiljodomen, erhölls den 11 Febr. vid rådstufvu-rätten i Venersborg sådan inteckning i merabemälda s. k. landeri, hvilket innehåller omkring 78 tunnland af stadens donationsjord. (Se prot. 21 Mars 1884).

263. Under de senast förflutna åren voro de till Trollhätte hotel och gästgifveri hörande ärendena vid åtskilliga tillfällen föremål för direktionens öfverlägg-ningar och beslut, dervid i synnerhet den med gästgifveriet förenade utskänkningsrättigheten gaf anledning till obehag. Innan för dessa ärenden redogöres torde en kort framställning om gästgifveriets tillkomst böra lemnas (prot. 2 Dec. 1881).

Hotelbyggnaden, i början benämndt nya gästgifveri-byggnaden, uppfördes af gamla kanalbolaget 1826—31, sedan den bolaget tillhöriga äldre gästgifveri- och kroglägenheten befunnits otillräcklig för hysande af de många resande som besöka Trollhättan. Sistnämnda år blef den nya byggnaden utarrenderad på tio år tillsammans med de äldre byggnaderna och tillhörande krogrättighet, der-jemte äfven °!24 hemmanet Stafvered, som kanalbolaget inköpt 1824. Något samband emellan dessa bägge utarrenderade lägenheter fanns antagligen icke, enär krogrättigheten inköpts från det s. k. brobolaget redan 1794, dervid Stafvereds hemman icke ens omnämnes.

Krogrörelsen bedrefs fortfarande i den gamla byggnaden, såväl under den första arrendeperioden som under de efterföljande ända till och med 1865, då för beredande af ökadt utrymme och större beqvämlighet en tillbyggnad vid den nya gästgifveribyggnaden beslöts, dervid husets längd åt norra sidan ökades med 27 fot samt andra ändringar och tillägg gjordes. Den sålunda utvidgade byggnaden blef färdig 1869. Medel förarbetet förskötos af kanal verkets tillgångar, men då hotellet

Hotellet och [-bränvins-utskiinkningcn.-] {+bränvins- utskiinkningcn.+}och tillhörande rättigheter voro aktieegarnes enskilda egendom hade i afräkning på de försträckta medlen, samt godtgörelse å desamma af 6 % ränta, lemnats allt hvad som genom hotelets utarrendering influtit, så att vid 1881 års utgång endast Kr. 1,208. o4 återstodo, hvilket belopp också blef af aktieegarne till kanalverket inbetaldt.

Äfven efter 1865 hade någon egentlig ändring i förhållandena icke inträdt förrän emot slutet af 1870-talet, då fråga väcktes om hotelets öfverlåtande till Trollhätte kommun. Efter flera öfverläggningar i ämnet beslöt direktionen den 8 Dec. 1881 erbjuda kommunen att få arrendera hotelet med dertill hörande utskänk-ningsrättigheter för en tid af tre år, från och med den 1 Nov. 1882 räknad, mot ett arrendebelopp af 5,000 Kr., att med V4 vid hvarje qvartals början erläggas, deraf 8,000 Kr. beräknades för hotelet och 2,000 fbr rättigheterna; och skulle arrendatorn dessutom ansvara för skjutsen till den 1 Jan. 1883 samt äfven sedermera, om densamma af kanalbolaget inropades. För den händelse att kommunen beslöte uppfora nytt hotel, ville direktionen till aktieegarne göra framställning derom, att det nuvarande hotelet finge rifvas så snart det nya blef färdigt, hvarefter betalning skulle erläggas endast för rättigheterna, med 2,000 Kr. årligen, så’länge dessa egde bestånd. Detta anbud blef af kommunen antaget. Uti arrendekontraktet ansåg sig dock direktionen böra intaga det förbehåll, att i händelse kanalbolagets rättighet till bränvinsförsäljning blefve under arrendetiden i följd af oloflig försäljning

förverkad, kommunen ändock skulle ersätta kanalbolaget med 2,000 för hvarje år rättigheten eljest skulle hafva gällt. Detta vilkor ansåg sig kommunen ej kunna antaga, hvarföre anbud från direktionen den 27 April 1882 gjordes derom, att kommunen skulle inlösa meranämnda rättighet till ett pris motsvarande en årlig afgift af 2,000 Kr. i elfva år, eller i rundadt tal 17,000 Kr. om beloppet erlades påen gång vid början af de elfva åren. Direktionen vore dock villig medgifva att betalningen fick erläggas under loppet af fem år, så att 5—7,000 Kr. fick betalas den 1 påföljande Nov. vid hotelets öfvertagande och återstoden, med 5 % ränta, med en fj er ded el vid samma tid under de följande fyra åren. Detta förslag blef af kommunen antaget den 18 påföljande Maj och kontrakt i enlighet dermed upprättadt, hvarjemte i särskild handling direktionen förband sig att öfverlemna rättigheten till bränvinsförsäljning mot en ersättning af Kr. 16,613.27, deraf Kr. 4,613.2 7 påföljande 1 Nov., och återstoden med 3,000 Kr. årligen jemte 5 % ränta hvarje 1 Nov. t. o. m. är 1887 (särsk. prot. 27 Maj 1882).

Med hotellet hade en längre tid arrendet af Staf-vereds hemman varit förenadt. När nu förutnämnda 1 Nov. det gällande kontraktet gick till ända, beslöt direktionen att ånyo utarrendera hemmanet pä 15 år. Emellertid inkom från Trollhätte kommun anbud att erhålla arrendet på 30 år, mot årsafgift af 1,000 Kr., för att ä hemmanet inrätta fattiggård. Direktionen ansåg visserligen önskvärdt att hemmanet blefve af kommunen i nämnda ändamål arrenderadt, dock till en början på endast tre år. Kommunen förklarade sig ingå på detta förslag, med förbehåll att hemmanets ladugård flyttades till Skrälleberg samt att kommunen i sin ordning finge utarrendera hemmanet på ett år i sender, hvartill direktionen den 19 September samtyckte.

264. Vid kanal verkets öfvergång från det gamla bolaget till det nya hade kamereraren vid verket, assessor Strand, blifvit vid sin befattning bibehållen. Han afled i Jan. 1859 och lemnade efter sig familj i knappa omständigheter, hvarföre dels pension bereddes åt hans enka, dels hans omyndiga barnbarn erhöllo på arrende hela hemmanet Stora Hojum. Detta arrende gick till slut den 25 Mars 1881. Åbyggnaden på Stora Hojum, obeqvämt belägen öfverst på . en hög backe, var ytterst förfallen och äfven i öfrigt föga lämpad efter nutidens

/

[-Hojum-hcmma-nens ombyggnad-]

{+Hojum-hcmma- nens ombygg- nad+} och nt-arrenderlng.fordriugar; det var oundgängligt, om hemmanet skulle åter utarrenderas, att annan åbyggnad uppfördes. Direktionen ansåg lämpligast att till ett enda arrende sammanslå Stora och Lilla Hojum, å hvilket sistnämnda hemman åbyggnaden likaledes befann sig i förfallet skick. At kanal verkets mekanikus uppdrogs derföre 1879 att- utarbeta förslag till för bägge hemmanen gemensamma byggnader, hvilka skulle förläggas ungefär midt emellan de befintliga byggnaderna på de bägge hemmanen, på Lilla Hojums egor. Förslag och ritningar in-kommo i Mars 1880, slutande på Kr. 37,777. Sedan de blifvit behörigen granskade godkändes de, hvarefter direktionen uppdrog åt sin ledamot, kapten Schwan, att öfver vaka deras uppförande, med rättighet att vidtaga erforderliga smärre ändringar. Vid anställd entreprenadauktion tillerkändes byggnadernas uppförande åt byggmästaren Dahllöf mot Kr. 29,880, och borde de i fullt färdigt skick aflemnas den 1 Nov. 1881, endast med undantag för bak- och tvättstugan, hvarmed skulle få anstå till hösten 1882. De gamla byggnaderna å Stora Hojum såldes på senhösten sistnämnda år och inbragte Kr. 404, till fördelning emellan kanalverket (5/i6) och bolaget enskildt (1 Vi6)- Sedan en större atioppsgraf under sommaren 1883 blifvit påbörjad för afledande af vatten från de längre från elfven belägna, Stora Hojum tillhörande sanka markerna, derföre kostnaden beräknades till 2,427 Kr; blefvo de sammanslagna hemmanen den 8 Aug. vid anställd auktion utarrenderade på 15 år mot afgift af 2,850 Kr., deraf först bolaget enskildt borde erhålla fem procents ränta å de för hemmanens bebyggande och ordnande utlagda kostnaderna, upptagna till 36,000 Kr., med 1,800 Kr.; af återstående 1,050 Kr. ansågs 2/7 utgöra arrendet för Lilla Hojum med 300 Kr och återstoden, 750 Kr., arrendet för Stora Hojum, till fördelning mellan kanalverket och bolaget enskildt, enligt egande andelar uti hemmanet, såsom här ofvan finnes nppgifvet (särsk. prot. 10 Nov. 1883).265. I Mars 1883 ingick direktionen till K. M. med underd. förslag till nytt reglemente för kanalens begagnande, och blef detsamma den 31 Aug. stadfästadt. Det nya reglementet var i hufvudsak lika lydande med det äldre af 1846, men en del uti det sistnämnda upptagna särskilda föreskrifter, i hvilka förekommande omständigheter ofta kunde

föranleda ändring, blefvo ur det nya uteslutna och öfverlemnade till kanaldirektionens bestämmande, hvarjemte bötesbeloppen för smärre öfverträdelser nedsattes. De förutvarande inskränkningarna i afseende på tiderna för slussning blefvo äfven upphäfda, hvarom i nästa artikel.

266. Vid sammanträde dén 19 Nov. 1883 förehade direktionen till pröfning ett af dess ordförande upp-rättadt förslag för pensionering af kanalbetjeningen samt deras efterlefvande.

Uti dittills gällande reglemente för kanalledens begagnande, af 1846, funnos stadgade de undantag från grundsatsen om kanalens oaf brutna tillgänglighet under seglationstiden, att slussning eller broöppning ej behöfde ske å helgdagsförmiddagar kl. 9—12, samt att före den 15 Maj och från och med den 1 Aug. kanalen ej behöfde hållas tillgänglig längre än från en timme före solens uppgång till en timme efter hennes nedgång, kanaldirektionen dock obetaget att på särskild anmälan meddela fartyg rättighet att äfven på helgdags förmiddagar och nattetid under den mörkare årstiden framgå. Sådan rättighet hade också ständigt lemnats, hvårföre uti det nya reglementet nämnda inskränkningar helt och hållet uteslutits.

Anda sedan det äldre bolagets tid hade det varit vanligt att fartyg, som begagnat sig af förenämnda med-gifvande, för hvarje genomgången sluss eller bro erlagt en afgift, benämnd lej dpenningar, på senare tider vanligen 25 öre, hvilken tillfallit den vakthafvande kanal-betjeningen. Direktionen ansåg dock att enligt reglementets lydelse sådan afgift icke kunde påläggas med

Nytt reglemente för kanaltrafiken.

[-Kanalbetjenin-gcns pensionering.-]

{+Kanalbetjenin- gcns pensione- ring.+}Kanalverkets personal och ändringar deruti.

mindre den vore af K. M. fastständ,* att densamma redan genom sin beskaffenhet syntes olämplig och att dess afskaffande medförde en icke oväsendtlig lättnad för sjöfarten. Då emellertid sådan ändring skulle medföra en ej obetydande minskning i slussbetjeningens inkomst, enär lejdpenningen för hela kanallinien plägat vexla emellan 1,800 och 2,600 Kr., fann direktionen sig böra bereda någon ersättning för denna minskning.

Då emellertid meranämnda betjenings öfriga aflöning i allmänhet fullt uppgick till hvad som vid andra med kanalverket jemförliga inrättningar plägade bestås, ansåg sig direktionen ej hafva skäl att bereda den en allmän löneförhöjning, utan att det vore vida angelägnare att ordna dess pensionsförhållanden. Derjemte skulle det hittills utgående understödet för aflönande af ersättningsman vid sjukdom, 50 öre om dagen, höjas till Kr. 1,50, samt vid dödsfall begrafningshjelp lemnas.

I enlighet härmed föreslog direktionen, att kanal-, sluss- eller brovakt vid uppnådda sextiofem lefnadsår och trettio tjensteår, såsom ordinarie eller extra, skulle erhålla pension af 15 Kr. i månaden, hans enka af 10 Kr. så länge hon lefde ogift; att på direktionen måtte ankomma att i särskilda fall nedsätta åldern till sextio år och tjenstetiden till tjugufyra, äfvensom att derför-innan meddela pension i händelse af svårare skada, åsamkad i tjensten; likaledes att lemna understöd åt fader- och moderlösa barn efter kanalbetjening till dess de uppnått femton års ålder. Detta förslag blef vid bolagsstämma den 19 påföljande December godkändt.

267. I stället för grefve K. Posse, hvars befattning som verkställande direktör** vid Trollhättan gick

* Uti Göta kanaltaxan af 1881 finnes sådan afgift stadgad ander helgdagar kl. 8—2 samt för tiden före den 15 Maj och etter den 1 Aug., under namn af söndagspenningar och nattpenningar. Den erlägges af seglare med 25 öre för hvarje genomgången sluss eller bro. direkt till betjeningen; af ångfartyg på uppbördskon t oret med 70 ör** för hvart distrikt, med iakttagen reduktion då dera än 9 distrikt at de 16 genomgås.

** Sedan 1874. (8 år.)till ända med Sept. 1882, valdes till samma befattning kapten K. A. Schwan. Då direktionens sekreterare, expeditions-chefen J. E. von Krusenstjerna, i Okt. 1883 kallades till ledamot af statsrådet, utsågs i hans ställe till samma befattning v. häradshöfdingen, t. f. fiskalen i Svea Hofrätt C. E. Cassel.

Slussinspektören vid Ström, Hallberg, erhöll med 1883 års utgång på begäran afsked med pension. Efter honom

tilldelades denna befattning åt kanalinspektoren i Venersborg Almqvist, i hvars ställe dit flyttades slussinspektören vid Brinkebergs kulle Edström, som ersattes af förste bokhållaren vid Åkersbergs uppbördskontor Lundmarker. I sammanhang härmed beslöts att samt-lige desse tjenstemän skulle hädanefter benämnas kanal-inspektor.

Doktor C. Rinman, anstäld vid kanalverket alltsedan 1849, erhöll med 1877 års utgång på begäran afsked med innehafvande lön af 1,500 Kr. såsom pension. Han afled i Juni 1879, vid 65 års ålder, lemnande efter sig ett' vördadt minne för skicklighet i sitt yrke och såsom varm menniskovän. Direktionen ansåg numera icke nödvändigt att anställa särskild läkare vid kanalverket, utan uppgjordes med bataljonsläkaren vid Bohus regemente doktor C. F. Eriksson att bestrida sjukvården derstädes, mot arvode första året af 500 Kr., derefter

1,000 Kr. Sedan d:r Eriksson 1882 blifvit utnämnd till regementsläkare vid lifregementets grenadierkorps, an-stäldes bataljonsläkaren vid Vestgöta-Dals regemente K. A. Belfrage vid kanalens samtliga stationer mot arvode af 1,000, då han sjelf skulle bestrida resekostnad och vikariat. Han frånträdde sin befattning redan följande året. Efter åtskillig skriftvexling med kommunen (prot. 26 Juni 1882, 28 Juni och 5 Sept. 1883) uppdrogs läkarevärden vid Trollhättan och Åkerström åt distriktsläkaren vid Trollhättan Wijkmark mot arvode af 300 Kr. och vid Ström åt regementsläkaren vid Yestgöta regemente Danelius mot 125 Kr., och skulle den iVenersborg och vid Brinkebergs kulle utöfvas af l:ste bataljonsläkaren Bylund i Venersborg.

Demoiselle Gustafva Melin hade alltsedan 1849 med mycken skicklighet och omsorg handhaft undervisningen uti flickslöjdskolan vid Trollhättan. Direktionen ansåg sig derföre böra gifva henne ett vedermäle af sin tillfredsställelse och aktning, och utverkades i detta ändamål för henne patriotiska sällskapets större guldmedalj, hvilken midsommardagen 1883 efter den offentliga guds-tjenstens slut i kyrkan tillställdes henne.

268. De större arbeten vid kanalen, hvilka under åren 1874—83 förekommit, hafva hvart på sin plats om-förmälts. Men utom dessa samt de mångfaldiga underhållsarbetena hafva under detta årtionde många andra utförts, hvilka, om än hvart för sig af mindre framstående betydelse, dock tillsammans utgöra ett ganska omfattande helt.

Det mest betydande af dessa arbeten är utvidgningen af bergskanalen vid Trollhättan, en länge hyst önskan hos direktionen för att tillgodose sjöfartens billiga fordringar på lättad fortkomst genom denna del af kanalleden. Arbetet dermed har fortgått efter råd och lägenhet, men midt emot kyrkan återstår ännu en ganska ansenlig bergmassa att undan spränga (se 269).

Den yttre vågbrytaren vid Venersborg, som länge varit under arbete, blef 1876—77, vid då inträffadt lågvatten, till beklädnad och öfverbyggnad fullständigt afslutad.

Vid Kafveldammen uppfördes år 1883 en ny bro af valsadt jern, i stället för den bristfälliga äldre träbron, som dessutom var illa belägen för samfärdseln med Malgön. En del af den s. k. Hillerströmska kanalen blef vid detta tillfälle igenfylld. I kostnaden för denna bro bidrog ingeniören Stridsberg med hälften.

Utom telegraf emellan stationerna (240) inrättades vid Trollhättan telefon emellan hotellet, Åkersberg och Åkersvass. Vid Åkersbergs bassin anbragtes 1878—79

Medalj tilldelad Demtlle Melin.

[-Byggnadsarbeten-]

{+Byggnads- arbeten+} vid kanalen 1874—83.elektrisk ringapparat för att angifva vattenhöjden. Yid Åkerström blef samma år den öfra hamnarmen förlängd och i öfrigt omsedd.

Redan 1877 befanns den till flickslöjdskolan upplåtna, aktieegarne enskildt tillhöriga byggnaden vid Strandgatan, nära invid elfven, i ganska bristfälligt skick och beslöts att ny byggnad för skolan skulle på tjenligare plats uppföras, dertill utsågs hela qvarteret Jätten. Ombyggnaden företogs dock icke förrän 1881; kostnadsförslaget upptog omkring 11,000 Kr. Sommaren 1883 var byggnaden färdig och en brunn med ganska god vattentillgång derinvid upptagen. Skolan ditflyttades om sommaren 1884.

Af slussvaktarebostäderna voro flera i förfallet skick och dessutom olämpligt belägna. Under senare delen af den nämnda tidrymden nybyggdes en dylik bostad för tre hushåll vid Åkersdal; en, med bostad äfven för smed, på en bergskulle vid Åkersberg; en kanal vakt-bostad vid Hjulqvarn; en vid Åkersvass för två hushåll och en vid Brinkebergs kulle, äfvenledes för två. Till bostad för kontrollinspektoren flyttades uppbördskontors-byggnaden vid Olidan till Åkersvass och tillbyggdes. Kamererarebostället vid Åkersberg, dit uppbördskontoret redan 1876 blifvit förlagdt, blef så godt som alldeles ombyggdt 1879, ny källare uppförd jemte smedja och hus för anskaffad lokomobil. Förrådshusen dersamma-städes ordnades och inhägnades fullständigt. Vid hemmanet Åker började ladugårdens ombyggnad. I Venersborg blefvo nya förråds- och ekonomibyggnader uppförda. Vid hotellet uppfördes nytt skjutsstall och blefvo en del äldre byggnader undanrödda, sedan derinvid varande ladugård flyttats till Skrälleberg, hvarefter planen framför hotellet prydligt ordnades. Den gamla läkarebostaden i trädgården bredvid hotelet blef äfven efter doktor Rinmans afgång borttagen samt trädgården planerad och ordnad. På hotellets åt elfven vända sida utvidgades medelst undansprängning Strandgatanoch fortsattes denna utvidgning ett stycke uppåt Staf-vereds kanal, der trappor för vattenhemtning anbragtes.

Skogvaktare anstäldes 1876 och bostad för honom uppfördes på Lilla Hojums egor. Skogsplantering eller sådd har blifvit verkstäld på dertill lämpliga ställen och åtgärder vidtagna för att förekomma åverkan.

269. I det föregående (249) är omförmäldt att qvarnen vid Brinkebergs kulle i Jan. 1881 nedbrann och att af flera skäl direktionen ansåg ny qvarnbygg-nad icke böra der uppföras. Såväl brandersättningen som öfriga influtna medel för försålda inventarier och byggnader blefvo särskildt bokförda och uppgingo vid 1883 års utgång till Kr. 9,865,69.

Då till beredande af ökad lättnad för de trafikerande det vore angeläget att ytterligare utvidga bergskanalen vid Trollhättan, i synnerhet midt emot kyrkan, beslöt direktionen den 16 April att använda nämnda medel för detta ändamål, dä arbetet, för hvilket erfordrades omkring 15,000 Kr., borde kunna utföras under vintern 1884—85 och vara färdigt till sjöfartens öppnande sist nämnda år, utan att derföre erfordrades särskild afsättning af medel; och skulle kanalens bokförda värde höjas med samma belopp, så att grundsatsen om bibehållandet af kanalverkets fastigheter vid oförändrad siffra upprätthölles. För att arbetet skulle med visshet kunna påräknas blifva under vinterns lopp afslutadt, beslöts att stänga kanalen den 15 December, äfven om sådant icke vore af väderleksförhållande påkalladt, der-jemte beslöts att, om till följd af köld kanalen komme att stängas tidigare, den icke skulle behöfva under året åter öppnas, äfven om väderleken medgåfve att sjöfarten kunde ånyo fortgå.*

I öfrigt utlades under året en hamnarm vid gamla slussen n:o 8, ladugården vid Åker nybyggdes och boningshuset vid Åkerström ombyggdes, hvarjemte åts kil -

* Den 12 April 1885 blef det färdiga arbetet afsjmadt, hvarefter vatten påsläpptes i kanalen.

liga smärre arbeten utfördes. De nya byggnaderna vid Hojum äfvensom den för torrläggning af dit börande mark upptagna afloppsgrafven besigtigades den 21 Juni af landtbruksingeniören G. T. Ohlsson (prot. 30 Juli). På framställning af arrendatorn utaf Hojum beslöt direktionen den 13 Juni att låta borttaga samtliga vid Lilla Hojum qvarstående äldre byggnader, med undantag af en foderlada, som af arrendatorn skulle iståndsättas i enlighet med syneprotokollet af den 30 Okt. 1883.

270. Vid sammanträde den 16 April föreslog verkställande direktören att hos Trollhätte sparbank uppsäga kanalbetj eningens hos densamma innestäende medel, utgörande deras sammanlagaa belopp, utom ränta, Kr. 6,164,5 6, och lemnade direktionen härtill sitt bifall. Yid sammanträde den 16 Juli (särsk. prot.) beslöts att för dessa medel, hvilka skulle utbetalas den 1 Nov., skulle köpas värdepapper, att uti aktieegarnes räkenskap af kamereraren redovisas; att ränta å medlen skulle godt-göras efter 5 proc.; att motböcker skulle anskaffas och hos direktionen förvaras, men hvarje år den 1 Januari för motboksegaren uppvisas och af honom medelst på-teckning godkännas; samt att, när motboksegaren lemnade kanalbolagets tjenst, medlen skulle till honom eller hans rätts innehafvare utbetalas.

271. Genom kontrakt af den 26 April 1875 (220) hade direktionen till jägmästaren Dahllöf försålt den vid Åkerström befintliga qvarnbyggnaden samt på 20 år åt honom upplåtit plats och rätt till vatten vid nämnda ställe, allt emot ett belopp af 2,250 Kr., som skulle gäldas med V20 den 15 April 1875 och den 1 Januari hvartdera af de följande 19 åren. Afgiften hade allt-jemt blifvit behörigen erlagd och den gamla qvarn-byggnaden bortskaffad, men någon ny qvarn ej uppförd.

I Aug. 1884 inkom Dahllöf jemte hans löftesmän, hrr Berggren, Olson och Dicander, med framställning om kontraktets häfvande. Dä dels uppförandet af en qvarn på den ifrågavarande lätt kunde medföra olägen-

[-Kanalbetjenin-gens sparbanks-medel; motböcker.-]

{+Kanalbetjenin- gens sparbanks- medel; mot- böcker.+}

Häfvande af kontraktet om Åkerströms qvarn.heter för trafiken, dels platsen kunde för annat ändamål komma att användas, fann sig direktionen vid sammanträde den 3 September föranlåten att till denna ansökan lemna bifall.

272. Yid sammanträde den 30 Juli förekom hos direktionen fråga om tilldelande af något vedermäle för trogen tjenst till fyra af kanalbetjeningen, hvilka till följd af ålder innan kort voro nödsakade att afgå från innehafvande tjenst. Desse voro: slussvakten J. P. Åkerblom som varit vid kanal verket anstäld sedan 1838 och som slussvakt sedan 1843, slussvakten B. Jonsson v anstäld som sådan 1860 och kanalvakten M. Wred, anstäld i denna egenskap 1864, bägge efter att förut hafva varit arbetare vid kanalverket, samt slussvakten P. Ekström, antagen 1855. Direktionen beslöt att för dem utverka K. Patriotiska sällskapets större silfvermedalj att bäras om halsen; och blef till desse samtlige den hvar och en af dém tillerkända medaljen tillställd af direktionens ordförande i Oktober, under direktionens dä inträffade vistelse vid Trollhättan.

273. Under året blefvo åtskilliga tomter och annan mark försålda, jemlikt det direktionen vid bolagsstämma den 7 Sept. 1881 lemnade medgifvande. I Juli såldes till J. O. Forssell 5,456 qv.-fot, utgörande tomten n:o 9 i qvarteret Najaden, efter 50 öre qv.-foten; till Trollhätte Pappersbruks Aktiebolag 21,300 qv.-fot af hemmanet Åker för Kr. 3,621; till firman Nydqvist & Holm af samma hemmans mark 92,320 qv.-fot för en köpesumma af Kr. 15,694. Derjemte uppläts till K. A. Holst för anläggande af en fabrik för maskinremmar m. m., mot ärlig afgäld af 25 Kr., tillsvidare ett område vid den s. k. Olide-hålan jemte nyttjanderätten till afloppsvattnet från oljeslageriet, dock att bonings-eller uthus der icke får uppföras och att platsen efter sex månaders förutgången uppsägning skall afröjd till kanalbolaget återställas. Denna fabrik blef under årets lopp fullständigt färdig och arbetet deruti börjadt.

Patriotiska sällskapets medalj tilldelad några af kanal-betjening.

Tomtförsäljningen under 1884.BILAGOR.

Nya Trollhätte kanalbolag. 181. Kiksens Ständers nnderd. skrifvelse af den 23 Februari 1835.

2. Bref från grosshandlaren Schwan, London den 31 Oktober 1837.

3. Nya Trollhätte kanalbolags nnderd. utlåtande i anledning af framställningar ang. ändring i vissa delar af bolagets privilegium, af den 2 Mars 1839.

4. Stats-Utskottets memorial n:o 481 vid riksdagen 1840—41 ang. kontraktet emellan E. M. och Kronan och Nya Trollhätte kanalbolag.

5. Om öppnandet af slussarne vid Brinkebergs kulle.

6. Högtidligheter vid Trollhätte-slussarnes öppnande i Juni 1844.

7. Uppgift å de till kanalen afträdda jordområden, enligt K. Br. af den 28 Mars 1844.

8. Lönestater 1846, 1856, 1860.

9. Ordförande och ledamöter i kanaldirektionen samt tjenstemän vid kanalverket sedan 1838.

10. Uppgift å de f. o. in. år 1863 från. Trollhätte kanalverk till Handels- och Sjöfartsfonden inbetalda medel t. o. m. 1883.

11.' Industriela verk och anläggningar vid Trollhättan.Bil. n:o 1.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Jemte anförande af vigten och nyttan för fäderneslandet, att Trollhätte Canal och Slussverk blefve bringad till lika dimensioner med dem Götha Canal eger, samt att, enligt uppgjord calcul, för ifrågavarande arbete skulle erfordras en million Rdr Banco, jemte bidrag från Götha Canal; har framställning hos Rikets Ständer blifvit gjord derom, att, derest Rikets Ständer under närvarande förhållanden icke skulle vilja bifalla ett deremot svarande lån, Rikets Ständer för detta ändamål åtminstone måtte anslå 5 procent årlig ränta å ett slikt lån, genom hvilket bidrag Trollhätte Canal-Bolag skulle finna sig uppmanadt att tillskjuta de ännu ej inbetaide 45 procent på deras actier, eller i motsatt fall för desamma taga billig lösen, i hvilken händelse ett nytt Bolag kunde bildas, som öfvertoge det hela, samt utförde det efter uppgjord plan.

Yid öfvervägande häraf hafva Rikets Ständer, som ansett sig icke kunna bevilja Trollhätte Canal och Slussverks-Bolag ett räntefritt lån af en million Rdr, dock funnit företaget, att bringa Trollhätte Canal till lika dimensipner med dem Götha Canal eger, vara af ett stort nationelt intresse i afseende på befrämjandet af Sveriges handel och sjöfart; och som Rikets Ständer uti serskild underd. skrifvelse af denna dag, i anledning af verkställd granskning af Convoy-Commissariatets förvaltning och räkenskaper, i underd. hemställt, att den, efter uppgjorda calculer, be-hofven öfverskjutande årliga behållningen af de hittills under benämning af Convoy-medel utaf Svenska handeln utgående afgifter måtte, efter Eder Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii samt Handels-Societeternas i Rikets större Sjö- och Handels-städer hörande, användas för Svenska handelns och sjöfartens utvidgande och. befrämjande, såväl utom som inom Riket, samt det torde kunna tagas för gifvet, att ifrågavarande ombyggnad af Trollhättan är ett företrädesvis vigtigt företag i afseende på handelns och sjöfartens befrämjande inom Riket, hafva Rikets Ständer, utom den Eder Kongl. Maj:t i allmänhet medgifna dispositionsrätt af öfverskotten å afgiften till handels- och sjö-farts-fonden, ansett sig böra serskildt till Eder Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna, att å dessa öfverskott anvisa medel för befrämjande af Trollhätte Canals och slussverks bringande till lika dimensioner med Götha Canal, så vida Eder Kongl. Maj:t efter ofvannämnde vederbörandes hörande och efter verk-ställd pröfning och godkännande af plan och kostnadsförslag för arbetets utförande skulle finna ett sådant bidrag från Statens sida erforderligt och kunna meddelas, utan att lägga hinder i vägen för andra, för handelns och sjöfartens betryggande oundgängligen nödige åtgärder.

Rikets Ständer framhärda &c.

På Ridderskapets och Adelns vägnar: På Preste-Ståndets vägnar:

Jacob de la Gardie, C. F. af Wingård,

h. t. Landtmarskalk. vice Talman.

På Borgare-Ståndets vägnar: På Bonde-Ståndets vägnar:

Jon. Ullberg, Joh. O. Loxgberg,

h. t. Talman. n. v. Talman.

Stockholm den 23 Februari 1835.

Bil. n:o 2.

Välborne Herr President, Commendeur m. m.!

Innan jag begifver mig på min resa till det inre af detta land, får jag nu ödmjukast äran tillkännagifva, det jag för mitt handelshus Schön & C:o antager de af Kongl. Maj:t, vid vårt anbud för ombyggnaden af Trollhätte Canal och Slussverk fastade vilkor. Mig har varit ganska svårt härtill öfvertala mina utländska med-intressenter sedan genom actiernas dagliga fall i den af huset Rothschild öfvertagna Donau-Canalen alla refusera delaktighet i dylika företag.

Särskildt finner man hårdt, att ej krut gifves detta bolag, då alla andra i Sverige sådant kostnadsfritt erhållit, men

alldra mest hindrade den paragraphen affairens definitiva uppgörande, som föreskrifver, att gamla canalen skall tjena till säkerhet för den nyas byggande.

Slutligen finner man, att Kongl. Maj:t och kronan ej bort begära allt hvad som öfverstiger 100,000 Rdr.

Då jag nu antagit vilkoren, vågar jag anhålla om följande underdåniga framställning till H. M. Konungen.

l:o. Att jag ej behöfver inlemna contraktet m. m. förrän min återkomst till Stockholm i December månad.

2:o. Att de 10,000 Rdr, som skola erläggas efter 25 år. ej måtte behöfva betalas förrän ifrån och med det år, vårt utländska lån, jag för canalen uppgjort, till fullo hunnit blifva amorteradt.3:o. Om kostnadsfritt erhållande af krut.

Dessa 3:ne mina underdåniga framställningar bero naturligtvis på H. M. Konungen att gilla eller förkasta, men jag hoppas de ej må kunna taxeras för obilliga.

Inneslutande mig i Herr Presidenten, Commendeurens, m. m. fortfarande godhet och vänskap har jag äran framhärda, etc.

ödmjukast

London den 31 Octobér 1837.

J. G. Schwan.

Bil. N:o 3.

Nya Trollhätte Kanal Bolags underdåniga utlåtande i anledning af åtskillige Handlandes i Götheborg, Götha Kknal Bolags, Wermlands och Dahlslands Bruksägares, m. fl:s underdåniga framställningar angående ändring i vissa delar af Nya Trollhätte Kanal Bolags Privilegium; beslutadt vid Bolagsstämman den 2 Mars 1839.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Genom Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelning har Nya Trollhätte Kanal bolag erhållit del af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga befallning till Bolaget, att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af följande till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet ingifne skrifter:

l:o af åtskillige Handelshus m. fl, i Götheborg, hvilka, under åberopande af den förlust och de olägenheter, som måste uppstå för deras handels-affärer på Wermland och åtskillige andra inrikes orter, i fall Trollhätte kanal, på sätt Bolagets Privilegium tillåter, skulle komma att under ombyggnads-åren hållas stängd från den 1 November det ena året till den 1 Maj det påföljande, underdånigst hemställt, att, så vida Eders Kongl. Maj:t skulle finna hela den för stängning bestämda tid vara er-foderlig för att få kanalen färdig på sju år, Eders Kongl. Maj:t heldre måtte i Nåder bevilja Bolaget en motsvarande förlängning i tiden för kanalens fullbordande, men deremot tillåta att den gamla kanalen finge årligen vara öppen från medlet af April till den 1 December.

2:o af Götha Kanal Bolag, hvilket, efter en framställning af de ätgärder, som sedan år 1824 blifvit vidtagne i ändamål att åstadkomma nödiga förbättringar i farleden mellan Wenem och Nordsjön, underdånigst anfört:ä) att Götha Kanal Bolag måste anse Götha-Elfs-arbetena och Trollhätte kanals ombyggnad såsom 2:ne numera från hvarandra oskiljaktiga åtgärder, hvilka tillhöra Nya Trollhätte Kanal Bolag att fullgöra, innan någon förbindelse å Götha Kanal Bolags sida kan komma i fråga att nppfyllas;

b) att Götha Kanal Bolag, då det, uppå E. K. Maj:ts Nådiga Proposition, afstod sin andel i Trollhätte-uppbörden. med visshet räknade derpå, att de gamla slussarne vid Trollhättan skulle framgent bibehållas, enär den Nådiga Propositionen var grundad på de år 1835 i Nåder utnämnde Committe-rades förslag, hvari slussarnes bibehållande tillstyrktes;

c) att som, enligt 2 § i Eders Kongl. Majrts Nådiga Privilegium för nya Trollhätte Kanal Bolag, samma bolag bör ansvara för uppfyllandet af alla det gamla Trollhätte Bolagets åligganden och förbindelser, hvaribland äfven, enligt 7 § af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Privilegium af d. 13 Dec. 1793. var skyldigheten att i alla tider hålla

Bolagets slussar och kanaler i godt och fullkomligt stånd, så att segelfarten på Götha Elf, då is icke hindrade, alltid måtte vara öppen och bruk-bar, — men, detta oaktadt, Nya Bolaget blifvit berättigadt att. för ombyggnads-arbetets fortgång, hålla Trollhätte kanalen stängd från och med den 1 November till d. 1 Maj, hvarige-nom farten på Götha kanal hotades med ansenliga förluster, — så måste Götha Kanal Bolag dels yrka på det Nya Bolagets skyldighet att, lika så väl som det Gamla, hålla farten genom dess område öppen, dels förbehålla sig rättigheten till de lag-likmätiga ersättnings-anspråk, som kunna härleda sig från den genom Trollhätte Kanalens långvariga stängning uppkommande förlust för Götha Kanal Bolag;

d) att Götha Kanal Bolag med bekymmer anmärkt olikheten emellan de föreskrifter och kontroller, som vid föregående arbeten af denna beskaffenhet varit ansedde nödige, och dem som nu skola förvissa Nationen om uppfyllandet af Nya Trollhätte Bolagets förbindelser, så väl med hänsyn till säkerheten för arbetets oafbrutna och ändamålsenliga fortsättande med full drift, som ock i afseende på kontrollen, genom de årliga revisioneme. på medlens användande, så att det allmännas intresse alltid blifver satt i främsta rummet; samt slutligen

e) att Eders Kongl. Maj:t måtte täckas, i anledning af det ofvananförde, i Nåder meddela Götha Kanal Bolag en sådan förklaring, som nu och för framtiden undanrödjer allt missförstånd om gränsen för hvardera Bolagets rättigheter samt skyldigheter, och hvarigenom Götha Kanal Bolag måtte undvika attnågonsin komma i det förhållande till nya Bolaget, att Lagens mellankomst måste påkallas.

3:o af Canzli-Rådet G. Myhrman, Friherre H. de Reve-rony St. Cyr ock Bruksidkaren J. Wcern, hvilka, såsom befull-mäktigade af Wermlands och Dahls lands Bruksägare, samt åt-skillige trafikerande på Götha Elf, anhållit att få fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga nppmärksamhet på de olägenheter och menliga inflytanden för trafiken å berörde Elf, som kunna uppkomma genom en tillämpning i hela dess vidd af det åt Nya Trollhätte Kanal Bolag i Nåder beviljade Privilegium; i hvilket afseende bemälde Committerade anfört, att, enär redaa för flere år tillbaka en förhöjning af 33 l/3 Proc. i afgiften för rättigheten att passera Trollhättan påbjöds, ägde de trafikerande allt skäl till den förväntan, att Trollhätte Bolag ej blott skulle ombygga slussarne, utan ock bringa hela Götha Elfsfarten uti åsyftadt förbättradt skick, samt, hvad vigtigast vore för inhemska trafiken, i brukbart stånd bibehålla den gamla slusslinien jemte den nya, hvarigenom de fördelar borde påräknas, att dels ingen stängning skulle uppstå under seglations-årstiden, dels äfven att framgent skulle finnas en dubbel genomfart, till lättnad för trafiken. Då likväl Nya Trollhätte Kanal Bolags Privilegium medgifver stängning från den 1 Nov. till den 1 Maj, uppkomme derigenom för de trafikerande omkring Wenern en häftig och vådlig rubbning i hela deras rörelse, hvilken rubbning visade sig i följande förhållanden:

a) att försäljning af Stångjern på Uppstads-våg ej kan ske med längre levereringstid, än till ultimo September, i stället för till och med ultimo November, såsom förut varit vanligt, hvarigenom ö^erhufvud 1/6 af det Jernparti, som förut under året kunnat afyttras, således blir osåldt;

b) att samma svårigheter uppstå för^ åtagande leveranser å Stapelstads-våg, d. v. s. i Götheborg, enär af seglationstidens förkortande med nära 2:ne månader ovilkorligen måste följa, att de fartyg, som förut vanligen gjort 4 eller 5, högst 6 resor med fraktgods från uppstäderne till Götheborg, numera icke kunna göra flere äu 3 eller 4, högst 5 resor om året;

c) att denna sistnämnde omständighet verkar hindrande och betungande i afseende å så väl varornas fortkomst, som fraktkostnaden och rederi-rörelsen i allmänhet, enär större antal fartyg erfordras för att under en kortare tid medhinna befrakt-ningen af samma qvantum produkter, men det vore emot rede-riernes intresse att under ombyggnads-tiden bygga fartyg, i anseende till utsigten att efter nämnde tids förlopp kunna begagna fartyg efter större, till den nya kanalens vidd lämpade, dimensioner;d) att Trädvaru-tillverkningarne inom Wermland och Dahlsland måste blifva qvarliggande från det ena året till det andra med ungefår l/3 af årets tillverkningsbelopp;

e) att de handelstransactioner, som under November och December i Götheborg äga rum, icke komma det inre landet till godo annorlunda, än med J/2 års ränta belastade, samt att export af jeru och trädvaror från Götheborg möjligen kan under dessa 2: ne månader alldeles afstanna i fall exporten under sommaren varit liflig;

/) att, i händelse af missväxt i provinserne kring Wenern, det är omöjligt att, sedan denna blifvit känd, under hösten inom d. 1 November dit uppskaffa spanmål från de utrikes orter, för hvilka Götheborg är stapelplatsen; äfvensom att, i motsatt fall eller i de år, då Wester- och Östergötland erhållit en ymnig skörd, afsättningen af spanmål derifrån till vetsra delen af Europa är genom Trollhätte kanalens tidigare stängning hämmad intill påföljande sommar;

g) att, i följd af tvånget att bibehålla större inventarii-lager, det på alla händer jemväl erfordras större Capitaler till rörelsens bedrifvande, hvarigenom denna kännbart betungas; beräknande Committerade den ränteförlust, som under ombyggnads-åren uppstår för landet, till 840,000 R:dr B:co;

h) att följaktligen alla, vare sig jordbrukare, köpmän i stapel- och uppstäder, bruks-ägare, sågverks-ägare m. fl., äfvensom samhället i det hela, förlora pä den tillämnade kanalstängningen och deraf uppkommande förvirring, men ingen hämtar deraf någon fördel, icke ens sjelfva Kanal Bolaget, som ovilkorligen måste förlora betydliga inkomster, i fall effekterne banade sig väg från Wenersborg till Uddevalla undqp November och December.

På grund af det ofvananförda, och med afseende derjemte å angelägenheten för trafiken af reserv-genomfartens bibehållandet hemställa Committerade i underdånighet:

a) att, i stället för rättigheten till stängning, 1 eller 2 års förlängd arbetstid måtte Bolaget i Nåder medgifvas, och således väckandet af de juridiska ersättningsanspråk mot Trollhätte Bolag undvikas, hvilka Committerade anse kunna härledas från stadgandet i 1793 års Privilegium om öppen och obehindrad fart på Götha Elf då is icke hindrar;

b) att Eders Kongl. Maj:t måtte i Nåder låta till öfver-vägande och afgörande förekomma frågan om skyldighet för Nya Bolaget att, jemväl efter de nya slussarnes fullbordande, till trafikens befrämjande underhålla de gamla; samtc) att de trafikerande måtte förunnas den förmånen, att blifva hörde vid frågor om kanal-taxans förhöjning eller andra dem rörande intressen.

4:o Af Canzli-Rådet såsom befullmäktigad af Car Istads, Christinehamns och Philip stads Handlande och ,

samt åtskilliga Bruksägare, att bevaka deras intresse i frågan om förlängd seglationstermin å Götha Elf under den tid Trollhätte kanal ombygges, samt om gamla slussliniens framgena bibehållande i brukbart skick; åberopande Canzli-Rådet i underdånighet hvad han, jemte Friherre H. de Reverony St. Cyr och Bruksidkaren J. Waern, i nämnde afseende redan anfört.

6:0 af åtskillige Handlande och Fartygsägare i Mariestad, samt Bruksägare och Possessionater i kringliggande , med förklarande, att de till alla delar instämma i hvad Götha Kanal Bolag, Götheborgs Handlande och Wermlands Bruksägare i underdånighet anfört rörande bibehållandet för framtiden af gamla kanal- och slussverket vid Trollhättan, samt frågan om tiden för dess stängning under byggnadsåren; anhållande Sökanderne att nämnde tid ej må utsträckas öfver 4 månader, eller längre än från den 1 December till den 1 April, enär, efter deras förmenande, farten genom gamla slussarne icke hindrar byggandet af nya på andra ställen, och utvidgningen af gamla kanalen kan beqvämt äga rum under sjelfva vintermånaderne, när segelfarten afstannat.

6:o af åtskillige i Wenershorg , å Götha Elf

trafikerande personer, med hemställan, att stängningen af gamla Trollhätte kanal endast må fä äga rum från medlet af December till April månads böijan.

Sedan Nya Trollhätte Kanal Bolag, vid denna dag hållen Bolagsstämma, tagit kännedom om innehållet af dessa [-underdåniga-] {+under- dåniga+} skrifter, får Bolaget nu deröfver afgifva följande under-

dåniga utlåtande:

Ehuruväl utan egentligt inflytande på de frågor, som nu blifvit till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning i underdåuighet öfverlemnade, torde dock vissa af de yttranden, så väl Götha

Kanal Bolag, som Wermlands Bruksägares och Handlandes

Deputerade framställt i afseende å inkomsterna från Trollhätte kanal-verk och den förmenta skyldigheten för Nya Trollhätte Kanal Bolag att, med denna tillgång, utföra de erforderliga arbetena i Götha Elf, förtjena att upptagas till besvarande. Både Götha Kanal Bolag och större delen bland de trafikerande hafva nämligen anfört, huru afgiften för farten genom Trollhätte kanal blifvit ökad med 33 V3 procent, för att derigenom åstadkomma medel till utförande af arbetena i Götha Elf. Härvid torde Nya Trollhätte Kanal Bolag få i underdånighet upplysa,att den tillökning i afgifterne för seglationen på Götha Elf,

hvilken till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af

den 17 November 1832 ägt rum, icke inbragt större belopp,

än som motsvarat ungefår 12 procent af de intrader, hvilka

Gamla Trollhätte Kanal Bolag, under fortfarande tillämpning af den dittills gällande Trollhätte-Taxan, uppburit; och att, utöfver de gamla umgäldeme vid Wenertborgs stad, Elf-farten endast med omkring 8,000 R:dr B:co om året, i stället för uppgifne 30,000 Bdr, lemnat medel för åstadkommande af förbättringar i Götha Elf.

Afgifterne för trafiken mellan Wenern och Nordsjön utgjorde nemligen: •

Uppbörd efter gamla Götha Elf»-Fondens upp-

Taxan vid Troll* börd fr&n seglationen

hättan: på Elfven:

År 1835 rd 61,252: 19. 4. 10,435: 6. l.

» 1836 » 67,800:30.11. 12,471:36.9.

» 1837 » 69,442: 29. l. 13,549: 26. 6.

eller per medium årligen 12,152: 7. 1.

Då från denna summa af 12,152: 7. l. dragés den af ålder uppburna Stadsandelen vid Wenersborg, hvilken numera ingått i elf-farts-uppbörden, så utgör trafikens verkliga bidrag utöfver äldre taxor endast omkring 8,000 R:dr om året. Om nu, på sätt Götha Kanal Bolag och en del af de trafikerande synas föredraga framför de i och för Elf-farts-förbättringen nyligen i Nåder vidtagne åtgärder, arbetena i nämnde Elf skolat fortsättas med en så ringa årlig tillgång, hade efter all sannolikhet 30 år blifvit för detta ändamål otillräcklige. Wermlands Bruksägares och Handlandes Deputerade förutsätta till och med, i anledning af denna tillökning i umgäldeme för elf-farteu, att Trollhätte Kanal Bolag bort vara förpligtadt, att med den sålunda uppkomne behållning ombygga sitt slussverk; ett så mycket obilligare påstående, som Trollhätte Kanal- och Slussverks Bolag i sednare tider hvarken begärt eller erhållit någon förhöjning å sin Taxa, och det ej bordt vara de trafikerande obekant, att ifrågavarande förhöjning i Elf-farts-umgälderne tillkommit för ett helt annat ändamål, än Trollhätte Kanalverks ombyggnad, nämligen segelfartens förbättrande på Götha Elf, hvadan äfven dessa intrader disponerats, ej af Trollhätte Bolag, utan af Kongl. Directionen öfver segelfarten mellan Wenern och Hafvet.

De medel, till ett belopp af 30,000 R:dr B:co om året, hvilka Bruksägarne och de Trafikerande origtigt ansett såsom bidrag från trafiken mellan Wenern och Nordsjön, hafva tillstörre delen utgått från äldre afgifter uti Götheborgs hamn, eller från derstädes uppburne revier- och tolags-medel, och således blott till den ringa, här ofvan omförmälde del från den trafik, som passerat Trollhätte Kanal. Dessa vid hamnen i Götheborg uppburne medel hafva väl intill år 1838 förvaltats af samma Styrelse, som uppbar intraderne af Götha Elf-farten, nämligen Kongl. Directionen öfver segelfarten mellan Wenern och Hafvet; men då uppmuddringen och underhållet af Götheborgs hamn medtagit allt hvad derstädes infiutit, hade, såsom nyss nämndt är, blott en jemförelsevis ringa summa varit att tillgå för de kostsamma och angelägna arbetena uti sjelfva Elfven. De trafikerande synas derföre äga så mycket större skäl att glädja sig öfver de verksamma åtgärder, hvilka blifvit vidtagne för Trollhätte Kanalverks utvidgning och undanrödjandet af de för seglationen i Götha Elf genom strömdrag m. m. mötande hinder, som de fordna afgifterne endast undergått en mindre betydlig förhöjning.

Hvad nu först Stängnings frågan angår, hafva så väl de Trafikerande, som Götha Kanal Bolag, anmärkt, hurusom det för Nya Trollhätte Kanal Bolag utfärdade Nådiga Privilegium saknar den uti det äldre Bolagets Privilegium befintliga 7:de §., innefattande skyldigheten, »att i alla tider hålla dess slussar »och kanaler i godt och fullkomligt stånd, så att segelfarten på »Götha Elf, då is icke hindrar, alltid må vara öppen och »brukbar». Härvid torde dock i underdånighet få anmärkas, att denna skyldighet att hålla kanalen öppen alla årstider, då is icke hindrar, lika litet fullgjorts af gamla Trollhätte Kanal Bolag, som den kan fullgöras af något Kanal Bolag i Sverige, ty mer, än de fleste andra byggnader, måste en kanal uti vårt klimat vara underkastad försämring och, utan flitiga och omsorgsfulla reparationer, en snar förstöring. Få år hade också förflutit efter Trollhätte kanalverks fullbordande, innan erfarenheten ådagalade nödvändigheten af en årlig eftersyn å nämnde verk, samt föranledde Bolaget att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om tillstånd, att hvarje sommar få hålla kanalverket stängdt under 14 dagars tid i fall så skulle behöfvas, hvilken anhållan Kongl. Maj:t, genom nådig skrifvelse af den 11 April 1807, behagade bifalla, till följe hvaraf Bolaget också vid åtskilliga tillfällen begagnat nämnde rättighet, för att åstadkomma sådane reparationer, som endast under en blidare årstid kunnat verkställas. Äfven Götha Kanal Bolags privilegium medgifver, i dess 18 §, Bolaget att i och för reparationer hållakanalen stängd i 14 dagars tid. Det kan för öfrigt ej bestridas, att antingen ett Kanal-Bolags privilegier förneka stängning af allmänna farten eller ej, så måste, då en sluss förfallit, eller en kanalbank erfordrar reparation, seglationen hämmas intill dess det bristfälliga hunnit iståndsättas; och det gifves intet Kanal-Bolag inom värt land (der seglationen ofta fortgår till sista dagarne af året, med omvexlande stark köld och mildare väderlek), som kan förebygga, att ju sådane bristfälligheter uppkomma. Den, öfverhufvud taget, med så utmärkt omsorg fulländade Götha kanal skall säkert om några tiotal af år visa behofvet af så beskaffade reparationer, som fordra en annan årstid än vintern för att kunna verkställas. Skyldigheten för det ena eller andra bolaget, att hålla kanalen öppen alla årstider då is ej hindrar, kan således omöjligen uppfyllas på det sätt, Götha Kanal Bolag, Bruksägarne och de Trafikerande uti sina underdåniga framställningar åsyftat. Att 7:de g uti Gamla Bolagets privilegium i alla fall innebär en trygghet för dem, som hafva sina interessen förenade med segelledens ständiga tillgänglighet, är ganska naturligt; ty ett Bolag, i hvars privilegier denna § finnes utsatt, kan icke godtyckligt stänga kanalen, utan nödgas, med framläggande af giltiga skäl, derom hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla. Om Götha Kanal Bolag och de trafikerande fästat en hufvudsaklig vigt vid uteslutandet af denna § ur Nya Trollhätte Kanal Bolags privilegium, skulle också ej förefalla underligt, derest 2 och 6 §§ i sistnämnde privilegium saknats, der det heter: »att Nya Bolaget ansvarar

»för uppfyllandet af alla det gamla Bolagets åligganden och »förbindelser,» samt vidare: »att genom Stor-Amirals-Embetets »Tredje Af delning kommer tillsyn att hållas der öfver, att arbetena »varda utförde i öfverensstämmelse med den af Eders Kongl, »Maj:t i Nåder fastställde plan; att vid verkställigheten godkända »arbetsmethoder följas och fullgoda materialier användas, samt »att kanalen och slussverket framgent af Bolaget underhållas.» Genom dessa 2:ne §§ är ju således bestämdt, att Nya Bolaget äger samma skyldigheter, som det Gamla, i alla de fall, der icke genom de nya privilegierne någon förändring stadgas; och just derföre torde väl också 5 § uti dessa tillkommit, hvilken lemnar Bolaget rättighet, att under ombyggnadstiden hålla gamla kanalen stängd en viss del af året; ty om Nya Bolaget ej fått på sig öfverflyttad det gamla Bolagets skyldighet att, då is icke hindrar, städse hålla kanalen tillgänglig, utan finge stänga densamma efter godtycke, hade ju denna 5 § varit alldeles öfver-flödig. De uti nya privilegiernes 2 och 6 §§ uttryckte stad-ganden äro, i afseende å kanalverkets behöriga underhåll och

>trafikens sanna nytta, af en utmärkt vigt i jemförelse med det äldre åliggandet att endast hålla farleden öppen då is ej hindrar; ty ett bolag, som antingen af begär efter snar vinst och stegradt värde å actierne, eller ock af okunnighet om sin sanna och verkliga fördel i framtiden, oafbrutet ville begagna sig af kanalen, har uti de äldre privilegiernes 7:de § all rättighet att förfara med kanalverket efter godtfinnande, utan afsende derpå, om kanalens beständiga tillgänglighet för trafiken undergräfver dess bestånd för framtiden eller éj, Enligt de nya privilegierne äger Bolaget deremot, utom skyldigheten att hålla kanalen öppen då is ej hindrar, äfven den att rätta sig efter en offentlig authoritets föreskrifter i fråga om underhållet, hvadan också det allmännas fördel i detta afseende är

vida bättre bevarad genom de nya, än genom de gamla prvilegierne, uti hvilka sednare ingen kontroll från det allmännas sida finnes föreskrifven.

Beträffande dernäst de för så väl bruks-, som handelsrörelsen menliga följder, hvilka förmodats böra uppstå för provinserne kring Wenern genom den åt Bolaget i Nåder förunnade rättighet, att hålla kanalen under ombyggnadstiden stängd från den 1 November det ena året till den 1 Maj det påföljande, så torde, om än billigheten påkallar det medgifvandet, att åtskillige af de uppräknade olägenheterne verkligen äro att befara, i händelse någon ändring ieke sker i nämnde stängningsrättighet, dock en eller annan anmärkning vid hvad Bruksägame och de trafikerande i detta hänseende anfört, böra äga rum:

Hvad sålunda, t. ex. angår påståendet, att försäljning af Stångjern på Uppstadsvåg hitintills vanligtvis skett med levererings-tid ända intill ultimo November, så måste Bolaget förmoda, att det dermed åsyftade ändamål, nemligen Jeraets afskeppning ännu samma höst till Götheborg, mera sällan kunnat vinnas, enär isläggning vid stränderne af Wenern vanligen väntas och oftast inträffar i första dagame af December. Underdånigst bilagde Tabell upplyser också, att år 1829 seglationen genom Trollhättan upphörde med November månads utgång; och af samma Tabell inhemtas, att i December åren 1831, 1834, 1836 och 1838 blott ett ringa antal lastade fartyg, eller i medeltal 17 st., nedgått från Wenern genom Trollhättan, hvaraf torde följa, att afskeppning af Jern från Uppstadsvåg emot slutet af Oktober, då måste hafva upphört. De affärer, hvarigenom försäljning af Jern på Uppstadsvåg skett med senare leverancetid än Oktober månads slut, lära således snarare varit byggde på det osäkra hoppet om en sent inträffande vinter, än grundade på någon tillförlitlig beräkning.Bruksägames och de Handlandes anmärkning, att genom kanalens stängning på hösten Ve årstillverkningarne år efter år kommer att qvarstanna i producentens händer, är tilläfventyrs ej eller alldeles rigtig; ty om än genom stängningen från den 1 November en sådan qvantitet varor kunde intill nästpåföljande vår samlas, bör likväl hvad som verkligen qvarstannar det första året, icke med en lika behållning ökas för hvarje år, hvadan ej eller, mot hvad i underdånighet blifvit vttradt, det torde böra befaras, att, efter 6 års förlopp, ett helt års tillverkning qvar-ligger hos producenten. Bruksägarne och de Handlande tyckas utgått från den synpunkt, att den sednare tiden af höstsegla-tionen står i samma förhållande till nedförde varuqyantiteter, som en motsvarande tid under sommaren; och de hafva på sådant sätt hos Producenten beräknat en inventarii-behållning af V6 af årstillverkningen för hvardera af ombyggnads-åren. De vid Trollhättan förde anteckningar visa dock, att på de sista 10 åren 164 fartyg per medium för hvarje månad från den 1 Juni till den sista Oktober gått genom kanalen, men under den återstående delen af seglationstiden endast 116 fartyg. Följaktligen skulle icke fullt V8 af årstillverkningen genom kanalens stängning den 1 November möjligen kunna qvarstanna på lastage-platserne.

Den af Wermlands Bruksägare och Handlande uppstälde beräkning öfver den genom stängningen uppkommande ränteförlust synes grundad på förutsättningen, att den till 6 månader förkortade seglationstiden skulle vara otillräcklig för nedförandet till Götheborg af. ett helt års tillverkning från Wermland. Bolaget vågar doct yttra den öfvertygelse, att om produkterna från nämnde provins också skulle öka sig med 15 till 20 procent, skall tillräckligt antal fraktsökande icke saknas, äfven till de nedsatta pris, som år 1838 voro gängse, och att för det stora antal fartyg, som, kommande dels från Wenerns stränder, dels från skärgårdens och åtskilliga andra trakter, nu besegla Wenem, kunna lastageplatserne vid denna sjö icke lemna full sysselsättning. Det torde icke vara en del af Bruksägarne och de Trafikerande obekant, att både under åren 1837 och 1838 det ansetts såsom en ynnest af varu-innehafvare och faktorer, då laster lemnats till sådane fraktsökande, som icke på ett eller annat sätt stått i förhållanden till dessa personer eller hos dem varit rekommenderade. Redan under början af Oktober 1838 nedgick en mängd lastade skärgårdsfartyg från Wenern till Götheborg, hvilkas redare voro förvissade, att en ytterligare last för hösten ej stod att erhålla i hamnarne vid Wenern, hvadan de nödgades att antingen lägga upp sina fartyg, eller ock fördem söka frakter i Nordsjön. Yid den entreprenade-auktion, som för Nya Trollhätte Kanal-Bolags räkning var utlyst våren 1838, nedgick frakten för transport af huggen sten mellan Kinnekulle och Trollhättan till 7 sk. 1 rst. Banko per skep-pund viktualievigt, samt mellan Lyrestad vid Götha Kanal och Trollhättan till 10 sk. 4 rst. samma mynt. Det torde således med temlig säkerhet kunna antagas, att om varu-ägare i Werm-land genom tidningarne tillkännagifva bristen på transportfartyg, skall ett tillräckligt antal fraktsökande

snart samlas i dervarande hamnar. Under sådane förhållanden synes icke den ringaste anledning vara att befara någon stockning af effekter uti Werm-lands hamnar, och således icke eller en för hvarje år ökad inventarii-behållning; ty med sådan tillgång på fartyg skall alltid November månads behållning från det ena året utan svårighet kunna nedföras under påföljande sommar. Såsom ett ytterligare stöd för denna åsigt, torde Bolaget få i underdånighet åberopa meranämnde Tabell, hvaraf synes, att 1837 års utskeppning från provinserne kring Wenern, så betydlig den ock var, blifvit verkstäld på 6V2 månader, då de 12 fartyg, som passerat Trollhättan före den 15 Maj, och de 43, som passerat efter den 1 December, afdragas, hvilket visar att, med undantag af 55 laster, hela års-exporten medhunnits på 6l/2 månader; och till dessa 55 laster hade blott ett ringa antal fartyg utöfver det under året begagnade behöft användas. Förhållandet var ungefar detsamma år 1S38; ty seglationen började då icke förr än efter den 20 Maj, och slutade egentligen med November månads utgång, emedan endast 13 fartyg nedgingo i December. Då Wermlands produkter således kunnat nedföras på nära nog en tid af endast 6 månader, ehuru hvarken varu-ägame eller rederieme varit beredde på en så kort seglationstid, huru mycket lättare skall det då icke blifva att verkställa transporterne på samma tid, när så väl den ene, eom den andre, känner seglations-tidens längd och derefter kan rätta sina arrangementer. Hela denna fråga torde således allena inskränka sig till en gifven ränteförlust å den tillverkning, som från och med den 1 November intill seglationens slut kunnat nedföras till Götheborg, hvilken ränteförlust synes i Wermlands Bruksägares Deputerades underdåniga skrift nog högt upptagen, enär räntan beräknats för helt år, då likväl höstbehållningen kan redan tidigt nästpåföljande sommar vara realiserad i Götheborg,

Hvad seglationen vårtiden före den 1 Maj vidkommer, är den i allmänhet af ett ringare inflytande på rörelsen. Hos-gående Tabell visar, att under det sista decennium har åren 1829, 1831, 1837 och 1838 alldeles ingen seglation genomTrollhättan ägt rum före den 1 Maj; att åren 1830, 1833 och 1836 samma seglation varit så ringa, att något afseende derå ej bör fristas, enär endast 9 fartyg i medeltal passerade, samt att blott under de återstående 3:ne åren seglationen före den 1 Maj varit af märkbar nytta för rörelsen.

Så väl de Trafikerande, som Götha Kanal-Bolag, hafva lemnat utan uppmärksamhet den åt Gamla Trollhätte Kanal-Bolag genom Kongl. Brefvet af den 11 April 1807 i Nåder förunnade, samt af nämnde Bolag understundom begagnade, rättighet, att hålla Trollhätte kanal stängd i 14 dagars tid under slutet af Juli och början af Augusti, äfvensom att Nya Trollhätte Kanal-Bolag, till följd af sin rättighet att hålla Kanalen stängd till den 1 Maj, sannolikt icke behöfver begagna dessa 14 dagars stängningstid under sommaren, en förmån för seglationen, som till någon del bort uppväga olägenheten af stängningen före den 1 Maj och efter den 1 November.

Bolaget har genom det nu i underdånighet anförde sökt visa, att Trollhätte kanals stängning icke äger ett i så hög grad skadligt inflyttande på näringarne inom de kring Wenern belägna provinser, som uti de underdåniga framställningarne blifvit yttradt. Men då det onekligen måste medgifvas att stängningen under November månad komme att menligt inverka på många förhållanden, samt medföra följande väsentliga olägenheter, nemligen : att Bruksägarne förlora räntan å värdet af de effekter, som kunna till Götheborg nedföras under November månad; att de trädvarutillverkningar, som åstadkommits under våren och sommaren i det inre af Wermland, men först senare på hösten hunnit nedtransporteras till stränderna af Wenern, skola, om de komma att öfver vintern qvarligga å dervarande lastage-platser, betydligt skadas genom bristande tillsyn; att, i händelse af missväxt, den tidiga stängningen hindrar anskaffandet af säd från Götheborg till de kring Wenern belägne uppstäder, bruk och egendomar, samt att de nödvändighets- eller ofverflöds-artiklar, som provinserne omkring Wenern vanligen taga från Götheborg, tidigare måste afhemtas; — så för Nya Trollhätte Kanal-Bolag härmedelst i underdånighet förklara:

Att Bolaget inser angelägenheten för trafiken af någon modifikation i den Bolaget Nådigst förunnade rättighet att, för ombyggnadsarbetets fortgång, hålla kanalen stängd från den 1 November det ena året till den 1 Maj det påföljande;

att då likväl en inskränkning i den stängningstid, som påräknades vid upprättandet af generalplanen för ombyggnadsarbetet, kommer att förorsaka en väsentlig rubbning så väl iarbetets behöriga fortgång, som i

Bolagets financiella beräkningar, men Bolaget icke är i tillfälle att nu på förhand utröna de följder, som i dessa begge hänseenden skulle uppkomma genom en för samtlige arbets-åren medgifven, till tiden bestämd, inskränkning i stängningsrättigheten; så kan Bolaget, ehuru benäget att, så vidt sig göra låter, gå de trafi-kerandes önskningar till mötes, för närvarande icke göra någon ytterligare concession, än att innevarande år kanal- och slussverket må hållas öppet för trafiken under hela November månad, samt stängningen följaktligen ej vidtaga förr, än från och med den 1 December; anhållande Bolaget, att, efter vunnen erfarenhet af den inverkan, som November månads uteblifvande stängning kommer att medföra på arbetets fortgång, sedermera få i Januari 1840 till Eders Kongl. Maj:t inkomma med slutligt underdånigt yttrande i afseende å den tidt hvarunder stängning för de återstående arbets-åren må äga rum; samt

att emellertid Bolaget, som genom det med Eders Kongl. Maj:t och Kronan ingångne Kontrakt förbundit sig att inom en viss tid hafva ombyggnadsarbetet färdigt, vid äfventyr att, i motsatt fall, gå miste om de Bolaget i Nåder tillförsäkrade förmåner, måste, såsom ett vilkor för afståendet af stängningsrättigheten under November månad innevarande år, äfvensom för de concessioner Bolaget i nämnde afseende hädanefter kommer att göra, förbehålla sig den tillökning i arbetsår, hvilken härigenom torde blifva af nöden, jemte öppen talan i afseende å öfrige härmed i sammanhang stående förhållanden.

Bolaget vågar för öfrigt i underdånighet tillförse sig, att Eders Kongl. Maj:t i Nåder täckes finna ofvannämnde vilkor så mycket billigare, som en betydlig del af de åt Bolaget uppdragne arbeten, t. ex. utvidgningen och fördjupningen af den 3,300 alnar långa, i berget sprängda, kanalen vid Trollhättan, äfvensom den i och för nya slusslinien skeende bergsprängningen i omedelbara granskapet af de gamla slussarne, m. m., icke kunna verkställas vid andra tider, än då seglationen är inställd.

Nya Trollhätte Kanal-Bolag har i det föregående icke vidrört Götha Kanal Bolags yttranden i afseende å de för sistnämnde Bolag genom stängningen befarade olägenheter och förluster. Att Götha Kanal Bolags yttrade farhåga är öfver-drifven, torde tillfyllest ådagaläggas genom den härhos underdånigst bifogade Tabellen, hvilken utvisar, att under de 6 år, som Götha kanal varit öppen för genomfarten från haf till haf, har

Trollhättan icke passerats af ett större antal till eller från Götha kanal gående lastade fartyg, än

frän seglationens början t. o. m. d. 30 April. under November. under December. Ar 1833 0 6 5. n 1834 3. 14 5. » 1835 11 9 0. » 1836 0 21 0. 1837 0.... 18 3. 1838 0 8 6.

Om således Nya Trollhätte Kanal-Bolag afstår sin rättighet att hålla Trollhätte kanal och slussar stängde under November månad, torde Götha Kanal-Bolag, hvars framtida utsigter äro så nära förenade med Trollhätte kanal verks ombyggnad, böra inse och medgifva, mot huru ringa uppoffring Bolaget nalkas målet för en länge hyst önskan om lika dimensioner å föreningsbandet mellan begge hafven, samt, långt ifrån att motverka, snarare söka, så vidt på Götha Kanal-Bolag kan bero, sätta Nya Trollhätte Kanal-bolag i tillfälle, att med all möjlig skyndsamhet arbeta på fullbordandet af de nya slussar, hvilka, såsom orden lyda i Götha Kanal-Bolags nu ifrågavarande underdåniga skrift, »äro ämnade att begagnas af den nya trafik, som Götha kanal »öppnat, hvars gräns icke kan förutses, men om hvilken man «gör sig de största och mest grundade förhoppningar, en trafik »för hvilken Nationen gjort stora uppoffringar, och som redan »i femte året af sin tillvaro befraktar mer än 1,100 fartyg.»

Nya Trollhätte Kanal-Bolag kan vid detta tillfälle ej undgå att fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på de följder, som uppstått i händelse tidpunkten för Trollhätte kanal-och slussverks ombyggnad blifvit uppskjuten ett ytterligare tiotal af år. Brinkebergskulles af klinkert uppförda slussar, äfvensom de 3:ne nedersta slussarne vid Trollhättan, äro och blifva genom den oafbrutna seglationen snart så bristfällige, att en med total ombyggnad jemförlig reparation om 10 eller 15 år förestått. Huru lång tid för en dylik reparation erfordrats, kan Bolaget icke på förhand med säkerhet beräkna; men att halfva seglations-tiden under minst 2:ne år måst begagnas, lärer utan misstag kunna förutsägas. — Ej eller torde här böra lemnas oanmärkt, att det sedan flera år ganska höga vattnet uti sjön Wenern kommit de trafikerande att glömma beskaffenheten af farleden genom

Trollhätte kanal då lågt vatten inträffar. Den flotta, somnu begagnas för transporterna, är ocksä mellan 7 och 9 fot djupgående, hvadan, i fall lågt vatten med endast 6 fot inträffar, denna flotta knappt till hälften kan nedlastas, ett förhållande, hvarvid de trafikerande heldre bort fästa sin uppmärksamhet, än vid den Nådigst beviljade stängningsrättigheten, emedan det kan blifva af en mångdubbel större skada för rörelsen, än stängningen. Den med så mycken allmän belåtenhet omfattade ångbåtscom-municationen mellan Stockholm och Götheborg skulle alldeles icke kunna begagnas, om vatteuhöjden nedföll till hvad den var mellan åren 1806 och 1811. Önskligt är, att ett så lågt vatten ej måtte inträffa under ombyggnadstiden; men om så skulle ske, vore hela den mängd af klagande, som nu framburit sina farhågor inför Thronen, snart af annan tanke; och med största beredvillighet skulle de trafikerande medgifva, att den nu så öfverklagade stängningstiden finge förlängas både höst och vår, på det man snart måtte komma till ett mål, som befriade rörelsen från det så kännbara tvång, hvilket förorsakas genom lågt vatten.

Den omständigheten, att Nya Trollhätte Kanal-Bolag icke genom dess privilegium blifvit ålagdt att, jemväl sedan de nya slussarne vid Trollhättan blifvit öppnade till genomfart, framgent underhålla de gamla, har väckt de trafikerandes och Götha Kanal Bolags synnerliga uppmärksamhet. Trafiken förbi Trollhättan kommer emellertid så hufvudsakligen att vinna genom den uti planen för ombyggnadsarbetet föreslagne delning af slussarne, att någon betydande olägenhet genom saknad af den gamla slusslinien sannolikt icke blefve att befara. Om än, å ena sidan, måste medgifvas, att, medelst bibehållande af sistnämnde slusslinie, trafiken vid ett eller annat tillfälle komme att underlättas, bör likväl, å den andra ihågkommas, att detta förhållande fortfar endast så länge de flesta fartyg äga en construction, som passar för den gamla slnsslinien; ty i den mån dessa fartyg försvinna, skall också underhållet af denna äldre slussled få ett allt ringare värde för rörelsen. Tidpunkten for en nästan allmän förändring af de till fraktfart mellan Wenern och Götheboig begag nade fartygs construction, särdeles hvad djupgåendet beträffar, skall otvifvelaktigt inom några få år efter kanalens ombyggnad inträffa. Nya Trollhätte Kanal-Bolag åberopar i underdånighet, såsom ytterligare stöd for denna förmodan, det i Wermlands Bruksägares Deputerades underdåniga skrift förekommande yttrande: »att ingen »skeppsredare gerna låter under ombyggnadstiden sträcka ut kölen »till ett nytt fartyg, ämnadt att med 3 mans besättning före 500 skep-»pund, då det, efter slussarnes utvidgning, blir honom möjligt att »bygga sitt fartyg till 800 a 1,000 skeppunds drägtighet for 4 »mans besättning.» Svårligen torde det vara ringaste skäl, att i och för tillfälliga reparationer å det nya slussverket bibehålla det gamla; tv sedan den flotta, som nu begagnas för den inre trafiken eller ock för trafiken mellan de begge Hafven, blifvit omskapad efter andra dimensioner, skall vid den tidpunkt, då reparation af nya kanalverket framdeles torde erfordras, blott några få fartyg finnas, som kunna passera den gamla slusslinien, hvadan också åliggandet för bolaget att framgent underhålla de äldre slussarne, blefve utan någon väsentlig nytta. Tirainer-flottningen skall säkerligsn äfven småningom upphöra sedan om-byggnaden är fulländad, och transporten af timmer sedermera korama att uteslutande verkställas med större fartyg, hvarigenom således ytterligare ett af de för gamla slussarnes bibehållande åberopade skäl försvinner. På sätt Bolaget redan i underdånighet anfört, torde de 3:ne nedersta slussarne vid Trollhättan om 10 eller 15 år fordra en nära till ombyggnad gränsande reparation; och det lärer först några år efter den nya slussliniens öppnande blifva möjligt att bestämma, om en så kostsam reparation skall medföra en motsvarande nytta för rörelsen. På grund af allt detta får Bolaget för närvarande inskränka sig till den underdåniga förklaring;

att Bolaget, hvars fördel i afseende å gamla slussverkets bibehållande är förenadt med de trafikerandes, vill tillse, fastän ej juridiskt förplikta sig, att jemväl efter verkställd ombyggnad de gamla slussarne vid sjelfva Trollhättan må under de nästpåföljande åren behörigen underhållas, för att såsom reserv-genomfart kunna begagnas.

Hvad särskildt angår Götha Kanal-Bolags förmenande, att afståendet af dess andel i Trollhätte-uppbörden är beroende af frågan, huruvida de gamla slussarne framgent underhållas eller ej, så torde detta påstående utan svårighet vederläggas genom Bolagets egen underdåniga skrifvelse af den 12 Februari 1836, hvari, utan att med ett enda ord omnämna de gamla slussarnes bibehållande, Götha Kanal Bolag i underdånighet förklarar, att, »med afseende å vigten för Götha kanal deraf, att icke allenast »slussarne och kanalen vid Trollhättan, utan derjemte de öfriga »farvattnen i Götha Elf alltifrån Wenern till Vesterhafvet, blifva »utvidgade till samma dimensioner som

Götha kanalens, hvilken »utvidgning hufvudsakligen åsyftar tillvägabringandet af en betydligare transitofart, för hvilken Bolaget i alla tider har att upp-»bära 83 procent, oeh som onekligen är den rörelse, hvaraf »Bolaget har att vänta sig största fördelarne, ansett lika gällande»skäl nu förekomma för Götha Kanal-Bolag att understödja detta »företag, som år 1810 för Trollhätte Bolag att afstå fördelar »till Götha kanalen; — — — att Bolaget sålunda — — — »beslutat att eftergifva den andel i Trollhätte-uppbörden, hvartill »det nu är berättigadt, från och med året efter det, då hela »segelledeu mellan sjön Wenern och Vesterhafvet blifvit bringad »i sådant skick, att de största fartyg, som kunna navigera Götha »kanalen, äfven å dessa farvatten och kanaler kunna vid lägsta »vattenhöjd, obehindrade af farvattnens djup och bredd, passera.» För öfrigt har Bolaget vid ofvan beviljade eftergift icke fästat annat vilkor, än »att afgifterne för begagnandet af segelfarten »mellan Wenern och Vesterhafvet må bringas till och framgent »bibehållas vid en sådan öfverensstämmelse med afgifterne å »Götha kanal, som bäst befrämjar trafiken i det hela;» ett ämne, hvilket först efter verkstäld ombyggnad lärer kunna till Nådig pröfning förekomma. Nya Trollhätte Kanal-Bolag måste följaktligen anse den frågan, huruvida Eders Kongl. Maj:t vid stadfästandet af Bolagets Privilegium i Nåder följt Cominitterades underdåniga förslag, eller ej, såsom icke ägande det ringaste sammanhang med Götha Kanal Bolags åtagne skyldighet, att efter ombyggnadsarbetets behöriga verkställande afstå sin andel i Trollhätte-uppbörden. Götha Kanal Bolag synes dessutom äga så mycket mindre skäl att yrka på det gamla slussverkets underhållande, som dettas dimensioner icke passa efter Götha kanals bredd och djup, men det egentligen varit de utvidgade dimen-sionerne af Trollhätte kanal och den derigenom påräknade betydliga transitofarteu, som föranledt den till Trollhätte Bolags förmån gjorde concession.

Hvad beträffar de anmärkningar Götha Kanal Bolag framställt dervid, att den af Trollhätte kanal verks Mechanicus, Majoren N. Ericsson, upprättade, af Stor-Amirals-Embetets Tredje Af-delning granskade och godkände, samt af Eders Kongl Maj:t i Nåder faststälde plan för Trollhätte kanal verks ombyggnad och dermed förenade arbeten i Götha Elf, uti vissa delar afviker från de äldre förslagen, så har Nya Trollhätte Kanal Bolag, enär samma plan, till följe af det mellan Eders Kongl. Majrt och Kronan samt Bolaget den 20 Mars 1838 afslutade kontrakt, länder Bolaget till efterrättelse vid arbetets utförande, och någon rubbning deri följaktligen ej lärer böra ifrågakoinma, — för egen del ingenting vidare att i förevarande afseende underdånigst anföra, än att Bolaget, enligt deu af Majoren Ericsson yttrade önskan, härhos får i underdånighet bilägga ett transsumt afbemälde Majors under den 18 sistlidne Januari till Bolagets Direction afgifne Memorial, innefattande vederläggning af Götha Kanal Bolags mot tillförlitligheten af den Nådigst stadfastade arbetsplanen framkastade anmärkningar.

Ej eller lärer från Trollhätte Kanal Bolags sida något underdånigt yttrande påkallas af den del utaf Götha Kanal Bolags skrift, deri sistnämnde Bolag från den omständigheten att det Allmänna gjort så högst betydliga uppoffringar för Götha kanals utförande, synes vilja härleda en rättighet för Bolaget att, såsom målsman för det Allmänna, ingå i granskning af frågan, huruvida, genom det för Nya Trollhätte Kanal Bolag i Nåder utfärdade Privilegium, Nationen erhållit en nöjaktig garanti för uppfyllandet af sistnämnde Bolags förbindelser i afseende å så väl arbetets ändamålsenliga utförande, som medlens behöriga användande.

Hvad vidare angår Götha Kanal Bolags underdåniga anhållan om Nådig förklaring rörande gränsen för dess och Nya Trollhätte Kanal Bolags ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, så enär hufvudfrågan, eller vil koren för afståndet af Götha Kanal Bolags andel i Trollhätte.uppbörden, är på ett för sist-beinälde Bolag till fullo betryggande sätt afgjord och besvarad genom 12 § af Nya Trollhätte Kanal Bolags Privilegium, hvarigenom i Nåder förklaras, att så framt Bolagets åtaganden och förbindelser noggrant uppfyllas, Bolaget äger att, jemte åtskilliga andra uppräknade förmåner och rättigheter, äfven tillgodonjuta den:

»att på sätt och med de vilkor, som Götha Kanal »Directions underdåniga skrifvelse af den 12 Februari »1836 innehåller, åtnjuta den andel i Trollhätte-uppbörden »för fartyg och varor, gående till eller kommande från »Götha kanal, som Götha Kanal-Bolag förklarat sig vilja »afstå ifrån och med året efter det, då hela segelleden »emellan Wenern och Westerhafvet blifvit bragt i sådant »skick, att de största fartyg, som kunna gå på Götha kanal, »äfven kunna vid lägsta vattenhöjd å nämnda farvatten passera»: samt då högstberörde nådiga Privilegium

jemväl i afseende ä andra förhållanden, som kunna anses äga något slags inflytande på Götha Kanal Bolags angelägenherer, meddelar nödige föreskrifter, innefattande tillräcklig garanti för samma Bolag mot all befarad kränkning af dess rättigheter, så förmodar Nya Trollhätte Kanal Bolag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t torde i Nåder finna den af Götha Kanal Bolag underdånigst begärde förklaring icke vara af omständigheterne påkallad.Beträffande slutligen Wermlands Bruksägares ocli Handlandes underdåniga anhållan, att Trollhätte Kanal-Taxa ej måtte utan deras hörande framdeles förhöjas, så förmodar Nya Trollhätte Kanal Bolag i underdånighet, att denna anhållan varder i Nåder bifallen.

Nya Trollhätte Kanal Bolag framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste tjennre och undersåter,

Å Nya Trollhätte Kanal Bolags vägnar, dess Direction:

P. WESTERSTRAND.

J. G. Schwan. N. Sandblad.

P. Brändström.

Stockholm den 2 Mars 1839.

Bilaga.

Uppgift på det antal fartgg, som på nedanstående tider passerat Trollhätte kanal.

Lastade fartyg på , nedgående till Nordsj ön. Från segla-tionens början till den sista April Från den 1 till och med den 15 Maj. På de 14 dagar, d3 kanalen, efter Pri-vilegierne kunnat stängas. Från och ined den 16 Maj till och medden31 October. Från den 1 till den 30 November. Från den 1 December till seglatio-nensslut. Summa Fartyg. Från Wenern. Från Götha kanal. Från Wenern. Från Götha kanal. Från Wenern. Från Götha kanal. Från Wenern. Från Götha kanal. Från Wenern. Från Götha kanal. Från Wenern. Från Götha kanal. 1 Från Wenern. Från Götha kanal. År 1829 | 162 550 68 780 » 1830 10 — 59 ! 1 73 — 591 — 61 — 24 818 — 1831 — — 15 —; I 126 — 598 — 12.) — 1 — 865 — i. 1832 44 — 72 — — — 709 — 52 — 36 913 — » 1833 2 — 1 — 109 3 681 61 123 5 51 4 967 73 » 1834 17 — 49 12 145 10 567 51 59 12 22 3 859 88 » 1835 47 5 72 13 153 9 628 69 68 4 38 — 1,006 100 •* 1836 3 — 36 10 156 4 788 63 101 16 26 — 1,108 93 » 1837 — — 12 2 — — 885 | 851122 14 43 3 1,06>| 104 » 1838 — — — — 139 3 725 | 681126 4 13 4 1,001 1 79 Summa 123 5 316 37 1,063 29 6,718 3971 903 55 254 ! 14 9,379| 537Lastade fartyg på appg&ende fråa Nordsj 5n. Från segla-tionens början till den sista April. Från den 1 Maj till och med den 15. På de 14 dagar, då kanalen, efterprivi-vilegieme, kunnat stängas. Fråu den 16 Maj till och med den 31 October. Från denl 1 N°-vember till och i med denl 30. i 1 Från den 1 December till seglatio-nensslut. Samma Fartyg. 3 §3 o 3 H vt S V 5 & 9 3 o i_a D 2 <6 !-3 Hj 9 £ © £,c: • rr B-P u to ^ 3 H w2 p g Q JL o: • et- p* p 3 sa i -- a H **2 p ^ P-i 9 S: §a 3~ al pr 8» £ o g, os • rt-B" a 4 i <0 - 2 D 3 ct> C- 3 *" H **2 Ii c? p 1 < <6 .j D 3 o — >-* — D i-a 2 p 2 ® 3» o: zr p ! År 1829 15 i 218 22 255 i » 1830 4 9 11 — 172 — 16 — 1 — 213 — .» 1831 — 44 — 35 — 215 — 5 — 3 — | 302 -1 » 1832 14 17 — - 251 16 — — — 298 — o 1833 — — 35 9 34 9 195 55 12 1 6 1 282 75 » 1834 9 3 21 2 7 3 178 48 21 2 — 2 236 70 » 1835 25 6 30 5 11 4 221 46 23 5 — — 310 66 » 183G 9 — 8 4 17 8 213 62 18 5 2 — 267 79 » 1837 — — — _ —; 284 94 12 4 8 — 299 98 « 1838 — - — - 24 1 3 240 62 14 4 8 2 286 71 Summa 61 1 # 164 20 | 154 27|2,I87 377 150 21 23 5 2,748 459Rätteligen ur här förde Specialer utdraget, betygar, Olidan af Kamererare-Kontoret. '

S. Strand.

Bil. n:o 4.

Memorial, angående det emellan Kongl. Maj:t ooh Kronan, å ena, samt Nya Trollhätte Canal-Bolag, å andra sidan, afslntade Contraot i ooh för Trollhätte Canal- ooh Slussverks ombyggnad. (N:o 481.)

(I. A.)

Sedan Stats-Utskottet, uti dess under N:o 416 afgifna Utlåtande, vid besvarandet af erhållne återremisser å Utlåtande N:o 337, angående väckt fräga om upphörande af afgifter till Handels-och Sjöfarts-fonden, och huru förhållas borde med de anslag, som varit å denna fond anvisade, förklarat sig vilja, i anledning af de inom Riks-Stånden förekomne yttranden, rörande utredning af förhållandet med det contract, som med Trollhätte Bolag blifvit afslutadt, uti serskildt afgifvande Utlåtande, med afseende å berörde förhållanden, meddela de upplysningar, hvilka för Utskottet kunde blifva att tillgå, så har Utskottet härmedelst skolat omförmälde åtagande fullgöra.

Såsom en hufvudsaklig förberedande åtgärd vid behandlingen af ifrågavarande ärende, har Utskottet ansett nödigt att, uti af-låten Skrifvelse rill Herr Stats-Rådet Ihre, begära, det listan öfver actie-teckningen till Nya Trollhätte Canal-Bolag, eller den handling, hvarigenom, före contractets afslutande med bemälde Bolag, blifvit styrkt, att Bolaget, i öfverensstämmelse med de af Kongl. Maj:t för detsamma fastställde Privilegium och Bolags-reglor, funnits behörigen bildat, måtte från vederbörande infordras och till Utskottet öfverlemnas.

Efter det, med föranledande deraf, att contractet med nämnde Bolag blifvit afslutadt, å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar, af dåvarande t. f. Chefen för Stor-Amirals.Embetets Tredje Afdel-ning, hvars archiv öfvertagits af den i stället förordnade Styrelsen för Allmänna Vattenbyggnader, sistbemälde Styrelse erhållit Nådig befallning att meddela Utskottet den eller de handlingar, hvarigenom före contractets afslutande ansågs styrkt, att Nya Trollhätte Canal-Bolag var behörigen bildadt, så har Styrelsen till Utskottet insändt bestyrkte afskrifter och utdrag af nedan-nämnde handlingar, nemligen:

l:o Kongl. Maj:ts till Stor-Ainirals-Embetets Tredje Afdel-ning den 2 Februari 1838 aflåtne Nådiga Skrifvelse, af innehåll, att, sedan, vid pröfning af ett utaf Handelshuset i Stockholm Schön et Comp., å egne och ra ed-intressenters vägnar, gjordt anbud att utfora de för Trollhätte Canals och Slussverks utvidgning till lika dimensioner med Götha Canal erforderlige arbeten, Kongl. Maj:t, under den 25 Augusti 1837, förklarat Sig vilja samma anbud i Nåder antaga, med vissa tillägg och förbehåll, deröfver bemälde handelshus och med-delegare egde att, inom föreskrifven tid, sig i underdånighet yttra, och, i händelse de ville på de tillagde vilkoren ingå, till Kongl. Maj.t i underdånighet äfverlemua förslag till så väl formligt contract om arbetenas utförande, som Reglemente för det blifvande nya Bolaget, så hade Kongl. Maj:t, efter det dylika förslag blifvit i underdånighet ingifne, desamma, jemte Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelnings deröfver infordrade Utlåtande, i Nåder låtit Sig föredragas, och dervid, jemte det nya Bolagets octrojerande, på sätt Kongl. Maj:ts under förstnämnde dag för samma Bolag, under namn af Nya Trollhätte Canal-Bolag, utfärdade privilegium och serskildt i Nåder fastställde Bolags-reglor innehålla, velat i Nåder anbefalla Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelning att, å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar, med Bolaget afsluta contract om utvidgande af Trollhätte Canal, och byggande af nya slussar vid Trollhättan, samt utförande af dermed förenade arbeten i Götha Elf, på de uti samma Kongl. Bref upptagne vilkor;

2:o utdrag af protocoll, hållet vid sammanträde af Intres-senterne uti Nya Trollhätte Canal-Bolag den 4 Februari 1838, utvisande, att en Provisorisk styrelse då blifvit vald att, intill-dess Bolagets Direction blifvit i behörig ordning constituerad, bevaka Bolagets angelägenheter; äfvensom en med vidfogande af nämnde protocolls-utdrag, från bemälde Interims-styrelse till Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelning afgången skrifvelse;

3:o en af meranämnde Interims-Direction den 22 Februari 1838 till Kongl. Maj:t i underdånighet aflåten skrifvelse, med förslag till Ordförande uti Bolagets Direction; *

4:o en skrifvelse från Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelning till den under den 23 i sistberörde månad i Nåder utnämnde Ordföranden i Nya Trollhätte Canal-Bolags Direction. Herr Presidenten m. m. Westerstrand, af den 17 Mars 1838, innefattande begäran, dels om upplysning, rörande de personer, hvilka blifvit af Bolaget till Directeurer invalde, dels att bemälde Ordförande, tillika med Directionens öfrige i Stockholm varande Ledamöter, måtte å uppgifven tid och ställe med Chefeu för Stor-Amirals-Embetets Tredje Afdelning sammanträda för att contractet underteckna;

5:0 bemälde Ordförandes härå afgifne skriftliga svar, jemte utdrag af ett den 22 Februari 1838 hållet Bolagsstäramo-proto-coll, utvisande, hvilka personer blifvit af Bolaget till Directeurer utsedde; och6:0 protocoll, hållet hos Stor-Amirals-Embetets Tredje Af-delning den 20 Mars 1838, då ifrågavarande contract undertecknades, å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar, af t. f. Chefen för närande Afdelning, Herr Contre-Amiralen, ra. ra., C. af Klint, samt å Nya Trollhätte Canal-Bolags vägnar, af Ordföranden Herr Presidenten, ra. ra., Westerstrund, och de i Stockholm varande Ledamöter af Bolagets Direction.

Enär merberörde contract, såsora ett bland vilkoren för till-godonjutande af de nya Trollhätte Canal-Bolag tillförsäkrade för-raoner, innebär åliggande för Bolaget att ställa sig de af Kongl. Maj:t för detsamma i Nåder utfärdade Bolags-reglor till efterrättelse, samt uti 1 § af dessa Reglor finnes föreskrifvet, att actierne uti närande Bolag böra utgöra minst Ett tusen femhundra stycken, men Utskottet, hvarken af de från Styrelsen för allmänna vattenbyggnader erhållne ofvan uppgifne, eller af andra för Utskottet tillgänglige officiella handlingar, varit i tillfälle att iu-hemta, det hela ifrågavarande antal af 1,500 actier blifvit teck-nadt, har Utskottet, för vinnande af upplysning i detta afseende, låtit till Bolagets Direction framställa den förfrågan, huruvida Directionen vore villig att meddela Utskottet en afskrift af Tecknings-listan till deltagande i nya Trollhätte Canal-Bolag.

Med anledning häraf, har Directionen till Utskottet inlera-nat en af Directionen undertecknad skriftlig handling, utvisande, dels att Ett tusen femhundra actier, hvardera å Femhundra Riksdaler Banco, blifvit tecknade i nya Trollhätte Canal-Bolag, samt att åttatio procent af det tecknade actie-capitalet blifvit med tillsammans Sex hundratusen Riksdaler Banco till Bolagets cassa inbetaide, dels att Directionen hade för afsigt att under nu pågående ordinarie Bolags-stämma till actie-egarne göra framställning om inbetalning, under första hälften af nästkommande Januari, af de å det tecknade actie-capitalet återstående tjugo procent; hvarjemte Directionen, uti bifogadt protocolls-utdrag af den 27 nästlidne Februari, yttrat den förmodan, att Utskottets afsigt med dess begäran om delfående af tecknings-listan på detta sätt så mycket fullständigare uppfylldes, som actierna, såsom ställde till innehafvaren, redan till en del öfvergått i andra händer, än deras, som verkställt teckningen, samt dessutom af en teckningslista icke kunnat inhemtas, huru många procent å det tecknade beloppet hitintills blifvit inbetaide.

Såsom tjenande till upplysning, rörande Bolagets tillkomst och dess förhållande till det allmänna, har Directionen tillika öfverlemnat ett exemplar af den genom Directionens föranstaltande sistlidne år tryckte skrift: »Upplysningar, angående åt-gärderne för Trollhätte canal- och slussverks ombyggnad ochdermed förenade arbeten i Götha Elf». Då, enligt hvad Utskottet erfarit, exemplar af ifrågavarande skrift, vid hvilken såsom bilagor finnas fogade åtskillige officiella handlingar, utvisande, dels hvad å Regeringens och Rikets Ständers sida förut blifvit, i och för befrämjandet af Trollhätte canal- och slussverks ombyggnad, till-gjordt, dels förhållanden, som med bildandet af det nuvarande Trollhätte Canal-Bolag ega närmare sammanhang, — blifvit genom Directionens försorg inom Riks-Stånden utdelade, och berörde skrift således kan förutsättas vara af Riks-Ståndens Ledamöter känd, får Utskottet, till undvikande af vidlvftighet, inskränka sig till åberopande af hvad merberörde skrift i detta afseende innehåller.

Till någon ledning för bedömande af den vid behandlingen af omförmälde Utlåtande N:o 337 inom Riks-Stånden framställde fråga, huruvida de, genom ofvannämnde mellan Kronan och nya Trollhätte Canal-Bolag afslutade contract, Bolaget beviljade för-moner borde anses öfverstiga, hvad som billigtvis motsvarade de med ifrågavarande ombyggnadsarbete förenade kostnader, äfvensom den från ett företag af dylik heskaffenhet oskiljaktiga risk, har Utskottet, på grund af de upplysningar i ämnet, hvilka varit för Utskottet att tillgå, uppgjort en beräkning, rörande amortering, medelst det årliga anslaget af Handels- och Sjöfarts-fonden samt canal verkets af kastning, af den skuld, för hvilken Bolaget i och för kostnaderne vid canal- och slussverkets ombyggnad komme att häfta, hvarjemte Utskottet lemnat Bolagets Direction tillfälle att af nämnde beräkning taga kännedom, for att i anledning deraf meddela de anmärkningar, som kunde finnas af sakens beskaffenhet påkallade.

I afseende härå har bemälde Direction, genom ofvannämnde protocolls-utdrag, meddelat det yttrande, att Directionen väl icke funne lämpligt eller af omständigheterne påkalladt att ingå i en detaljerad granskning af

berörde calcul, eller att, i stället för densamma, uppställa och till Utskottet öfverleinna en egen calcul i ämnet; men att Directionen dock trodde sig böra fästa Utskottets uppmärksamhet på åtskilliga omständigheter, hvilka i hufvudsaklig mon bordt inverka på resultatet af ifrågavarande calcul: att nemligen den årliga nettobehållningen af Trollhätte canal- och slussverks inkomster icke kunde upptagas till högre belopp, än omkring 56,000 Rdr Banco, enär visserligen bruttoinkomsten under de sista åren uppgått till circa 100,000 Rdr om året, men deremot det gamla canal- och slussverkets underhåll, Pensions-staten, arrende-afgiften till Kongl. Maj:t och Kronan, samt till Wenersborgs stad, Götha Canal-Bolags andel i Troll-hätte-uppbörden, räntan å inlösningssumman för gamla canal- ochslussverket, m. fl. af ombyggnadsarbetet helt och hållet oberoende utgifter, år 1839 sammanlagde uppgingo till 46,479 Rdr 36 sk. 3 r. Banco; att en stor del af de utaf Bolaget upplånte medel bära 6 procents ränta; att canalverkets ombyggnad och de der-med förenade arbeten i Götha Elf ännu icke vore till hälften fullbordade, hvadan ej ens canalverkets mechanicus för närvarande kunde bestämdt garantera, att ju icke arbetskostnaden torde ined flera hundratusen Riksdaler öfverskrida det i generalförslaget beräknade belopp, 1,624,000 Rdr B:co; samt att, vid sådant förhållande, Directionen sjelf icke vore i tillfälle att, med anspråk på tillförlitlighet, nu uppgöra en beräkning öfvcr den större eller mindre vinst, som actie-egarne komma att skörda af ifrågavarande vidt omfattande och med många oförutsedda utgifter förenade arbete, helst Directionen framför allt haft och hade till syftemål att bereda ett varaktigt och tillfredsställande arbete, och derföre aldrig tvekat att samtycka till de under arbetets fortgång efter hand ifrågakomne förslag till partiella förbättringar deri, ehuru dessa ofta varit förenade med ganska betydliga, i generalförslaget icke upptagne, kostnader.

I sammanhang med detta yttrande, har en af Directionens Ledamöter, Grosshandlaren Schwan, i egenskap af nya Trollhätte Canal-Bolags stiftare, för egen del anfört: att frågan, huruvida alltför stora förmoner blifvit Bolaget tillagde, efter hans tanke, borde bedömas uteslutande med afseende å de förhållanden, som existerade vid den tidpunkt, då företaget ingicks, och ingalunda besvaras, på grund af de utsigter till framgång, som vunnits under ett redan betydligen framskridet arbete; att när han om hösten 1837 gick i författning om stiftandet af Bolaget, hade han, med kännedom om otillförlitligheten af nästan alla såväl i Sverige, som utomlands, upprättade kostnadsförslag öfver canal-arbeten, funnit sig nödsakad att uppgöra sina beräkningar under den förutsättning, att kostnaden för Trollhätte canalverks ombyggnad och dermed förenade arbeten i Götha Elf, ehuru i planen upptagen till endast 1,624,000 Rdr B:co, lättligen kunde stiga till fulla två millioner och derutöfver; att hvar och en affärsman torde medgifva, att, när, såsom här varit händelsen, frågan är om ett företag, erfordrande en utgift af tilläfventyrs 21/2 millioner (inbegripet lösningsbeloppet för gamla canalverket,) så måste hufvuddriffjedern för dem, som deri ingå, ligga i hoppet att, i fall företaget lyckas, för framtiden skörda en vida större afkast-ning af sina nedlagde penningar, än hvad i vanlig utlåningsväg kan, utan allt slags äfventvr eller bekymmer, erhållas, hvarföre ock i andra länder, der penningeräntan i allmänhet är lägre, dylika företag, då de vinna framgång, anses böra lemna minst tio pro-cent i årlig: utdelning; att risken af företaget till en del kunde bevisas af det factum, att, ehuru Bolagets Privilegium, infördt. i N;o 3 af Svensk Eörfattnings-samling för år 1838, och således allmänt kändt, upptoge alla Bolaget medgifne förmoner, så hade dock, utom det inskränkta antal personer, som utgjorde de ursprunglige actie-tecknarne, under hela det första året efter Bolagets stiftande ingen enda person hos Directionen anmält sig till erhållande af actier i Bolaget, då deremot en och annan, som förut tillkännagifvit sig önska att deruti ingå, funnit råd-ligast att undandraga sig allt deltagande i företaget, i anledning af den betänkliga och af Regeringen, till största fara för Bolagets existence, så länge oafgjord lemnade frågan om de bekanta accepterne å anvisningarne på Handels- och Sjöfarts-fonden; att den framgång, hvarmed ifrågavarande ombyggnadsarbete sannolikt komme att krönas, blefve en vinst, ej blott för actie-egarne, utan ock för det allmänna, emedan den enskilde speculationen, som genom åtskilliga misslyckade företag, t. ex. med Götha och Södertelje canaler, Stenkolsgrufvan vid Höganäs, m. m., blifvit temligen afskräckt från större industriella företag, numera erhållit en ny väckelse att deruti ingå; samt att det ej eller borde förbises, att Bolaget genom contractet förbundit sig att 25 år efter arbetets början till Kongl. Majtt och Kronan erlägga en årlig afgift af 10,000 Rdr B:co, i fall arbetskostnaden ej med

200.000 Rdr B:co öfverstiger den beräknade summan, samt att, i alla fall, vid nämnde tidpunkt till Kronan afstå

allt, hvarmed behållna inkomsten öfverstiger 100,000 Rdr, hvadan också den förhöjning i Trollhätte canal- och slussverks intrader, som vid en tilltagande trafik bör vara att i framtiden påräkna, komme icke bolaget, utan ensamt Staten, till godo.

Efter att sålunda, dels af officiella handlingar, dels af de utaf nya Trollhätte Canal-Bolags-Direction Utskottet meddelade upplysningar, hafva inhemtat följande förhållanden:

a) att det nya Canal-Bolaget öfvertagit det gamlas egande-rätt till Trollhätte canal- och slussverk, emot en lösnings-summa af omkring 420,000 Rdr B:co;

b) att kostnaden för canal- och slussverkets ombyggnad, jemte dermed förenade arbeten i Götha Elf, är beräknad till

1.624.000 Rdr B:co;

c) att det nya Bolaget förbehållit sig att oafkortadt få åtnjuta de blifVande inkomsterne, till ett belopp af netto 100,000 Rdr B:co årligen, men att öfverskottet kommer att ingå till Stats-verket;

d) att den årliga inkomsten af Trollhätte canal- och slussverk för närvarande uppgår till Brutto B:co Rdr 100,000:--------------

Transport 100,000:----------Transport 100,000:--

eller med afdrag af kostnader och räntor, hvaribland 5 procents intresse å ofvannämnde lösningssumma, Rdr

420,000... » »> 46,500:---

till Netto B:co Rdr 53,500:---

e) att Bolaget erhållit ett anslag af 60,000 Rdr årligen, att utgå ur Handels- och Sjöfarts-fonden i 25 år från och med år 1838 till och med år 1862;

har Utskottet, i afseende å amorteringen af de i och för ombyggnadsföretaget erforderliga kostnader, upprättat följande aproximations calcul:

Rdr 1,624,000 fördelade på 7 år, under hvilken tid om-byggnaden skall fullbordas, utvisa en årlig

kostnad af............................ Rdr 232,000:---

afdrages härifrån statsbidraget 60,000:----------

den nuvarande årliga Netto-inkomsten 53,500:------- 113,500:------

så uppgå de årliga förskotten till B:co Rdr 118,500:---

och för 7 år hela förskottet till.. 829,500:---

härtill böra läggas räntor å detta förskott, beräknade för 28 år å Rdr 118,500 för året å

5 procent... 165,900:---

då Bolagets alla förskott i och för ombyggnaden

utgöra... Rdr 995,400:---

Ytterligare tillkommer: den till gamla Bolaget utbetalde löse-summa... 420,000: — — hvaraf synes, att canalen skulle kosta det nya

Bolaget.............................B:co Rdr 1,415,400:---

Till betäckande af dessa förskott eger Bolaget att disponera:

l:o Den årliga inkomsten af canalen, uppgående efter ombyggnadens fulländande till

Netto............................ B:co Rdr 100,000:---

2:o Statsbidraget...................... » » 60,000:-

tillsamman B:co Rdr 160,000:---

och skuldens amortering skulle således på följande sätt kunna verkställas:

1845. Capital...Rdr 1,415,400:---

1 års ränta å 5 proc » 70,770:-

_Rdr T,486,170: — — Amortissement » 160,000:--------------------------304 1846. Capital Rdr 1,326,170 1 års ränta » 66,308 Rdr 1,392,478 Araortissement » 160,000 1847. Capital Rdr 1,232,478 1 års ränta » 61,624 Rdr 1,294,102 Amortissement » 160,000 1848. Capital Rdr 1,134,102 1 års ränta » 56,705 Rdr 1,190,807 Amortissement » 160,000 1849. Capital Rdr 1,030,807 1 års ränta » 51,540 Rdr 1,082,347 Amortissement » 160,000 1850. Capital Rdr 922,347 1 års ränta » 46,117 Rdr 968,464 Amortissement » 160,000 1851. Capital Rdr 808,464 1 års ränta » 40,423 Rdr 848,887 Amortissement » 160,000 1852. Capital Rdr 688,887 1 års ränta » 34,444 Rdr 723,331 Amortissement .... » 160,000 1853. Capital... Rdr 563,331 1 års ränta » 28,167 Rdr 591,498 Amortissement » 160,000 1854. Capital Rdr 431,498 1 års ränta » 21,575 Rdr 453,073 Amortissement >» 160,000 1855. Capital Rdr 293,073 1 års ränta » 14,654 Rdr 307,727 Amortissement » 160,0001856. Capital............................... Rdr 147,727:------

1 års ränta........................... »-----------------7,386:-----------

Rdr 155,113:---------

Tillgångar........................... » 160,000:------

Häraf vill synas, att kostnaden såväl för Trollhätte canals ombyggnad, som för dess inköp år 1856 kan vara godtgjord, samt 5 procents ränta å den senare eller lösnings-summan under tiden vara utdelad, äfvensom att ännu 6 års bidrag af Handels- och Sjöfarts-fonden för Bolaget då återstå att uppbära med tillsammans 360,000 Rdr B:co; dock bör härvid anmärkas, att kostnaden för ombyggnadsarbetet kan betydligen öfverstiga den calculerade summan, 1,624,000 Rdr, och att Bolaget, genom contractet, förbundit sig att, efter 25 års förlopp från arbetets början, årligen till Staten erlägga en afgift af 10,000 Rdr B:co, såvida arbetskost-naderne icke med 200,000 Rdr B:co öfverstiga förenämnde i förslaget beräknade summa.

Stockholm den 19 Mars 1841.

Bil. n:o 5.

Utdrag af ett bref, dateradt Wenersborg den 17 Maj 1841.

(Ur Stats-Tidningen för den 24 Maj 1841.)

Jag hade i går nöjet att öfvervara en intressant högtidlighet, nemligen invigningen af de nya slussarna vid Brinkebergs kulle. Närande dag, då den under nya Trollhätte Kanalbolags inseende ställda segelled, sträckande sig från och med Wenersborgs hamn, genom sjön Wassbotten, Carlsgraf, Götha elf samt Trollhätte kanal och slussar, ända till 300 alnar nedom Ströms kanal, skulle innevarande vår åter öppnas för trafiken, församlade sig i Societetens lokal här i staden kl. 8 på morgonen Kanalbolagets

Direktion, jemte Landshöfdingen i Elfsborgs Län, en mängd

Militäre- och Civile Embetsmän, samt Possessionater och Handlande från Wenersborg och kringliggande trakt, hvilka allesammans blifvit af Direktionen inbjudna att bevista högtidligheten. Efter intagen frukost begaf Sällskapet sig kl. 9 om bord på det i hamnen liggande ångfartyget Eric Nordevall, som för tillfället var betingadt att trausportera Direktionen och gästerna fram till Trollhättan. I detsamma embarkeringen började, uppstämdes af Westgötha Dahls Regementes Musik-korps placerad i fören af fartyget, en musik, som med få afbrott fortfor så länge färden räckte.

Nya Trollhätte krmalbolog. 20Under salut från de talrika, i farleden liggande fartygen, och på nära håll åtföljd af

ångfartyget Polhem, på hvilket ett talrikt Sällskap från Wenersborg, bestående i synnerhet af damer, gått om bord för att vara vittnen till högtidligheten, framskred Nordevall sakta genom sjön Wassbotten. Det är från denna med Wenern sammanhängande1 sjö, som, till undvikande af fors-sarna i öfversta delen, af Götha elf, redan Carl IX lät gräfva den kanal, som efter honom bär namnt Carlsgraf. Den anblick, som framställde sig vid inloppet till Carlsgraf, var rätt pittoresk. Kanterna kring den öfre af de begge nya slussarna vid Brinkebergs kulle, hvilken sluss är belägen i sjelfva Carlsgraf, strax innanför dess inlopp och helt nära de begge äldre, 70 år gamla och nu mindre brukbara slussarna, voro, likasom höjderna rundt omkring, uppfyllda af åskådare. På begge stränderna paraderade några hundra man af arbets-kommenderingen. Flitigt saluteradt både från kringliggande höjder och från en mängd flaggande fartyg, som, under afbidan att snart få försöka den nya segelleden, placerat sig å ömse sidor om inloppet till Carlsgraf, skred fartyget sakta in i slussen, Sedan slussportarna blifvit stängda, uppträdde Directionens Ledamöter på hjulhusgången, hvarefter Ordföranden, Hr Presidenten Westerstrand, med stark stämma höll ett tal af, så vidt jag kan erinra mig, följande innehåll: »Det företag, som för trenne år sedan man vågade börja, att till en rymligare och med tidens kraf mera enlig farled förändra Trollhätte kanal och dess slussar, har krönts med en af många betviflad framgång och gifver nu den mest lofvande utsigt till önskad fullbordan. Glädjande är den erfarenhet, vi häraf redan hemtat. De slå då icke felt alla menskliga beräkningar, äfven då sjelfva naturen tyckes vara dem emot, och afund och parti-anda arbeta på att göra dem till intet. Vi fara i dag igenom en del af den nya farleden. Herrliga prof af snille och ihärdighet hafva vi för oss uti de slussar, som nu för första gången öppnas ati bära otaliga kölar, de der skola sprida välmåga i landet. De skådas af oss, dessa af en insigtsrik och kraftfull man så lyckligt utförda arbeten, i glansen af en ungdomskraft, som de lofva att i en lång framtid bibehålla. Dock ehuru de, jemförde med sina föregångare, taga priset från dera, må likväl dessa af oss hvarken glömmas eller missaktas! Om han än upphört, denne åldrige, att vara hvad han sjelf vill och andra af honom obilligt fordra, minskar det likväl ej hans rätt till vördnad och beundran för hvad han i mannaåldern varit och till tacksamhet för hvad han då uträttat. Vi upphöre nu att begagna de gamla här bredvid liggande slussarna; må vi dock med erkänsla ihågkomma, att de i mer än två tredjedels sekelgjort en tjenst, hvaraf oräkneliga fördelar för rörelsen blifvit hämtade, och att de, det oaktadt, ännu ej äro så föråldrade, att de åt förgängelsen böra helt och hållet öfverlemnas. — Den första nya afkomlingen bär oss nu i sitt sköte. Med profetiskt öga skådar jag in i det tillkommande; jag ser der heder åt den snillrika verksamhetens ansträngningar, belöning åt omtänksamhetens mödor och bekymmer, belåtenhet åt den idoga skeppsfarten, då jag nu högtidligen inviger Trollhätte Kanals Sluss N:o 16.

Gud bevare Konungen och Fäderneslandet!»

Sistnämnde utrop besvarades af åhörarne med ett flerfaldigt hurrarop.

Efter talets slut och under det musiken spelade folksången samt skott lossades från kringliggande höjder, sänkte fartyget sig 5 Vo sakta ned i slussen och inlopp derefter i den nedra delen af Carlsgraf. Vattenytan derstädes har, från och med denna vår, blifvit höjd omkring 13 fot, derigenom att, då de begge gamla slussarna voro sammanbyggda och man följaktligen, efter att hafva passerat dem, befann sig au niveau med vattenytan i Götha Elf, så har deremot den nedra af de nya slussarna blifvit uppförd mer än 1,000 alnar längre bort, liemligen vid den punkt, der Carlsgraf sammanstöter med Götha Elf. Genom den dammbyggnad, som åstadkommit vattenytans nyssnämnde höjning, har det fordna utloppet till Carlsgraf blifvit tillstängdt, och den enda utgången ur nämnde kanal är således genom den nya slussen, hvars sänkning lär vara något öfver 13 fot. Sedan fartyget inlupit i denna sluss och densamma blifvit af Hr Presidenten med några få ord invigd under benämning: Slnssen N:o 15, samt de af honom yttrade orden »Gud bevare Konungen och Fäderneslandet» blifvit, liksom vid förra tillfället, med ett mångdubbelt hurra besvarade, uppstämdes åter folksången, hvarunder fartyget sänkte sig i slussen och få minuter derefter befann sig ute i sjelfva elfven.

Det tillhör icke mig, okunnig i hydrotechniska arbeten, att loforda det sätt, hvarpå arbetet vid denna kanallinie är utfördt. Jag måste inskränka mig till att beundra det på en gång prydliga och solida i byggnaden af dessa nya slussar samt den genialiska idén hos Kanalverkets Mekanikus, Major Ericsson, att genom höjningen af vattenytan i Carlsgraf bereda den härstädes så betydliga trafiken en beqväm segelled, liknande en bred å, i stället

för en kanal af endast vanliga dimensioner. En ytterligare vinst för rörelsen uppkommer deraf, att dessa tvenne nya slussar ligga åt«kiljda från hvarann, då deremot de gamla slussarna voro sammanbyggda. Under Major Ericssons öfverupp-seende, har ledningen af de nu i det närmaste fulländade arbe-tena vid Brinkebergs kulles station blifvit ombesörjd af Löjtnanten vid Bohus Läns Regemente M. Hansson. De begge slussarna äro, under Direktör P. Wallströms uppsigt, konstruerade af Slussbyggmästaren Ljungström.

Utkommet ur Carlsgraf, fortsatte Nordevall sin väg genom elfven och passerade under denna fård Stafvereds mosse kanal, äfven byggd af Nya Trollhätte Bolag, genom hvilken kanal några farliga strömdrag i elfven numera undvikas. Resan gick vidare genom sprängda canalen vid Trollhättan ända fram till Akersberg, der de namnkunniga 8 gamla Trollhätte-slussarna begynna. Här lemnade Sällskapet fartyget, och sedan de betydliga kanal- och sluss-anläggningar, som i grannskapet af de gamla slussarna äro under arbete och redan långt avancerat, blifvit tagna i ögonsigte, begaf Sällskapet sig till fots, längs efter kanal-linien, tillbaka till värdshuset vid Trollhättan, och intog der en af Direktionen föranstaltad middag för mer än 70 personer.

De nya slussarna vid Brinkebergs kulle benämnas tills vidare endast med Numren 15 och 16. Man vill veta, det Direktionens afsigt är, att först sedan samtliga slussarna å hela kanal-linien blifvit färdiga, hvilket bör ega rum inom 4 år, gifva särskildt namn åt bvarje sluss.

Bil. n:o 6.

(Ur Stat9-Tidningen för den 13 Juni 1844.)

På morgonen Onsdagen den 5 innevarande månad, hvilken dag H. M. Konungen behagat utsätta för öppnandet af den nya slusslinien vid Trollhättan, emottog Hans Maj:t i Weuersborg Trollhätte Kanal-bolags Direktions underdåniga uppvaktning, hvarefter Hans Majrt, åtföljd af H. K. H, Kronprinsen, kl. '/a till 11 f. m. begaf sig ombord på den i närande stads hamn liggande Kongl. jakten Esplendian, hvarå sä väl Direktionen och någre af aktie-egarne, som äfven åtskillige bland de af Direktionen till högtidlighetens bevistande inbjudne talrika gäster, tingo stiga ombord, för att under den förestående färden vara Hans Majrt följaktige, under det de öfrige gästerne gingo ombord å 2:ne i hamnen befintlige kanal-ångfartvg, Thomas Tel-ford och Daniel Thunberg. A förstnämnde ångfartyg voro West-götha-Dahls regementes musik-korps och en del af Bohusläns regementes musik-korps placerade. Bogserad af Telford och åtföljd af Thunberg, gjorde Esplendian först en tour omkring stadens hamn, på det Hans Majrt måtte kunna taga i ögonsigte den af Trollhätte Bolag, till hamnens skyddande mot stormarfrån Wenern, här uppförda nya jetée-anläggning, hverefter färden fortsattes genom sjön Wassbotten och Carlsgraf, hvilka utgöra föreningsbandet mellan Wenern och Götha Elf, emedan den öfversta delen af denna elf, i anseende till flera dervarande vattenfall, icke kan af fartyg beseglas. Vid passerandet af de begge nya slussarne i Carlsgraf, hvilka redan år 1841 öppnades för trafiken, tillkännagaf Direktionens Ordförande, Herr Presidenten Westerstrand att, med H. M. Konungens tillåtelse, den öfre slussen komme att bära namn af niondes ,

och den nedre af Prins Augusts sluss. Såsom bekant, har den s. k. Carlsgraf blifvit af Carl den Nionde, om icke påbörjad, dock betydligt utvidgad och fördjupad samt gjord segelbar, hvarföre ock denna farled efter bemälte Konung fått sitt namn.

Utkomne ur Carlsgrafs nedre sluss, inlupo fartygen direkte i Götha Elf och fortsatte derefter under en timmes tid färden på den majestätiska floden, hvarunder passerades Stallbacka- och Stafvereds-mosse-kanaler, genom hvilka farleder, jemväl inbe-gripne bland de åt Trollhätte Bolag uppdragne arbeten, de sjöfarande undvika några af elfvens starkare strömdrag. Midt framför värdshuset vid Trollhättan och endast ett litet stycke ofvanför de namnkunniga vattenfallen, börjar den genom granitklippan sprängda, 3,300 alnar långa kanal, som leder till den lilla Åkers sjö, och hvilken kanal genom nya Bolagets försorg blifvit utvidgad från 24 fots bredd och 6 fots djup till en bredd af 34 fot och ett djup af 10 fot. Sedan fartygen passerat genom denna sprängda kanal, hvars stränder, liksom Carlsgrafs och hela den nya slussliniens, voro betäckte af en oräknelig folkmassa, stannade de bägge ångfartygen i Åkers sjö, hvarefter Esplendian genom de Officerare, hvilka tjenstgjort såsom Chefer å de serskilta arbets-stationerne, inhalades i den öfversta af de elfva nybyggda slussarne vid Trollhättan. Portarne till slussen öppnades af Direktionens Ordförande och Ledamöter, sedan port-luckorne förut blifvit uppdragne af

Slussbyggmästaren, Direktören Wallström, hvilken haft närmaste tillsynen vid uppförandet af så väl desse, som Carlsgrafs slussar, och dervid ådagalagt en ovanlig skicklighet. Åtföljd af H. K. H. Kronprinsen och hela Direktionen, behagade Hans Maj:t här begifva Sig i land och å den jemnade ytan af klippväggen, under följande derstädes redan inhuggna inskription:

Slussarnas öppnande den 5 Juni 0/vei'var

med egen hand teckna namnet OSCAR, hvilket, jemte namnet Carl, som H. K. H. Kronprinsen behagade nedanför teckna,sedermera skulle i klippan inhuggas. Sedan de Kongl. Perso-nerne åter begifvit Sig ombord, höll Direktionens Ordförande, stående på en upphöjd punkt af kanalbanken, med stark stämma ett kraftfullt tal, deri han invigde den nya farleden, som nu för första gången af köl beträddes. De ord, hvarmed talet slutades: »Gud bevare Konungen och Fäderneslandet», beledsagades af ett mångdubbladt hurrarop från de tusentals personer af alla stånd, som voro vittnen till denna vackra högtidlighet.

Derefter halades fartyget in i den nästpåföljande slussen, hvars portar öppnades af Kanal verkets tjenstemän. Hr Ordföranden tillkännagaf dervid, att denna sluss, jemte den närmast ofvanför och den närmast nedanför belägna, hvilka allesammans äro utsprängda ur samma berg, som de 5 öfversta slussarna af gamla linien, med Nådigaste tillstånd erhållit namn af Prins Oscar Fredriks slussar. Efter att hafva passerat den 3:dje slussen och den bassin, som skiljer de tre öfversta slussarna från de mellersta, af 4 sammanbyggda slussar bestående slussflocken, inlopp Esplendian i den 4:de slussen, hvarvid tillkänna-gats, att dessa 4 mellersta slussar erhållit namnet: Prins Gustafs slussar. Här behagade Hans Maj:t och Hans Kongl. Höghet stiga i land och sedan till fots begifva sig längs efter alla de 7 återstående slussarna ända ned till Götha Elf vid Åkersvass, hvarunder Direktionens Ordförande förkunnade, att de 4 nedersta saminanbygda slussarna komme att bära namn af Kronprins Carls slussar. Under passerandet af den nya slusslinien salu-* terades oupphörligt från 6 st. af Götha Artilleri-regementes från Götheborg dittransporterade sexpundiga kanoner.

På återvägen från Åkersvass behagade Hans Maj:t och Hans Kongl. Höghet uppstiga på en mellan gamla och nya sluss-linierna belägen höjd, hvarifrån begge linierna kunna på en gång öfverses och dessutom en särdeles vacker utsigt åt Götha Elf erbjuder sig. Hans Maj:t qvarstannade flera minuter å denna höjd, hvarefter Hans Maj:t steg om bord å Thomas Telford och med detta fartyg återvände genom sprängda kanalen till Friskolan Kronprins Oscars hus, i hvars stora skolsal, för tillfället smakfullt dekorerad, ett middagsbord blifvit anrättadt för 126 personer. Sedan kanalverkets tjenstemän blifvit Hans Maj:t i underdånighet föreställde, täcktes Hans Maj:t och Hans Kongl. Höghet här kl. 6 e. m intaga middagsmåltid, vid hvars slut Hans Maj:t, efter att i ett kort och enkelt tal, som å alla de närvarande gjorde ett djupt intryck, hafva yttrat, att stora och ädla gernin-gar förr eller senare utkräfva en gärd af tacksamhet, och att det var Högtsalig Konung CARL XIV JOHANS starka vilja, hvilken knutit de begge Skandinaviska rikenas förening och bi-behållit en långvarig fred, som man hade att tacka för den förening mellan de begge hafven, hvilken denna dag vunnit sin egentliga fulländning, behagade föreslå en skål för Högstsalig Konungens minue.

Sedan Direktionens Ordförande derefter, under lyckönskningar för det folk, hvars Konung till valspråk antagit Rätt och Sanning, i underdånighet föreslagit H. M. Konungens skål, hvilken beledsagades af folksången och ett niofaldigt hurra, samt sedermera en skål för H. K. H. Kronprinsen, täcktes Hans Maj:t i Nåder föreslå en skål för Kanalverkets Direktion och samtlige tjenstemän, samt slutligen en skål för Handel och Näringar.

Efter slutad måltid begåfvo de Höga Gästerna sig till en för tillfället bredvid matsalen uppförd och dekorerad större sal, der de qvarstannade till kl. 9, hvarefter vattenfallen togos i ögonsigte samt Hans Majrt och Hans Kongl, Höghet intogo de för dem i ordning ställde rum å värdshuset vid Trollhättan.

Följande morgon kl. 1/2 till 9, sedan Direktionen fått göra underdånig afskedsuppvaktning, anträdde Hans Majrt och Hans Kongl. Höghet återresan till Stockholm.

Det torde vid detta tillfälle böra omförmälas, att, då H. M. Konungen och H. K. H. Kronprinsen, den 4 i denna månad, på resan från Götheborg till Wenersborg passerade Åkerström, Direktionen å sistnämnda ställe

uppvaktade Hans Majrt, som vid samma tillfälle täcktes taga i ögonsigte den äfven genom Nya Trollhätte Kanalbolags försorg, derstädes anlagda nya Kanal, hvilken jemförelsevis varit förenad med större kostnader, svårigheter och ansträngningar, än något annat af alla de åt Bolaget uppdragne arbeten,

Den snillrike och insigtsfulle man, som inom den korta tiden af sex år fulländat alla dessa med yttersta omsorg verkställda arbeten, till hvilka han sjelf uppgjort planen, Hr Öfverste-Löjtnanten N. Ericsson, lärer af H- M. Konungen blifvit, vid denna den nya slussliniens invigning, utnämnd till Riddare af Kongl. Nordstjerne-Orden.

Bil. Vto 7.

De uti K. B. af den 28 Mars 1844 upptagna jordersättningar äro:

l:o Till V2 Nordra Intagen, kalladt Marie-ström, i Hjertums socken, Torpa härad af Göteborgs- och Bohus län, tillhörigt kaptenen G. Strömstedt:a) för 53/io kpld trädgård efter 8 tnr. för Tudu. Kapp. tnld b) för 1 tnld I62/10 kpld annan fullgod 1 102/5 jord efter 7 tnr jemte ersättning efter enahanda grund för det vid liqvidationen ännu icke bestämda utmål för dragväg. 10 17*/. c) för 52/10 kpld kålgård efter 8 tnr d) för ökad forslingskostnad genom vägrad lossning och lastning öfver dragvägen Bko Rdr 2: — för underhåll af spång öfver Brandsbro å » » 1: 16 för underhåll af ökade hägnader >» » 5: — eller tillsammans Bko Rdr 8: 16 1 93/ä 2:o som efter 6: 32 för tunnan gör Till l/4 mtl af ofvannämnde hemman tillhörigt afiidne gästgifvaren Lars Anderssons sterbhus: 1 8 3:o för 3Vioo ty1*1 Till ‘/4 mtl Åkerström, i Naglums socken, Väne härad af Elfsborgs län, tillhörigt ofvnanämnda sterbhus: 21*/.» för lastageplats Bko Rdr 100 med a) för 179/10 kpld kålhage 15 — 4 157,, 4:o b) för 9927/10n0okpld del af samfäld mark Till V4 1Qtl Åkerström, förut tillhörigt And. Holst och hans hustru; men som vid förrättningen upplystes att kanalbolaget tillbytt sig denna hemmansdel emot Qvarn-torp och Hult, erfordrades ingen ersätt- 2 £489 / ° i 101K t 5:o ning Till Lo mtl Skärsbo (eller Skällsbo) enligt med egaren träffadt aftal på 10 år från och med 1839, årligen Bko Rdr 40: —, med skyldighet tillika att underhålla befintliga hägnader tvärs öfver dragvägen 6:o samt trummorna under densamma Till 1 mtl Stafvered, i Gerdhems socken af Elfsborgs län, af hvilket n/24 tillhöra Nya Trollhätte kanalbolag, 4/24 assessornTonn. Kapp. S. Strand, 6/24 nämndemannen Johannes Gunnarsson och 3/24 A. G. Staaf: för 6/24 eller 1/4 tillhörigt Gunnarsson Bko Rdr 20 att utgå med spanmål, !/3 råg och 2/3 korn 3 — för 3/24 eller å/s till Staaf Bko Rdr 10, efter samma grund med 1 16 hvarjemte kanal bolaget skall ensamt upp- rätta och för framtiden underhålla den stängsel som fordras emellan dragvägen och hemmanets egor för 4/24 eller en */6 till Strand Bko Rdr 13: 16 med 2 — Till 1 mtl kungsladugården Restad, i Naglums socken, Väne härad af Elfsborgs län, på lön anslaget åt landshöfdingen i nämnda län: a) för mistad gröda 1838, 2 tnr råg för »> >» 1839, 1 » » med förbindelse för kanalbolaget att under 1839 låta bortföra den sten som vid bergsprängning blifvit på hemmanets egor inkastad, b) för den förlust torpet Kaserne enskildt lidit med 2 tnr råg för hvardera året 1838 och 1839, samt årligen Bko Rdr 2: —, i ersättning för svårighet vid kreaturs vattning, till dess arbetet blif- vit färdigt, då vattentillgång uppkom- mer på torpets egor. c) för skada genom vattnets höjning i kanalen, till nämnda torp, f/3 råg och 2/3 korn — 24 d) kanalbolaget förbindes att låta skynd- samt fullborda dikning emellan drag- vägen och tillstötande egor. e) kanalbolaget åligger att uppsätta och underhålla hägnad emellan kungsladu- gårdens egor och dragvägen om sådant * af nödvändigheten påkallas eller af kungsladugårdens innehafvare yrkas. f) kanalbolaget medgifver att dragvägen får utan betalning begagnas vid tim- merflottning och afstår från alla an-Tunn. Kapp. språk på strandlega, hvilken bolaget öfverlemnat åt kungsladugårdens inne- hafvare att uppbära, samt förbinder sig i öfrigt att hvarken pålägga de trafike- rande några särskilda afgifter i detta hänseende eller sjelf öfvertaga flottnings- bestyret. g) alla träd och buskar som genom bo- lagets förvållande blifva på kungsladu- gårdens egor huggna skola till indel- ningshafvaren aflemnas för skada genom vattnets höjning i kanalen, dervid */2 tnld jord ansetts förlora 2/3 af sitt värde, 1/3 råg och 2/3 k°rn 8V, - för bortgående jord, 7 tnr för hvarje tnld fullgod jord (jordvidden ej upp- gifven). 8:0 Till fideikommiss-egendomen, säteriet On- sjö, i Naglums socken, Väne härad af Elfsborgs län, tillhörigt generalskan, fri- herrinnan Charlotte Haij, född von Platen: a) för hvarje nedhugget träd om ett qvarter i diameter en aln från roten Bko Rdr 3: — för hvarje mindre träd, minst 6 alnar långt 1: — för öfriga smärre träd och buskar, i ett för ällt 5: — va- rande deruti godtgörelse äfven för vir- ket inbegripen. b) i afseende på strandlega såsom för Restad. e) att trummor för vattens aflopp skola anläggas under dragvägarne; d) att

kanalbolaget förpligtas anlägga nö- diga vattenhemtningsställen; é) att bolaget skall särskildt godtgöra vederbörande torpare för de förluster de lidit eller lida under arbetstiden; /) att i ersättning för afträdda torpet Bommen årligen erlägges Bko Rdr 100, att utgå i 1/3 råg och 23 korn; 15 — g) att bolaget godtgör tillfälligtvis för- orsakad skada å säteriets egor: för jord vid nedra Karlsgraf, utom tor-Tunn. Kapp. pet Bommen, 3 tnld 7®/l00 kpld, samt vid öfra Karlsgraf 4 tid ilö43/l000 kpld, tillsammans 7 tid 18733/1000 kpld fall-god jord, men hvartill friherrinnan Haij förklarat sig ej vilja afstå egande-rätten, utan endast nyttjande-rätten, 7 tunnor spanmål för tunnlandet, !/3 råg och 2/3 korn. för förloradt fiske, Bko Rdr 10: —... 1 16 9:o För Brinkebergs kulles tullmjölqvarn, arrenderad på 10 år från 1832 års början af bruksegaren J. E. Norström, mot årligt arrende af Bko Rdr 450, —, träffades den uppgörelse, att för de 42/3 år han hindrats begagna qvarnen ersättning lemnades med Bko Rdr 1,050: —, att han fick förfoga öfver gående verket i qvarnen samt den tillhörande sumpen och frikallades från ansvarighet för husröta å qvarstående byggnader, hvarjemte kanalbolaget ansvarade för q värnens alla onera f. o, m. 1838. 10:o För skattehemmanet Hede och landeriet Nabbensberg samt den s. k. Nygårdsängen, förut tillhöriga faltkamereraren Roos, men af kanalbolaget inköpta: a) för 3 tid 7544/1000 kpld från Hede samt 3 tid l"Viooo kpld fr&u Nabbensberg, allt fullgod jord, efter 7 tunnor för tunnlandet, 1/3 råg och V3 korn. b) för 1 tid 6782/1000 kpld fullgod jord från Nygårdsängen, efter 8 tunnor för tunnlandet, likadan spanmål. ll:o För landeriet Tenggren storp, på Venersborgs stads egor, efter 7o tunnor för tunnlandet, likadan spanmål. Åtskilliga tillfälliga eller öfvergående ersättningar äro här ofvan icke upptagna. Friherrinnan Haijs vägran att afstå jord med egande-rätt förklarades af K. M. icke kunna vinna afseende, på grund af Kongl. Förordningen af den 11 April 1810 angående jordersättningar af Göta kanal, samt Nåd. Brefvet af den 4 Maj 1827 och den 26 Mars 1828.Bil. n:o 8.

Lönestater.

Förmåner af jord m. m. ej upptagna. Beloppen omförda i kronor.

1846. 1856. 1860. Kamereraren 1,500. 3,000. 4,000, d:o till skrifvarebiträde 500. l:ste Bokhållare 750. 1,500. Slussbyggmästare, tillika mater.-förv 1,000. 2,400. Personligt tillägg för d:o (P. Wallström) 800. Konstmästare 750. Slussinspektör vid Ström 1,000. 2,000. 2,000. d:o vid Åkerström 1,000. d:o vid Brinkebergs kulle... 900. 1,000. 2,000, d:o vid Ström och Brinke- bergs kulle för skrifvarebiträde, 500 kr. hvardera 1,000. Kanalinspektor i Venersborg 500. 750. 1,500. Material-förvaltare 400. Läkare 1,200. 1,500. v. Kronolänsman 600. 1,500,

1846. 1860. *2 slussdrängar vid Ström 345. 480. 1 d:o vid Åkerström 150. 228. G d:o vid Trollhättan, nva linien 900. 1,368. 5 d:o vid d:o gamla linien 750. 1,140. *2 d:o vid Brinkebergs kulle 390. 504. 1 brovakt vid Trollhättan 150. 240. 1 d:o vid Gropbron 150. 240. 1 d:o vid Venersborg 150. 240, 1 hamnvakt vid Ström — 252. 1 d:o vid Trollhättan med åliggande att efterse sågspåns undanförande 195. — 1 hamnvakt i Venersborg, tillika lykttändare och prickhållare 100. — 1 kanalvakt vid Åkerström 100. 150. 1 d:o vid Trollhättan — 150. 1 d;o vid Stallbacka — 150.1846. 1860.

1 kanal vakt vid Karlsgraf................................ — 150.

1 d:o i Venersborg....................................... — 150.

1 lykttändare i d:o .... — 100.

Samtliga sluss- och kanalbetjente dessutom årligen 3 fmr ved, med undantag endast för 3 personer.

Bil. n:o 9.

Ordförande i direktionen för Nya Trollhätte Kanalbolag hafva varit: Presidententen i Kgl. Stats-Kontoret m. m. Pehr Westerstrand 1838—1857. • Död i Okt. 1857. H. Ex. Friherre Elias Lagerheim 1857—1864. Död i Sept. 1864. Presidenten i Kgl. Kammar-Kolle- Nedlade sin be-fattn.iDec. 1868. Nedlade sin be- gium in. m. Sven Abraham Munthe 1865—1868. Justitierådet m. m. Edvard Henrik fattn. vid utnäm- Carleson 1869—1874.' ning till Just.-Stats-Min. i Juni 1874. F. d. Statsrådet m. m. Pehr Jacob Ehrenheim 1874— Ledamöter i direktionen hafva varit: Grosshandlaren m. m. Johan Gustaf Schwan 1838-1869.) [Död i Jan. 1869. Borgmästaren ra. m. Nils Sandblad 1838—1846. }Död i Nov. 1846. Öfversten m. m. Axel Vilhelm Ehrengranat Öfverste-löjtnanten m. m.

Casten Adolf Warberg | vid Trollhättan (under byggnads-| tiden. Majoren, sedermera öfversten m. m . friherre Nils Ericsson, såsom verkets mekanikus 1838—1866. i (Nedlade sin be- Konsuln och grosshandlaren Gabriel 1 | fattning vid flytt- de la Grange 1848—1867.j Ining till Karls-l krona 1867. General-direktören för Kgl. Tele- | grafverket m. m. Pehr Bränd- ?Död i Juni 1874. ström 1867—1874.) 1 Kaptenen vid Kgl. 2:dra Lifgardet Knut August Schwan, (från hö- sten 1882 verkst. dir.) 1869—f. d. Kaptenen vid Kgl. Flottan, frih. Carl Johan Alfred Skogman 1874— Kaptenen å Kgl. Flottans Indrag-ningsstat grefve Knut Posse (verkst. dir.) 1874—1882. Registratom i Kgl. Finans-departementet Kammarh. m. in. Carl Adil Westerstrand 1878— Sekreterare hos direktionen: General-direktören m. m. Pehr Brändström 1838—Juni 1858. Registratorn i Kgl. Finans-departementet, Kammarh. m. m. Carl Adil Westerstrand Juni 1858—1877. Revisions-sekreteraren, expeditionschefen i Kgl. Civil-dep. Julius Edvard von Kbusenstjerna ... 1878—1883. v. Häradshöfdingen Carl Edvard Cassel 1883— Mekanikus vid kanalverket: Öfversten m. m. frih. Nils Ericson 1838—1866. Ingeniören Carl Gustaf Wall- ström fr. o. m. 1866— Kamererare vid kanalverket: Assessor Samuel Strand 1838—1859. }Böd i Jan. 1859. f. d. Auditören Patrik Bagge 1859—1874.{^Q^jdj)”e2874 Pontus Mauritz Fridolf Salhberg 1875— Biträdande mekanikus: Herman Andersin 1877 Kanal- oeh sluss-inspektorer: vid Ström: Anton Fredrik Rickenberg 1838—1860. Johan Gustaf Hallberg 1860—1883. Sven Almqvist 1884 vid Åkerström: Carl Gustaf Uddman 1838—1851. (Befattningen indragen vid hans afskedstagande.) vid Brinkebergs kulle: Johan Jacob Uddman 1838—1855. Carl Axel Lindgren 1855—1878. Olof Fredrik Edström 1879—1883. Emil Nikolaus Lundmarker 1884 i Venersborg: Eric Ericsson, kapten 1838—1864. Sven Almqvist 1864—1883. Olof Fredrik Edström 1884— —Bil. n:o 10.

Till Handels- och Sjöfarts-fonden från Trollhätte Kanalverk inbetalda medel fr. o. m. 1863.

I D 1 b e t a 1 d a m e d e 1. Sammanlagda Ständigt utgående belopp. Tillfälliga vinstmedel. Summa. beloppen fr. o. m. 1863. För år 1863... 15,000 _ 80,787 52 95,787 52 95,787 52 » 1864... 15,000 — 72,321 40 87,321 40 183,108 92 » 1865... 15,000 — 90,699 20 105,699 20 288,808 12 1» 1866... 15,000 — 26,369 87 41,369 37 330,177 49 0 1867... 15,000 — 28,235 08 43,235 03 373.412 52 » 1868... 15,000 — 1,648 24 16,648 24 390,060 76 n 1869... 15,000 — 22,850 27 37,850 27 427,911 03 0 1870... 15,000 — 88,790 46 53,790 46 481,701 49 II 1871... 15,000 — 39,109 02 54,109 02 535,810 51 » 1872... 15,000 — 61,468 68 76,468 68 612,279 19 »1 1873... 15,000 — 47,941 27 62,941 27 675,220 46 » 1874... 15,000 — 20,817 56 35,817 56 711,038 02 1) 1875... 15,000 — — 15,000 — 726,038 02 1876... 15,000 — 13,436 87 28,436 87 754,474 89 1877... 15,000 — 31,918 80 46,918 80 801,393 69 » 1878... 15,000 — 1,966 19 16,966 19 818,359 88 » 1879... 15,000 — 1,102 62 16,102 62 834,462 50 .. 1880... 15,000 — 3,978 76 18,978 76 853,441 26 » 1881... 15,000 — — 15,000 — 868,441 26 1882... 15,000 — 3,000 — 18,000 — 886,441 26 1» 1883... 15,000 — 17,000 — 32,000 — 918,441 26Bil. n:o 11.

Industriela verk och anläggningar vid Trollhättan.

1. Trollhätte mekaniska verkstad anlades år 1847 af hrr Lidström, Xydqvist och Holm. Sedan under 1848 en turbin om 10 h.-k. insatts kunde beställningar utföras, ehuru endast i ringa omfång, hufvudsakligen af turbiner, samt maskinerier för qvarnar, sågar o. d. Lidström dog i kolera 1850, hvarefter hans andel i verkstaden inlöstes af de andre bägge bolagsmännen, som fortsatte rörelsen under firma Xydqvist A Holm. Holm utträdde 1871 ur finnan, som sedan dess innehafts af Xydqvist ensam.

Allt ifrån 1850 har verkstaden varit stadd i fortgående rask utveckling, sedan den i betydande omfång börjat tillverka först ångmaskiner och sedan äfven lokomotiv. Till och med 1882 hafva der utförts icke mindre än 525 turbiner med tillhörande verk. Sedan lokomotiv-tillverkningen 1865 tog sin början, hafva derifrån till svenska statens jernvägar t. o. m. 1882 levererats 64 lokomotiv, till enskilda jernvägar inom Sverige 82 och till norska jernvägar 18, inalles 164.

Verkstaden med tillhörande byggnader upptog först 8,960 qv.-fot; 1882, efter flera utvidgningar 61,880 qv.-fot. Tillverkningsvärdet har under tiden från kr. 7,027 för 1848 stigit till 6—800,000 årligen under årtiondet 1873—82; det högsta var 1874 med kr. 870,943. Arbetarnes antal, första året endast 24, har nu senast hållit sig omkring

360. Ytterligare betydande utvidgningar af verkstaden torde snarast komma att företagas.

Derjemte har firman under de senaste 20 åren arrenderat den kanalbolaget enskildt tillhöriga skeppsdockan, deruti under denna tidrymd 810 segelfartyg och 252 ångfartyg blifvit reparerade.

Den förre bolagsmannen, C. O. Holm, afled den 2 Febr. 1881. I sitt testamente hade han gjort följande dispositioner, nemligen:

till Trollhätte kommun...................................kr. 50,000

deraf hvarje 5:te år samlad ränta skall användas till kommunens bästa; till behöfvande arbetare, som varit anställde vid Trollh. Mek. verkstad minst 5 år, eller deras enkor

och minderåriga barn, räntan af....................... » 8,000

Transport 58,000.Transport 58,000. bidrag till anskaffande för Trollhätte kyrka af orgel

och tornur...kr. 8,000

till förstärkande af öfverste Ericssons gåfvobref, räntan af.. » 2,000

till 3 st. &u k. pauvres honteux, räntan af............... » 3,000

till insättning i ränteanstalt för 20 under året födde

fattige barn, räntan af. .... » 4,000

Kr. 75,000.

2. Korndals aktiebolags pappersmassefabrik på holmen Önan invid Toppö-fallet anlades 1858 af Rosendals fabrikers aktiebolag, med det, enligt uppgift, första träsliperi i Sverige. Efter flerahanda utvidgningar och tillägg har fabriken nu 26 slipmaskiner, drifna af 14 turbiner med sammanlagdt omkring 2,200 h.-k. Tillverkningen uppgår till 8—9 mill. skålpund pappersmassa, beräknad i torrt tillstånd, hvilken uteslutande användes i bolagets egna pappersfabriker vid Mölndal. Arbetarnes antal är uppemot 200. Ytterligare utvidgning är påtänkt, men utrymme derför kan ej utan svårighet vinnas.

3. Trollhätte pappersbruk eges af aktiebolaget af samma namn, som bildades 1873 af sin ännu varande disponent herr H. Ågren och öfvertog det förutvarande förfallna gamla pappersbruket. Bolaget började med små tillgångar men har betydligt förkofrats; dess tillverkningsvärde har ökats från 30,000 till

200,000 kr., hufvudsakligen af omslagspapper och papp, beredt af lump, halm och trämassa och uppgående till 1,300,000 hvilket belopp genom ml senast företagen utvidgning snart kommer att ytterligare höjas. Verket drifves af fyra turbiner om 116 h.-k. och sysselsätter 30—40 arbetare.

4. Trollhätte oljeslageri anlades 1860 af herr A. Friberg och öfvertogs 1865 af ett nybildadt aktiebolag med inbetaldt kapital af 180,000 kr. Fabriken sysselsätter omkring 20 arbetare och tillverkar linolje- och linfrökakor till ett värde af omkring 350,000 kr. årligen.

5. Stridsberg & Björks verk, kalladt Gullöfor», består af valsverk för jern- och stålplåt, fabrik för tillverkning af sågblad, maskinknifvar och hyfveljern samt filar; dessutom 2 sågverk, de gamla s. k. Wikströmska sågarne n:o 4 och 5. Fabriken, ursprungligen anlagd vid Thorshälla 1868, flyttades till Trollhättan 1878—9. Verket drifves af 2 turbiner om 100 h.-k. hvardera. Dess tillverkningsvärde uppgick 1882 till kr. 382,600 och det sysselsätter omkring 160 arbetare, för hvilka finnes en sjuk- och begrafningskassa inrättad. Fabrikens egare är ingeniö-ren Ernst Stridsberg.

Nya Trollhätte knnnlbolng. 21Utom ofvan upptagna större anläggningar finnas vid Trollhättan åtskilliga smärre, såsom en mjölqvarn (med 5 par stenar) tillhörande det till kanalbolaget af K. M. och Kronan upplåtna samt bolagets egna hemman Stora Hojum, den s. k. Tröskelns qvarn (6 par stenar) på Onan, bryggeri, kakelfabrik, garfveri m. m. Vid samtliga anläggningar, större och smärre, torde arbetarnes antal med säkerhet kunna antagas uppgå till minst 800 af en befolkning, som 1883 utgjorde 4,100 personer.REGISTER.

Artikel.